

วารสารปัญญาปณิธาน

Pañña Paníthan Journal

P-ISSN : 2672-9679 ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2568

E-ISSN : 2697-5122 Vol.10 No.2 July - December 2025

วัตถุประสงค์

วารสารปัญญาปณิธาน เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เลขมาตรฐาน ISSN : 2672-9679 (Print) และ ISSN : 2697-5122 (Online) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา การศึกษา และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิด รายชื่อ (Double blind peer reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับ พิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย มีกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน / ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม (ราย 6 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต,ศ.ดร.

พระพรหมวัชรธีรอาจารย์, ศ.ดร.

พระเทพวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.

พระปัญญาวชิรบัณฑิต,รศ.ดร.

พระเทพวชิรคุณ,รศ.ดร.

พระภาวนาวัชรโมณี,ดร.

พระครูโพธิชยานุสิฐ

พระครูปริยัติรัตนาลงกรณ์

ดร.ชนันวัฒน์ คำเหลือง

นายชาญชัย พิมพ์คำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

บรรณาธิการบริหาร

พระมหาประหยัด ปญญาโว,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ,ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.สุกัญต์ แสงโชติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระเดชขจร ขนติธโร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

นายอภิวัฒน์ พุทธจร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

รศ.ดร.มนตรี วิวาทสุข

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผศ.ดร.ปาริชาติ ทุมนันท์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร.กนิษฐกานต์ ปันแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผศ.ดร.อัมเรศ เนตาสีทธิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ดร.สกุล อ้นมา
ดร.จุฬารัตน์ วิชาวนาติ
ผศ.ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข
ผศ.ดร.สมพงษ์ เกษานุช
ดร.ฐิติวรรณ สิ้นธุ์นอก
ดร.ขวัญฤดี เคนหาราช
ผศ.ดร.เกษภา ผาทอง
ว่าที่ร้อยตรีเอกสิทธิ์ สนามทอง

มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางอิงอร บุตรศรีผา
นายปัญญา ไชยสุข

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระวันชัย ภูริทตฺโต,ดร.
ดร.กัมพล นะวัน
นายอนันต์ คติยะจันทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ฝ่ายกฎหมาย

ดร.เพิ่ม หลวงแก้ว

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

ออกแบบปก

นายเทวราช เจริญเวทย์

จัดรูปเล่ม

นายกิตติศักดิ์ พรหมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พิสูจน์อักษร

นายสุวิทย์ ขาวนอก

นักวิชาการอิสระ

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์

ถนนประจักษ์ศิลปาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000

โทรศัพท์ : 042-460082

เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

อาคารหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ ชั้น 3

219 หมู่ที่ 3 ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43100

โทรศัพท์ : 042- 495333, 08-7853-1097 โทรสาร : 042-495222

บทบรรณาธิการ

วารสารปัญญาปนิธาน ซึ่งได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI กลุ่มที่ 2) ครอบคลุมระยะเวลาการรับรอง พ.ศ. 2568–2572 เป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิชาการด้านพุทธศาสนา ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้และคุณธรรมควบคู่กันตามปณิธานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ฉบับนี้เป็นปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม–ธันวาคม 2568) รวมบทความจำนวน 30 เรื่อง สะท้อนความหลากหลายของการวิจัยเชิงทฤษฎีและประยุกต์ ได้แก่ บทความกลุ่มศึกษาศาสตร์และบริหารการศึกษา มุ่งพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และภาวะผู้นำทางการศึกษา เช่น การพัฒนาชุดฝึกทักษะงานพ่นสีรถยนต์ การส่งเสริมทักษะผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม และแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ บทความกลุ่มมนุษยศาสตร์และพุทธศาสนศึกษา นำเสนอผลงานสำคัญ อาทิ “ศิลปะการละครกับอุดมการณ์ชาติ: บทละครเรื่องพระร่วง” และ “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์” ที่เชื่อมโยงศิลปะ วัฒนธรรม และพุทธธรรมกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กลุ่มรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารจัดการ และนิติศาสตร์ มุ่งวิเคราะห์นโยบายการบริหาร บุคลากร และกฎหมายร่วมสมัย เช่น การศึกษาความต้องการสวัสดิการของบุคลากรในธุรกิจโลจิสติกส์ และการปรับปรุงมาตรการจัดการมลพิษทางอากาศ

วารสารฉบับนี้จึงเป็นภาพสะท้อนของความพยายามในการบูรณาการศาสตร์แห่งปัญญากับการพัฒนาสังคมในทุกมิติ ทั้งระดับบุคคล ชุมชน และประเทศชาติ อันสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มุ่งพัฒนาความรู้ควบคู่คุณธรรม เพื่อขับเคลื่อนสังคมไทยสู่ความสมดุลทางปัญญาและจิตวิญญาณอย่างยั่งยืน

(พระมหาประยัต ปญญาวิโร,ดร.)

บรรณาธิการบริหาร

วารสารปัญญาปนิธาน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กองบรรณาธิการ	(ก)-(ง)
บทบรรณาธิการ	(จ)-(จ)
สารบัญ	(ฉ)-(ฐ)
บทความวิชาการ : Academic Articles	
กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในยุคดิจิทัล MARKETING MIX STRATEGIES INFLUENCEING PURCHASE INTENTION IN THE DIGITAL AGE เจื้อ หวัง, ธนกร สิริสุคันธา, สุรัชย์ กังวล	1-14
บทความวิจัย : Research Articles	
ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกรีม) BELIEFS DEVELOPMENTS AND INFLUENCES OF BUDDHISM APPEARING IN TA MUEN CASTLE (BAYKRIEM) พระปลัดสมหมาย สุรปญโญ (ใจงาม), ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, พระครูศรีปัญญา วิกรม	15-28
วิเคราะห์รูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิขขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณณัตติวัชชะ ในพระวินัยปิฎก AN ANALYTICAL STUDY OF THE PATTERN OF RESOLVING THE PROBLEMS OF THE SECULAR AND PANNATTI RULES IN THE VINAYA PITAKA พระเทพวชิรคุณ, อธิเทพ ผาหา, ธนัญชาภาวี ชัยประภา, พาหุรัตน์ คงเมือง ทัยสุวรรณ, วาสนา รุ่งอนุรักษ์	29-42

สารบัญ (ต่อ)

ศิลปะการละครกับอุดมการณ์ชาติ: บทละครเรื่องพระร่วง พระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในฐานะเครื่องมือสร้างเอกภาพและอัต ลักษณ์ไทย	43-56
THEATRICAL ART AND NATIONAL IDEOLOGY: KING VAJIRAVUDH'S PHRA RUANG AS AN INSTRUMENT FOR CONSTRUCTING THAI UNITY AND NATIONAL IDENTITY	
ชีษณพงศ์ อินทรเกษม, ณัฐนันท์ สาริโก	
มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “ช้างพังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยา วิทยาเขตหนองคาย	57-70
CULTURAL HERITAGE AND PRODUCT DEVELOPMENT ACCORDING TO THE BUDDHIST CONCEPT OF CREATIVE INNOVATION, CASE STUDY “PANG CHOMPOOH” OF THE BUDDHIST INNOVATION CENTER MAHACHULALONGKORNRAJVIDYALAYA UNIVERSITY NONG KHAI CAMPUS	
พระครูปริยัติรัตนลงกรณ์, พระภาวนาวัชรมุนี, พระครูโพธิชยานุสิฐ, อิงอร บุตรศรีผา	
กลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก	71-84
WORDINGS STRATEGIES FOR ADVERTISING COFFEE CAFES ON FACEBOOKS	
ยุภา เมืองแสง, ภาควิภา วรรณภา	
กลวิธีการตั้งชื่อคลิปปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ในแพลตฟอร์มยูทูบ	85-98
NAMING TECHNIQUES MOVIE SPOILER CLIPS ON THE YOUTUBE PLATFORM	
ณัฐกมล กองคำ, นิตยา วรรณกิตร์	
การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1	99-112
NEEDS ASSESSMENT OF LEARNING ENVIRONMENT MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1	
ชนิษฐา พงษ์ศรี, ประมุข ชูสอน	

สารบัญ (ต่อ)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการ
เรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

113-126

THE ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE
INSTRUCTIONAL EFFECTIVENESS OF TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS
UNDER THE PHITSANULOK SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE, PHITSANULOK-UTTARADIT

ณริท วัชรสุนทรกิจ, ณัฐกานต์ ประจัญบาน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิด
เชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

127-140

CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
INNOVATIVE THINKING SKILL OF TEACHERS UNDER PHICHIT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

สุกัญญา ชัยเฉลิมวุฒิพงศ์, ณัฐกานต์ ประจัญบาน

ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

141-154

FACTORS OF LEARNING LEADERSHIP OF ADMINISTATORS AFFECTING
ACADEMIC ADMINISTRATION IN SCHOOL UNDER PHICHIT PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2

อภิเดช ขาวข้างพูล, ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย

การพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล็อคสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์

155-168

DEVELOPMENT OF AN ANTI-LOCK BRAKE SYSTEM (ABS) SKILL TRAINING
PROGRAM FOR VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS IN AUTOMOTIVE
MAJOR

ทักษิณ โสมณะวัตร, สุรวุฒิ ยะนิล, พงสุวัฒน์ เสริมศิริการญนา, เมธา อึ้งทอง

สารบัญ (ต่อ)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหาร สถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร	169-182
STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN HAPPINESS AT WORK AND THE ENGAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND TEACHERS PHICHIT SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE	
อภิชาติ ดั่งฉนวน, ภัทรพงศ์ พงศ์ภัทรกานต์	
การพัฒนาชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม	183-196
DEVELOPMENT OF AN AUTOMOTIVE PAINTING SKILL TRAINING PACKAGES FOR VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS IN THE INDUSTRIAL SUBJECT TYPT	
อภิรักษ์ บุญดัด, สุรวุฒิ ยะนิล, พงสุวัฒน์ เสริมศิริกาญจนา, เมธา อึ้งทอง	
การศึกษาระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัด นครพนม	197-210
A STUDY OF THE ONLINE LEARNING SYSTEM FOR GRADE 8 STUDENTS IN SECONDARE SCHOOLS IN NAKHONPHANOM PROVICE	
ปภักร สายบัว	
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H	211-224
DEVELOPING STUDENTS' READING COMPREHENSION ABILITIES IN GRADE 5 BY Using OK5R LEARNING TOGETHER WITH 5W1H QUESTIONING TECHNIQUES	
ฉัตรวเรศ ดีลั่น, อ้อมธจิต แป้นศรี	

สารบัญ (ต่อ)

แนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทาง
วัฒนธรรมผีตาโขนของนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เลย์หนองบัวลำภู

225-238

BEST PRACTICES IN MANAGEMENT FOR PROMOTING CULTURAL
ENTREPRENEURSHIP IN THE PHI TA KHON TRADITION AMONG STUDENTS AT
SRISONGRAK WITTAYA SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE LOEI - NONG BUA LAMPHU

อรนภา ทำทิพย์, พิทยา แสงสว่าง

นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในจังหวัดนครพนม

239-252

INNOVATION IN LEARNING VIA ONLINE OF SECONDARY SCHOOL IN NAKHON
PHANOM

มาวิน โทแก้ว

การพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทาง
วิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

253-266

THE DEVELOPMENT OF A COMPETENCY MODEL FOR SCHOOL
ADMINISTRATORS IN ACADEMIC LEADERSHIP USING TECHNOLOGY AS A
BASIS TO IMPROVE STUDENT QUALITY

รุ่งนภา ธิศรี

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชา
งานอิเล็กทรอนิกส์ยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 หลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพ พุทธศักราช 2562

267-280

DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT USING INSTRUCTIONAL
PACKAGES WITH ACTIVE LEARNING APPROACH FOR BASIC AUTOMOTIVE
ELECTRONICS COURSE (CODE: 20101-2103) UNDER THE VOCATIONAL
CERTIFICATE CURRICULUM B.E. 2562

จิรโรจน์ เลิศชนเปี่ยมสุข

สารบัญ (ต่อ)

- ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ 281-294
ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
CREATIVE LEADERSHIP OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE
ACADEMIC ADMINISTRATION OF THE EARLY CHILDHOOD PROGRAM IN
SCHOOLS UNDER PHITSANULOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 3
อนุศรา มากกระโทก, ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ
- การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน 295-308
ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 1
THE DEVELOPMENT OF A PROBLEM-SOLVING MODEL FOR READING AND
WRITING THAI LANGUAGE USING THE AREA AS A BASE AT THE PRIMARY
LEVEL UNDER THE OFFICE OF THE NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 1
ฉวีวรรณ โยคิน
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 309-322
ร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของกลุ่มโรงเรียน
เครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
DEVELOPMENT OF ACADEMIC ACHIEVEMENT IN HISTORY SUBJECTS BY
USING COOPERATIVE STAD TECHNIQUES WITH MATHAYOM 2 STUDENTS
OF THE NETWORK SCHOOL GROUP BAN PONG 3, OFFICE OF THE PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 2, RATCHABURI
จิตาภา ถิรภัทรพันธ์, กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ, สมพร มณีอ่อน

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มโรงเรียนบ่อสุพรรณ-หนองบ่อ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 323-336

DEVELOPMENT EDUCATIONAL ACHIEVEMENT AND RETENTION LEARNING MATHEMATICS SUBJECT GROUP ON TOPIC OF ADDING FRACTIONS BY ORGANIZING COOPERATIVE LEARNING WITH TGT TECHNIQUE FOR PRATHOMSUKSA 4 STUDENTS IN BO SUPHAN - NONGBO SCHOOL GROUP, SUPHANBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ณัฐธิดา เสือเมือง

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 337-350

GUIDELINES FOR DEVELOPING INSTRUCTIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE ONE DISTRICT, ONE QUALITY SCHOOL PROJECT UNDER THE NONGKHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

กิตติพันธุ์ ชัยสิทธิ์, อมรทิพย์ เจริญผล, ชารี มณีศรี

การศึกษาความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล 351-364

WELFARE NEEDS OF LOGISTICS SECTOR EMPLOYEES IN BANGKOK AND ITS METROPOLITAN AREAS

ภคพร จันทลี, เอนก ประดิษฐารมณ์

ความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ 365-378

OPINIONS OF SUB-DISTRICT HEADS AND VILLAGE HEADS IN NA KHU DISTRICT, KALASIN PROVINCE, TOWARDS THEIR ROLE IN CONFLICT RESOLUTION.

พิพิธธนวัติ สมคะณย์

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ 379-392
ที่เหมาะสม

GUIDELINES FOR AMENDING LAWS ON PROPER MANAGEMENT OF AIR
POLLUTION PROBLEMS

ณัฐพัชร แก่นจันทร์หอม

มาตรการทางกฎหมายในการรองรับการกระจายอำนาจด้านงบประมาณ 393-406
ของสถานศึกษา

LEGAL MEASURES TO SUPPORT DECENTRALIZATION BUDGETING OF BASIC
EDUCATION INSTITUTIONS

สุจิตรา ปัญญาสวัสดิ์, เพิ่ม หลวงแก้ว

แนวทางในการนำมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนที่ต้องการการดูแลมิให้กระทำความผิด 407-420
กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา มาปรับใช้กับการป้องกันการกระทำผิดของเด็ก
และเยาวชนไทย

GUIDELINES FOR APPLYING MEASURES TO PREVENT CRIMES AGAINST
CHILDREN AND YOUTH WHO NEED CARE TO PREVENT THEM FROM
COMMITTING CRIMES IN THE UNITED STATES AND TO PREVENT CRIMES
COMMITTED BY THAI CHILDREN AND YOUTH

คมสันต์ ยวงเดชกล้า, เพิ่ม หลวงแก้ว

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารปัญญาปณิธาน 421-421

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ 422-436

กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ ในยุคดิจิทัล*

MARKETING MIX STRATEGIES INFLUENCEING PURCHASE INTENTION IN THE DIGITAL AGE

* เจื้อ หวัง¹ ธนกร สิริสุขันธา¹ สุรัชย์ กังวล²

Zhe Wang¹, Thanakorn Sirisugandha¹, Surachai Kungwon²

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย¹

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ประเทศไทย²

Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University, Thailand¹

Faculty of Economics, Maejo University, Thailand²

*Corresponding Author, Email: wangzhe_joshua@outlook.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัตต่อพฤติกรรมผู้บริโภค รูปแบบการบริโภค และโครงสร้างการแข่งขันทางธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของยุคดิจิทัลซึ่งมีลักษณะการแข่งขันที่เข้มข้น เปิดกว้าง และเต็มไปด้วยทางเลือกของผลิตภัณฑ์และบริการที่มีความหลากหลายสูง กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด จึงมีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ในการกำหนดทิศทางและแนวทางการดำเนินกลยุทธ์ เพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ตลอดจนตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และคาดการณ์ได้ยาก บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาด รวมถึงวิเคราะห์กลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในยุคดิจิทัล โดยพิจารณามิติของผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ตลอดจนขยายแนวคิดไปสู่การตลาดดิจิทัล ที่เน้นแพลตฟอร์มออนไลน์ เนื้อหาสารสนเทศ และประสบการณ์ผู้ใช้ เพื่อสร้างกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคล และพฤติกรรมผู้บริโภคในสังคมยุคใหม่ ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า การปรับใช้ส่วนประสมทางการตลาดอย่างเหมาะสมภายใต้บริบทดิจิทัล มีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน เสริมสร้างความน่าเชื่อถือของตราผลิตภัณฑ์ ตลอดจนสร้างและธำรงความสัมพันธ์ระยะยาวกับผู้บริโภค ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของธุรกิจในสภาวะแวดล้อมทางการตลาดที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ บทความนี้มีคุณูปการเชิงวิชาการในการเติมเต็มช่องว่างองค์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์

* Received: 6 July 2025; Revised: 28 June 2025; Accepted: 29 June 2025

ส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อในยุคดิจิทัล และเป็นแนวทางเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้ประกอบการในการยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด, ความตั้งใจซื้อ, ยุคดิจิทัล

Abstract

The rapid advancement of information and communication technologies has profoundly transformed consumer behavior, consumption patterns, and the competitive structure of businesses. This transformation is particularly evident in the digital era, characterized by intense competition, openness, and a wide variety of product and service choices. Consequently, the marketing mix strategy plays a strategic role in defining directions and approaches for competitive advantage while responding to consumers' continuously changing and unpredictable behaviors. This article aims to examine the characteristics and components of the marketing mix, as well as to analyze strategies influencing consumers' purchase intentions in the digital age. The analysis considers dimensions of product, price, place, promotion, people, process, and physical evidence, while extending the conceptual framework toward digital marketing that emphasizes online platforms, informational content, and user experience. The goal is to formulate strategies that effectively address personalized needs and consumer behaviors in modern society. The findings reveal that the appropriate adaptation of the marketing mix within the digital context plays a vital role in enhancing competitive potential, strengthening brand credibility, and building and maintaining long-term consumer relationships. These factors ultimately contribute to sustainable business development amid an increasingly complex and dynamic marketing environment. Academically, this study contributes to bridging the knowledge gap regarding marketing mix strategies that influence purchase intention in the digital era and provides strategic guidelines for entrepreneurs seeking to enhance their competitive capabilities effectively and sustainably.

Keywords: Marketing Mix, Purchase Intention, Digital Age

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ นั้น ได้มีการพัฒนาอย่างล้ำสมัย ซึ่งส่งผลให้เกิดความสะดวกต่อการใช้งานในปัจจุบันและในอนาคต ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตและสังคมของมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันได้บูรณาการเข้าสู่ระบบธุรกิจ อีกทั้งความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนาค้นคว้าสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตเป็นอันมาก เทคโนโลยีได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี เทคโนโลยีทำให้การสร้างที่พักอาศัยมีคุณภาพมาตรฐาน สามารถผลิตผลิตภัณฑ์และให้บริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์มากขึ้น เทคโนโลยีทำให้ระบบการผลิตสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ได้เป็นจำนวนมากมีราคาถูก ผลิตภัณฑ์ได้คุณภาพ เทคโนโลยีทำให้มีการติดต่อสื่อสารกันได้สะดวก การเดินทางเชื่อมโยงถึงกัน ทำให้ประชากรในโลกติดต่อรับฟังข่าวสารกันได้ตลอดเวลา ดังนั้นทำให้ผู้คนที่จะอยู่รอดและมีพัฒนาการต้องสามารถปรับตัวและจัดการกับเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายมากขึ้น และรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว (Marina, A., Ale, P., & Peter, C, 2021) ซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเหล่านี้ ส่งผลโดยตรงต่อกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของธุรกิจในการเข้าถึงและโน้มน้าวใจผู้บริโภคในยุคดิจิทัล

ส่วนประสมทางการตลาด นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ ประกอบด้วยหลายปัจจัย ซึ่งปัจจัยแต่ละด้านนั้น ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจที่แตกต่างกันไป และส่งผลต่อผู้บริโภคในการนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์และบริการ โดยความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบในส่วนประสมการตลาด จะแตกต่างกันไปตามสถานการณ์หรือระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่ง ส่วนประสมทางการตลาด ช่วยให้ธุรกิจสามารถวางกลยุทธ์ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีระบบ ขณะเดียวกัน เป็นเหมือนกรอบการทำงานที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับแต่งปัจจัยทางการตลาด ให้เหมาะสมกับสภาพตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion) เป็นกลุ่มเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถผสมผสานและนำเสนอไปถึงตลาดเป้าหมาย โดยอาจเป็นมุมมองจากผู้ขายไม่ใช่จากผู้ซื้อ (Kotler, P., & Armstrong, G, 2010) นอกจากเป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางด้านการตลาดใน 4 ด้านแล้ว ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริการ จะมีส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ โดยเพิ่มเข้ามาอีก 3 ส่วนประสม คือ พนักงาน (People) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) และกระบวนการให้บริการ (Process) ซึ่งทั้งหมดนี้จำเป็นต้องจัดสรรให้ตรงกับความต้องการแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ส่วนประสมทางการตลาดจึงเป็นการตัดสินใจซึ่งใช้ยุทธวิธีบางอย่างด้วยการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคพบเห็นได้จริงในตลาด (Febrilia, I., & Warokka, A, 2024; Dinh, T. C. T., & Lee, Y, 2022)

ความตั้งใจซื้อ (Purchase Intention) เป็นอีกปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างมากกับพฤติกรรมผู้บริโภค ความตั้งใจซื้อเป็นการแสดงเจตนาหรือความมุ่งมั่นของผู้บริโภคที่จะซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการบางอย่าง ซึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพ ความน่าเชื่อถือ ความพึงพอใจจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการก่อนหน้านี้ รวมทั้งอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ อาทิ การตลาดของผลิตภัณฑ์ ความคิดเห็นของผู้อื่น ราคา และความพร้อมในการใช้จ่าย งานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าความตั้งใจในการซื้อ จะถูกกลั่นกรองโดยผลประโยชน์ที่ผู้บริโภครับรู้ สำหรับผู้บริโภคที่มีการรับรู้ผลประโยชน์สูง การรับรู้ต่อพฤติกรรมขององค์กรก็จะยิ่งมากขึ้นตามกัน ส่งผลให้มีความตั้งใจในการซื้อมากขึ้น ในขณะเดียวกัน การตลาดผ่านสื่อออนไลน์ ก็มีอิทธิพลเชิงบวกและสำคัญต่อความตั้งใจซื้อเช่นกัน ความสนใจในการซื้อโดยการแจ้งเตือนผ่านโซเชียลมีเดีย ช่วยให้ผู้บริโภคเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ง่ายขึ้น และรู้สึกว่าการซื้อผลิตภัณฑ์ใช้งานได้ง่ายขึ้น สามารถเพิ่มความสนใจในการซื้อและจำนวนผู้บริโภคได้ (Cahyanaputra, A., Ale, P., & Peter, C, 2022; Guo, Z, 2022) จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาสร้างกลไกการดำเนินงานให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

กล่าวได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด มีความสำคัญในตลาดที่มีการแข่งขันรุนแรง ตลาดที่มีการแข่งขันสูง ผู้บริโภคมักมีตัวเลือกมาก และสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากหลากหลายผลิตภัณฑ์และหลายผู้จัดจำหน่าย ด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด การศึกษาปัจจัยนี้ทำให้การตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคตรงประเด็น การกำหนดราคา การเลือกช่องทางการจัดจำหน่าย การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านการสื่อสาร ดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคโดยกลยุทธ์การโฆษณาและส่งเสริมการขายที่แตกต่างจากคู่แข่ง การปรับกลยุทธ์การตลาดให้เหมาะสมกับบริบทและพฤติกรรมผู้บริโภค จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์สามารถสร้างความแตกต่างและได้เปรียบในการแข่งขัน ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ยืนหยัดได้ในตลาดที่มีการแข่งขันสูง สามารถรักษาความได้เปรียบในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและคงความสามารถในการแข่งขันได้ในระยะยาว

ท่ามกลางภาวะของการแข่งขันในตลาดผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนารวดเร็วและแข่งขันสูงในยุคดิจิทัล พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ค่อนข้างหลากหลายและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมถึงผู้บริโภคมีโอกาสเปลี่ยนแปลงความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของปัจจัยหลายประการและในหลายระดับที่แตกต่างกัน บทความนี้จึงได้มุ่งเน้นศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในยุคดิจิทัล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงลึกที่อธิบายถึงพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคภายใต้บริบทของสังคมดิจิทัลซึ่งมีพลวัตและความซับซ้อนสูง การศึกษาให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดอย่างเป็นระบบและรอบด้าน ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ตลอดจนองค์ประกอบเพิ่มเติมสำหรับธุรกิจบริการ ได้แก่ บุคลากร สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และกระบวนการให้บริการ ทั้งนี้ เพื่อระบุองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อ และเป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุดใน

การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ การศึกษารั้วนี้อาศัยการทบทวนวรรณกรรมเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมุ่งสังเคราะห์แนวคิดและหลักฐานเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และอธิบายผลกระทบของกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดต่อพฤติกรรมและความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ การดำเนินการดังกล่าวมีคุณูปการเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติในการนำเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจ พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และยกระดับความสามารถในการแข่งขัน อันจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนและความมั่นคงทางธุรกิจในยุคดิจิทัลที่มีความท้าทายสูง

การพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัล การดำเนินกิจกรรมทางการตลาด ได้แสดงให้เห็นถึงพลวัตที่เปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านพฤติกรรมผู้บริโภค กลยุทธ์การแข่งขัน และรูปแบบการสื่อสารเชิงธุรกิจ โดยตลาดมิได้จำกัดอยู่เพียงการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการในเชิงปริมาณ หากแต่ได้พัฒนาสู่การมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลในเชิงคุณภาพ อันเป็นผลจากการแพร่ขยายของเทคโนโลยีดิจิทัล แพลตฟอร์มออนไลน์ และเครือข่ายสังคมที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการตลาดให้มีพลวัตสูงและเต็มไปด้วยการแข่งขันที่รุนแรง ภายใต้บริบทดังกล่าว แนวโน้มสำคัญที่สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจน คือ การตลาดที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและเทคโนโลยี (Data-driven and Technology-driven Marketing) ซึ่งได้กลายเป็นกลไกสำคัญที่เสริมสร้างศักยภาพในการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค การคาดการณ์ความต้องการตลอดจนการกำหนดกลยุทธ์การตลาดเชิงรุกและเชิงตอบสนองได้อย่างทันท่วงที การผสานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และเทคโนโลยีการวิเคราะห์เชิงลึกขั้นสูง ได้ทำให้กระบวนการตัดสินใจทางการตลาดมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการขยายกรอบแนวคิดของ “ส่วนประสมทางการตลาดในยุคดิจิทัล” (Digital Marketing Mix) จากโครงสร้างดั้งเดิมที่ประกอบด้วย 4Ps หรือ 7Ps ไปสู่รูปแบบที่มีความซับซ้อนและครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยมีได้มุ่งเน้นเพียงปัจจัยพื้นฐานเชิงผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด หากยังได้เพิ่มมิติใหม่ที่สะท้อนบริบทดิจิทัล ได้แก่ แพลตฟอร์มดิจิทัล เนื้อหาสารสนเทศ (Content) ประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience) และการมีส่วนร่วมแบบอินเทอร์แอคทีฟ (Interactive Engagement) องค์ประกอบเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการตลาดในยุคดิจิทัลมิได้จำกัดอยู่ในกรอบความคิดเชิงดั้งเดิมอีกต่อไป แต่ได้พัฒนาไปสู่การเป็นระบบนิเวศทางการตลาดที่ให้ความสำคัญต่อความรวดเร็ว ความโปร่งใส ความเป็นส่วนตัว และคุณค่าที่ผู้บริโภครับรู้จากประสบการณ์โดยรวมในการบริโภคผลิตภัณฑ์และบริการ

Rosário & Dias ได้ศึกษาการตลาดที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจากบริษัทและนักการตลาด ที่ต้องการใช้ข้อมูลผู้บริโภคเพื่อพัฒนากลยุทธ์และตัดสินใจทางการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานและบูรณาการเข้ากับระบบภายในองค์กร ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บริษัท สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน การตลาดที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์และความพึงพอใจของลูกค้าเท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาซึ่งความท้าทายเกี่ยวกับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้บริโภค ที่จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ (Rosário & Dias, 2023) การศึกษาของ Brown, W., et al. ซึ่งสำรวจการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับเทคโนโลยีความจริงเสมือน (Virtual Reality--VR) ได้พบว่า VR สามารถกระตุ้นความกระตือรือร้นและส่งผลต่อทัศนคติ ที่เป็นบวกต่อการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความสมจริงของประสบการณ์ VR ที่มีความหลากหลายทางประสาทสัมผัส ช่วยเสริมสร้างการเชื่อมโยงทางอารมณ์ระหว่างลูกค้ากับตราผลิตภัณฑ์ และเพิ่มความสามารถในการจดจำผลิตภัณฑ์และบริการ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยทางเทคนิค เช่น ความล่าช้าในการแสดงผลและอาการเมารถจากการใช้ VR อาจส่งผลเสียต่อประสบการณ์ของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีนี้ นอกจากนี้ การเข้าถึงชุดหูฟัง VR ที่จำกัด ยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการนำเทคโนโลยีนี้มาใช้ในแคมเปญการตลาด ซึ่งโดยรวมแล้ว การใช้ VR ในการตลาดมีศักยภาพสูงในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตลาด โดยการนำเสนอประสบการณ์ที่สมจริง และการมีส่วนร่วมของผู้บริโภคที่สามารถช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคและตราผลิตภัณฑ์ รวมทั้งผลักดันผลลัพธ์ทางธุรกิจในเชิงบวก และสร้างการเติบโตในระยะยาว (Brown, W, et al, 2024)

Castañeda et al. ศึกษาประสิทธิภาพของการตลาดออนไลน์ โดยวิเคราะห์อิทธิพลของปริมาณข้อมูลและการรู้เท่าทันดิจิทัล ในการประมวลผลข้อมูลจากสื่อส่งเสริมการขายในเว็บไซต์สำหรับผู้บริโภคจากประเทศ ที่มีความรู้ดิจิทัลแตกต่างกัน (สหราชอาณาจักรและสเปน) ผลการวิจัยพบว่า การปรับเว็บไซต์ให้เข้ากับทั้งวัฒนธรรมและความรู้ดิจิทัลของผู้บริโภค มีผลต่อประสิทธิภาพการตลาด (Castañeda, et al, 2020) ในขณะที่ Graesch et al. ศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปิดใช้งานต่อการพัฒนาเครื่องมือทางการตลาดดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา การศึกษาเน้นถึงความสำคัญของการปรับตัวทางดิจิทัลในตลาด และการเชื่อมโยงระหว่างการตลาดกับไอที เพื่อออกแบบเครื่องมือใหม่ที่ตอบสนองต่อการโต้ตอบกับลูกค้า และส่งเสริมการควบคุมการตลาด และการมีส่วนร่วมข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ (Graesch et al, 2024)

สรุปได้ว่าส่วนประสมทางการตลาดในยุคดิจิทัล ได้พัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดดั้งเดิมของส่วนประสมทางการตลาด 4Ps และ 7Ps โดยมีการปรับขยายให้สอดคล้องกับพลวัตทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เพียงผลิตภัณฑ์เชิงกายภาพ หากแต่ครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์และบริการดิจิทัลในลักษณะใหม่ เช่น เนื้อหาดิจิทัล ซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้อย่างไร้ข้อจำกัดด้านเวลา

และสถานที่ การกำหนดราคาก็ได้รับการพัฒนาให้มีความยืดหยุ่นและมีพลวัตมากขึ้น โดยอาศัยกลไก การกำหนดราคาแบบไดนามิก การให้บริการในลักษณะการสมัครสมาชิก ตลอดจนการใช้โมเดลฟรีเมียม ที่เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการตามความต้องการ และศักยภาพทาง เศรษฐกิจของตน ในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การตลาดดิจิทัลได้ขยายตัวออกไปจากรูปแบบดั้งเดิม ของร้านค้าแบบออฟไลน์ สู่ระบบอีคอมเมิร์ซ โมบายคอมเมิร์ซ และโซเชี่ยลคอมเมิร์ซ ซึ่งเป็นกลไกที่ช่วย ให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน การส่งเสริมการตลาดก็ได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการเครื่องมือดิจิทัลที่ หลากหลาย ทั้งการตลาดผ่านเครื่องมือค้นหา การเพิ่มประสิทธิภาพเว็บไซต์ การตลาดเชิงเนื้อหา การใช้ ผู้ทรงอิทธิพลออนไลน์ และการโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ปรับแต่งให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะราย อันสะท้อนถึงความสามารถในการเข้าถึง และสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภคอย่างลึกซึ้ง ยิ่งขึ้น ในบริบทของบุคลากร แม้ระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์จะเข้ามามีบทบาทสำคัญ แต่ บทบาทของมนุษย์ก็ยังคงมีความจำเป็นในการสร้างประสบการณ์เชิงบวก การสนับสนุนทางเทคนิค และ การดำรงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับลูกค้า ซึ่งถือเป็นมิติที่เทคโนโลยียังไม่สามารถทดแทนได้ โดยสิ้นเชิง ขณะเดียวกัน กระบวนการให้บริการได้รับการพัฒนา โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามา ประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นระบบแชทบอท ระบบบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า และการ วิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งช่วยให้การตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมีความรวดเร็ว แม่นยำ และสอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบุคคลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ หลักฐานทางกายภาพซึ่งเคยถูกจำกัด อยู่ในลักษณะของสิ่งที่จับต้องได้ในบริบทการตลาดแบบดั้งเดิม ได้ถูกแทนที่ด้วยหลักฐานเชิงดิจิทัลใน รูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน การรีวิวผลิตภัณฑ์ออนไลน์ ตลอดจน เนื้อหาที่สร้างขึ้นโดยผู้ใช้ ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อการรับรู้คุณภาพ ความน่าเชื่อถือ และการตัดสินใจซื้อ ของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าการตลาดในปัจจุบันได้ปรับตัวจากการ มุ่งเน้นกลยุทธ์เชิงผลิตภัณฑ์ ไปสู่การสร้างระบบนิเวศทางการตลาดดิจิทัลที่ให้ความสำคัญต่อความ รวดเร็ว ความโปร่งใส ความเป็นส่วนตัว และคุณค่าที่ผู้บริโภครับรู้จากประสบการณ์โดยรวม อันเป็น รากฐานสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนและความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวของธุรกิจ ใน สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง

ความตั้งใจซื้อในยุคดิจิทัล

ความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค (Purchase Intention) เป็นแนวคิดหลักในศาสตร์ของการตลาด และพฤติกรรมผู้บริโภค ที่อธิบายถึงความเป็นไปที่จะเป็นที่ยอมรับและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการในอนาคต โดยมีแนวคิดทฤษฎีหลักที่เกี่ยวข้อง 5 แนวคิด ได้แก่ ทฤษฎีพฤติกรรมแบบวางแผน ทฤษฎีการตัดสินใจ ภายใต้ความไม่แน่นอน ทฤษฎีอิทธิพลของสังคม ทฤษฎีการยืนยันความคาดหวัง และแนวคิดความพึง พอใจของลูกค้า ความตั้งใจซื้อไม่เพียงแต่ถูกขับเคลื่อนโดยความพึงพอใจ หรือความต้องการแต่เพียง

อย่างเดียว แต่ยังถูกอิทธิพลปัจจัยอื่น ๆ เช่น ทักษะติดต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการ ความเชื่อเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง ความน่าเชื่อถือของตราผลิตภัณฑ์ การประเมินคุณค่า การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ กระบวนการนำเสนอผลิตภัณฑ์ และบริการผ่านการส่งเสริมการตลาดและการขาย ตลอดจนอิทธิพลจากคนอื่น ๆ ในเครือข่ายสังคมของพวกเขา ทั้งหมดเป็นองค์ประกอบด้านจิตวิทยาและพฤติกรรม ที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการ ซื้อง่าย รวมถึงความจงรักภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty) ที่มีต่อผลิตภัณฑ์และบริการ ความตั้งใจซื้อจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของพฤติกรรมในการซื้อในอนาคต และมีบทบาทสำคัญในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดและการสื่อสารการตลาดของธุรกิจ หลายทฤษฎีและโมเดลได้ถูกพัฒนาขึ้น เพื่อช่วยในการเข้าใจและทำนายความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค การศึกษาเหล่านี้ช่วยให้เข้าใจว่าความเชื่อและความคาดหวังเหล่านี้ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างไรในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ การศึกษาความตั้งใจซื้อจะช่วยให้ธุรกิจ สามารถออกแบบและปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม

Zhang et al กล่าวว่า สารสนเทศมีผลต่อการเปลี่ยนความคิดเห็นและความตั้งใจซื้อ เรื่องวิวัฒนาการของความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภค โดยพิจารณาจากบทวิจารณ์ออนไลน์และการเปลี่ยนแปลงของความคิดเห็น งานวิจัยดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซและเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต แนวโน้มของผู้บริโภคในการช้อปปิ้งออนไลน์จึงเพิ่มมากขึ้น เพื่อล่อลวงผู้บริโภคและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค (Zhang, Y., Chen, X., & Li, W, 2022) การศึกษาก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นว่า ความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภค ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการรีวิวออนไลน์ อย่างไรก็ตาม กลไกที่ความตั้งใจในการซื้อที่แท้จริงของผู้บริโภคเปลี่ยนไป เมื่อพวกเขาอ้างถึงรีวิวออนไลน์นั้นยังไม่ชัดเจน ในความเป็นจริงกระบวนการที่ผู้บริโภคเรียกดูบทวิจารณ์ออนไลน์นั้น เป็นกระบวนการโต้ตอบทางความคิดเห็นระหว่างผู้รับ (ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์) และผู้วิจารณ์ (ผู้บริโภคที่โพสต์บทวิจารณ์ออนไลน์) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็น อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภค วัตถุประสงค์ประการแรกเป็นการตรวจสอบออนไลน์ ดำเนินการหาปริมาณแบบกลุ่มเครือข่ายของค่าความคิดเห็นเชิงอารมณ์ผ่านตัวเลขนกลุ่มเครือข่ายสปีเลียมคางหมู ประการที่สอง สร้างแบบจำลอง Deffuant–Weisbuch (DW) โดยคำนึงถึงอิทธิพลของบุคลิกภาพของผู้รับ และความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบ ต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางความคิดเห็นและกลไก “อคติเชิงลบ” สุดท้ายนี้ สร้างกรณีศึกษาด้วยการรีวิวโทรศัพท์มือถือทางออนไลน์โดยใช้วิธีการข้างต้น การศึกษานี้ใช้ซอฟต์แวร์รวบรวมข้อมูลเว็บเพื่อรวบรวมบทวิจารณ์ออนไลน์และอันดับผู้ตรวจสอบบนแพลตฟอร์มการช้อปปิ้งอีคอมเมิร์ซ เป็นชุดข้อมูลการรีวิวเบื้องต้น จากนั้นชุดข้อมูลการตรวจสอบเบื้องต้น จะได้รับการประมวลผลล่วงหน้าเพื่อให้ได้พจนานุกรมคุณลักษณะและพจนานุกรมความรู้สึก ซึ่งเป็นพื้นฐานของการวิเคราะห์อารมณ์

Goyal & Verma สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับผลิตภัณฑ์ ความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ คุณค่าของผลิตภัณฑ์โดยรวม และความตั้งใจในการซื้อ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมกับผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่ทำนายความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่งผลต่อคุณค่าของผลิตภัณฑ์โดยรวม และ

ความตั้งใจในการซื้อ โดยความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์โดยรวมทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ (Goyal, R., & Verma, N, 2024) ในขณะที่การศึกษาของ Budiono เน้นผลกระทบของการรับรู้ตราผลิตภัณฑ์ คุณภาพที่รับรู้ และความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ต่อความตั้งใจในการซื้อเครื่องดื่มตราผลิตภัณฑ์สตาร์บัคส์ การรับรู้ถึงตราผลิตภัณฑ์และคุณภาพที่รับรู้มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการซื้อ โดยการสร้างความประทับใจและความภักดีต่อแบรนด์ช่วยกระตุ้นความตั้งใจในการซื้อซ้ำ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การเพิ่มการรับรู้ตราผลิตภัณฑ์และคุณภาพที่รับรู้ สามารถช่วยบรรลุเป้าหมายการขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Budiono, 2021)

Chauhan เน้นความสำคัญของความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ ในอุตสาหกรรม FMCG ที่มีการแข่งขันสูง โดยพบว่า ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ชื่อเสียงตราผลิตภัณฑ์ คุณภาพ ราคา และกิจกรรมส่งเสริมการขาย มีผลกระทบสำคัญต่อความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ความพึงพอใจและความไว้วางใจของลูกค้ากลายเป็นปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงความภักดีและพฤติกรรมการซื้อซ้ำ การศึกษาแสดงให้เห็นว่าความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำในตลาด FMCG และเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยในอนาคต (Chauhan, J.S, 2023) ในส่วนของการศึกษา Jayasuriya et al พบว่า ความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ในตลาดแคมพูศรีลังกา มีผลกระทบต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำ โดยการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความภักดีและความตั้งใจในการซื้อซ้ำ และแบรนด์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือ Dove ซึ่งทำให้ความภักดีต่อแบรนด์เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการซื้อซ้ำในตลาด (Jayasuriya., et al, 2020)

สรุปได้ว่า ความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค เป็นตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมที่มีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นไปได้ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการในอนาคต โดยมีรากฐานมาจากปัจจัยเชิงจิตวิทยา เชิงพฤติกรรม และเชิงสังคมที่สอดคล้องกันอย่างซับซ้อน การทำความเข้าใจกลไกดังกล่าวมีความสำคัญต่อการกำหนดและวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างยิ่ง ทั้งนี้ ความตั้งใจซื้อหาใช้ผลลัพธ์ที่เกิดจากความต้องการหรือความพึงพอใจเพียงประการเดียว หากแต่ยังได้รับอิทธิพลจากทัศนคติของผู้บริโภค การรับรู้คุณค่าและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ความน่าเชื่อถือของตราผลิตภัณฑ์ ตลอดจนความคิดเห็นของบุคคลรอบข้างและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ระหว่างความตั้งใจซื้อกับองค์ประกอบหลากหลายประการ อาทิ บทวิจารณ์ออนไลน์ การมีส่วนร่วมกับผลิตภัณฑ์ ความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ การรับรู้ตราผลิตภัณฑ์ และคุณภาพที่รับรู้ ซึ่งทั้งหมดล้วนทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันเชิงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อทิศทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ

กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในยุคดิจิทัล

ความตั้งใจซื้อ (Purchase Intention) ของผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากหลากหลายปัจจัย ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการ โดยเฉพาะในบริบทของการตลาดดิจิทัล

ในงานวิจัยของ Cahyanaputra et al พบว่า โซเชียลมีเดียและการตลาดมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการซื้อ โดยการแจ้งเตือนผ่านโซเชียลมีเดีย ช่วยเพิ่มการรับรู้ผลิตภัณฑ์และกระตุ้นความสนใจในการซื้อ ในขณะเดียวกัน ความสะดวกสบายออนไลน์ ที่ได้จากการออกแบบเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย สามารถเพิ่มหรือลดความตั้งใจในการซื้อได้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า เว็บไซต์ที่มีคุณสมบัติที่สะดวกสบาย จะสามารถลดความตั้งใจในการซื้อได้ นอกจากนี้ ความตั้งใจในการซื้อที่เพิ่มขึ้น ยังมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำของลูกค้า โดยการซื้อผลิตภัณฑ์ออนไลน์ช่วยเสริมสร้างนิสัยการซื้อของผู้บริโภคในระยะยาว (Cahyanaputra, A., Ale, P., & Peter, C, 2022) อีกทั้งการศึกษาของ Rusdiana & Suroso ได้แสดงให้เห็นว่า E-WOM (Electronic Word of Mouth) และความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อ โดยเฉพาะในบริบทของการรีวิวออนไลน์ ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค ช่วยเพิ่มความมั่นใจในข้อมูลที่ได้รับ และทำให้มีความตั้งใจในการซื้อที่สูงขึ้น การศึกษาเหล่านี้ยืนยันถึงอิทธิพลที่สำคัญของ E-WOM ในกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล (Rusdiana & Suroso, 2022) ในส่วนของการตลาดดิจิทัล Rajput & Gandhi ศึกษาโฆษณาบนโซเชียลมีเดียและอิทธิพลต่อความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภค ผู้ใช้โซเชียลมีเดียที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้ก่อให้เกิดการโฆษณาแบบใหม่สำหรับธุรกิจที่เรียกว่าการโฆษณาบนโซเชียลมีเดีย ผู้โฆษณาต้องเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งมานานแล้วนั่นคือ การยอมรับโฆษณาของผู้บริโภคต่ำ สิ่งสำคัญคือต้องระบุองค์ประกอบที่โดดเด่นที่สุดของโฆษณาบนโซเชียลมีเดีย ที่มีอิทธิพลต่อวิธีที่ผู้บริโภคมอง วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือ เพื่อกำหนดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้โฆษณาบนโซเชียลมีเดีย และผลกระทบต่อความตั้งใจในการซื้อของลูกค้า การสำรวจและใช้การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ เพื่อพิจารณาว่าลักษณะใดมีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้ของผู้คนในโฆษณาบนโซเชียลมีเดีย การสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้าง ถูกนำมาใช้เพื่อตรวจสอบผลกระทบของลักษณะของลูกค้า ต่อความตั้งใจในการซื้อ ผลการวิจัยบ่งชี้ว่า ลักษณะการสร้างสรรค์ รายละเอียดที่ดึงดูดความสนใจ การดึงดูดอารมณ์ และการรับรองของบุคคลที่มีชื่อเสียง ล้วนมีผลต่อการประเมินการโฆษณาบนโซเชียลมีเดีย การศึกษาพบว่า องค์ประกอบต่าง ๆ เช่น รายละเอียดที่ดึงดูดความสนใจ การรับรองของบุคคลที่มีชื่อเสียง และการดึงดูดอารมณ์มีผลกระทบอย่างมากต่อความตั้งใจในการซื้อของลูกค้า การให้ความสำคัญกับลักษณะดังกล่าวอย่างเพียงพอ จะช่วยในการพัฒนาการตลาดโซเชียลมีเดีย ที่มีประสิทธิภาพ และเพิ่มความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภค (Rajput, N., & Gandhi, M, 2024)

ในด้านของการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนในช่วงการระบาดใหญ่ของ COVID-19, Rakibul Hafiz Khan et al. กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อสมาร์ทโฟน ของลูกค้ารุ่นใหม่ ในช่วงการระบาดใหญ่ของ Covid-19 ความตั้งใจในการซื้อได้กลายเป็นประเด็นสำคัญสำหรับนักการตลาดสมาร์ทโฟน เนื่องจากตลาดมีการแข่งขันสูงผันผวนไม่แน่นอน และมีพลวัตในช่วงโควิด-19 มากกว่าที่เคยเป็นมาเพื่อความยั่งยืนในตลาดที่มีการแข่งขัน นักการตลาดทุกคน พยายามพัฒนารูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ คุณภาพการบริการ คุณสมบัติที่น่าสนใจและซอฟต์แวร์ (Rakibul Hafiz Khan

et al, 2022) การศึกษานี้ได้ตรวจสอบผลกระทบของคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ราคาผลิตภัณฑ์ และอิทธิพลทางสังคม ที่มีต่อความตั้งใจในการซื้อสมาร์ทโฟนของลูกค้ารุ่นใหม่ ในช่วงการระบาดใหญ่ของโควิด-19 ผลการศึกษาพบว่า มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญของคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ภาพลักษณ์ของตราผลิตภัณฑ์ และราคาผลิตภัณฑ์ต่อความตั้งใจในการซื้อสมาร์ทโฟน แต่อิทธิพลทางสังคมมีผลกระทบอย่างไม่มีนัยสำคัญต่อความตั้งใจในการซื้อของลูกค้ารุ่นใหม่ ผลการศึกษาจะช่วยให้เห็นการตลาดสมาร์ทโฟน สามารถออกแบบกลยุทธ์การแบ่งกลุ่มการแพร่ระบาดและหลังการแพร่ระบาดใหม่ การกำหนดเป้าหมายความแตกต่าง และการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์

ขณะที่ Dinh & Lee ศึกษาผลกระทบของการเลียนแบบอินฟลูเอนเซอร์บนโซเชียลมีเดียต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค โดยพบว่า ความกลัวที่จะพลาด (FOMO) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการรับรองจากอินฟลูเอนเซอร์ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการเปรียบเทียบทางสังคมและวัฒนธรรม (Dinh, T. C. T., & Lee, Y, 2022) และในการศึกษาของ Zhang และ Kenikasahmanworakhun (2023) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นมบรรจุกล่องในมณฑลเสฉวน ประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัย 4C's มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นมบรรจุกล่องของผู้บริโภคในพื้นที่ศึกษา (Z Zhang & Kenikasahmanworakhun, 2023) สอดคล้องกับสุนิ ประจิตร ได้ดำเนินการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ออนไลน์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออนไลน์มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และสถานภาพสมรส ขณะเดียวกัน ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านกระบวนการ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ออนไลน์ (สุนิ ประจิตร, 2565) การศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler & Armstrong ที่ระบุว่าส่วนประสมทางการตลาดเป็นปัจจัยกระตุ้นที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาทางด้านของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออนไลน์ในบางประเด็นเท่านั้น (Kotler, P., & Armstrong, G, 2010)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ผู้ประกอบการในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ออนไลน์จากผลิตภัณฑ์ในร้านค้าทั่วไป เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคให้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งควรให้ความสำคัญต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างรอบด้าน เนื่องจากปัญหาความไม่ตรงกันระหว่างคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ได้รับกับที่แสดงไว้ในโฆษณา มักส่งผลต่อทัศนคติในเชิงลบของผู้บริโภค ซึ่งอาจกระทบต่อการตัดสินใจซื้อในอนาคต

ดังนั้น จากการศึกษาเหล่านี้สามารถสรุปได้ว่า ความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ทั้งการตลาดออนไลน์ การมีส่วนร่วมในโซเชียลมีเดีย และการรับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถใช้เพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล

สรุป

ส่วนประสมทางการตลาดในยุคดิจิทัลได้พัฒนาออกไปจากกรอบแนวคิดดั้งเดิมของส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Ps และ 7Ps โดยมีการเพิ่มเติมมิติที่สอดคล้องกับพลวัตของเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคในโลกดิจิทัล อันได้แก่ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เนื้อหาสารสนเทศ ประสบการณ์ผู้ใช้ และการมีส่วนร่วมเชิงปฏิสัมพันธ์ ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงและมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน ความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยเชิงจิตวิทยา เชิงพฤติกรรม และเชิงสังคม อาทิ การรับรู้คุณค่า คุณภาพที่รับรู้ ความน่าเชื่อถือของตราผลิตภัณฑ์ รวมถึงอิทธิพลจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์ยืนยันว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในยุคดิจิทัลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่มุ่งสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือให้แก่ตราผลิตภัณฑ์ การเอื้อต่อการเข้าถึงได้อย่างสะดวก ตลอดจนการสร้างประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้บริโภค ล้วนมีส่วนเสริมสร้างความภักดีต่อผลิตภัณฑ์และตราผลิตภัณฑ์ ซึ่งไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างผู้บริโภคกับธุรกิจ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและสนับสนุนการเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน ในสภาวะแวดล้อมดิจิทัลที่ซับซ้อนและเต็มไปด้วยความท้าทาย

เอกสารอ้างอิง

- สุนิ ประจิตร. (2565). ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหศาสตร์*, 22(1), 52-66.
- Brown, W, et al. (2024). Understanding Consumer Perceptions of Virtual Reality in Marketing. Preprint. Retrieved November 11, 2024, from DOI:10.20944/preprints202408.0364.v1.
- Budiono. (2021). The impact of technological advancements on consumer behavior. *Journal of Marketing Trends*, 45(2), 120-135.
- Cahyanaputra, A., Ale, P., & Peter, C. (2022). Social media and its influence on consumer purchase intention. *Journal of Digital Marketing*, 34(3), 200-215.

- Castañeda, et al. (2020). Online Marketing Effectiveness - the influence of information load and digital literacy, a cross-country comparison. *Electronic Markets*, 30(2).
- Chauhan, J.S. (2023). Brand Loyalty and Its Impact on Repeat Purchase Behaviour of Customers: A Cross-Sectional Study in the FMCG Context. *Psychology and Education*, 55(1), 684-692.
- Dinh, T. C. T., & Lee, Y. (2022). Social media influencers and consumer decision-making: The role of fear of missing out (FOMO). *International Journal of Marketing Studies*, 29(4), 115-130.
- Febrilia, I., & Warokka, A. (2021). Consumer traits and situational factors: Exploring the consumer's online impulse buying in the pandemic time. *Social Sciences & Humanities Open*. Retrieved July 25, 2024, from DOI:10.1016/j.ssaho.2021.100182.
- Goyal, R., & Verma, N. (2024). The relationship between brand engagement, brand loyalty, overall brand equity and purchase intention. *Journal of Strategic Marketing*, (32) 1, 45-52.
- Graesch et al. (2020). Information technology and marketing: an important partnership for decades. *Industrial Management & Data Systems*. ahead-of-print. Retrieved July 25, 2024, from DOI:10.1108/IMDS-08-2020-0510.
- Guo, Z. (2022). The role of online reviews in shaping consumer behavior. *Journal of Consumer Research*, 28(1), 45-60.
- Jayasuriya., et al. (2020). The study on brand loyalty and repeat purchase intention of the shampoo market in Colombo. *Journal of Business Studies*, 7(1), 149-160.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2010). *Principles of marketing*. (13th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Marina, A., Ale, P., & Peter, C. (2021). The future of e-commerce in a post-pandemic world. *E-Commerce Review*, 30(2), 150-165.
- Rajput, N., & Gandhi, M. (2024). The branding power of social media influencers: an interactive marketing approach. *Cogent Business & Management*. Retrieved July 20, 2024, from <https://doi.org/10.1080/23311975.2021.2000697>.
- Rakibul Hafiz Khan et al. (2022). Factors affecting young customers' smartphone purchase intention during Covid-19 pandemic. *Heliyon*, 8(9), 1-11.

- Rosário & Dias. (2023). How has data-driven marketing evolved: Challenges and opportunities with emerging technologies. *International Journal of Information Management Data Insights*, 3(2), 1-14.
- Rusdiana & Suroso. (2022). The Effect of e-WOM Source Credibility on Purchase. *International Conference on Rural Development and Entrepreneurship. Enhancing Small Business and Rural Development Toward Industrial Revolution 4.0*, 5(1), 848-861.
- Z Zhang & Kenikasahmanworakhun. (2023). Understanding the factors that influence consumers' purchasing decisions is essential for businesses in the packaged dairy products industry. *Journal of Value Chain Management and Business Strategy*, 2(1), 42-53.
- Zhang, Y., Chen, X., & Li, W. (2022). Social media advertising and consumer purchase decisions: An empirical study. *Marketing and Consumer Research*, 25(2), 58-70.

ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏ ในปราสาทตาเมือน (บายกริม)*

BELIEFS DEVELOPMENTS AND INFLUENCES OF BUDDHISM APPEARING IN TA MUEN CASTLE (BAYKRIEM)

*พระปลัดสมหมาย สุรพลโณ (ใจงาม)¹, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์², พระครูศรีปัญญาวิกรม²
PhrapaladSommai Suraphanyo (Jaingam)¹, Taweesak Thongthip², Phrakhrusripanyawikrom²

โรงเรียนปริยัติโกศลวิทยา จังหวัดสุรินทร์, ประเทศไทย¹
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย²

Pariyatikoson Wittaya School Surin Province, Thailand¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand²

*Corresponding Author, E-mail: phrasommai2407@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบ ความหมาย พัฒนาการ และคติการสร้างปราสาทตาเมือน (บายกริม) 2) ศึกษาพระพุทธศาสนาในปราสาทตาเมือน (บายกริม) และ 3) วิเคราะห์ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1. รูปแบบของปราสาทตาเมือน (บายกริม) เป็นธรรมศาลา หมายถึงศาสนสถานประจำที่พิกคนเดินทาง สร้างขึ้นในรัชกาลพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 จำนวน 121 แห่ง จากเมืองพระนครหลวงไปยังเมืองต่าง ๆ ตามเส้นทางมายังเมืองพิมาย ด้านพัฒนาการของปราสาทตาเมือน (บายกริม) ปังบประมาณ 2534-2535 หน่วยศิลปากรที่ 6 ดำเนินการสำรวจ ขุดแต่ง ค้ำยัน และออกแบบบูรณะโบราณสถานกลุ่มปราสาทตาเมือน (บายกริม) ปี 2536 ดำเนินการบูรณะปราสาทตาเมือน (บายกริม) แห่งแรกของกลุ่ม ควบคู่กับการบำรุงรักษา ปี 2537 กรมศิลปากรได้บูรณะปราสาทตาเมือนโต๊ดในส่วนของปราสาทประธานกับบรรณาลัย ด้านคติการสร้าง ปราสาทตาเมือน (บายกริม) สร้างจากความเชื่อในพระพุทธศาสนา 2. การศึกษาพระพุทธศาสนาในปราสาทตาเมือน (บายกริม) พบว่า ทับหลังเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิในซุ้มเรือนแก้ว ตามคติพุทธศาสนามหายาน 3. การวิเคราะห์ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาในปราสาทตาเมือน (บายกริม) พบว่า พระพุทธรูปปางสมาธิเป็นทับหลังหินทรายจำหลักพระโฆษาชยคุรุ ประทับนั่งขัดสมาธิในซุ้มเรือนแก้ว

* Received: 1 April 2025; Revised: 12 June 2025; Accepted: 18 June 2025

มีตลับยาในพระหัตถ์ ศิลปะเขมรแบบบายน ราวพุทธศตวรรษที่ 18 พระพุทธเจ้าที่ปรากฏในจารึกกล่าวถึงพระพุทธเจ้าแพทย์ พระพุทธศาสนามหายาน ลัทธิตรีกาย ได้แก่ นิรมาณกาย ธรรมกาย และ สัมโภคกาย

คำสำคัญ: ความเชื่อ, ปราสาทตาเมือน (บายกริม), พระพุทธศาสนา, พัฒนาการ, อิทธิพล

Abstract

This research article aims to: 1) examine the architectural form, meaning, historical development, and underlying religious concepts associated with Castle Ta Muen (Baykriem); 2) study the manifestation of Buddhism within Castle Ta Muen (Baykriem); and 3) analyze the beliefs, evolution, and Buddhist influences reflected in the site. This qualitative study employed fieldwork through observation and in-depth interviews, with data analyzed using descriptive methods.

The findings reveal that: 1. Castle Ta Muen (Baykriem) is a Dharmasala, a type of religious rest house constructed for travelers. It was built during the reign of King Jayavarman VII, who commissioned 121 such structures along the route from the capital city to regional centers, including the route to Phimai. Regarding its restoration, during the fiscal years 1991–1992, the 6th Regional Office of Fine Arts conducted surveys, excavation, structural reinforcement, and restoration planning. In 1993, the restoration of Castle Ta Muen (Baykriem) — the first site in the complex — was carried out alongside conservation efforts. In 1994, the Fine Arts Department restored Castle Ta Muen Tot, focusing on the main sanctuary and the library. The architectural concept of the temple is rooted in Buddhist beliefs. 2. The study of Buddhism in Castle Ta Muen (Baykriem) indicates that the lintel features a seated Buddha in meditation posture within a torana, reflecting Mahayana Buddhist iconography. 3. The analysis of religious belief, development, and Buddhist influence shows that the lintel, carved from sandstone, depicts the Buddha as Bhaisajyaguru seated in full meditation posture within a torana, holding a medicine casket. The art style is Bayon, dated approximately to the 18th Buddhist century. Inscriptions refer to the Buddha as a divine physician, aligning with Mahayana Buddhist doctrine and the Trikaya philosophy, which comprises the Nirmanakaya, Dharmakaya, and Sambhogakaya.

Keywords: Beliefs, Buddhism, Developments, Influences, Ta Muean Castle (Bai Grim)

บทนำ

การศึกษาบริบทความเป็นมาและที่ตั้งของจังหวัดสุรินทร์ในเบื้องต้น พบร่องรอยศาสนสถาน กลุ่มปราสาทขอมหลายแห่ง ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยอาณาจักรขอมโบราณ ก่อนที่พระพุทธศาสนาเถรวาทแบบลังกาจะเผยแพร่เข้ามา (ก่อนพุทธศตวรรษที่ 17) (ชะเอม แก้วคล้าย, 2528) โบราณสถานเหล่านี้สะท้อนอารยธรรมขอมในอดีต รวมถึงประวัติศาสตร์ ศาสนา ภูมิธรรม และภูมิปัญญาของชุมชนที่มีต่อศาสนาในยุคหนึ่ง ต่อมา การแผ่ขยายของพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบลังกาตั้งแต่ พ.ศ. 1700 (กรมศิลปากร, 2550) ได้ส่งผลให้โลกทัศน์และความเชื่อของคนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป แม้ว่านักวิชาการไทยได้ศึกษาและบันทึกเรื่องราวโบราณสถานเหล่านี้อย่างเป็นระบบ แต่การวิเคราะห์ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม) ยังมีอยู่น้อยเมื่อเทียบกับการศึกษาในมิติอื่น ซึ่งข้อมูลส่วนนี้มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ และการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดและประเทศต่อไป (สุภัทรดิศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า, 2522)

ความสำคัญของปัญหาที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับจังหวัดสุรินทร์ คือ จังหวัดสุรินทร์มีโบราณสถานกลุ่มปราสาทขอมจำนวนมาก ซึ่งมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากคำขวัญของจังหวัดว่า “สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่ ผ้าไหมงาม ประคำสวย รวยปราสาท ผักกาดหวาน ข้าวสารหอม งามพร้อมวัฒนธรรม” โดยเฉพาะคำว่า “รวยปราสาท” ที่สะท้อนถึงความสำคัญของกลุ่มปราสาทเหล่านี้ในเชิงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น จากการสำรวจเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มปราสาทขอมในพื้นที่มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และศาสนา จึงเกิดคำถามวิจัยว่า “ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม) เป็นอย่างไร” และ “สามารถวิเคราะห์พระพุทธศาสนาในปราสาทตาเมือน (บายกริม) ได้อย่างไร” คำตอบจากงานวิจัยนี้จะนำไปสู่การส่งเสริมคุณค่าเชิงสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว รวมถึงเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันชุมชนท้องถิ่น เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และหน่วยงานราชการ นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และส่งต่อไปยังเครือข่ายในหลายจังหวัด รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้วางแผนพัฒนาต่อไป พื้นที่วิจัยอยู่ที่อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง คือ ปราสาทตาเมือน (บายกริม) ซึ่งได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชน ภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างดี (อนงค์ หนูแป้น, 2535)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)” องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยนี้ จะได้เป็นแนวทางในเชิงนโยบายที่สามารถนำมาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ปราสาทตาเมือน (บายกริม) สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)
2. เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนาในปราสาทตาเมือน (บายกริม)
3. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสารร่วมกับการวิจัยภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลผ่านการบันทึกเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม) ตำบลบ้านตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์

1.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

ลงพื้นที่เพื่อบันทึกข้อมูล สังเกต และสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ด้านโบราณคดี พระสงฆ์ นักวิชาการ และชาวบ้าน เกี่ยวกับความเป็นมาทางพระพุทธศาสนาในปราสาทตาเมือน (บายกริม)

2. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษา และยินดีให้ข้อมูลเชิงลึกตามบริบทของพื้นที่ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา	จำนวน 4 รูป/คน
2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านโบราณคดี	จำนวน 3 รูป/คน
3. กลุ่มพระสงฆ์	จำนวน 6 รูป/คน
4. กลุ่มนักวิชาการ	จำนวน 14 คน
5. กลุ่มชาวบ้าน	จำนวน 22 คน

รวมเป็น 49 รูป/คน

3. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 แบบ ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกต และแบบสัมภาษณ์ (แบบไม่มีโครงสร้าง) เมื่อสร้างเครื่องมือทั้ง 2 แบบสำเร็จ แล้วจึงนำไปสู่การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือก่อนการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง ซึ่งได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 แบบบันทึกการสังเกต เป็นการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม) และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์ (แบบไม่มีโครงสร้าง) เป็นการบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านโบราณคดี กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มชาวบ้าน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)

การพัฒนาเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอประสานและกรรมการที่ปรึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบและแก้ไขเพิ่มเติมข้อความให้ครอบคลุมเนื้อหาและรัดกุมยิ่งขึ้น แล้วนำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ โดยการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ดังนี้

- 1) ผศ.ดร.กังวล ศักขิมา อาจารย์ คณะโบราณคดี ภาควิชาภาษาตะวันออก, มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 2) ผศ.ดร.บุญญติ สาลี อาจารย์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเขมร, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 3) ผศ.บรรจง โสดาดี อาจารย์ประจำ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือทั้ง 2 แบบ คือ แบบบันทึกการสังเกต และแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีใบจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 แบบบันทึกการสังเกต การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)

4.2 แบบสัมภาษณ์ (แบบไม่มีโครงสร้าง) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านโบราณคดี กลุ่มพระสงฆ์

กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มชาวบ้าน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เนื่องจากความน่าเชื่อถือของการวิจัยเชิงคุณภาพ ขึ้นอยู่กับตัวผู้วิจัยและข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวิเคราะห์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการสามเส้า (triangulation) คือ บุคคล สถานที่ และเวลาแตกต่างกัน โดยการควบคุมคุณภาพของการจดบันทึก/บันทึกภาพและเสียง โดยการจดบันทึกอย่างละเอียดและพื้นที่ที่มีการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบบันทึกการสังเกต ข้อมูลจากการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (แบบไม่มีโครงสร้าง) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านโบราณคดี กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มชาวบ้าน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)

ผลการวิจัย

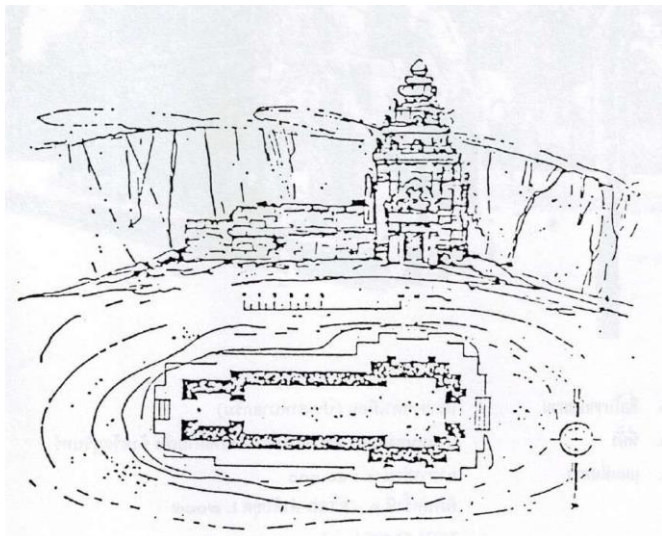
ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก มีดังนี้

1) รูปแบบ ความหมาย พัฒนาการ และคติการสร้างปราสาทตาเมือน (บายกริม)

รูปแบบ ความหมาย พัฒนาการ และคติการสร้างปราสาทตาเมือน (บายกริม) จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า

ก. รูปแบบของปราสาทตาเมือน (บายกริม)

ปราสาทตาเมือน (บายกริม) มีรูปแบบเป็นปราสาทขนาดเล็กที่สุดในอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทตาเมือน (บายกริม) ซึ่งอยู่ห่างจากปราสาทตาเมือนโต๊ด ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 390 เมตร เป็นปราสาทที่เล็กที่สุด ก่อด้วยศิลาแลง มีลักษณะเป็นห้องยาว เชื่อว่าเป็นธรรมศาลา หรือที่พักสำหรับคนเดินทาง ตัวปราสาทสร้างด้วยศิลาแลง ลักษณะเป็นปรางค์องค์เดียว มีห้องยาวเชื่อมต่อมาทางด้านหน้า ผนังด้านเหนือปิดทึบ แต่สลักเป็นหน้าต่างหลอก ส่วนด้านใต้มีหน้าต่างเรียงกันโดยตลอด (มงคล แผล่งเจริญ, 2567)

ภาพแผนผัง ปราสาทตาเมือน (บายกรีม) อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์
(ที่มา: กรมศิลปากร, 2538)

ข. ความหมายของปราสาทตาเมือน (บายกรีม)

ปราสาทตาเมือน (บายกรีม) หมายถึง ปราสาทที่สร้างเพื่อเป็นที่พักสำหรับคนเดินทาง คำว่า บายกรีม นั้นแรกกล่าวถึงคำในภาษาเขมร แปลว่า ข้าวแห้ง (ข้าวตาก) ส่วนอีกนัยหนึ่งกล่าวถึงหินศิลาที่สร้างตัวปราสาท ที่เรียกว่า หินแบบบายกรีม อยู่ห่างจากปราสาทตาเมือนใต้ มาทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ 390 เมตร และตั้งอยู่ห่างจากปราสาทตาเมือนธม มาทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นปราสาทที่เล็กที่สุด ก่อด้วยศิลาแลง มีลักษณะเป็นห้องยาว เชื่อว่าเป็น “ธรรมศาลา หรือ ที่พักสำหรับคนเดินทาง” ตั้งบนเขาหินทรายธรรมชาติอันเป็นส่วนหนึ่งของแนวเทือกเขาพนมดงรัก เป็นปราสาทด้านตะวันตกของปราสาทตาเมือน (บายกรีม) (พระประยูทธ ปยุตโต, 2567)

ค. พัฒนาการของปราสาทตาเมือน (บายกรีม)

ปราสาทตาเมือน (บายกรีม) ตั้งอยู่บนแนวเทือกเขาบรรทัด สร้างราวพุทธศตวรรษที่ 17 มีลักษณะเป็นธรรมศาลา (ที่พักคนเดินทาง) ในคติความเชื่อของพระพุทธศาสนาหายาน ในสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (กรมศิลปากร, 2538) ต่อมา ในปีประมาณ 2534-2535 หน่วยศิลปากรที่ 6 ดำเนินการสำรวจและขุดแต่งค่ายัน รวมทั้งออกแบบบูรณะโบราณสถานปราสาทตาเมือน (บายกรีม) ปีประมาณ 2536 ได้ดำเนินการบูรณะปราสาทตาเมือน (บ้านมีไฟ) (พระอธิการอานวยทัต สิริธมโม, 2567) เป็นแห่งแรกของโบราณสถานกลุ่มนี้ ควบคู่ไปกับการบำรุงรักษา ปีประมาณ 2537 กรมศิลปากรได้จ้างเหมา ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไพรลดา ดำเนินการบูรณะปราสาทตาเมือนใต้ (อโรคยศาล) ส่วนของปราสาทประธานกับบรรณาลัยหรือวิหาร (ทำนอง เชื้อมกลาง, 2567)

ง. การสร้างปราสาทตาเมือน (บายกริม)

ปราสาทตาเมือน (บายกริม) สร้างจากคติความเชื่อในพระพุทธศาสนาเถรวาท ในสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เป็นศาสนสถานที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นธรรมศาลาหรือที่พักคนเดินทาง (กรมศิลปากร, 2538) ตัวปราสาทสร้างด้วยศิลาแลง ลักษณะเป็นปรางค์องค์เดียว มีห้องยาวเชื่อมต่อมาทางด้านหน้าผนังด้านเหนือปิดทึบ แต่สลักเป็นหน้าต่างหลอก ส่วนด้านใต้มีหน้าต่างเรียงกันโดยตลอด นับได้ว่าเป็นกลุ่มปราสาทที่ค้อย่านวยความสะดวกแก่ผู้ใช้เส้นทางผ่านช่องเขา นอกจากนี้ ยังมีผู้ค้นพบพระพุทธรูปสำริดในบริเวณใกล้เคียงกันถึง 3 องค์ เป็นรูปพระพุทธรูปปางสมาธิในซุ้มเรือนแก้ว จนน่าจะเชื่อว่าในอดีตนั้นบริเวณเส้นทางนี้เคยเป็นแหล่งชุมชนใหญ่ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พระมหาบุญหนา ตปสีโล (ป.ธ.9), 2567)

2) พระพุทธศาสนาในปราสาทตาเมือน (บายกริม)

พระพุทธรูปปางสมาธิในซุ้มเรือนแก้ว ที่พบในปราสาทตาเมือน (บายกริม) เป็นทับหลังพระพุทธรูป “ปางสมาธิ” หรือ “ธยานมูทรา” ทับหลังชิ้นนี้สลักเป็นรูปพระพุทธรูปประทับนั่งภายในซุ้มเหนือหน้ากาล (เกียรติมุข) พระหัตถ์ (มือ) ทั้ง 2 ข้างแสดงปางสมาธิ (ธยานมูทรา) (อาภาภรณ์ เปล่งปลั่งศรี, 2567) เป็นพระพุทธรูปนั่งขัดสมาธิวางพระหัตถ์ทั้งสอง พระหัตถ์ขวาซ้อนพระหัตถ์ซ้ายอยู่บนพระเพลลา (หน้าตัก) แสดงพระอิริยาบถบำเพ็ญสมาธิจิต ทรงครองจีวรห่มเฉียง สวมกระบังหน้า ทรงสวมกุณฑล (ตุ้มหู) ข้อมพระบาท พระเนตร (ตา) ปิดหรือเหลือบต่ำ พระโอษฐ์ (ริมฝีปาก) อมยิ้มเล็กน้อย ไม่มีริมฝีปากล่างและใช้มือจับเท้าสิ่งไว้ 2 ข้าง สิ่งที่อยู่ในท่าเอี้ยวตัว สิ่งทั้ง 2 ตัวใช้มือจับปลายก้านขดไว้เหนือสิ่งที่มีบุคคลนั่งชันเข่า ทำมือในท่าประคองอัญชลี มีลายก้านขดหมุนม้วนสลับกัน ด้านข้างเป็นลายใบไม้ม้วนเข้า ด้านบนเป็นลายใบไม้ตั้งขึ้น และใบไม้หันเข้าหาจุดศูนย์กลาง อันเป็นลายที่นิยมมากในศิลปะแบบบายน เหนือประตูทางเข้าด้านทิศตะวันออก สันนิษฐานว่า เป็นทับหลังหินทรายจำหลักภาพพระโฆชัยคุรุ (พระพุทธเจ้าทางการแพทย์) ประทับนั่งขัดสมาธิในซุ้มเรือนแก้ว มีตัลบายอยู่ในพระหัตถ์ศิลปะเขมรแบบบายน ราวพุทธศตวรรษที่ 18 (กรมศิลปากร, 2556) ดังนั้น ปราสาทตาเมือน (บายกริม) จึงเป็นการสร้างตามคติในพระพุทธศาสนาเถรวาท (กรมศิลปากร, 2556)

3) วิเคราะห์ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)

พระพุทธรูปปางสมาธิ (ในซุ้มเรือนแก้ว) ที่พบในปราสาทตาเมือน (บายกริม) เป็นพระพุทธรูปลักษณะนั่งสมาธิ (ปาริตา นันต๊ะน้อย, 2567) นั่งลำพระองค์ตั้งตรงพระบาท (เท้า) ทั้งสองซ้อนกัน โดยพระบาทขวาซ้อนทับอยู่บนพระบาทซ้าย พระหัตถ์ทั้งสองวางซ้อนหงายกันบนพระเพลลา (ตัก) โดยวางพระหัตถ์ขวาซ้อนหงายอยู่บนพระหัตถ์ซ้าย (ท่าสมาธิราบ ขาขวาทับขาซ้าย) จัดเป็น “ปฐมปาง” หรือปางที่ให้กำเนิดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยพระองค์ทรงอยู่ในพระอิริยาบถนี้ในคืนวันตรัสรู้ เรียกได้อีกอย่างว่าปางตรัสรู้ หรือเป็นพระพุทธรูปในอิริยาบถประทับนั่งสมาธิ โดยใช้ข้อมพระบาททั้งสองข้างขัดกันซึ่งเรียกว่า ปางขัดสมาธิเพชร ความเป็นมาของ “ปางสมาธิ หรือ ปางตรัสรู้” ตะวันออก

สันนิษฐานว่า เป็นทับหลังหินทรายจำหลักภาพพระโฆษชัยคุรุ (พระพุทธรูปเจ้าทางการแพทย์) ประทับนั่งขัดสมาธิในซุ้มเรือนแก้ว มีดลบายอยู่ในพระหัตถ์ ศิลปะเขมรแบบบายน ราวพุทธศตวรรษที่ 18 (กรมศิลปากร, 2556) เป็นพระพุทธรูปเจ้าผู้เป็นที่นับถืออย่างมากชาวบ้านที่อยู่บริเวณปราสาทตาเมือน (บายนกริม) ในการที่จะช่วยให้พ้นจากทุกข์ที่เกิดจากโรคร้ายทั้งทางกายและทางใจ และปราสาทตาเมือน (บายนกริม) สร้างมาจากคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา (พระมหาบุญหนา ตปสีโล (ป.ธ.9), 2567)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา “ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายนกริม)” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายนกริม) ปราสาทตาเมือน (บายนกริม) เป็นปราสาทขนาดเล็กที่สุดในกลุ่มอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทตาเมือน ก่อสร้างด้วยศิลาแลง มีลักษณะเป็นปรางค์องค์เดียว เชื่อมกับห้องยาวด้านหน้า ผนังด้านเหนือปิดทึบและสลักเป็นหน้าต่างหลอก ส่วนด้านใต้มีหน้าต่างเรียงต่อเนื่อง เชื่อกันว่าเป็น “ธรรมศาลา” หรือที่พักสำหรับคนเดินทาง สอดคล้องกับการศึกษาของอนงค์ หนูแป้น เรื่อง “การศึกษากลุ่มปราสาทตาเมือน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดสุรินทร์” ที่ระบุว่า ปราสาทตาเมือนเป็นสิ่งก่อสร้างประเภท “บ้านมีไฟ” หรือที่พักสำหรับคนเดินทาง ในรัชสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งกัมพูชา ซึ่งตามจารึกปราสาทพระขรรค์ได้กล่าวว่า พระองค์ทรงโปรดให้สร้างที่พักคนเดินทางควบคู่กับสถานพยาบาลจำนวน 102 แห่ง โดยมี 17 แห่งอยู่ระหว่างเส้นทางจากเมืองพระนครไปยังเมืองพิมาย จึงกล่าวได้ว่าปราสาทตาเมือนเป็นหนึ่งในสถานที่พักสำหรับนักจาริกแสวงบุญในยุคนั้น (อนงค์ หนูแป้น, 2535)

ปราสาทตาเมือน (บายนกริม) เป็นปราสาทขนาดเล็กที่สุดในกลุ่ม ก่อด้วยศิลาแลง ลักษณะเป็นห้องยาว เชื่อว่าใช้เป็น “ธรรมศาลา” หรือที่พักสำหรับคนเดินทาง สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณวิภา สุเนตต์ดา เรื่อง “สถาปัตยกรรมเขมรในดินแดนไทย ช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17 ลำดับการสืบเนื่อง” ที่ระบุว่า สถาปัตยกรรมเขมรในช่วงเวลาดังกล่าวมีการพัฒนารูปแบบ สัดส่วน และแผนผังของปราสาทอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 16 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 17 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการปรับปรุงให้มีองค์ประกอบสำคัญชัดเจน สะท้อนให้เห็นในแผนผังและรูปทรงของปราสาทยุคนครวัดและบายน (วรรณวิภา สุเนตต์ดา, 2552)

ปราสาทตาเมือน (บายนกริม) สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ตามคติความเชื่อในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยมีการจัดประสงค์เพื่อใช้เป็นธรรมศาลาหรือที่พักสำหรับคนเดินทาง (กรมศิลปากร, 2538) นับเป็นหนึ่งในกลุ่มปราสาทที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้เส้นทางผ่านช่องเขา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเส้นทางดังกล่าวอาจเคยเป็นแหล่งชุมชนสำคัญในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับการศึกษาของอนงค์ หนูแป้น ศึกษาเรื่อง “การศึกษากลุ่มปราสาทตาเมือน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดสุรินทร์” พบว่า ปราสาทตาเมือนเป็นสิ่งก่อสร้างประเภท “บ้านมีไฟ” หรือที่พักคนเดินทางในยุค

เดียวกัน โดยอ้างอิงจากจารึกปราสาทพระขรรค์ซึ่งกล่าวว่า พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 โปรดให้สร้างที่พักคนเดินทางควบคู่กับสถานพยาบาลจำนวน 102 แห่ง โดยมี 17 แห่งตั้งอยู่บนเส้นทางจากเมืองพระนครไปยังเมืองพิมาย จึงเป็นที่เชื่อได้ว่าปราสาทตาเมือนเป็นสถานที่พักสำหรับนักจารึกแสวงบุญในยุคนั้นเช่นเดียวกัน (อนงค์ หนูแป้น, 2535)

2) พระพุทธศาสนาในปราสาทตาเมือน (บายกริม) ปราสาทตาเมือน (บายกริม) แสดงถึงคติพระพุทธศาสนามหายาน ผ่านทับหลังที่สลักพระพุทธรูปปางสมาธิ (ธยานมุทรา) ภายในซุ้มเรือนแก้วเหนือหน้ากาล (เกียรติมุข) พระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิ พระหัตถ์ทั้งสองวางซ้อนกันบนพระเพลา แสดงอิริยาบถแห่งสมาธิจิต ทรงครองจีวรห่มเฉียง สวมกระบังหน้า กุณฑล ข้อพระบาท และพระเนตรเหลือบต่ำ พระโอษฐ์ยิ้มเล็กน้อย รายละเอียดโดยรอบประกอบด้วยลายปูนปั้นสิ่งสองตัวจับลายก้านขด ด้านบนมีบุคคลนั่งชันเข่าแสดงอัญชลี และลวดลายพืชพันธุ์แบบศิลปะบายานซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยนั้น สอดคล้องกับงานของพระครูศรีปัญญาวิกรม (บุญเรือง ปญญาวิชโร/เจนทร) พบว่า “สัญลักษณ์ในพระพุทธศาสนา” เป็นสิ่งแทนความหมายที่สื่อถึงของจริงในบริบททางธรรม ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้สึก การสื่อสาร ความรู้ และการควบคุมในเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา (พระครูศรีปัญญาวิกรม (บุญเรือง ปญญาวิชโร/เจนทร), 2556)

3) วิเคราะห์ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม) พระพุทธรูปปางสมาธิ (ในซุ้มเรือนแก้ว) กล่าวถึง พระพุทธเจ้าแพทย์ (พระโฆษคุรุไวฑูรยะ) ผู้มีตรีกาย (ไตรกาย) หมายถึง พระกาย 3 ประการของพระพุทธเจ้า ได้แก่ 1) นิรมาณกาย คือ กายที่ประกอบด้วยขันธ 5 ของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีอันเปลี่ยนแปลงไปเหมือนสิ่งประกอบด้วยขันธ 5 อื่น ๆ ตามคติมหายานเชื่อว่า เป็นรูปปรากฏของพระวิญญูญาณบริสุทธิ์ของพระพุทธเจ้า 2) ธรรมกาย คือ พระกายหนึ่งของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และ 3) สัมโภคกาย คือ พระกายของพระพุทธเจ้าอันเป็นทิพย์ภาวะ มีรัศมีรุ่งเรืองแผ่ซ่านทั่วไป และจะปรากฏแก่พระโพธิสัตว์ มหาสัตว์ แม้จนบัดนี้ ซึ่งในโคลงนี้ได้กล่าวถึง พระพุทธเจ้ามหายาน ลัทธิตรีกาย ประกอบด้วย นิรมาณกาย ธรรมกาย และสัมโภคกาย ซึ่งเป็นกายของพระพุทธองค์ สอดคล้องกับพระมหาสมยศ อภายุตโต (เสนานุช) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (กวนอิม) ในพระพุทธศาสนา มหายาน” พบว่า ลักษณะของการสัมพันธ์กันอย่างย่อ ๆ ของ สัมโภคกายและนิรมาณกายนั้นเป็นไปในลักษณะของการ ส่งต่อ หรือการถ่ายโอนอำนาจ ความต้องการของจุดกำเนิดคือ ธรรมกาย เมื่อใดที่ ธรรมกายต้องการที่จะช่วยเหลือสรรพสัตว์ก็จะ เปลี่ยนรูปเป็นสัมโภคกายที่เป็นกายทิพย์สถิตอยู่บนสวรรค์ และเมื่อเป็นสัมโภคกายแล้วก็ถ่ายโอนพลังอำนาจหรือความเป็นพุทธะเปลี่ยนเป็นนิรมาณกายที่มีรูปร่างเป็นมนุษย์ลงมาอุบัติในโลกเพื่อ โปรดสรรพสัตว์ เมื่อมองโดยภาพรวมเราจะเห็นการถ่ายโอนความเป็นพุทธะ (พระมหาสมยศ อภายุตโต (เสนานุช), 2546)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การศึกษาพระพุทธศาสนาในปราสาทตาเมือน (บายกริม) สรุปผลการวิจัยได้ว่า 1) ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม) ด้านรูปแบบ พบว่า ปราสาทตาเมือน (บายกริม) เป็นปราสาทขนาดเล็กที่สุดในกลุ่ม ปรangkเดี่ยว ก่อด้วยศิลาแลง มีห้องยาว เชื่อว่าเป็น *ธรรมศาลา* หรือที่พักสำหรับคนเดินทาง คำว่า “บายกริม” อาจหมายถึง “ข้าวแห้ง” หรือหิน ชนิดหนึ่งที่ใช้สร้างปราสาท ตั้งอยู่บนแนวเทือกเขาพนมดงรัก ปราสาทตาเมือนเริ่มมีการสำรวจและบูรณะในปีงบประมาณ 2534-2537 โดยกรมศิลปากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านคติการก่อสร้าง ได้สร้างขึ้นตามคติความเชื่อในพระพุทธศาสนาหายาน เพื่อใช้เป็นศาสนสถานและที่พักของผู้เดินทาง ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 2) พระพุทธศาสนาในปราสาทตาเมือน (บายกริม) พบว่า ภายในปราสาท พบทับหลังจำหลักรูปพระพุทธรูปปางสมาธิ (ธยานมูทรา) ประทับนั่งในซุ้มเรือนแก้ว สวมเครื่องประดับแบบกษัตริย์ ศิลปะแบบบายน สันนิษฐานว่าเป็นพระโฆษชัยคุรุพุทธเจ้า (พระพุทธเจ้าแห่งการรักษา) ตามคติมหายาน 3) การวิเคราะห์ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม) พบว่า พระพุทธรูปปางสมาธิที่พบเป็นลักษณะของ “ปางตรัสรู้” สื่อถึงพุทธลักษณะในคืนตรัสรู้ ซึ่งแสดงถึงแนวคิดตรีกายในพระพุทธศาสนาหายาน คือ นิรมานกาย ธรรมกาย และสัมโมกกาย โดยมีพระโฆษชัยคุรุเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าในฐานะผู้เฝ้ายารักษา

2. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงบทบาทและกระบวนการของพระพุทธศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกับปราสาทตาเมือน (บายกริม) ได้ และมีส่วนทำให้เกิดความรู้ ความเชื่อ ความศรัทธา ความสามัคคี ต่อระบบการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น รัฐบาล สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมศิลปากร และผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายร่วมกันเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ บ้าน วัด และส่วนราชการ (บวร) ในพื้นที่ปราสาทตาเมือน (บายกริม) คือ จัดให้มีการอบรมความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับปราสาทขอม โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ด้านนี้โดยเฉพาะ แก่พระสงฆ์ และประชาชนทั่วไป เพื่อที่จะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคมในชุมชนและปราสาทตาเมือน (บายกริม) อันมีผลต่อการพัฒนาคนในประเทศและควรตีแผ่บทบาทในส่วนนี้ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับสังคม ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมศิลปากร ควรจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นการช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรมอีกทาง จะทำให้เกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนสืบไป

2.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

บทบาทในด้านพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปราสาทตาเมือน (บายกริม) ของชุมชนในปัจจุบันยังมีอยู่น้อยมาก หากผู้ที่ต้องการศึกษาหรือวิจัยต่อเนื่องจากเรื่องนี้ ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เป็นข้อจำกัด ที่ทำให้พระสงฆ์ส่วนมากไม่ได้มีบทบาทในการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปราสาทตาเมือน (บายกริม) ด้วยการเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมกิจกรรมทางโบราณคดี จึงขอเสนอแนะให้ผู้มีความสนใจ ทำวิจัยในส่วนนี้ อันจะเป็นวิทยาทาน และการได้ช่วยเหลือพระพุทธศาสนา ช่วยเหลือพัฒนาการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปราสาทตาเมือน (บายกริม) ให้มีศักยภาพควบคู่กันไปกับสังคมไทยต่อไป

2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา “ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)” ในขณะที่ดำเนินการวิจัยก็มีประเด็นที่เกี่ยวข้องที่น่าสนใจควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ควรศึกษาพระพุทธศาสนาในปราสาทจังหวัดสุรินทร์
- 2) ควรศึกษาพระพุทธศาสนาในกลุ่มปราสาทอีสานใต้

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม)” ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญใน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านโบราณคดี (Archaeology) การศึกษาภาคสนามควบคู่กับการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยทางโบราณคดี ทำให้เข้าใจที่มา รูปแบบ ความหมาย คติความเชื่อ และพัฒนาการของปราสาทตาเมือน (บายกริม) ได้อย่างเป็นระบบ โดยข้อมูลจากศิลาจารึก รายงานขุดแต่ง บารมี และเอกสารของกรมศิลปากร ได้รับการประมวลผลอย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการศึกษาสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในอนาคต

2. ด้านศิลาจารึก (Stone Inscription) มีการใช้ข้อมูลจากศิลาจารึก 2 หลัก ได้แก่ ศิลาจารึกปราสาทตาเมือนธม 5 และปราสาทตาเมือนโต๊ด ซึ่งได้รับการแปลโดยผู้เชี่ยวชาญ ร่วมกับข้อมูลจากภาคสนาม นักวิชาการ และปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการอ่านจารึกอย่างเป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต

3. ด้านการตีความ (Interpretation) การวิเคราะห์เชิงแนวคิด “ศาสตร์สัญลักษณ์ของเพียร์ซ” (Pierce's Semiotics) ได้แก่ Icon: สัญลักษณ์เลียนแบบของจริง Index: สัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่อ้างอิงโดยมีเหตุผล Symbol: สัญลักษณ์ตามข้อตกลงทางสังคมที่ต้องเรียนรู้ การผสมผสานศาสตร์สัญลักษณ์กับองค์

ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ช่วยให้เข้าใจการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทั้งในด้านรูปแบบ การกระทำ และแนวคิดที่ปรากฏในปราสาทอย่างลึกซึ้ง

4. ด้านการท่องเที่ยว (Tourism) การศึกษานี้ช่วยเปิดมุมมองใหม่ต่อภาษาโบราณ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเศรษฐกิจท้องถิ่น ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างรายได้ให้กับชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่า

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2538). *ทำเนียบโบราณสถานขอในประเทศไทย เล่ม 3 จังหวัดสุรินทร์*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน จำกัด อาร์ตโปรเกรส.
- กรมศิลปากร. (2550). *ประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กรมศิลปากร. (2556). *โบราณสถานกลุ่มปราสาทตาเมือน*. นครราชสีมา: สำนักศิลปากรที่ 12.
- ชะเอม แก้วคล้าย. (2528). *จารึกในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- ทำนอง เชื้อมกลาง. (6 ตุลาคม 2567). ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม). (พระปลัดสมหมาย สุรบุญโญ (ใจงาม), ผู้สัมภาษณ์)
- ปาริตา นันตะน้อย. (5 ตุลาคม 2567). ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม). (พระปลัดสมหมาย สุรบุญโญ (ใจงาม), ผู้สัมภาษณ์)
- พระครูศรีปัญญาวิกรม (บุญเรือง ปญญาชีโร/เจนทร). (2556). การศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทย. ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสนดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระประยูทธ ปยุตโต. (5 ตุลาคม 2567). ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม). (พระปลัดสมหมาย สุรบุญโญ (ใจงาม), ผู้สัมภาษณ์)
- พระมหาบุญหนา ตปสีโล (ป.ธ.9). (5 ตุลาคม 2567). ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม). (พระปลัดสมหมาย สุรบุญโญ (ใจงาม), ผู้สัมภาษณ์)
- พระมหาวิโมกข์ วัฒนเนโต. (5 ตุลาคม 2567). ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกริม). (พระปลัดสมหมาย สุรบุญโญ (ใจงาม), ผู้สัมภาษณ์)
- พระมหาสมยศ อภัยอุโต (เสนานุช). (2546). การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (กวนอิม) ในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระอธิการอำนวยทัย สิริธมฺโม. (6 ตุลาคม 2567). ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทาง
พระพุทธศาสนาที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกรีม). (พระปลัดสมหมาย สุรบุญโญ
(ใจงาม), ผู้สัมภาษณ์)
- มงคล แหล่งเจริญ. (5 ตุลาคม 2567). ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏ
ในปราสาทตาเมือน (บายกรีม). (พระปลัดสมหมาย สุรบุญโญ (ใจงาม), ผู้สัมภาษณ์)
- วรรณวิภา สุนต์ตา. (2552). สถาปัตยกรรมเขมรในดินแดนไทย ช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17: ลำดับการ
สืบเนื่อง. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย*.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า. (2522). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึง พ.ศ. 2000*.
กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อนงค์ หนูแป้น. (2535). การศึกษากลุ่มปราสาทตาเมือน อำเภอคาบเชิง จังหวัดสุรินทร์. ใน
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- อาภาภรณ์ เปล่งปลั่งศรี. (19 กันยายน 2567). ความเชื่อ พัฒนาการ และอิทธิพลทางพระพุทธศาสนา
ที่ปรากฏในปราสาทตาเมือน (บายกรีม). (พระปลัดสมหมาย สุรบุญโญ (ใจงาม), ผู้สัมภาษณ์)

วิเคราะห์รูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะ
และปณัตติวัชชะในพระวินัยปิฎก*

AN ANALYTICAL STUDY OF THE PATTERN OF RESOLVING THE PROBLEMS
OF THE SECULAR AND PANNATTI RULES IN THE VINAYA PITAKA

พระเทพวชิรคุณ¹, * อธิเทพ ผาธา², ธัญญาภาวี ชัยประภา³,
พาหุรัตน์ คงเมือง ทัยสุวรรณ⁴, วาสนา รุ่งอนุรักษ์⁵

Phra Thep Wachirakun¹, Athitthep Phatha², Thananyaphawi Chaiprapa³

Pahurat Kongmuang Thaisuwan⁴, Wasana Runganurak⁵

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย,^{1,3} ประเทศไทย

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,² ประเทศไทย

กระทรวงสาธารณสุข⁴ โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร,⁵ ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus,^{1,3} Thailand

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,² Thailand

Ministry of Public Health⁴ Pathumthepwittayakarn School,⁵ Thailand

*Corresponding Author, Email: phatha121415@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะ และปณัตติวัชชะในพระวินัยปิฎก (2) เพื่อศึกษารูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะ และปณัตติวัชชะในพระวินัยปิฎก (3) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะในพระวินัยปิฎกโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลทั้งจาก คัมภีร์ปฐมภูมิ และทุติยภูมิ รวมทั้งข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะคือ อาบัติที่เป็นโทษทางโลกอันเนื่องมาจากการล่วงละเมิดลิกขาบทที่เป็นไปด้วยอกุศลจิตหรือมีเจตนาที่เป็นอกุศล (2) ปณัตติวัชชะ คือ อาบัติที่มีผู้กระทำความผิดแล้วไม่มีโทษกับชาวบ้าน แต่มีโทษกับเฉพาะสงฆ์คือผิดพระวินัยโดยตรง (2) รูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะ และปณัตติวัชชะนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบหลักก็คือ (1) รูปแบบการแก้ไขแบบปกติ คือปรับอาบัติตามที่ผู้กระทำความผิดสารภาพ (2) รูปแบบการแก้ไขแบบไม่ปกติ คือการที่มีการละเมิดอาบัติแต่ไม่ได้รับการร่วมมือจากผู้กระทำความผิด พระวินัยปิฎกก็มีการดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นด้วยวิธีการที่เรียกว่า “อธิกรณสมณะ 7” (3) เมื่อนำรูปแบบการแก้ไข

ปัญหาการละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะจะพบว่ากรอบการแก้ไขปัญหายุคสมัยพุทธกาลนั้นมีความชัดเจน แต่เมื่อนำมาพิจารณากับสมัยปัจจุบันที่มีพัฒนาการหารูปแบบในการจัดการกับปัญหาการละเมิดสิกขาบทแตกต่างไปจากสมัยพุทธกาลมาก

คำสำคัญ: พระวินัยปิฎก, โลกวัชชะ, ปณัตติวัชชะ, รูปแบบการแก้ไขปัญหา

Abstract

This research article aims to 1) study the rules of discipline (sikkhāpada) categorized as Lokavajja and Paññattivajja in the Vinaya Pitaka 2) examine the patterns of resolving issues related to the transgression of these sikkhāpada and 3) analyze the patterns of problem-solving concerning the Lokavajja and Paññattivajja rules within the Vinaya Pitaka. This study employs a qualitative research methodology, utilizing primary sources the Vinaya Pitaka and secondary sources including commentaries (Atthakathā), sub-commentaries (Tīkā and Anuṭīkā), academic works, research papers, and other relevant documents. The collected data were synthesized, analyzed, and presented through a descriptive and inductive analytic approach.

The research findings reveal that 1) Lokavajja refers to offenses considered blameworthy by the world, arising from immoral intentions, such as those involving acts of killing, stealing, or sexual misconduct. In contrast, Paññattivajja refers to offenses that do not cause harm to laypeople but are regarded as transgressions of the monastic code, being strictly offenses against the Vinaya itself. 2) The resolution of these transgressions can be categorized into two principal patterns: (1) Normal procedures, in which the offender confesses and undergoes expiation according to the rules; and (2) Exceptional procedures, which apply when the offender refuses to cooperate. In such cases, the Vinaya Pitaka prescribes a conflict-resolution framework known as the seven methods of settling disputes. 3) When comparing these traditional frameworks with modern contexts, the study finds that the disciplinary resolutions in the Buddha's time were systematic and well-defined. However, in the contemporary Sangha, the approaches to handling disciplinary violations have evolved considerably, reflecting changes in monastic administration and social conditions.

Keywords: Vinaya Pitaka, Lokavajja, Pannattivajja, problem-solving model.

บทนำ

ในการก่อตั้งองค์กรที่เรียกว่าพระพุทธศาสนาของพระพุทธองค์นั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่มีรากฐานอยู่บนพื้นฐานของการ (1) แสดงธรรมแก่ผู้ที่มีศรัทธาที่เข้ามาเพื่อหาคำตอบให้กับชีวิต (2) เมื่อผู้ที่เข้าฟังธรรมแล้วเกิดความเลื่อมใสศรัทธา และต้องการเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ก็ทรงจัดการกำหนดรูปแบบของการบวชให้ ซึ่งก็เป็นไปตามกรอบของความจำเป็นของการบวชในแต่ละประเภท (3) เมื่อมีผู้ที่มีศรัทธาและเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนามากขึ้น จำนวนผู้ที่บวชแล้วบรรลุธรรมขั้นสูงกับผู้ที่มีศรัทธาแล้ว ยังเป็นปุถุชนอยู่ เกิดความลักลั่นคือ มีจำนวนที่ไม่เท่ากัน คือมีจำนวนพระอริยบุคคลน้อยกว่าปุถุชน ทำให้สังคมภายในสงฆ์หรือสังฆะนั้น เกิดความวุ่นวายเนื่องจากการประพฤติดุชของบรรดาพระภิกษุปุถุชนเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการประพฤติดุชหลักของพระธรรมคือคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ เป็นผลทำให้พระพุทธองค์ทรงบัญญัติพระวินัยขึ้นมา (วิ.ม. (ไทย) , 4/1-63/1-79) โดยจุดมุ่งหมายของการใช้วินัย คือป้องกันไม่ให้เป็นคนเหี้ยมโหด ได้แก่ ข้อห้ามเกี่ยวกับการฆ่า หรือการเบียดเบียนคนอื่น เพื่อป้องกันความลงโลกเลี้ยวซีพ เพื่อป้องกันความดุร้าย ประพฤติเลวทรามเป็นต้น (วิ.ม.(บาลี), 1/39/ 24-25) ในการบัญญัติพระวินัย พระพุทธองค์ทรงเล็งเห็นประโยชน์ ให้เกิดกับปัจเจกชนและสังคมอยู่ 3 ระดับ คือ (1) มุ่งประโยชน์แก่สังคม (สังฆะ) (2) มุ่งประโยชน์แก่บุคคล (3) มุ่งประโยชน์แก่พระสังฆธรรม อันเป็นธรรมชาติของโลกและชีวิตที่อยู่ภายในโลกนี้ (วิ.อ.(บาลี) , 1/39/236-237)

สิกขาบทที่ทรงบัญญัติ เป็นพระวินัยนั้น ก็เพื่อที่จะเป็นกรอบในการฝึกหัด กาย วาจา และเพื่อป้องกันไม่ให้ภิกษุสงฆ์ประพฤติดุชเสียหาย ซึ่งถ้าหากภิกษุสงฆ์ล่วงละเมิดก็จะมีผลตามโทษานุโทษ โทษที่ภิกษุสงฆ์ผู้กระทำความผิดได้รับนั้น บางเรื่องมีโทษเฉพาะทางพระวินัย เช่น สิกขาบทว่าด้วยการเสพเมถุนธรรม ซึ่งแม้สตรีสมยอมก็มีโทษทางพระวินัย (วิ.ม.(ไทย) , 1/44/32) ในส่วนทางโลก ชายหญิงมีเพศสัมพันธ์กันด้วยความสมยอม ไม่ผิดกฎหมาย นอกจากฝ่ายหญิงอายุยังไม่บรรลุนิติภาวะเท่านั้น ซึ่งแม้ชายจะมีความผิดที่ไม่ถึงกับถูกประหารชีวิต เพราะฝ่ายหญิงยินยอม ส่วนภิกษุเสพเมถุนธรรมกับหญิงที่ยินยอม มีโทษถึงขาดจากความเป็นภิกษุ เท่ากับถูกประหารชีวิต (วิ.ม.(ไทย) , 1/44/32) บางเรื่องมีโทษทั้งทางพระวินัยและโทษตามกฎหมายบ้านเมืองทางโลกด้วย เช่น สิกขาบทว่าด้วยการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ (วิ.ม.(ไทย) , 1/89/78-79) โดยสรุปอาบัติหรือข้อที่เป็นสิ่งที่ทรงกำหนดโทษเอาไว้ที่เรียกว่า อาบัติซึ่งมีอยู่ 2 ประเภทคือ (1) อาบัติหนัก ได้แก่ อาบัติปาราชิก และอาบัติสังฆาทิเสส ซึ่งอาบัติหนักนี้ มีโทษตั้งแต่หมดความเป็นพระ จนถึงมีโทษที่จะต้องอยู่ปริวาสกรรม (2) อาบัติเบา หรืออาบัติเล็กน้อย ได้แก่ ถุลลัจจัย ปาจิตติย ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ พุพภาษิต เมื่อภิกษุต้องเข้าแล้วจะต้องแสดงคืนต่อบุคคลหรือคณะบุคคลก็ได้

ในอาบัติทั้ง 2 ประเภทนั้น อาบัติหนักจัดเป็นอาบัติที่ต้องการลงโทษผู้ล่วงละเมิดไม่ให้เป็นอย่างยิ่งยวด เรียกรวมอาบัติหนักนี้ว่าเป็นสัลวิบัติ ส่วนอาบัติเบาเป็นโทษที่เกี่ยวข้องกับมารยาทหรือเป็นโทษที่ป้องกันความเป็นคนโหดร้าย เรียกว่าเป็นอาจารย์วิบัติ (วิ.ป. (บาลี), 8/324/272-273; วิ.ป. (ไทย), 8/324/454) จะเห็นได้ว่า การที่จะออกจากอาบัติได้จะต้องมีวิธีการ ซึ่งพระวินัยได้กำหนดไว้คือ

(1) ถ้าเป็นอาบัติหนักได้แก่ปาราชิก จะต้องสละสมณเพศ คือสึกอย่างเดียวจึงจะพ้น (2) ถ้าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส จะต้องประพฤติดุติวรอยู่ปริวาสและให้สงฆ์สวดมานัต ประพฤติวัตร 6 ราตรี ก่อน เมื่อสงฆ์ให้อภัยท่านจึงจะถือว่าออกจากอาบัติได้ และถ้าเป็นอาบัติเล็กน้อย จะแสดงต่อสงฆ์หรือบุคคลคณะบุคคลก็พ้นได้ หรือจะสรุปราย ๆ การออกอาบัตินั้นคือ (1) ออกด้วยกาย (2) ออกด้วยวาจา และ (3) ออกด้วยกายและวาจา (วิ.ป. (บาลี), 8/322/260-261; วิ.ป. (ไทย), 8/322/433) หรือ (1) ออกในท่ามกลางสงฆ์ได้แก่ อาบัติ ปาราชิก สังฆาทิเสส (2) ออกในท่ามกลางคณะ ได้แก่ อาบัตินิสัคคียปาจิตติย หรือปาจิตติย (3) ออกในท่ามกลางบุคคล ได้แก่ อาบัติเล็กน้อย อื่น ๆ (วิ.ป (บาลี), 8/322/258-262; วิ.ป. (ไทย), 8/322/422) เป็นต้น

อนึ่ง ในอาบัติทั้ง 7 กองนั้น หากพิจารณาจากกรอบของ “โทษ” ที่เกิดก็จะพบว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทก็คือ (1) โลกวัชชะ หมายถึง อาบัติที่เป็นโทษทางโลก คือคนสามัญที่มีใช้ภิกษุทำเข้า ก็เป็นความผิดความเสียหาย เช่น โจรกรรม ข่มขืน ทุบตีกัน ต่อกัน เป็นต้น บางทีว่าเป็นข้อเสียหายที่ชาวโลกเขาติเตียน ถือว่าไม่เหมาะสมกับสมณะ เช่น ตีฆ่า เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2561) (2) ปณณัตติวัชชะ อาบัติที่เป็นโทษทางพระบัญญัติ คือคนสามัญทำเข้าไม่เป็นความผิดความเสียหาย เป็นความผิดเฉพาะแก่ภิกษุ โดยฐานละเมิดพระบัญญัติ เช่น ฉันทอาหารในเวลาวิกาล ขุดดิน ใช้จีวรที่ไม่ได้พินทุ นุ่งนอนบนเตียงตั้งที่ไม่ได้ตรึงเท้าให้แน่น เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564)

สำหรับคำว่า อาบัติที่เป็นโลกวัชชะ กับ อาบัติที่เป็นปณณัตติวัชชะ สองคำนี้เป็นศัพท์บัญญัติทางพระวินัย ผู้ศึกษาส่วนมากมักไม่เข้าใจ หรือเข้าใจคลาดเคลื่อนจากความหมายที่ถูกต้อง เช่น เข้าใจว่า โลกวัชชะ ความผิดที่ชาวโลกติเตียน ปณณัตติวัชชะ ความผิดตามพระวินัยบัญญัติไว้ การให้ความหมายเพียงเท่านี้ไม่เพียงพอ โลกวัชชะ มีความกว้างกว่าความผิดที่ชาวโลกติเตียน มันรวมถึงความผิดที่มีโทษทางโลก การกระทำใดก็ตามที่คนทั่วไปแม้มิใช่พระภิกษุทำมีความผิด การกระทำนั้นทุกอย่างเป็นโลกวัชชะ ความผิดเป็นสากล ที่คนทุกชาติทุกคนเห็นตรงกันว่า เป็นสิ่งต้องห้าม ใครฝ่าฝืนถูกลงโทษตามลักษณะของความผิดนั้น ๆ (สนิท ศรีสำแดง, 2547)

ดังนั้น เมื่อจะพิจารณาให้เห็นตามความจริงก็จะพบว่า คำว่า โลกวัชชะ แปลว่า โทษทางโลก ความผิดแก่ชาวโลก หมายถึง อุกุศลกรรมบถทางที่นำไปสู่ความชั่ว สิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะนั้น ไม่ว่าจะเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ เมื่อล่วงละเมิดแล้วย่อมมีความผิดทั้งสิ้น เพราะเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมทั่วไปเกิดจากจิตที่เป็นอกุศล เช่น การพูดเท็จ การดื่มสุราและเมรัย การทำลายชีวิตสัตว์ ส่วนคำว่า ปณณัตติวัชชะ แปลว่า โทษทางพระบัญญัติ ความผิดตามพระบัญญัติ สิกขาบทที่เป็นปณณัตติวัชชะนั้น พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุสงฆ์ ปรับโทษแก่ภิกษุที่ล่วงละเมิด ไม่ปรับโทษแก่คฤหัสถ์ เช่น การฉันทอาหารในเวลาวิกาล การพราภของเขียว การเล่นน้ำ ปรับโทษแก่ภิกษุเท่านั้น แต่ไม่ปรับโทษคฤหัสถ์ (วิ.ม.อ.(บาลี), 1/42/239; มิลินท.ฎีกา. (บาลี), 213-214)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการละเมิดสิทธิขาทในสมัยปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น เพราะเกี่ยวข้องกับทั้งมิติทางศาสนา กฎหมาย และสังคม การศึกษารูปแบบการแก้ไขปัญหาลิขาททั้งสองประเภท จึงมีความสำคัญในการทำควมเข้าใจโครงสร้างของพระวินัย และหาทางประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทคณะสงฆ์ไทย แร่งบันดาลใจในการวิจัย มาจากความต้องการเห็นการบังคับใช้พระวินัยอย่างมีประสิทธิภาพในยุคปัจจุบัน และการพัฒนาแนวทางเชิงระบบสำหรับการจัดการปัญหาในคณะสงฆ์ ผลของการวิจัยคาดว่าจะเป็ประโยชน์ต่อการศึกษพระวินัย การบริหารคณะสงฆ์ และการปลูกฝังความเข้าใจแก่ชาวพุทธร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลิขาทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะในพระวินัยปิฎก
2. เพื่อศึกษารูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิขาทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะในพระวินัยปิฎก
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิขาทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะในพระวินัยปิฎก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการวิจัย เน้นการศึกษวิเคราะห์เอกสาร โดยมีลำดับการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบการวิจัย ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตและทิศทางของการศึกษา โดยยึดตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้เป็นหลัก เพื่อให้การดำเนินงานมีความชัดเจนและเป็นระบบ โดยมีการกำหนดประเด็นและคำถามวิจัยที่ครอบคลุมเนื้อหาหลัก 4 ด้านสำคัญ ได้แก่

1. การศึกษาเนื้อหาสาระของสิขาท วิเคราะห์โครงสร้าง ความหมาย และประเภทของสิขาทในพระวินัยปิฎก โดยเน้นสิขาทที่มีความเกี่ยวข้องกับการปกครองสงฆ์ และมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยภายในคณะสงฆ์ในอดีตและปัจจุบัน
2. การศึกษาเกี่ยวกับอาบัติและอธิกรณ์ ศึกษาความหมาย ประเภท และความแตกต่างของอาบัติ และอธิกรณ์ ตลอดจนบทบาทของอธิกรณ์ในการเป็น "กลุ่มปัญหา" ที่เกิดขึ้นในคณะสงฆ์ ซึ่งต้องมีการชำระหรือแก้ไขตามพระวินัย โดยอาศัยหลักอธิกรณ์สมถะเป็นกลไกในการดำเนินการ
3. การพิจารณาลักษณะของสิขาทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะ จำแนกประเภทของสิขาททั้งสองตามเกณฑ์ของพระวินัย พร้อมวิเคราะห์เจตนารมณ์ในการบัญญัติ และผลกระทบที่เกิดจากการละเมิดสิขาททั้งสองประเภท ทั้งในด้านสงฆ์ภายในและสังคมภายนอก

4. การวิเคราะห์รูปแบบการแก้ไขปัญหตามพระวินัย ศึกษารูปแบบ วิธีการ และกระบวนการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิกขาบทโดยอาศัยหลักอภิรณสมถะ 7 ว่ามีความสัมพันธ์และความเหมาะสมกับลักษณะของสิกขาบทแต่ละประเภทอย่างไร ตลอดจนวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับบริบทของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน

ทั้งนี้ การกำหนดกรอบการวิจัยได้ดำเนินการควบคู่กับการพิจารณาเอกสารทางพระพุทธศาสนา พระไตรปิฎก อรรถกถา และผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบการศึกษาที่ชัดเจน มีทิศทาง และครอบคลุมประเด็นสำคัญอย่างรอบด้าน

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูล ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ศึกษาคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณณตติวัชชะในพระวินัยปิฎก เล่มที่ 1,2,4,6,8 ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) รวบรวมข้อมูลจากอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา หนังสือ บทความ เอกสารเชิงวิชาการ งานวิจัย และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย โดยใช้คำสำคัญคือ สิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณณตติวัชชะในพระวินัยปิฎก เป็นต้น เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลในการศึกษา สอนเอกสารอื่น ๆ เช่น วิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์สิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณณตติวัชชะใน ภิกขุปาติโมกข์ (พระอภินันท์ เหมโก (ตีทอง), 2551) และบทความเรื่อง โลกวัชชะกับการพัฒนาสมณสาธูปของพระภิกษุ (อัญชลี ปิยปัญญาวงศ์โลก, 2566) บทความเรื่อง การศึกษาพระวินัยของพระสงฆ์เถรวาท (ปณณตติวัชชะ) กับ บทบัญญัติว่าด้วยโลกติเตียน (โลกวัชชะ) (พระครูภาวนาปัจจันตเขต (เสรี ม่วงสาลี), 2566) บทความเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะของพระสงฆ์เถรวาทในประเทศไทย (พระมหาณัฐวุฒิ ธีรธมโม, พระมหาวิโรจน์ คุณตวีโร, 2564) และหนังสือเรื่อง วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2561) เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหาของสิกขาบทที่เป็น โลกวัชชะ (สิกขาบทที่สังคมตำหนิ) และปณณตติวัชชะ (สิกขาบทที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ แม้สังคมทั่วไปไม่ถือว่าเป็นความผิด) โดยพิจารณาทั้งด้านโครงสร้าง ความเหมือนและความต่างของสิกขาบททั้งสองประเภทในเชิงเนื้อหา แนวคิด และวัตถุประสงค์ในการบัญญัติ การวิเคราะห์ครอบคลุมถึง ป่อเกิดของสิกขาบทแต่ละประเภท ความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภิกษุในบริบทพุทธกาล ผลกระทบที่มีต่อการดำเนินชีวิตในหมู่สงฆ์ และผลสะท้อนต่อสังคมชาวบ้าน ทั้งในด้านศีลธรรม การยอมรับของสังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน นอกจากนี้ยังพิจารณาถึง การประยุกต์ใช้ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ว่าสิกขาบทใดมีความสำคัญในการกำกับพฤติกรรมพระภิกษุในยุคใหม่ และสิกขาบทใดควรมีการให้ความรู้หรือเน้นย้ำเพื่อสร้างความเข้าใจแก่สังคมร่วมสมัย

ขั้นตอนที่ 4 การสังเคราะห์ผลการวิจัย รวบรวมและสังเคราะห์ผลจากการวิเคราะห์ในขั้นตอนก่อนหน้า เพื่อจัดทำข้อสรุปเชิงระบบ โดยเน้นทั้งในมิติ ทฤษฎี (เช่น แนวคิดเรื่องโลกวัชชะ – ปณณตติวัชชะ, ความยืดหยุ่นของพระวินัย) และมิติเชิงปฏิบัติ (เช่น การบังคับใช้ในปัจจุบัน, แนว

ทางแก้ไขเมื่อละเมิด) การสังเคราะห์จะชี้ให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและแนวทางการแก้ไข ด้วยอธิรณสมณะ เช่น การเลือกวิธีระงับอธิกรณ์ที่เหมาะสมกับสิกขาบทแต่ละประเภท พร้อมทั้งจัดทำ ข้อเสนอแนะเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารคณะสงฆ์ได้จริง รวมถึงใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการภายในพระธรรมวินัย

ขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอผลการวิจัย จัดทำรายงานผลการวิจัยในรูปแบบที่เป็นระบบ แบ่งประเด็นชัดเจนตามวัตถุประสงค์การศึกษา พร้อมอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ และเหมาะสมทางวิชาการ ทั้งจากพระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยจะถูกจัดเรียงในลำดับที่เหมาะสม ตั้งแต่บทนำ สารสำคัญของสิกขาบท กระบวนการแก้ไข ปัญหา การวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบที่ผู้สนใจสามารถเข้าถึง เข้าใจ และนำไปประยุกต์ใช้ได้ ทั้งในภาคการศึกษา การบริหารคณะสงฆ์ และภาคสังคมทั่วไป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์สรุปได้ดังนี้

การศึกษาสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะในพระวินัยปิฎก พบว่า สิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะนั้นก็คือ (1) อาบัติที่เป็นโทษทางโลกอันเนื่องมาจากการล่วงละเมิด สิกขาบท ที่เป็นไปด้วยอกุศลจิตหรือมีเจตนาที่เป็นอกุศลทำลงไปแล้วก่อให้เกิดผล 3 ประการก็คือ (1) สงฆ์ติเตียน (2) ชาวบ้านติเตียน (3) ทั้งสงฆ์และชาวบ้านติเตียน เนื่องจากการกระทำนั้น แม้ไม่ผิดพระวินัยแต่มันก็ยังเป็นการผิดต่อจารีตและกฎหมายของสังคมด้วย เช่น การเสพเมณูกับสตรี การลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นเกิน 5 มาสก เป็นต้น ทางโลกก็ปรับโทษเอาไว้สูงสุด ดังนั้น เมื่อเทียบกับพระวินัยแล้ว ก็จำเป็นต้องมีการกำหนดโทษเอาไว้ คือ จัดว่าเป็นอาบัติประเภท “โลกวัชชะ” (2) อาบัติที่มีผู้กระทำความผิดแล้วไม่มีโทษกับชาวบ้าน แต่มีโทษกับเฉพาะสงฆ์คือผิดพระวินัยโดยตรง อาบัติประเภทนี้เรียกว่า “ปณัตติวัชชะ” ซึ่งอาบัติ 7 กองในพระวินัยปิฎกนั้นจัดได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (1) โลกวัชชะอย่างเดียว (2) ปณัตติวัชชะอย่างเดียว และ (3) เป็นทั้งโลกวัชชะและปณัตติวัชชะไปพร้อมกัน

ศึกษารูปแบบของการแก้ไขปัญหาสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะในพระวินัยปิฎก พบว่า สำหรับรูปแบบของการแก้ไขปัญหาละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะ และปณัตติวัชชะนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบหลักก็คือ

1) รูปแบบการแก้ไขแบบปกติ คือ แบ่งตามประเภทของอาบัติหรือสิกขาบท คือ (1) ครุกาบัติ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

(1) อาบัติปาราชิก เป็นการให้ลาสิกขาเพราะหมดความเป็นพระแล้ว

(2) อาบัติสังฆาทิเสส แก้ไขโดยการ จะต้องประพฤติวัตรที่เรียกว่า มานัตติ ซึ่งแปลว่า นับ 6 ราตรี จากนั้นสงฆ์จึงสวดระงับอาบัติเรียกว่า อัปภาณ แปลว่า เรียกเข้าหมู่ คือถ้าไม่มีการปกปิดอาบัติไว้จะต้องประพฤติวัตรก่อน 6 วัน 6 คืน แต่ถ้าปกปิดอาบัติไว้เท่าใด ก็ต้องประพฤติวัตรตามวันที่

ต้องอาบัติ เรียกว่า การอยู่ปริวาส แปลว่า อยู่ใช้ จากนั้นจึงประพติมานัต 6 วัน 6 คืน แต่ถ้าในช่วงที่อยู่ปริวาสหรือขอมานัต 6 ราตรีนี้ ภิกษุรูปนั้นออกไปล่วงละเมิดอาบัติอีกในขณะที่สงฆ์ (4 รูป) ยังไม่ได้ให้อัฎฐาณ คือการสวดประกาศเรียกเข้าหมู่ จะต้องกลับไปประพติมานัตใหม่อีก 6 ราตรี ซึ่งกรณีนี้เรียกว่า ปฏิกัสนา คือการชักเข้าหาอาบัติเดิม โดยขั้นตอนนี้ผู้ต้องอาบัติจะต้องหาพระภิกษุถึง 20 รูปมาสวดประกาศรับรองจึงจะเสร็จลุล่วงไปได้

2) รูปแบบการแก้ไขแบบไม่ปกติ คือการที่มีการละเมิดอาบัติ แต่ไม่ได้รับการร่วมมือจากผู้กระทำผิด พระวินัยปิฎกก็มีการดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ด้วยวิธีการที่เรียกว่า “อธิกรณสมณะ 7” ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยใช้วิธีการทั้ง 7 แก้ไขปัญหาอธิกรณที่เกิดขึ้นในสงฆ์ 4 ชนิดคือ วิวาทาธิกรณ อนุปัตตาธิกรณ อาปัตตาธิกรณ และกิจจาธิกรณ โดยอธิกรณสมณะ 7 ก็ได้แก่ ทั้งหมด 7 ประการ คือ

(1) สัมมุขาวินัย คำว่า สัมมุขาวินัย หมายถึง ระเบียบอันพึงทำในที่พร้อมหน้า, วิธีระงับต่อหน้าได้แก่ การระงับอธิกรณในที่พร้อมหน้าวัตถุหรือบุคคล เหตุการณ์

(2) สติวินัย คำว่า สติวินัย หมายถึง วิธีระงับอนุวาทาธิกรณที่ยกเอาสติเป็นหลัก ได้แก่ กิริยาที่สงฆ์สวดประกาศรับรู้ร่วมกันว่า พระอรหันต์เป็นผู้มีสติสมบูรณ์ เพื่อระงับอนุวาทาธิกรณ ในกรณีที่มีผู้โจทก์ทำผิดด้วยศีลวิบัติ

(3) อมูหวินัย คำว่า อมูหวินัย หมายถึง วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ โดยยกประโยชน์ให้แก่ภิกษุที่หายเป็นบ้าแล้ว ในกรณีที่ผู้โจทก์ภิกษุนั้นด้วยอาบัติที่ต้องในขณะที่เป็นบ้า สงฆ์จะสวดประกาศสมมติเพื่อไม่ให้ใคร ๆ โจทก์เธอด้วยอาบัติอีก

(4) ปฏิญญาตรณณะ หมายถึง วิธีการระงับอาปัตตาธิกรณ โดยการปรับอาบัติตามคำรับสารภาพของภิกษุผู้ต้องอาบัตินั้น (จำเลย)

(5) ตสสปายสิกา หมายถึง วิธีการระงับอนุวาทาธิกรณ โดยการตัดสินลงโทษผู้กระทำผิด (ที่ไม่รับผิดชอบ) เมื่อสงฆ์พิจารณาตามหลักฐานพยานแล้ว เห็นว่ามีความผิดจริง แม้เธอจะไม่รับสารภาพ ซึ่งลักษณะการกล่าวที่กลบเกลื่อน หรือแสดงอาการที่พระวินัยธรและคณะสงฆ์จับได้ว่าไม่ให้ความร่วมมือหรือมีเจตนาที่จะไม่ให้ความร่วมมือ นั้น มีดังนี้ (1) พูดว่าได้เห็นในสิ่งที่ไม่ได้เห็น (2) พูดว่าได้ฟังในสิ่งที่ตนเองไม่ได้ฟัง (3) พูดว่าได้ทราบในสิ่งที่ตนเองไม่ได้ทราบ 4. พูดว่าได้รู้ในสิ่งที่ตนเองไม่รู้

(6) เยภุยสิกา คำว่า เยภุยสิกา หมายถึง วิธีระงับวิวาทาธิกรณ โดยการตัดสินตามเสียงข้างมาก โดยการจับสลากนั้นมีอยู่ 3 วิธี คือ (1) แบบปกปิด (2) แบบกระชิบ และ (3) แบบเปิดเผย ซึ่งการจะเลือกการจับสลากวิธีใดนั้น ก็จะพิจารณาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเกณฑ์ เมื่อได้คะแนนอย่างใดก็จะนำเข้าไปประชุมสงฆ์เพื่อสวดประกาศให้ทุกฝ่ายยอมรับและจะได้ระงับการวิวาทนั้นเสีย

(7) ตินวัตถการวินัย หมายถึง วิธีการระงับอาปัตตาธิกรณ โดยการให้ทั้ง 2 ฝ่ายประนีประนอมกัน คำว่า ตินวัตถการวินัย หมายถึง การกลบไว้ด้วยเหตุ ดังนั้น การระงับอธิกรณวิธีนี้จึงมุ่งที่จะให้ ทั้ง 2 ฝ่ายประนีประนอม ยอมความกัน

วิเคราะห์รูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะในพระวินัยปิฎก เมื่อนำรูปแบบการแก้ไขปัญหาลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะ พบว่ากรอบการแก้ไขปัญหาลิกขาบทในยุคคลมัยพุทธกาลนั้นมีความชัดเจน แต่เมื่อนำมาพิจารณากับสมัยปัจจุบัน ที่มีพัฒนาการหารูปแบบในการจัดการกับปัญหาลิกขาบท จะเห็นว่ามีกรอบการกำหนดกรอบความผิดของพระภิกษุอยู่ 3 กรอบคือ (1) กรอบพระวินัย (2) กรอบกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และ (3) กรอบการขัดคำสั่งพนักงาน เป็นผลทำให้อาบัติเล็กน้อยบางข้อ จากเดิมที่เป็นอาบัติที่ไม่ถึงกับต้องลาสิกขา เช่น การดื่มสุรา แต่ปัจจุบันกลับถูก “บังคับให้สละสมณเพศ” ได้ทันที ซึ่งนั่นคือมีโทษไม่แตกต่างไปจากการต้องอาบัติปาราชิก

อภิปรายผล

1. พระวินัยปิฎก ถือว่าเป็นหนึ่งใน 3 ของคัมภีร์พระไตรปิฎก โดยพระวินัยปิฎกนั้นก็คือประมวลระเบียบข้อบังคับของบรรพชิต ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้สำหรับภิกษุและภิกษุณี นอกจากนั้น ยังมีความรู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระวินัยรวมอยู่ด้วย เช่น ความรู้เรื่องพุทธประวัติ และธรรมเนียมที่เป็นวิถีชีวิตของชาวอินเดียโบราณเอาไว้ รวมถึงมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาด้วย เช่น พิธีทอดกฐิน พิธีเข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้เป็นอีกหนึ่งในวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธโบราณ นอกจากนั้น ยังมีเรื่องของการทำสังคายนาครั้งที่ 1-3 ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2565) อนึ่ง จะพบว่า คำว่า วินัยปิฎก หมายถึง คัมภีร์ที่ประมวลกฎหมายสำหรับฝึกอบรมกายวาจา หรือภาษาขณะที่รวบรวมกฎหมายสำหรับฝึกอบรมกาย วาจา ซึ่งคำว่า พระวินัย หมายถึง บทบัญญัติกำหนดระเบียบความเป็นอยู่และกำกับความประพฤติ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2564) ได้แก่ อาบัติทั้ง 7 กอง ซึ่งแยกเป็นอาบัติเบา อาบัติหนัก อาบัติที่แก้ไขได้ อาบัติที่แก้ไขไม่ได้ อาบัติที่เป็นโลกวัชชะ อาบัติที่เป็นปณัตติวัชชะ อาบัติที่ออกได้ในสำนักบุคคล อาบัติที่ออกได้ในสำนักคณะ อาบัติที่ออกได้ในสำนักสงฆ์ (ที.ม.อ.(ไทย), 2/1/439) ทรงจัดไว้หมดแล้วในพระวินัยปิฎก ซึ่งพระวินัยถือว่าเป็นคัมภีร์ที่มีความสำคัญมากกับพระภิกษุสงฆ์ ในฐานะที่เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมบทบัญญัติด้านกฎเกณฑ์ หรือข้อห้าม หรือข้ออนุญาตที่พระภิกษุพึงปฏิบัติตาม เพื่อการฝึกฝนจิตใจและเป็นแบบแผนในการอยู่ร่วมกันโดยผาสุก ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ที่อธิบายว่า “โลกวัชชะเป็นความผิดที่สังคมติเตียนและเป็นอกุศลกรรมทั่วไป ส่วนปณัตติวัชชะเป็นข้อบัญญัติเฉพาะภิกษุ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงกำหนดไว้เพื่อควบคุมความเรียบร้อยในสงฆ์” การตีความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจำแนกอาบัติทั้งสองประเภทเป็นรากฐานสำคัญของโครงสร้างทางศีลธรรมและกฎหมายสงฆ์ ซึ่งงานวิจัยนี้ยืนยันตรงกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2564)

2. ลิกขาบทประเภทโลกวัชชะและปณัตติวัชชะ สำหรับคำว่า โลกวัชชะนั้น แปลว่า อาบัติที่เป็นโทษทางโลก คือคนสามัญที่มีใช้ภิกษุทำเข้า ก็เป็นความผิดความเสียหาย เช่น โจรกรรม ข่มขืนยั่วยุตีกัน ต่อกัน เป็นต้น บางทีว่าเป็นข้อเสียหายที่ชาวโลกเขาติเตียน ถือว่าไม่เหมาะสมกับสมณะ เช่น

ติ่มสุรา เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564) หรืออาบัติที่จัดว่าเป็นโลกวัชชะจะมีลักษณะ ดังนี้ คือ (1) อาบัติที่เป็นโทษทางโลกอันเนื่องมาจากการล่วงละเมิดสิกขาบท ที่เป็นไปด้วยอกุศลจิตหรือมีเจตนาที่เป็นอกุศล ทำลงไปแล้วก่อให้เกิดผล 3 ประการ ก็คือ (1) สงฆ์ติเตียน (2) ชาวบ้านติเตียน (3) ทั้งสงฆ์และชาวบ้านติเตียน เนื่องจากว่าการกระทำนั้น แม้ไม่ผิดพระวินัย แต่มันก็ยังเป็นการผิดต่อจารีตและกฎหมายของสังคมด้วย เช่น การเสพเมถุนกับสตรี การลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นเกิน 5 มาสก เป็นต้น ทางโลกก็ปรับโทษเอาไว้สูงสุด ดังนั้น เมื่อเทียบกับพระวินัยแล้ว ก็จำต้องมีการกำหนดโทษเอาไว้ โดยสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ก็คือ (1) ครุกาบัติ ได้แก่ อาบัติปาราชิก และอาบัติสังฆาทิเสส สิกขาบทที่ 1,2,3,4,8,9,10,11,12,13 ส่วนสิกขาบทที่ 5,6,7 จัดเป็นปณณตติวัชชะ (2) ลหุกาบัติ ได้แก่ อาบัติตั้งแต่ขั้นสัสคคียปาจิตติยลงมาถึงอนียต สำหรับคำว่า ปณณตติวัชชะ อาบัติที่เป็นโทษทางพระบัญญัติ คือคนสามัญทำเข้าไม่เป็นความผิด ความเสียหายเป็นผิดเฉพาะแก่ภิกษุ โดยฐานละเมิดพระบัญญัติ เช่น ฉันทอาหารในเวลาวิกาล ขุดดิน ใช้จีวรที่ไม่ได้พันทุ (เขียนรูปวงที่มีมัจจุร) นั่งนอนบนเตียงตั้งที่ไม่ตรงทำให้แน่น เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564) หรืออาบัติที่มีผู้กระทำความผิดแล้วไม่มีโทษกับชาวบ้าน แต่มีโทษกับเฉพาะสงฆ์ คือผิดพระวินัยโดยตรง โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) ครุกาบัติ ได้แก่ สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ 5,6,7 และ (2) ลหุกาบัติ ได้แก่ (1) อาบัตินิสสัคคียปาจิตติย (2) อาบัติปาจิตติย (3) อาบัติปาฏิเทสนียะ (วิ.ม. (ไทย), 2/572/644; วิ.ม.อ. (ไทย), 2/2/353) ผลการวิเคราะห์นี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอภินันท์ เหมโก เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์สิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณณตติวัชชะในภิกษุปาติโมกข์” ซึ่งพบว่า อธิกรณสมณะ 7 เป็นกระบวนการที่มีระบบและใช้ได้กับปัญหาอธิกรณทุกประเภท ทั้งวิวาหาธิกรณ อนุวาหาธิกรณ อาปัตตาธิกรณ และกิจจาธิกรณ ผลงานของพระอภินันท์จึงสนับสนุนว่า การแก้ไขอาบัติไม่เพียงแต่เป็นการชำระความผิด แต่ยังเป็นกระบวนการฟื้นฟูความเป็นระเบียบในคณะสงฆ์ (พระอภินันท์ เหมโก (ตีทอง), 2551)

3. รูปแบบการแก้ไขปัญหาสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณณตติวัชชะ สำหรับรูปแบบของการแก้ไขปัญหาละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะ และปณณตติวัชชะนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบหลัก คือ

1) รูปแบบการแก้ไขแบบปกติ คือ แบ่งตามประเภทของอาบัติหรือสิกขาบท คือ (1) ครุกาบัติ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ (1.1) อาบัติปาราชิก เป็นการให้ลาสิกขาเพราะหมดความเป็นพระแล้ว (1.2) อาบัติสังฆาทิเสส แก้ไขโดยการ จะต้องประพฤติวัตรที่เรียกว่า มานัต 6 ราตรี (2) ลหุกาบัติ ก็ให้แสดงคืนแก่สงฆ์ก็เป็นอันยุติ

2) รูปแบบการแก้ไขแบบไม่ปกติ คือการที่มีการละเมิดอาบัติ แต่ไม่ได้รับการร่วมมือจากผู้กระทำความผิด พระวินัยปิฎกก็มีการดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นด้วยวิธีการที่เรียกว่า “อธิกรณสมณะ 7” ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยใช้วิธีการทั้ง 7 แก้ไขปัญหาอธิกรณที่เกิดขึ้นในสงฆ์ 4 ชนิดคือ วิวาหาธิกรณ อนุปัตตาธิกรณ อาปัตตาธิกรณ และกิจจาธิกรณ โดยอธิกรณสมณะ 7 ก็ได้แก่ ทั้งหมด 7 ประการ คือ

- (1) สัมมุขาวินัย (2) สติวินัย (3) อมฺพหวินัย (4) ปฏิกุญญาตกรรมะ (5) ตัสสปาปิยสิกา (6) เยภุยยสิกา (7) ตินฺนวัตถการวินัย

3) ผลการนำรูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณณัติวัชชะ ในพระวินัยปิฎกมาวิเคราะห์กับสังคมไทย โดยเฉพาะคณะสงฆ์ไทยก็จะพบว่า ในสังคมไทยนั้นได้มีการนำเอาอำนาจรัฐเข้ามาใช้ในการจัดการกับผู้กระทำความผิด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะได้ลงโทษกับผู้กระทำความผิดต่อพระธรรมวินัย โดยความผิดที่กระทำทั้งส่วนที่เป็นครุกาบัตินั้น นอกจากจะต้องสึกแล้วจะต้องได้รับโทษทางอาญาของบ้านเมืองด้วย โดยสังคมไทยนั้นได้ดำเนินการลงโทษในลักษณะเช่นนี้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มาจนถึงสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการรักษาพระธรรมวินัยให้มีความมั่นคงสืบไปด้วย ผลดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาณัฐวุฒิ ภิรมย์โม และพระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร ศึกษาเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะของพระสงฆ์เถรวาทในประเทศไทย พบว่า การนำโลกวัชชะ (ความผิดที่ชาวโลกติเตียน) และปณณัติวัชชะ (ความผิดที่พระวินัยบัญญัติไว้) ในพระวินัยมาปรับใช้กับสังคมไทย ทำให้เห็นว่าไทยใช้อำนาจรัฐเข้ามาจัดการลงโทษพระสงฆ์ที่ผิดพระธรรมวินัย ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน (ทั้งสึกและโทษอาญา) เพื่อรักษาพระศาสนา ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ครอบคลุมทั้งคณะสงฆ์ (อบรม, ตรวจสอบ) รัฐ (กฎหมาย, หน่วยงาน) และประชาชน (ให้ความรู้, ร่วมสอดส่อง) เพื่อให้เกิดความมั่นคงของพระธรรมวินัย (พระมหาณัฐวุฒิ ภิรมย์โม, พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร, 2564) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับบทความของอัญชลี ปิยปัญญาวงศ์ เรื่อง “โลกวัชชะกับการพัฒนาสมณสาธูปของพระภิกษุ” ที่ชี้ว่า การเข้าใจหลักโลกวัชชะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมพระสงฆ์ในเชิงสังคมวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยในบทความนี้จึงตอกย้ำว่าการเข้าใจและประยุกต์ใช้ลิกขาบททั้งสองประเภทอย่างถูกต้อง ย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์ ความศรัทธา และความยั่งยืนของพระพุทธศาสนาโดยรวม (อัญชลี ปิยปัญญาวงศ์โลก, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ผู้วิจัยค้นพบ คือ วิเคราะห์รูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณณัติวัชชะในพระวินัยปิฎก สามารถสร้างเป็นโมเดลการแก้ไขปัญหาลิกขาบทเชิงพุทธดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารและการสังเคราะห์ผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ถอดองค์ความรู้ใหม่ ออกมาในลักษณะของ “กรอบแนวคิดบูรณาการพระวินัยเชิงสังคม” โดยสามารถอธิบายได้เป็น 3 ชั้นของความสัมพันธ์ ดังนี้

1. ชั้นของสิกขาบท พระวินัยปิฎกได้กำหนด สิกขาบท 2 ลักษณะหลัก คือ 1) โลกวัชชะ คือ ความผิดที่ชาวโลกติเตียน เป็นโทษทั้งในทางศีลธรรมและสังคม เช่น การฆ่า การลักทรัพย์ การประพฤติดุคในกาม 2) ปันณัตติวัชชะ คือ ความผิดเฉพาะทางพระบัญญัติ เช่น การฉันทนหลังเที่ยง การขุดดิน การใช้จีวรไม่ถูกหลักทั้งสองลักษณะนี้แสดงถึงสองมิติของจริยธรรมสงฆ์ ได้แก่ มิติภายนอก (สังคมโลก) และ มิติภายใน (พระสงฆ์)

2. ชั้นของกระบวนการแก้ไข เมื่อเกิดการละเมิดสิกขาบท พระพุทธองค์ได้ทรงวางกระบวนการแก้ไขไว้ในระบบที่เรียกว่า อริกธรมสมณะ 7 ซึ่งเป็นกลไกการบริหารข้อพิพาทภายในคณะสงฆ์ ได้แก่ 1) กระบวนการนี้ทำหน้าที่รักษาความบริสุทธิ์ของหมู่สงฆ์ มากกว่าการลงโทษ 2) ช่วยให้สงฆ์สามารถชำระปัญหาอย่างมีหลักเกณฑ์ มีลำดับขั้น และโปร่งใส การใช้หลักอริกธรมสมณะ 7 จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ในเชิงระบบ ที่ผู้วิจัยได้ยืนยันผ่านการวิเคราะห์เชิงพุทธปรัชญาและกฎหมายศาสนา

3. ชั้นของ “การประยุกต์ร่วมสมัย” งานวิจัยนี้เสนอการนำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับการบริหารคณะสงฆ์ไทยในยุคใหม่ โดยเสนอว่า 1) ควรใช้หลักอริกธรมสมณะ 7 เป็น แนวทางกลางในการตัดสินใจข้อขัดแย้ง 2) สร้างกลไกสังคมธรรมภิบาล เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส และยั่งยืน 3) ใช้การสื่อสารทางพระธรรมวินัยเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ชาวพุทธทั่วไป

งานวิจัยนี้เสนอ “โมเดลการแก้ไขปัญหาสิกขาบทเชิงพุทธ” ซึ่งเชื่อมโยงสามองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) พระวินัยเป็นกรอบจริยธรรม 2) อริกธรมสมณะ 7 เป็นกลไกการบริหาร และ 3) การประยุกต์ใช้ในสังคมไทยเป็นการคืนความศรัทธาต่อพระศาสนา โมเดลนี้สะท้อนการเปลี่ยนจากการ “ลงโทษ” เป็น “การฟื้นฟู” เพื่อให้พระวินัยดำรงอยู่เป็นพลังสร้างสังคมสงฆ์ที่มั่นคงและยั่งยืน

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบของการแก้ไขปัญหาลิขาทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะ ในพระวินัยปิฎกจะพบว่า เป็นประเด็นที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการดำเนินการวิจัยอยู่ที่เรื่องของ (1) พระวินัยปิฎกที่เป็นที่มาของการบัญญัติสิกขาบทและการกำหนดโทษจากการละเมิด รวมถึงการกล่าวถึงเรื่องของประเภทของสิกขาบททั้งที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะ และ (2) การศึกษาถึงรูปแบบการแก้ไขปัญหาลิขาท ที่เป็นทั้งโลกวัชชะและปณัตติวัชชะ ว่าจะดำเนินการแก้ไขอย่างไร ซึ่งก็จะพบว่าในพระวินัยปิฎกได้กำหนดรูปแบบของการแก้ไขปัญหา ที่เกิดมาจากการละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะ ไว้ในรูปของกระบวนการชำระอธิกรณ์ที่มีชื่อว่า “อธิกรณ์สมณะ” ซึ่งมีทั้งหมด 7 ประการ ได้แก่ (1) สัมมุขาวินัย (2) สติวินัย (3) อมูพหวินัย (4) ปฎิญาตกรรม (5) ตัสสปาปิยสิกา (6) เยภุยยสิกา (7) ตินวัตถการวินัย โดยอธิกรณ์สมณะ 7 ประการนี้ มุ่งที่เอาไว้อใช้ในการแก้ไขปัญห่อธิกรณ์ 4 ประการ คือ (1) วิวาทาธิกรณ์ (2) อนูวาทาธิกรณ์ (3) อาปัตตาธิกรณ์ (4) กิจจาธิกรณ์ โดยอธิกรณ์ทั้ง 4 นี้ ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิกขาบททั้งที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะนั่นเอง

2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย สิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณัตติวัชชะ เป็นสิกขาบทที่พระพุทธรังค์ทรงจัดแบ่งเอาไว้เป็นประเภทตามลักษณะของผลกระทบ ที่จะเกิดกับทั้งคณะสงฆ์และชาวบ้าน และในส่วนที่เป็นสิกขาบทที่ไม่ได้เกี่ยวกับชาวบ้าน แต่เป็นสิกขาบทที่มุ่งบัญญัติเพื่อให้พระภิกษุนำไปปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ซึ่งจากการวิจัยนั้นได้ชี้ให้เห็นว่า ประเภทของอาบัติที่จัดเป็นโลกวัชชะนั้น เป็นกลุ่มอาบัติหรือสิกขาบทที่ทรงบัญญัติขึ้นมาจากการกระทำของพระภิกษุ ที่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม คือ (1) ทั้งในส่วนของคุณะสงฆ์เอง และ (2) กระทบต่อชาวโลกที่ชาวบ้านจะติเตียนอยู่แล้ว แม้ว่าการกระทำนั้นจะเกิดจากคนที่ไม่ใช่พระภิกษุกระทำก็ตาม และสิกขาบทส่วนที่เป็นบพญัตติเฉพาะคณะสงฆ์ โดยสิกขาบททั้งสองประเภทนี้ ถือว่าเป็นสิกขาบทที่พระภิกษุจะต้องศึกษา และทำความเข้าใจ แม้ชาวบ้านเองก็จะต้องศึกษาและเรียนรู้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะได้เข้าสิ่งที่ป็นวัตรของสงฆ์จะได้ปฏิบัติ หรือวางท่าทีต่อเรื่องนั้นได้อย่างเข้าใจ

2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป จากการทำการศึกษาวินัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีประเด็นสำคัญที่ผลงานวิจัยฉบับนี้ยังไม่ได้อ้างถึงหรือกล่าวถึงอย่างครบถ้วน โดยประเด็นที่ยังไม่ได้ทำการศึกษานั้น ผู้วิจัยคิดว่าผู้ศึกษาในโอกาสต่อไปควรจะนำไปศึกษาต่อคือ

- 1) ควรนำหลักอธิกรณ์สมณะ 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ร่วมสมัย
- 2) ควรส่งเสริมการเรียนการสอนเรื่องโลกวัชชะ-ปณัตติวัชชะในหลักสูตรพระพุทธศาสนา

3) งานวิจัยต่อไปควรศึกษาการเปรียบเทียบระหว่างพระวินัยเถรวาทกับมหายาน เพื่อเห็นความแตกต่างของกระบวนการแก้ไขอาบัติ

เอกสารอ้างอิง

- พระครูภาวนาปัจฉิมเขต (เสรี ม่วงสาลี). (2566). การศึกษาพระวินัยของพระสงฆ์เถรวาท (ปณณัติวัชชะ) กับบทบัญญัติว่าด้วยโลกตีเตียน (โลกวัชชะ). *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(2), 184–198.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2561). *วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10 (เพิ่มภาคผนวก)). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาณัฐวุฒิ ธีรธมโม, พระมหาวิโรจน์ คุณตวีโร. (2564). ศึกษาเปรียบเทียบสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะของพระสงฆ์เถรวาทในประเทศไทย. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 7(1), 135-149.
- พระอภิรักษ์ เหมโก (ดีทอง). (2551). การศึกษาวิเคราะห์สิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะและปณณัติวัชชะใน ภิกขุปาติโมกข์. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2532). *อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญูญาณ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สนธิ ศรีสำแดง. (2547). *พระพุทธศาสนากับการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2565). *พระไตรปิฎกฉบับประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อัญชลี ปิยปัญญาวงศ์โลก. (2566). วัชชะกับการพัฒนาสมณสาธูปของพระภิกษุ. *วารสารมหาจุฬาลงกรณปริทรรศน์*, (10)5, 174-186.

ศิลปะการละครกับอุดมการณ์ชาติ: บทละครเรื่องพระร่วง พระราชนิพนธ์ใน
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในฐานะเครื่องมือสร้างเอกภาพ
และอัตลักษณ์ไทย*

THEATRICAL ART AND NATIONAL IDEOLOGY: KING VAJIRAVUDH'S
PHRA RUANG AS AN INSTRUMENT FOR CONSTRUCTING THAI UNITY
AND NATIONAL IDENTITY

*ชิษณุพงศ์ อินทรเกษม,¹ ณัฐนันท์ สารโก,²

Chi-sanupong Intharakasem,¹ Natthanan Sarigo²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย¹

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย²

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand¹

Patumwan Demonstration School, Srinakharinwirot University, Thailand²

*Corresponding author, E-mail: chisanupong@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของศิลปะการละครในฐานะพลังทางวัฒนธรรมในการถ่ายทอดอุดมการณ์ชาติ ผ่านการศึกษาบทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วง ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งทรงใช้ศิลปะและวรรณคดีเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติและความสามัคคีของประชาชน การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์แบ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ คือตัวบทพระราชนิพนธ์ และข้อมูลทุติยภูมิ คือเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและสังเคราะห์เพื่ออธิบายความหมายเชิงอุดมการณ์ที่สะท้อนผ่านศิลปะการละคร

ผลการวิจัยพบว่า (1) บทละครสะท้อนทัศนคติเรื่อง “ความเป็นชาติไทย” ผ่านคุณค่าความจงรักภักดี ความรักชาติ และความสามัคคี ซึ่งเป็นรากฐานของเอกภาพแห่งชาติ (2) ภาพลักษณ์ของผู้นำในอุดมคติ โดยพระร่วงเป็นกษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรม ปกครองด้วยเมตตา ความยุติธรรม และสติปัญญาแบบพ่อปกครองลูก ที่เป็นต้นแบบของภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม (3) คุณลักษณะของพลเมืองที่ดีที่ยึดมั่นในความกล้าหาญ กตัญญู และความเสียสละเพื่อส่วนรวม พร้อมทั้งยกย่องบทบาทสตรีไทยให้มีส่วนร่วมในการธำรงชาติ สะท้อนการเปลี่ยนผ่านของสังคมสู่ยุคใหม่ และ (4) ความเชื่อและพิธีกรรม ทำหน้าที่เป็นพลังทางจิตวิญญาณ ผสานคติพุทธและพราหมณ์-ฮินดู เพื่อเสริมสร้างเอกภาพและขวัญ

กำลังใจของชาติ กล่าวได้ว่า พระร่วง เป็นวรรณคดีที่หลอมรวมสถาบันพระมหากษัตริย์ ศาสนา และประชาชนไว้ในอุดมการณ์ชาตินิยมแบบราชา โดยศิลปะการละครทำหน้าที่เป็นพลังทางวัฒนธรรม ถ่ายทอดอุดมการณ์ชาติและคุณค่าทางจิตวิญญาณ อันนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์และเอกภาพของความเป็นไทยอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ศิลปะการละคร, อุดมการณ์ชาติ, พระร่วง, อัตลักษณ์ความเป็นไทย, Soft Power

Abstract

This research article aims to analyze the role of dramatic arts as a cultural force in transmitting national ideology through the study of *Phra Ruang*, the royal drama composed by King Vajiravudh (Rama VI). The King employed art and literature as essential instruments for fostering national consciousness and unity among the people. The study adopts a qualitative research approach, utilizing both primary and secondary data. The primary data consist of the royal text of *Phra Ruang*, while the secondary data include relevant documents, articles, and academic research. Comparative and interpretive analyses were conducted to explain the ideological meanings reflected through the dramatic arts.

The findings reveal four key aspects: (1) The play reflects the concept of “Thainess” through the values of loyalty, patriotism, and unity, which form the foundation of national cohesion. (2) The ideal image of leadership is portrayed through King Phra Ruang, who rules with virtue, compassion, justice, and wisdom representing a paternalistic and moral model of leadership. (3) The characteristics of good citizens emphasize bravery, gratitude, and self-sacrifice for the common good, while also elevating the role of Thai women as active participants in national preservation, reflecting the transition toward modern society. (4) Beliefs and rituals function as spiritual forces that integrate Buddhist and Brahman-Hindu elements to strengthen national morale and unity. In conclusion, *Phra Ruang* represents a literary work that integrates the monarchy, religion, and the people within the framework of “Royal Nationalism.” The dramatic arts serve as a cultural power that communicates national ideology and spiritual values, ultimately fostering a sustainable sense of Thai identity and national solidarity.

Keywords: Theatrical Art, National Ideology, Phra Ruang, Thai Identity, Soft Power

บทนำ

บทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วง ทรงพระราชนิพนธ์โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ประมาณระหว่างปี พ.ศ. 2464–2466 ซึ่งเป็นช่วงปลายรัชกาล อันเป็นยุคที่สยามกำลังเปลี่ยนผ่านจากสังคมสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่รัฐชาติสมัยใหม่ (กรมศิลปากร, 2542; ภัชราพร ช้างแก้ว, 2530) พระองค์ทรงตระหนักถึงพลังของศิลปะ วรรณคดี และการละครในฐานะเครื่องมือทางวัฒนธรรม จึงทรงใช้ศิลปะเหล่านี้เป็นสื่อในการปลูกฝังอุดมการณ์ชาติ ความจงรักภักดี และความเป็นเอกภาพของประชาชน (กรรณภิมย์ สุวรรณานนท์, 2517; สุกัญญา สุจนายา, 2542)

บทละคร พระร่วง ดัดแปลงจากตำนานพื้นเมืองสุโขทัย ว่าด้วยเรื่องราวของกษัตริย์ผู้ทรงปัญญาและคุณธรรมสูงสุด ผู้เป็นแบบอย่างของผู้นำในอุดมคติ พระองค์ทรงแต่งขึ้นทั้งในรูปแบบ “บทละครพูดคำกลอน” และ “บทละครร้อง” เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดงในโรงละครหลวงและโรงเรียนวังหน้า (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2467; อัญชลารักษ์ โกมลเสวิน, 2518) การแต่งบทละครนี้มิได้มุ่งเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่เพื่อเป็นวรรณคดีเพื่อชาติ ที่ใช้ศิลปะการแสดงเป็นพลังทางวัฒนธรรมในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย (สุกัญญา สุจนายา, 2542; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2557)

บริบททางสังคมในช่วงเวลานั้นอยู่ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2461–2463) ซึ่งกระแสชาตินิยมกำลังขยายตัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมองเห็นความสำคัญของการสร้างจิตวิญญาณแห่งชาติ ผ่านศิลปวัฒนธรรม จึงทรงสถาปนากรมศิลปากรและโรงเรียนเพาะช่าง รวมทั้งพัฒนาโรงละครหลวง ให้เป็นศูนย์กลางของศิลปะและการละครไทยสมัยใหม่ (กรมศิลปากร, 2525; อัญชลารักษ์ โกมลเสวิน, 2518) ถือเป็นช่วงเวลา ศิลปะการละครถูกยกระดับให้เป็น Soft Power ทางวัฒนธรรมของสยาม ในการหล่อหลอมอุดมการณ์ชาติและอัตลักษณ์ความเป็นไทย (Nye, J. S., 2004; ภัชราพร ช้างแก้ว, 2530)

อย่างไรก็ตาม งานศึกษาที่ผ่านมา มักมุ่งวิเคราะห์ พระร่วงในเชิงวรรณศิลป์หรือเปรียบเทียบเชิงวรรณคดี โดยละเลยการมองบทละครในมิติของศิลปะการละครในฐานะพลังทางวัฒนธรรม ที่มีบทบาทในการหล่อหลอมอุดมการณ์ชาติและอัตลักษณ์ไทย ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์บทบาทของศิลปะการละครในพระร่วงในฐานะพลังทางวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการหล่อหลอมความคิดและค่านิยมของผู้คน ตลอดจนสำรวจแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทยผ่านศิลปะการแสดง

ผลการศึกษาคาดว่า จะช่วยให้เข้าใจมิติของวรรณคดีในฐานะวัฒนธรรมแห่งการสื่อสารที่เชื่อมโยงศิลปะ วรรณศิลป์ และอุดมการณ์ชาติไว้ในกรอบเดียวกัน อีกทั้งยังชี้ให้เห็นศักยภาพของศิลปะการละครในฐานะเครื่องมือทางวัฒนธรรมเพื่อการสร้างเอกภาพและจิตสำนึกแห่งความเป็นไทยอย่างลึกซึ้งและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ทัศนะเกี่ยวกับความเป็นชาติไทยที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระร่วง
2. เพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของผู้นำที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระร่วง
3. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะของพลเมืองและบทบาทของชายหญิงในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วง
4. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมในบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระร่วง ในฐานะพลังทางวัฒนธรรมที่เสริมสร้างเอกภาพของชาติและอัตลักษณ์ความเป็นไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้อาศัยกรอบแนวคิดจากสามฐานทางทฤษฎีหลัก เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และตีความบทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วง ได้แก่

1. ทฤษฎีศิลปะการละครเชิงสังคม อ้างอิงแนวคิดของ Erving Goffman และ Richard Schechner ที่มองว่าการละครเป็นกระบวนการสื่อสารทางสังคม ซึ่งสะท้อนค่านิยม อุดมการณ์ และบทบาททางสังคมของผู้คน ผ่านการแสดง การกระทำ และสัญลักษณ์ (Goffman, E, 1959; Schechner, R, 2003) ดังนั้น การละครใน พระร่วง จึงถูกวิเคราะห์ในฐานะพื้นที่สื่อสารทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ ผู้นำ และประชาชน

2. ทฤษฎีวรรณคดีกับอุดมการณ์ชาติ อ้างอิงแนวคิดของ Benedict Anderson เรื่อง Imagined Communities ซึ่งอธิบายว่าชาติเป็นชุมชนจินตกรรม ที่หล่อหลอมขึ้นจากภาษา วรรณกรรม และวาทกรรมทางวัฒนธรรม (Anderson, B, 1991) ร่วมกับแนวคิดชาตินิยมแบบราชา (Royal Nationalism) ของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ที่เห็นว่า พระมหากษัตริย์คือศูนย์กลางแห่งเอกภาพของชาติ กรอบนี้ใช้วิเคราะห์ว่าพระร่วงทำหน้าที่หลอมรวมสถาบันกษัตริย์ ศาสนา และประชาชนเข้าด้วยกันผ่านศิลปะการละคร (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, กรมพระยา, 2540)

3. ทฤษฎีอำนาจทางวัฒนธรรมและ Soft Power ใช้แนวคิดของ Joseph Nye (2004) ที่อธิบายว่า Soft Power คือพลังการโน้มน้าวผ่านวัฒนธรรม คุณค่า และอุดมการณ์ มากกว่าการบังคับ โดยกำลัง การแสดงออกใน พระร่วง จึงถูกตีความว่าเป็นการใช้ศิลปะและวรรณคดีเป็นพลังทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังความภักดี ความรักชาติ และจิตสำนึกแห่งความเป็นไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาบทบาทของศิลปะการละครในฐานะพลังทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดอุดมการณ์ชาติ ผ่านการวิเคราะห์บทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วง ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

1. ขั้นเตรียมการวิจัย

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว วรรณคดีเรื่อง พระร่วง ศิลปะการละครไทย และแนวคิดอุดมการณ์ชาติ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและคำถามการวิจัย

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นศึกษา

1.3 สร้างแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลและแบบร่างตารางวิเคราะห์หัตถ์บท เพื่อใช้ในการเก็บและจัดหมวดหมู่ข้อมูล

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ศึกษาและวิเคราะห์หัตถ์บทจากพระราชนิพนธ์ พระร่วง ทั้งฉบับบทละครพูด คำกลอนและบทละครร้อง โดยอ้างอิงจากต้นฉบับที่พิมพ์เผยแพร่โดยกรมศิลปากรและสำนักหอสมุดแห่งชาติ

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมในสมัยรัชกาลที่ 6 เพื่อใช้ในการตีความและเปรียบเทียบเชิงบริบท

2.3 บันทึกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นการวิจัย ได้แก่ (1) แนวคิดอุดมการณ์ชาติ (2) ภาพลักษณ์ของผู้นำ (3) คุณลักษณะของพลเมือง และ (4) ความเชื่อและพิธีกรรมในฐานะพลังทางวัฒนธรรม

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์เนื้อหาของบทพระราชนิพนธ์โดยใช้การตีความเชิงอรรถาธิบาย เพื่อค้นหาความหมายเชิงสัญลักษณ์และแนวคิดอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในบทละคร

3.2 เชื่อมโยงข้อมูลหัตถ์บทกับบริบททางสังคม การเมืองในสมัยรัชกาลที่ 6 เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะการละครกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ชาติ

3.3 สังเคราะห์ผลการวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างมิติศิลปะ วรรณศิลป์ และอุดมการณ์ชาติ เพื่อจัดทำข้อสรุปเชิงแนวคิด

4. ขั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4.1 ใช้วิธี ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ หัตถ์บท พระราชนิพนธ์ เอกสารประวัติศาสตร์ และผลงานวิชาการร่วมสมัย

4.2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางวรรณคดีและศิลปะการละครตรวจสอบความสมเหตุสมผลของการตีความ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลและผลการวิเคราะห์

5. ขั้นสรุปผลและนำเสนอข้อมูล

สังเคราะห์ผลการวิเคราะห์ตามประเด็นการวิจัยทั้งสี่ด้าน พร้อมจัดเรียงลำดับผลการศึกษามาเพื่อแสดงให้เห็นบทบาทของศิลปะการละครในฐานะพลังทางวัฒนธรรมที่หล่อหลอมอุดมการณ์ชาติและสรุปแนวคิดสำคัญที่สะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมของบทพระราชนิพนธ์เรื่อง *พระร่วง*

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์บทพระราชนิพนธ์เรื่อง *พระร่วง* ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อศึกษาทัศนะเรื่องความเป็นชาติไทย ภาพลักษณ์ของผู้นำ คุณลักษณะของพลเมือง บทบาทชาย-หญิง ตลอดจนความเชื่อและพิธีกรรมที่ปรากฏในเรื่อง ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า พระร่วงมิได้เป็นเพียงบทละครอิงประวัติศาสตร์ หากแต่เป็นวรรณคดีเพื่อชาติที่ผสมผสานศิลปะการละครเข้ากับแนวคิดเรื่องความเป็นไทย ความจงรักภักดี และความสามัคคีของประชาชน อันแสดงถึงพระอัจฉริยภาพของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงใช้ศิลปะการละครเป็นพลังทางวัฒนธรรมในการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความเป็นไทยและธำรงเอกภาพของชาติอย่างมั่นคง ดังนี้

1. ทัศนะเกี่ยวกับความเป็นชาติไทย บทละคร *พระร่วง* สะท้อนทัศนะเรื่องความเป็นชาติไทยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมแห่งความจงรักภักดีและเอกภาพของชาติ แม้ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ประชาชนก็มีสำนึกแห่งการเป็น “ข้าเจ้า” ผู้พร้อมอุทิศชีวิตเพื่อปกป้องพระมหากษัตริย์และผืนแผ่นดิน ดังถ้อยคำว่า “อันชีวิตยอมยกถวายได้ และจะบรลีย์เพื่อรักภักดี” ซึ่งสื่ออุดมคติ “อยู่อย่างจงรัก ตายอย่างภักดี” อันเป็นรากฐานของความเป็นไทย บทละครยังสะท้อนความรักชาติและความหวงแหนแผ่นดิน ผ่านการต่อสู้กับอำนาจขอมและการสละชีพเพื่อเกียรติและเอกราชของชาติ แสดงให้เห็นว่าความรักชาติ ความสามัคคี และความภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์คือพลังหลอมรวมชาติ ทั้งสามสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จึงเป็นหลักมั่นแห่งความเป็นไทยที่ดำรงอยู่คู่แผ่นดิน

2. ภาพลักษณ์ของผู้นำ บทพระราชนิพนธ์เรื่อง *พระร่วง* ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแสดงให้เห็นถึง ภาพลักษณ์ของผู้นำในอุดมคติของชาติไทย ได้อย่างชัดเจน พระองค์ทรงใช้ศิลปะการละครเป็นสื่อสะท้อนแนวคิดทางการเมือง การปกครอง และจริยธรรมของผู้นำในอุดมคติ โดยเฉพาะพระร่วง ซึ่งเป็นตัวแทนของกษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรม มีทั้งความสามารถทางปัญญา ความเมตตาและความยุติธรรมในการบริหารแผ่นดิน ภาพของผู้นำในเรื่องนี้สามารถวิเคราะห์ได้สองมิติหลัก คือ การได้มาซึ่งอำนาจ และการใช้อำนาจ ซึ่งล้วนแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับประชาชนในลักษณะของความผูกพัน ความไว้วางใจ และความรักที่ตั้งอยู่บนรากฐานของคุณธรรมและความชอบธรรม ในด้านการได้มาซึ่งอำนาจ บทละครนำเสนอแนวคิดสองประการสำคัญ คือ การสืบสันตติวงศ์และการยินยอมของปวงชน ประการแรก พระร่วงได้ครองเมืองละโว้ต่อจากบิดา ซึ่งแสดงถึงระบบ

สมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยโบราณที่ผู้นำได้รับอำนาจโดยการสืบทอดสายราชสกุล โดยในบทละครตอนหนึ่งกล่าวว่า

“...ตัวเรานี้ควรที่จะสำราญ	เบิกบานในจิตหาไม่น้อย
пенพ่อเมืองเลื่องชื่อภาไกล,	ครองไทยละโว้ธานี.
ตั้งแต่บิดาลิ้นชีวิต	пенทนายาทครอบครองบุรีศรี
โดยความนิยมยินดี	ในที่ดวงจินตนาคร...”

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2542)

จากถ้อยคำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการปกครองโดยสายเลือด ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชน เพราะพระร่วงทรงเป็นโอรสของพ่อเมืองผู้มีธรรม และเป็นที่รักของราษฎร การสืบทอดสันตติวงศ์เช่นนี้ จึงไม่ใช่เพียงการสืบทอดอำนาจทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นการสืบทอดศรัทธาและความผูกพันระหว่างกษัตริย์กับประชาชน ซึ่งถือเป็นรากฐานของความมั่นคงทางสังคมและการเมืองในยุคนั้น ส่วนประการที่สองคือ การยินยอมของปวงชน ซึ่งปรากฏในตอนที่ยกมาข้างต้นและมหาราชครูกราบทูลเชิญพระร่วงขึ้นครองกรุงสุโขทัย โดยกล่าวว่า

“...ขอเดชะฝ่าล่องธุลีพระบาท	บงกษมาศปกเกล้าเกศา
ข้าขอกราบทูลพระกรุณา	ทราบบฝ่าพระบาทธุระ
ข้าเจ้าเสนาพฤธมาตย์	อีกทั้งทวยราษฎร์สโมสร
ระยอบนอบเคียรถวายกร	ทูลวอนพระองค์ผู้ทรงธรรม
ขอเชิญพระองค์ขึ้นทรงราชย์	เกลิงอาสน์สุโขทัยรังสรรค์
เพื่อผดุงไพร่ฟ้าประชานันต์	เกษมสันต์ทั่วแคว้นแดนไทย
ขอเชิญจรโลงแหล่งหล้า	เปนสง่าดังดวงมณีใส
พระเกียรติเกริกแคว้นแดนไกล	ทวยไทยพึงโพธิสมภาร...”

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2542)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นว่า การสถาปนาพระร่วงขึ้นเป็นกษัตริย์มิได้เกิดจากอำนาจเผด็จการหรือการสืบทอดสายเลือดเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการยอมรับร่วมกันของประชาชน ตามคติอเนกชนนิกรสโมสรสมมติ ซึ่งถือเป็นแบบแผนทางการเมืองไทยโบราณที่กษัตริย์ได้รับอำนาจโดยความเห็นชอบของราษฎร นับเป็นแนวคิดประชาธิปไตยในเชิงวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในโครงสร้างสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยสะท้อนว่า “อำนาจของกษัตริย์ย่อมตั้งอยู่บนความรักและศรัทธาของประชาชน”

ในด้านการใช้อำนาจของผู้นำ บทละครเรื่องนี้ได้เน้นย้ำว่าผู้ปกครองที่ดีต้องมีคุณธรรมและเมตตาธรรมเป็นหลัก พระร่วงมิได้ใช้อำนาจกดขี่หรือบังคับราษฎร หากแต่ทรงปกครอง

ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความห่วงใยประชาชนดังบิดาที่ดูแลบุตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “บิดาธิปไตย” หรือ “พ่อปกครองลูก” ตัวอย่างเช่น บทละครตอนหนึ่งกล่าวว่า

“...อันชาวละโว้เวียงไทย	เหมือนลูกในไส้ทุกทั้งนั้น
แม้ภัยอยู่คงไม่ยอม	ให้ข้อมจับกูเป็นแม่นมั่น
ก็จะพลอยมอดม้วยไปด้วยกัน	ดังนั้นเหมือนภูผาลาญชีวา
เพราะถูกรักปวงประชาว่าชีวิต	จึงได้คิดหลักไปเสียดีกว่า
เพื่อตัดเหตุเภทภัยพาลา	ยอมม้วยมรณาลำพังตน
ขอเพียงให้เวียงละโว้รอด	ให้ชาวเราปลอดภัยอีกหน...”

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2542)

ข้อความนี้สะท้อนให้เห็นถึงพระเมตตาและความเสียสละของผู้นำที่พร้อมพลีชีพเพื่อประชาชน พระร่วงทรงวางตนเป็นพ่อเมือง ผู้ปกป้องลูกหลานให้พ้นภัยพาล โดยยึดหลักความยุติธรรม และความเมตตาเป็นสำคัญ พระองค์ไม่เพียงเป็นผู้ใช้อำนาจแต่ยังเป็นผู้ใส่ใจใจของราษฎร ที่สร้างแรงศรัทธาและความรักดีจากประชาชนด้วยการกระทำอันทรงคุณธรรม

อีกทั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงสะท้อนผ่านพระร่วงให้เห็นว่า ผู้นำในอุดมคติควรมีทั้งความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการวางแผน การตัดสินใจอย่างรอบคอบ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ตัวอย่างเช่น พระร่วงปฏิเสธการทำศึกที่ไม่จำเป็น เพื่อป้องกันความสูญเสียของราษฎร และหาทางออกด้วยสติปัญญาแทนการใช้กำลัง นับเป็นการเน้นให้เห็นว่าการปกครองด้วยปัญญาย่อมยั่งยืนกว่าการปกครองด้วยอำนาจ

ภาพลักษณ์ของผู้นำในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วง จึงเป็นภาพของกษัตริย์ที่ทรงอำนาจโดยชอบธรรม มีคุณธรรม ความเมตตา และความยุติธรรมเป็นหลักในการปกครอง พระองค์ทรงเป็นทั้งผู้นำโดยกำเนิด และผู้นำโดยศรัทธา ที่ได้รับความยอมรับจากราษฎรโดยแท้ เป็นแบบอย่างของผู้นำไทยในอุดมคติที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมุ่งถ่ายทอดให้ประชาชนยึดถือและน้อมนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการปกครองบ้านเมืองในยุคสมัยต่อมา

3. คุณลักษณะของพลเมืองและบทบาทของชาวยุค คุณลักษณะที่เอื้อต่อการสร้างความเจริญแก่ชาติ ถือเป็นคุณลักษณะข้อพึงประสงค์ของพลเมือง ซึ่งเมื่อปฏิบัติแล้วจะนำมาซึ่งความมั่นคง และความผาสุกของประเทศชาติ บทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วง ได้สะท้อนแนวคิดนี้ผ่านคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองไทย เช่น การเคารพผู้บังคับบัญชาและความกตัญญูต่อบุพการี โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงชี้ให้เห็นว่าประเทศชาติจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีคุณธรรม ปัญญา และเมตตาธรรม เพื่อพาประชาชนสู่ความสงบสุข ดังตอนที่ประชาชนพร้อมใจกันอัญเชิญพระร่วงขึ้นครองราชย์ แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาและความยอมรับในผู้นำผู้มีความสามารถ ขณะเดียวกันความกตัญญูต่อบุพการีถูก

นำเสนอผ่านตัวละครที่จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ยอมเสี่ยงชีวิตเพื่อปกป้องพระเกียรติและความมั่นคงของชาติ เช่น นายมันปิ่นยาวที่ทูลเตือนพระร่วงให้หนีภัยจากศัตรู การกระทำเช่นนี้แสดงถึงการรู้คุณและตอบแทนคุณด้วยความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี และความเสียสละ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของพลเมืองดีตามแนวคิดของพระมหากษัตริย์นักปราชญ์พระองค์นี้

บัดนี้พญาเคโซ

คุมทัพใหญ่โตหาน้อยไม่

จะมาจับพ่อเจ้าเอาไป

ลงโทษที่ในนครธม

เชื่อว่าคิดคบดขบเจ้า

จึงเอาประจานเสียให้สม

เพื่อตัดการที่ไทยเจินยม

เปนม่อมจมน้ำแล้วในคราวนี้...”

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2542)

ในขณะเดียวกันพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้บทพระราชนิพนธ์เรื่องพระร่วงเพื่อนำเสนอทัศนะเกี่ยวกับสถานการณ์และบทบาทของชายและหญิงในสังคมไทยยุคนั้น โดยเฉพาะความเป็นลูกผู้ชาย ซึ่งหมายถึงความกล้าหาญ ความอดทน และการอาสาเพื่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ดังที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ว่า “ขออาสาพ่อเจ้าจนตัวตาย” เป็นอุดมคติชายชาติทหารที่ต้องรักชาติยิ่งกว่าชีวิต

“...อันดูข้าไสร้ไม่ย่อท้อ

ต่อพวกศัตรูทั้งหลาย

ขออาสาพ่อเจ้าจนตัวตาย

ยอมถวายชีวันอันพลี

เลือดเนื้อร่างกายถวายไว้

ภายใต้ยุคลบทศรี

ไม่ขอยอมให้ขอมชาติปักษ์

มาย้ายเหยียบเล่นเช่นเดิมมา...”

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2542)

ส่วนสตรีไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ก็ได้รับการยกย่องให้มีบทบาททางสังคมมากขึ้น ไม่เพียงครองเรือน แต่ยังร่วมปกป้องบ้านเมือง เช่น นางจันทน์ มารดาของพระร่วง ที่กล่าวจะออกศึกเคียงข้างกองทัพอเพื่อขับไล่ขอม ภาพเหล่านี้สะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านของค่านิยมในยุคใหม่ที่สตรีมีสิทธิ์ มีเสียง และมีส่วนร่วมในการกิจเพื่อชาติทัดเทียมกับบุรุษ อันเป็นการปลูกฝังค่านิยมแห่งความเสียสละ ความรักชาติ และความร่วมแรงร่วมใจระหว่างชายหญิง ซึ่งล้วนมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันคือการธำรงความมั่นคงและความรุ่งเรืองของชาติไทย

“...แต่อย่าลืมเราไสร้แม่เป็นหญิง ก็เจนนิงอยู่ไหนไม่ได้แน่

เราเป็นไทยเชื้อชาตินักรบแท้

อีกเป็นแม่พระร่วงพ่อเมืองไทย

เหตุผลนี้จะไปกับกองทัพ

ชิงชัยไล่ขับประยุทธ์ใหญ่...”

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2467)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแสดงทัศนะการมองโลกที่เปลี่ยนไปในพลวัติกรรมของสตรีไทยที่มีความเป็นอยู่ตามแบบชาวตะวันตก กล่าวคือสตรีไทยเริ่มมีบทบาทเกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น มีปาก มีเสียงเพิ่มขึ้น

4. ความเชื่อและพิธีกรรมในฐานะพลังทางวัฒนธรรม บทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วงสะท้อนความเชื่อของสังคมไทยโบราณที่ผสมผสานคติพุทธกับพราหมณ์-ฮินดูไว้อย่างกลมกลืน ความศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาปรากฏชัดในฉากที่นางจันทน์เชิญข้าราชการสวดมนต์ก่อนออกรบ แสดงถึงผู้นำที่เป็นทั้งผู้นำทางการปกครองและทางจิตวิญญาณ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแทรกบทสวดภาษามคร เช่น “โย สมนิสินโน วรโพธิมูเล มารุ สเสน สุจิต วิเชย” เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความศักดิ์สิทธิ์และสื่อถึงชัยชนะทางจิตใจของชาวไทยในยามศึก นอกจากนี้ยังสะท้อนค่านิยมการบวชในฐานะที่พึ่งทางจิตวิญญาณและเกราะคุ้มภัยทางศีลธรรม แสดงให้เห็นว่าพระพุทธรูปเป็นศูนย์กลางแห่งศรัทธาและความสงบสุขของสังคมไทย

“...ได้เอาจชัยพระอรหันต์
ถึงแม้ขอมตามมาถึงที่นี่

มากระพัตพึ่งอยู่เปนสุขซี
บางทีจะไม่กล้าทำร้าย...”

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2467)

บทละคร พระร่วง ยังสะท้อนความเชื่อในเทพเจ้าตามคติพราหมณ์-ฮินดูที่หลอมรวมอยู่ในวัฒนธรรมไทย เช่น ฉากที่พระร่วงและขุนนางประกอบพิธีบวงสรวงเทพเจ้าขอพรให้การตักน้ำสงฆ์สำเร็จ โดยเอ่ยถึงพระนารายณ์ พระอิศวร พระพรหม ท้าวจตุโลกบาล พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง และพระหลักเมือง พิธีกรรมดังกล่าวแสดงถึงการผสมผสานคติพราหมณ์กับวิถีไทยในการบวงสรวงเครื่องบัตร์พลี เพื่อความเป็นสิริมงคลและความสำเร็จ นอกจากนี้ การกล่าวถึงฤกษ์ยามว่า “วันนี้วันดีเป็นศรีวัน พระสุริยันเรืองรองผ่องศรี” ยังสะท้อนแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยรวมแล้ว พระร่วง แสดงโลกทัศน์แบบไทยที่เชื่อในพลังแห่งศรัทธาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งหล่อเลี้ยงวิถีชีวิตและความมั่นคงของชาติ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาบทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วงของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ศิลปะการละครในรัชกาลที่ 6 เป็นพลังทางวัฒนธรรม ที่ทรงใช้เป็นเครื่องมือหล่อหลอมอุดมการณ์ชาติและจิตสำนึกความเป็นไทย การสร้างตัวละครพระร่วง ให้เป็นกษัตริย์ในอุดมคติที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม จงรักภักดี และเสียสละเพื่อบ้านเมือง แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการยกระดับวรรณคดีและศิลปะการละครให้เป็นที่สร้างชาติ ทั้งในด้านการเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม (มัทนา เกษกมล, 2517; กรรณภิรมย์ สุวรรณานนท์, 2517) โดยพระองค์ทรงตระหนักถึงบทบาทของศิลปะการละครในฐานะสื่อวัฒนธรรม

ของชาติ ที่สามารถถ่ายทอดแนวคิดและอุดมการณ์ให้ประชาชนเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งและเข้าถึงง่ายกว่า การสื่อสารทางการเมืองโดยตรง (จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา, 2544)

เนื้อหาของพระร่วงยังสอดคล้องกับแนวคิดชาตินิยมแบบราชา (Royal Nationalism) ที่พระองค์ทรงใช้วรรณศิลป์เป็นเครื่องมือในการผสมผสานความจงรักภักดี ความสามัคคี และศรัทธา ในศาสนาเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างเอกภาพของชาติในช่วงเวลาที่ประเทศกำลังเผชิญแรงกดดันจากอิทธิพล ตะวันตก (ภัชราพร ช้างแก้ว, 2530; อัญชลารักษ์ โกมลเสวิน, 2518) พระร่วงในบทละครจึงเป็น ทั้งแบบอย่างผู้นำและสัญลักษณ์ของอุดมการณ์ชาติ ที่ผสมผสานความชอบธรรมทางการเมือง (การสืบ ราชสันตติวงศ์) เข้ากับการยินยอมของประชาชน (อเนกชนนิกรสโมสรสมมติ) อันสะท้อน การพัฒนาแนวคิดประชาธิปไตยแบบไทยในระยะต้น (มัทนา เกษกมล, 2517) ขณะเดียวกัน การใช้ พิธีกรรม บทสวดมนต์ และการบวงสรวงเทพเจ้าในบทละคร ยังสะท้อนความเชื่อในพุทธและพราหมณ์ ฮินดู ซึ่งเป็นรากฐานทางจิตวิญญาณของสังคมไทย และส่งผลให้ศิลปะการละครทำหน้าที่เป็นพื้นที่ ศักดิ์สิทธิ์ในการหล่อหลอมและธำรงจิตสำนึกแห่งความเป็นชาติ (สมศรี ชัยวนิชยา, 2536; สุกัญญา สุข ฉายา, 2542)

ศิลปะการละครในพระร่วงจึงทำหน้าที่สื่อสารคุณค่าทางวรรณศิลป์ควบคู่กับอุดมการณ์รัฐชาติ กล่าวคือความเป็นไทย ไม่ได้อยู่เพียงในถ้อยคำ แต่ปรากฏในลีลาท่ารำ เสียงเพลง และพิธีกรรม ที่ผูกพันกับชีวิตประจำวันของผู้คน (กิริติ เกียรติยากร, 2546; จรัสพิมพ์ ศิริมาตร, 2554) การประสาน ระหว่างพุทธศาสนา ศิลปะ และความเชื่อทำให้เกิดภาพสะท้อนของชาติ ในเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งเป็น แนวคิดสำคัญของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการสร้างชาติทางวัฒนธรรม (Cultural Nation) มากกว่าชาติทางการเมือง (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2526; ภัฏญารัตน์ เวช ศาสตร์, 2524)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและอุดมการณ์ชาติที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วง ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลการศึกษาพบว่า พระองค์ทรงใช้ ศิลปะการละครเป็นสื่อในการหล่อหลอมจิตสำนึกความเป็นชาติ โดยแสดงให้เห็นทัศนะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การเน้นความจงรักภักดี ความรักชาติ และความสามัคคีของประชาชนในฐานะหัวใจของ ชาติ การเสนอภาพลักษณ์ของผู้นำในอุดมคติที่มีคุณธรรม ปกครองแบบพ่อปกครองลูก และได้รับการ ยอมรับจากปวงชน การสะท้อนคุณลักษณะของพลเมืองที่กล้าหาญ กตัญญู เคารพผู้บังคับบัญชา และ เสียสละเพื่อส่วนรวม รวมทั้งเปิดมิติใหม่ให้สตรีมีบทบาทร่วมในการปกป้องชาติ และการแสดงความเชื่อ ในพิธีกรรมทางพุทธ พราหมณ์ฮินดู ซึ่งทำให้ศิลปะการละครกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในการเสริมสร้าง ขวัญและเอกภาพของชาติ โดยสรุปพระร่วงคือวรรณคดีที่สะท้อนแนวคิดชาตินิยมแบบราชา (Royal

Nationalism) ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์ ศาสนา และประชาชน เพื่อสร้างเอกภาพของชาติและธำรงอัตลักษณ์ความเป็นไทยอย่างมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) ด้านการศึกษา ควรนำบทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วง ไปใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวรรณคดีควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมความรักชาติ และความสามัคคีของผู้เรียนผ่านศิลปะการละคร

2) ด้านวัฒนธรรม ควรส่งเสริมการนำบทละครเรื่อง พระร่วง ไปจัดแสดงในรูปแบบละครเวทีร่วมสมัย เพื่อให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทย และเห็นบทบาทของศิลปะการละครในการสร้างสำนึกทางวัฒนธรรมและอุดมการณ์ชาติ

2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างบทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระร่วง กับพระราชนิพนธ์เรื่องอื่นของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น หัวใจนักรบ และ วิภาพ

พระสมุทร เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับชาติและบทบาทของศิลปะการละครในผลงานพระราชนิพนธ์อย่างรอบด้านยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1 ด้านวัฒนธรรมและศิลปะ ภาครัฐ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม ควรเชื่อมโยงนโยบายอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะการละครไทยกับการส่งเสริมอัตลักษณ์ความเป็นไทย โดยสนับสนุนการสร้างสรรค์และดัดแปลงบทละคร พระร่วง ในรูปแบบร่วมสมัย เพื่อปลูกฝังสำนึกทางวัฒนธรรมและความรักชาติในเยาวชน

3.2 ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการควรบรรจุ พระร่วง ในหลักสูตรวรรณคดีไทยหรือศิลปะการละคร พร้อมส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เช่น การแสดงละคร การอ่านวรรณคดีวิเคราะห์ และเวิร์กช็อปละครกับอัตลักษณ์ชาติ เพื่อบูรณาการศิลปะ วรรณกรรม และคุณค่าทางสังคม

3.3 ด้าน Soft Power และความร่วมมือทางวัฒนธรรม รัฐบาลควรผลักดันศิลปะการละครไทยในยุคทศวรรษ Thai Soft Power ด้วยการเผยแพร่บทละคร พระร่วง สู่วะทีนานาชาติ เช่น การแปลและจัดแสดงในต่างประเทศ หรือบรรจุในเทศกาลศิลปะร่วมสมัย เพื่อยกระดับภาพลักษณ์วรรณคดีไทยในฐานะสื่อทางวัฒนธรรมของชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2525). พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการละครไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- กรมศิลปากร. (2542). บทพระราชนิพนธ์เรื่องพระร่วง ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.
- กรรณภิรมย์ สุวรรณานนท์. (2517). พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญญารัตน์ เวชศาสตร์. (2524). พระร่วงโรจนฤทธิ์และพระปฐมเจดีย์. ใน สารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการฉลองวันพระราชสมภพครบ 8 รอบ และ 100 ปี ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.
- กীরติ เกียรติยากร. (2546). จดหมายเหตุพระราชประวัติ (บางตอน) ในพระบาทสมเด็จพระศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: จดหมายเหตุ.
- จรัสพิมพ์ ศิริมาตร. (2554). ทศนะและกลวิธีแสดงทศนะในพระราชนิพนธ์บทร้อยกรองขนาดสั้นในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา. (2544). วรรณคดีการแสดง. กรุงเทพมหานคร: คลังนาวิทยา.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2557). พระร่วงกับการเมืองแห่งการสร้างชาติ. วารสารศิลปวัฒนธรรม, 36(4), 45-56.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2467). บทละครเรื่องพระร่วง. กรุงเทพมหานคร: ไทยเชชม.
- _____. (2467). พระร่วง: บทละครพูดคำกลอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร.
- _____. (2526). เทียบเมืองพระร่วง. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยเชชม.
- _____. (2542). บทละครพูดคำกลอนพระร่วง. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- ภัชราพร ช่างแก้ว. (2530). พุทธศาสนากับการก่อตัวของรัฐไทยแบบใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัทนา เกษกมล. (2517). การวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์เรื่องการเมืองและการปกครองในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453-2468). ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเด็จพระเจ้า ดำรงราชานุภาพ, กรมพระยา. (2540). ความทรงจำเรื่องความเป็นมาของชนชาติไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นฉบับ.

- สมศรี ชัยวนิชยา. (2536). คติความเชื่อเรื่องพระร่วงในงานเขียนประวัติศาสตร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 1–รัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2325–2468). ใน *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา สุธงษา. (2542). พระร่วง: วีรบุรุษในประวัติศาสตร์ และวีรบุรุษทางวัฒนธรรม. ใน *ภาษาและวรรณคดีไทย*. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลารักษ์ โกมลเสวิน. (2518). ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453–2468). ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anderson, B. (1991). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism (Revised ed.)*. London: Verso.
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. New York: Doubleday.
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. New York: Public Affairs.
- Schechner, R. (2003). *Performance theory (Revised and expanded ed.)*. London: Routledge.

มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรม
สร้างสรรค์ กรณีศึกษา “ช้างพังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา วิทยาเขตหนองคาย*

CULTURAL HERITAGE AND PRODUCT DEVELOPMENT ACCORDING TO THE
BUDDHIST CONCEPT OF CREATIVE INNOVATION, CASE STUDY “PANG
CHOMPOOH” OF THE BUDDHIST INNOVATION CENTER
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
NONG KHAI CAMPUS

*พระครูปริยัตริตตาลงกรณ์, พระภิกษุชาวมณี, พระครูโพธิชยานุสิฐ, อังกร บุตรศรีผา
Phrakhru Pariyatrattanalongkorn, Phra Phavanavajamuni, Phrakhru Phothichyanusit, Ingon Boothsripha

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: pariyatrattanalongkorn@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย 2) ศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมดังกล่าวให้เกิดความยั่งยืนและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจชุมชน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 25 คน ประกอบด้วยชาวบ้าน ผู้บริหารเทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การจัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศูนย์พุทธนวัตกรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้กำหนด “พังชมพู” ซึ่งเป็นช้างเผือกเมือสีชมพูให้เป็นสัญลักษณ์ประจำศูนย์ เพื่อให้

* Received: 21 November 2025; Revised: 27 December 2025; Accepted: 29 December 2025

สอดคล้องกับสี่ประจํามหาวิทยาลัย ผลิตรายณ์ที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ กระปุกออมสิน แก้วกาแฟ แก้วน้ำ เสื้อ และกระเป๋ 2) ศูนย์พุทธนวัตกรรมดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพุทธนวัตกรรมผ่านการจัดอบรม การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และการจัดแสดงผลิตรายณ์ ทั้งในรูปแบบเอกสาร สิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ โดยมีสำนักวิชาการเป็นหน่วยงานหลัก ในการบริหารจัดการและเผยแพร่ข้อมูล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนิสิตและประชาชน 3) การนำผลิตรายณ์ “พังชมพู” เข้าร่วมจัดแสดงในงานเทศกาลระดับจังหวัดช่วยสร้างการรับรู้ต่อสาธารณะในเบื้องต้น อย่างไรก็ตาม การประชาสัมพันธ์ยังมีข้อจำกัด จึงควรเพิ่มความหลากหลายของช่องทางสื่อสารโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายในจังหวัด และส่งเสริมการใช้วัตถุดิบจากภายในมหาวิทยาลัยและชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งยังคงเป็นกลุ่มอาชีพหลักของจังหวัดหนองคาย

คำสำคัญ: มรดกวัฒนธรรม, พุทธนวัตกรรม, ช้างพังชมพู, การพัฒนาผลิตรายณ์

Abstract

This research aimed to: 1) examine the current conditions and needs for creative Buddhist innovation at the Buddhist Innovation Center, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus; 2) explore the product models derived from cultural heritage based on the concept of creative Buddhist innovation, specifically the “Phang Chomphu” model; and 3) propose development approaches for such cultural heritage products to achieve sustainability and enhance community economic value. This study employed a qualitative research design, using in-depth interviews with 25 key informants, including local residents, municipal administrators, village heads, and community leaders. Data were analyzed by organizing the content according to research objectives and presented descriptively.

The results revealed that: 1) the Buddhist Innovation Center of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus, designated “Phang Chomphu” a pink female elephant as the center’s official symbol to correspond with the university’s representative color. The developed products included piggy banks,

coffee mugs, water cups, shirts, and bags; 2) the Center promoted knowledge of Buddhist innovation through training sessions, public communication, and product exhibitions in both printed and online formats. The Academic Affairs Office served as the main administrative unit for coordinating and disseminating information to encourage student and community participation; and 3) presenting “Phang Chomphu” products at provincial festivals enhanced public awareness at an initial stage. However, public relations remain limited. Therefore, it is recommended to diversify communication channels, especially through online media, establish collaborative networks with provincial agencies, and promote the use of university and community-based materials to increase value creation and support the local agricultural economy, which remains the primary occupation in Nong Khai Province.

Keywords: Cultural heritage, Buddhist innovation, Pang Chompoo. Product Development

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีมรดกทางภูมิปัญญาที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นอย่างชัดเจน การอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบันจึงเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานด้านศาสนา โดยเฉพาะในยุคที่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ระบุว่า ภาคเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีสัดส่วนคิดเป็นกว่า 10% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องจากการผสมผสานศิลปวัฒนธรรมเข้ากับนวัตกรรมการผลิต (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2567)

มรดกวัฒนธรรมมิได้มีคุณค่าเพียงในเชิงอนุรักษ์ แต่ยังเป็นทุนทางสังคมที่สามารถต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากได้ การบูรณาการแนวคิดทางพุทธศาสนากับนวัตกรรมทางสังคมจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ (Creative Buddhist Innovation) เป็นกรอบความคิดที่เน้นการประยุกต์หลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการออกแบบและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิญญาณ

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณัฐยา สินตระการผล ที่อธิบายนวัตกรรมว่าเป็นกระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ด้วยการผสมผสานความรู้ ความคิด และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มมูลค่าและประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม (ณัฐยา สินตระการผล, 2553)

ศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้เล็งเห็นความสำคัญของการใช้มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรม โดยเฉพาะการสร้างสัญลักษณ์ “พังชมพู” ซึ่งเป็นช้างเผือกเมือสีชมพู สะท้อนเรื่องเล่าท้องถิ่น “โคกหนองพัง” ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของพื้นที่หนองคาย การพัฒนา “พังชมพู” ไม่เพียงเป็นสัญลักษณ์ของศูนย์พุทธนวัตกรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นต้นแบบของการใช้มรดกวัฒนธรรมร่วมกับหลักพุทธธรรมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมทางจิตใจให้กับนิสิตและประชาชน

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืนยังต้องอาศัยกระบวนการจัดการองค์ความรู้ การสื่อสารสาธารณะ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและสามารถต่อยอดเป็นนวัตกรรมเชิงสังคมได้ในระยะยาว การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรม และเสนอแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ “พังชมพู” ให้เป็นต้นแบบของพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
2. เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มเป้าหมายรวม 25 คน ประกอบด้วย 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ 1) ชาวบ้าน 2) ผู้บริหารเทศบาล 3) ผู้ใหญ่บ้าน และ 4) ผู้นำท้องถิ่น ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเหตุผลในการเลือกเพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ข้อมูลถูกจัดการด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเชิงพรรณนา ทั้งนี้ได้ปรับให้สอดคล้องกันในทุกส่วนว่าใช้กลุ่มข้อมูล 4 กลุ่มย่อยตามที่ระบุข้างต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คณะผู้วิจัย ได้กำหนดรูปแบบวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัย โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ชาวบ้าน ผู้บริหารเทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่น ภายในชุมชน จำนวน 25 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

2. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากเอกสารต่าง ๆ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม

3. กำหนดแบบสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ตั้งคำถามในแต่ละประเด็น เป็นคำถามเปิดกว้างให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น โดยให้เกิดการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย และลึกพอที่จะนำมาสรุปประมวลวิเคราะห์

4. การเก็บข้อมูล

- 1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารสิ่งตีพิมพ์ ที่เกี่ยวกับการผลิตภัณฑจากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ วารสาร และงานวิจัยรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑจากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์

- 2) รวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชน ผู้บริหารเทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน ที่มีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑจากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์

- 3) การรวบรวมข้อมูล การประชุมกลุ่มย่อย ในเนื้อหาสาระการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑจากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์

5. การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ คณะผู้วิจัย ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้นำข้อมูลจากภาคเอกสาร และภาคสนาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมได้จากการประมวลเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตในการรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดก วัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธทศวัตกรรมสร้างสรรค์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยจัดลำดับ เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และสังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอ ในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธทศวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธทศวัตกรรม

การศึกษาพบว่า ศูนย์พุทธทศวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้ กำหนด “พังชมพู” ซึ่งเป็นช้างเผือกเมืงสีชมพู เป็นสัญลักษณ์ประจำศูนย์ เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยและเชื่อมโยงกับสี่ประจำสถาบัน ผลลัพธ์ของการพัฒนาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการต่อยอด สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมไปสู่การสร้างสรรคผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภท เช่น กระปุกออมสิน แก้ว กาแฟ แก้วน้ำ เสื้อ และกระเป๋า ซึ่งได้รับการตอบรับในระดับดีจากนิสิตและประชาชนทั่วไป สะท้อนถึง การยอมรับในคุณค่าทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เชิงสร้างสรรค์ของผลิตภัณฑ์ “พังชมพู”

ในเชิงสัญลักษณ์ “ช้าง” ถือเป็นสัตว์ที่มีบทบาทสำคัญต่อประวัติศาสตร์และสถาบันหลักของ ประเทศไทย มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนาน ทั้งในฐานะสัตว์คู่บ้านคู่เมือง และสัญลักษณ์แห่งความมั่นคงของชาติ การเลือกใช้ช้างเป็นสัญลักษณ์ของศูนย์พุทธทศวัตกรรมจึงมี นัยสำคัญเชิงสัญลักษณ์และวัฒนธรรม โดย “พังชมพู” เกิดจากการเชื่อมโยงเรื่องเล่าพื้นถิ่นของพื้นที่ตั้ง มหาวิทยาลัย ซึ่งตั้งอยู่บนเนินดินสูงที่ชาวบ้านเรียกว่า “โคกหนองพัง” มีลักษณะเป็นพื้นที่ป่าไม้ หนาแน่น และเชื่อกันว่าเคยเป็นถิ่นอาศัยของช้างพังในอดีต ช้างเผือกหรือ “ช้างพัง” เป็นสัตว์ที่ สามารถให้กำเนิดลูกได้ เปรียบเสมือนมหาวิทยาลัยที่มีบทบาทในการ “ให้กำเนิด” บัณฑิตผู้มีความรู้ทั้ง ทางโลกและทางธรรมออกสู่สังคม ส่วนคำว่า “ชมพู” เป็นสี่ประจำพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นองค์สถาปนามหาวิทยาลัย ความหมายเชิงสัญลักษณ์ดังกล่าวจึงสะท้อน ความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ศาสนา และสถาบันการศึกษาในมิติของพุทธทศวัตกรรม สร้างสรรค์

จากแนวคิดนี้ ศูนย์พุทธนวัตกรรมได้พัฒนาแนวทางการสื่อสารและนำเสนอคุณค่าทางวัฒนธรรมให้เป็นรูปธรรมผ่าน “ประติมากรรมฟังชมพูอมสิน” ซึ่งเป็นการประยุกต์แนวคิด Soft Power เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ทางพุทธนวัตกรรมสู่สังคมในวงกว้าง ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวออกแบบโดย อาจารย์خاب สุทธิพงษ์ สุริยะ พุทธศิลปินชั้นนำของประเทศไทย และสร้างแบบพิมพ์โดยพระมหาศราวุธ อคฺคธมฺโม ผู้ผลิตกระปุกอมสิน “นาคี้” พร้อมทีมงาน โดยถ่ายทอดองค์ความรู้และกระบวนการผลิตให้กับนิสิตและบุคลากรของมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ

โครงการนี้ขับเคลื่อนโดยศูนย์พุทธนวัตกรรม ภายใต้การประสานงานของพระมหาประหยัด ปณฺญาวโร, ดร. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ และนางอิงอร บุตรศรีผา ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารทุกส่วนงานของมหาวิทยาลัย การผลิตฟังชมพูอมสินยังถือเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของนิสิตอย่างเป็นรูปธรรม

ผลิตภัณฑ์ “ฟังชมพู” เปิดตัวอย่างเป็นทางการครั้งแรกในงานครบรอบ 54 ปี วันสถาปนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2566 โดยมี พระเทพวชิรคุณ, รศ.ดร. เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย ประธานสภาวิทยาเขตหนองคาย เป็นประธานในพิธีเปิดตัว ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไม่เพียงสะท้อนอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย แต่ยังเป็นโครงการเพื่อสังคม เนื่องจากรายได้ส่วนหนึ่งจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ถูกจัดสรรเป็นทุนการศึกษาแก่นิสิตในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์มีให้เลือกหลายรูปแบบ เช่น แบบเดี่ยว แบบกระเช้า และแบบกล่องของขวัญ เพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้งานทั้งในเชิงสะสม ของฝาก และของที่ระลึก

2) ด้านความต้องการ พบว่า ศูนย์พุทธนวัตกรรมการยังมีความต้องการที่สำคัญหลายประการ ในการพัฒนามรดกวัฒนธรรม “พังชมพู” ให้มีศักยภาพมากขึ้น ประการแรก คือ ความต้องการในการอนุรักษ์และจัดระบบองค์ความรู้ เกี่ยวกับสัญลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของ “พังชมพู” เพื่อถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม ลดความเสี่ยงต่อการสูญหายของภูมิปัญญา ประการที่สอง คือ ความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรม ที่มีความทันสมัย สร้างมูลค่าเพิ่ม และสามารถแข่งขันในเชิงพาณิชย์ได้ เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ การใช้เทคโนโลยีการผลิต และการเชื่อมโยงกับเอกลักษณ์เชิงพุทธศิลป์

2. รูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมการสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรมการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย สรุปได้ดังนี้

1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม พบว่า วิสัยทัศน์ร่วมคือการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนในชุมชน (เช่น พระสงฆ์, ชาวบ้าน, ผู้ประกอบการ, หน่วยงานภาครัฐ) มีความเข้าใจและเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ “พังชมพู” โดยใช้หลักพุทธนวัตกรรมการ ซึ่งหมายถึงการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาเป็นรากฐานในการสร้างสรรค์และพัฒนาสินค้าให้มีคุณค่าทั้งทางเศรษฐกิจและจิตใจ

2) ด้านการสื่อสาร พบว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ร่วมให้ประสบความสำเร็จ ศูนย์พุทธนวัตกรรมการฯ ใช้การสื่อสารหลายรูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างพระสงฆ์ ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมสมอง และการแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ “พังชมพู” ร่วมกัน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนี้ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วม และทำให้ทุกคนเข้าใจในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมและหลักพุทธนวัตกรรมการอย่างลึกซึ้ง อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า การพัฒนามรดกวัฒนธรรม “พังชมพู” ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งมหาวิทยาลัย หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้าง

เครือข่ายการสนับสนุนที่เข้มแข็ง ความร่วมมือดังกล่าวจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการออกแบบผลิตภัณฑ์ การวิจัยและพัฒนา ตลอดจนการตลาดและการเผยแพร่สู่สังคมกว้าง อีกทั้งยังเป็นโอกาสในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีคุณค่า สร้างรายได้แก่เกษตรกร และเสริมสร้างความภาคภูมิใจร่วมกันในมรดกทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในระดับชุมชนและสังคมโดยรวม

4) ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์มีมิติทาง สังคม ที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งและบูรณาการของชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่การประชุมเชิงปฏิบัติการไปจนถึงการร่วมกันผลิตสินค้า ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ โครงการนี้ยังช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการสืบสานและส่งต่อองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น สร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีคุณค่าต่อสังคมโดยรวม

3. เสนอรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “ฟังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

1) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า “ฟังชมพู” ในฐานะมรดกวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญต่อสังคม เพราะช่วยสร้างเอกลักษณ์ประจำศูนย์พุทธนวัตกรรมและเป็นสัญลักษณ์เชื่อมโยงความภาคภูมิใจของชุมชน ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับประชาชน เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม การศึกษา และการฝึกอบรม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมคุณค่าเชิงจิตใจตามหลักพุทธธรรม เช่น ความพอเพียง เมตตา และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางสังคม และช่วยหล่อหลอมความเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างยั่งยืน

2) ด้านสังคม พบว่า มรดกวัฒนธรรม “พังชมพู” มีศักยภาพในการสร้างรายได้และเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ เช่น ของที่ระลึก เสื้อผ้า และเครื่องใช้ ซึ่งได้รับการตอบรับจากนิสิตและประชาชน อย่างไรก็ตาม การขยายตลาดยังจำกัดอยู่ในพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ จึงมีความต้องการพัฒนาระบบการตลาด การประชาสัมพันธ์ และเครือข่ายความร่วมมือให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมถึงการใช้วัตถุดิบและทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม สนับสนุนเกษตรกรและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดหนองคายอย่างยั่งยืน

3) ด้านการถ่ายทอด พบว่า ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการถ่ายทอด องค์ความรู้และภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นอย่างเป็นระบบ ศูนย์พุทธนวัตกรรมฯ ได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้ ทั้งในด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและหลักการพุทธนวัตกรรม ผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้คนรุ่นใหม่ได้สืบสานและพัฒนาต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างสร้างสรรค์ กระบวนการถ่ายทอดนี้ไม่เพียงแค่ส่งต่อทักษะ แต่ยังปลูกฝังความเข้าใจในคุณค่าของรากเหง้าทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน

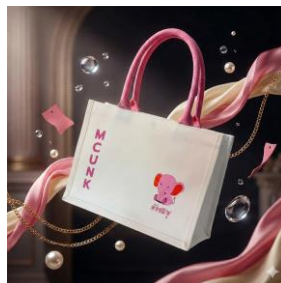
อภิปรายผล

การศึกษา “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันและความต้องการพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย พบว่า มรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรมนั้น เกิดเป็นสัญลักษณ์ของศูนย์ โดยเป็นรูปช้างเผือกเมือสีชมพู เพื่อให้เข้ากับสีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีผลิตภัณฑ์ที่

ออกจำหน่าย ได้แก่ กระปุกอมสิน แก้วกาแฟ แก้วน้ำ เสื้อ และกระเป๋า เป็นต้น ซึ่งได้รับการตอบรับจากประชาชนทั่วไป และนิสิตเป็นอย่างดี การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ยังคงอยู่ในวงจำกัด ส่วนใหญ่ดำเนินการผ่านกิจกรรมของศูนย์พุทธนวัตกรรม การจัดแสดงสินค้า และการใช้สื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัย การรับรู้ในวงกว้างจึงยังไม่มากนัก อีกทั้งยังขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานหรือชุมชนท้องถิ่นอย่างจริงจัง นอกจากนี้ วัตถุดิบและทรัพยากรท้องถิ่นยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างเต็มที่ แม้จังหวัดหนองคายจะมีพื้นฐานด้านการเกษตรที่เข้มแข็ง ดังนั้น สภาพปัจจุบันสะท้อนให้เห็นว่าศูนย์พุทธนวัตกรรมมีศักยภาพในการพัฒนา “พังชมพู” ให้เป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ แต่ยังต้องการการสนับสนุนด้านการสื่อสาร เครือข่าย และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืนในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริภักตร์ ศิริโท วิจัยเรื่อง ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญระดับมากกับปัจจัยสนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ และความรู้ และมีความคิดเห็นต่อ ระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาไทยในภาพรวมในระดับค่อนข้างมาก ปัจจัยสนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่สามารถเป็นตัวทำนายระดับความเป็นองค์กร นวัตกรรมได้มี 5 ด้าน คือ ด้านโครงสร้าง ด้านวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ด้านเครื่องมือ และเทคโนโลยี และด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมกันทำนายระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรม ได้ร้อยละ 56.3 (สิริภักตร์ ศิริโท, 2560)

2. รูปแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยเริ่มจากการให้ความรู้ในกิจกรรมของศูนย์พุทธนวัตกรรม สำนักวิชาการทำหน้าที่ในการเผยแพร่ การติดต่อประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมกิจกรรมด้านการฝึกอบรมวิธีทำให้แก่นิสิต และประชาชนทั่วไป การใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ ในการนำเสนอขั้นตอน และการออกจัดแสดงสินค้า ทั้งประเภทเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และ

ระบบออนไลน์ โดยผ่านเพจของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพงษ์ ภักดีเหลา วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะขององค์การนวัตกรรม: กรณีศึกษาองค์การที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะขององค์การนวัตกรรมประกอบด้วย วิสัยทัศน์ กลยุทธ์และเป้าหมาย โครงสร้างองค์การ การบริหาร จัดการทรัพยากรมนุษย์ การให้รางวัลและการยอมรับ การสื่อสาร การจัดการความรู้และข้อมูล ข่าวสาร ทรัพยากร การประเมินและการลำเลียงความคิด ผู้นำ บุคลากร เครือข่าย วัฒนธรรมและ ค่านิยมร่วม คุณลักษณะขององค์การนวัตกรรมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ องค์การ ที่ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ ต้องการมุ่งไปสู่การเป็นองค์การนวัตกรรม แต่การที่องค์การจะนำไปปรับ ใช้ขึ้นยังขึ้นอยู่กับบริบทที่แตกต่างกันไปของแต่ละองค์การ บางองค์การอาจไม่จำเป็น ต้องมีคุณลักษณะ บางประการตามผลการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคุณลักษณะขององค์การที่แตกต่างกัน เช่น ประเภท ของธุรกิจ ขนาดองค์การ เป็นต้น ซึ่งในส่วนขององค์การที่กำลังอยู่ในช่วงของการเริ่มต้นสร้างองค์การ นวัตกรรมให้มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรม องค์การที่ส่งเสริมนวัตกรรม และผู้นำที่เป็นผู้บริหารสูงสุดของ องค์การ ควรให้ความสำคัญกับนวัตกรรมและมุ่งมั่นในการสร้างองค์การนวัตกรรมการอย่างจริงจัง (วุฒิพงษ์ ภักดีเหลา, 2554)

3. การนำเสนอและพัฒนาผลิตภัณฑ์มรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมการสร้างสรรค์ “พังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้ จัดแสดงผลผลิตงานในกิจกรรมวิปัสสนากรรมฐานและงานเทศกาลภายในจังหวัดหนองคาย ซึ่งช่วย เผยแพร่อัตลักษณ์ของศูนย์ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การรับรู้ของสาธารณชนยังมีจำกัด จึงควรเพิ่ม ความหลากหลายของช่องทางการสื่อสาร โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กับหน่วยงานภายในจังหวัด และส่งเสริมการใช้วัตถุดิบจากภายในมหาวิทยาลัยและท้องถิ่น เพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และยกระดับเศรษฐกิจของเกษตรกรในพื้นที่

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของภารดี อนันต์นาวิ ที่ระบุว่า องค์กรนวัตกรรมการศึกษาควรปรับใช้เทคโนโลยีและกระบวนการบริหารจัดการใหม่ ๆ เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำองค์กรต้องมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมและความสามารถในการประยุกต์กลยุทธ์สมัยใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรและสังคม (ภารดี อนันต์นาวิ, 2564)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้กำหนด “ฟังชมพู” ซึ่งเป็นช้างเผือกเมื่อยีสัมพู เป็นสัญลักษณ์ประจำศูนย์ เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและเรื่องเล่าท้องถิ่น “โคกหนองฟัง” พร้อมพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ เช่น กระปุกออมสิน แก้ว และเสื้อ ซึ่งได้รับการตอบรับอย่างดีจากนิสิตและประชาชน สะท้อนถึงการยอมรับในคุณค่าทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชน กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดำเนินไปภายใต้แนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานท้องถิ่น และชุมชน ผ่านการอบรม การประชาสัมพันธ์ และการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์มุ่งเน้น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ การสร้างอัตลักษณ์ศูนย์ให้เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและขยายตลาดออนไลน์ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้มรดกวัฒนธรรมสามารถคงอยู่และพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย “มรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษา “ฟังชมพู” ของศูนย์พุทธนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะหัวข้อเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ศึกษาเปรียบเทียบหลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์
- 2) ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดพุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มภายในจังหวัดหนองคาย
- 3) ศึกษาหลักธรรมที่เป็นแนวคิดพุทธนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณธรรมและปัญญา

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐยา สินตระการผล. (2553). *การสร้างนวัตกรรมให้เป็น Core competency*. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2564). องค์กรณวัตกรรมทางการศึกษา: การบริหารจัดการ. *วารสารวิชาการ*, 10(2), 1-12.
- วุฒิพงษ์ ภักดีเหล่า. (2554). การศึกษาคุณลักษณะขององค์การนวัตกรรม: กรณีศึกษาองค์กรที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม. ใน *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย์และองค์การ*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2567). แผนปฏิบัติการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 25 มิถุนายน 2567 จาก https://www.cea.or.th/storage/app/media/ITA2567/o8_ActionPlan_2567.pdf.
- สิริภักตร์ ศิริโท. (2560). ความเป็นองค์กรณนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 14(1), 159-177.

กลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก*

WORDINGS STRATEGIES FOR ADVERTISING COFFEE CAFES ON FACEBOOKS

*ยุภา เมืองแสง, ภาควิชา วรรณคดี

Yupa Muangsang, Pakpoom Hannapha

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ประเทศไทย

Maharakham University, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: 62010180009@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา รวบรวมข้อมูลจากโฆษณาเฟซบุ๊กของร้านกาแฟ 25 แห่งที่มีผู้ติดตาม เกิน 30,000 คน จากนั้นวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำ ประโยค และโวหารภาพพจน์ตามกรอบแนวคิดทาง ภาษาศาสตร์และสรุปผลในรูปแบบพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ร้านกาแฟในเฟซบุ๊กมีการใช้กลวิธีการใช้ถ้อยคำอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การใช้คำ 8 ประเภท ดังนี้ (1) คำต่างประเทศ พบมากที่สุดร้อยละ 59.63 (2) คำซ้ำ พบร้อยละ 19.82 (3) คำสัมผัสคล้องจอง พบร้อยละ 6.24 (4) คำซ้อน พบร้อยละ 6.24 (5) คำที่มีความหมายซึ่งตามปกติ ไปด้วยกันไม่ได้ พบร้อยละ 3.11 (6) คำอุทาน พบร้อยละ 1.93 (7) คำสแลง พบร้อยละ 1.74 และ (8) คำภาษาถิ่น พบน้อยที่สุดร้อยละ 1.28 ด้านที่ 2 การใช้ประโยค ดังนี้ (1) ประโยคแจ้งให้ทราบ พบมากที่สุดร้อยละ 69.12 (2) ประโยคบอกให้ทำ พบร้อยละ 25.38 (3) ประโยคถามให้ตอบ พบน้อย ที่สุดร้อยละ 5.41 และ ด้านที่ 3 การใช้โวหารภาพพจน์ ดังนี้ (1) โวหารอติพจน์ พบมากที่สุดร้อยละ 40.29 (2) โวหารอุปมา พบร้อยละ 34.69 (3) โวหารบุคคลวัต พบร้อยละ 14.29 (4) โวหารอุปลักษณ์ พบน้อยที่สุดร้อยละ 10.73 แสดงให้เห็นว่า กลวิธีการใช้ถ้อยคำในโฆษณาร้านกาแฟบนเฟซบุ๊กนั้น มีส่วนช่วยสร้างความประทับใจให้กับผู้อ่าน ผ่านการใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อภาพลักษณ์ ลักษณะประโยคที่ กระตุ้นการตอบสนอง และโวหารภาพพจน์ที่ดึงดูดอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการสื่อสารในสื่อออนไลน์ใน ยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: กลวิธีการใช้ถ้อยคำ, การโฆษณา, ร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก

Abstract

This study aims to investigate the rhetorical strategies used in the wording of coffee shop advertisements on Facebook. Conducted as a descriptive research, data were collected from Facebook advertisements of 25 coffee shops, each with over 30,000 followers. The analysis focused on word choices, sentence structures, and figurative language based on a linguistic framework, and the findings were presented descriptively.

The results reveal that the rhetorical strategies can be categorized into three main aspects. First, word usage falls into eight types: (1) foreign words, the most frequently used (59.63%), (2) reduplications (19.82%), (3) rhyming words (6.24%), (4) compound words (6.24%), (5) semantically incongruent word combinations (3.11%), (6) interjections (1.93%), (7) slang (1.74%), and (8) regional dialects, the least used (1.28%). Second, sentence structures are classified into: (1) declarative sentences, most common (69.12%), (2) imperative sentences (25.38%), and (3) interrogative sentences, the least used (5.41%). Third, the use of figurative language includes: (1) hyperbole, the most prevalent (40.29%), (2) simile (34.69%), (3) personification (14.29%), and (4) metaphor, the least found (10.73%). These findings demonstrate that the rhetorical strategies employed in Facebook coffee shop advertisements play a significant role in creating a favorable impression among readers. Through strategic word choices that shape brand image, sentence patterns that elicit responses, and emotionally engaging figurative language, these advertisements align well with effective communication practices on contemporary digital platforms.

Keywords: Wording Strategies, Advertising, Coffee Cafes on Facebook.

บทนำ

กาแฟเป็นเครื่องดื่มที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มผู้บริโภคทั่วไป ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย วัฒนธรรมการบริโภคกาแฟได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทั้งในด้านรสนิยมและรูปแบบการบริโภคที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังที่สุทธาภรณ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา ได้กล่าวไว้ว่า ความนิยมในกาแฟก่อให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภคกาแฟที่มีความเป็นพลวัต มีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามบริบทสังคมในแต่ละยุคสมัย กาแฟในปัจจุบันไม่เพียงแต่เป็นเครื่องดื่มที่ให้พลังงานหรือความสดชื่นเท่านั้น หากแต่ยังมีมิติด้านรสชาติ กลิ่น และกรรมวิธีการผลิตที่มีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดความสนใจของ

ผู้บริโภค (สุทธาภรณ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2558) เมื่อพิจารณาจากบริบทของสังคมไทยแล้วจะพบว่า ร้านกาแฟมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้ จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2563 ระบุว่า คนไทยมีอัตราการบริโภคกาแฟเฉลี่ยประมาณ 300 แก้วต่อคนต่อปี สะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตของตลาดกาแฟในประเทศไทย และความสำคัญของกาแฟในฐานะเครื่องดื่ม ที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวันของผู้คน (ผู้จัดการออนไลน์, 2564) จนกระทั่งในปัจจุบัน ร้านกาแฟมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการ ด้วยการใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ทันสมัยในโฆษณาร้านกาแฟ กับทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาที่ทำให้ประเทศได้รับผลกระทบ และเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาในประเทศดีขึ้น ร้านกาแฟจึงเริ่มมีการโฆษณาซึ่งเป็นการแข่งขันระหว่างร้าน เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค และหนึ่งในช่องทางที่ได้รับความนิยม คือ Facebook ซึ่งเป็นเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือทำการตลาดที่มีต้นทุนต่ำ มีประสิทธิภาพสูง และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุม จึงส่งผลให้บริษัทและห้างร้านต่าง ๆ หันมาใช้ในการโฆษณาผ่าน Facebook กันมากขึ้น (Nextrix Hits, 2564)

การเขียนโฆษณาร้านกาแฟในเพจเฟซบุ๊ก จำเป็นที่จะต้องใช้กลวิธีทางภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ กลวิธีการใช้ถ้อยคำเพื่อทำการตลาดผ่านสื่อดิจิทัล ทั้งนี้ เนื่องจากเฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีปริมาณข้อมูลจำนวนมาก การแข่งขันสูง และผู้ใช้งานมักใช้เวลาในการตัดสินใจในช่วงเวลาสั้น ๆ ดังที่ชลธิชา บำรุงรักษ์ ได้กล่าวว่า ภาษาเป็นส่วนประกอบสำคัญที่นำมาใช้ในการโฆษณา เพื่อโน้มน้าวใจผู้อ่านในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การเลือกใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค กระตุ้นอารมณ์ ความรู้สึก และโน้มน้าวให้เกิดพฤติกรรมตามที่คุณส่งสารต้องการ เนื่องด้วยภาษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้สื่อความหมาย และโน้มน้าวให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้ร้านกาแฟเป็นสถานที่นัดพบ พักผ่อน เทียวชมบรรยากาศ พร้อมทั้งเลือกบริโภคกาแฟและอาหารประเภทอื่น ๆ จากทางร้าน (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2558)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของภาษา หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือเพื่อสื่อความเฉพาะวงการ เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย ภาษาธรรม ภาษาโฆษณา จากความหมายดังกล่าว สะท้อนให้เห็นการใช้ภาษาในการโฆษณาร้านกาแฟ ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้คำภาษาไทย คำภาษาถิ่น คำภาษาต่างประเทศ และยังเห็นถึงปรากฏการณ์การโฆษณาร้านกาแฟในยุคสมัยปัจจุบัน ที่มีความหลากหลายในการผสมผสานระหว่างภาษาถิ่นกับภาษาไทย ภาษาถิ่นกับภาษาอังกฤษ ภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ เพื่อให้น่าสนใจและจดจำง่ายกับผู้บริโภคที่เข้าไปติดตามโฆษณา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) สอดคล้องกับอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ที่กล่าวถึงภาษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวชักจูงผู้ฟังให้เชื่อหรือคล้อยตาม เรียกว่า ภาษาโฆษณา ซึ่งภาษาโฆษณาของไทยมีลักษณะที่ต่างจากภาษาปกติ มีการออกเสียงที่ไม่ธรรมดา เช่น มากซ์ มีการใช้คำอุทานมาก เช่น อู้อู้อ ไอ้อไอ้ การใช้คำสัมผัสคล้องจองกัน เช่น บ้านชวนฝันให้คุณเลือกสรร ได้ดังเนรมิต การใช้คำที่มีความหมายซึ่งตามปกติไปด้วยกันไม่ได้

เช่น กลิ่นสะอาด รสนุ่ม การใช้คำหรือสำนวนต่างประเทศมาก เช่น เอ็กซ์ตร้า สเปเชียล การใช้คำในหน้าที่ไม่ปกติ เช่น ใช้คำกริยาเป็นนาม เช่น สวมสบาย ใช้การเรียงคำต่างจากปกติ เช่น วางจุของ (ปกติ = วางของจุ) ไม่ใช่ลักษณะนาม เช่น สามผู้ยิ่งใหญ่ (ปกติ = ผู้ยิ่งใหญ่สามคน) การใช้คำแสดง เช่น ลุ้น ซึ่ง ใช้คำเปรียบ (อุปมาและอุปลักษณ์) มาก เช่น สวยดั่งเพชร (อุปมา) กล้ามอันทรงพลังของรถบรรทุก (อุปลักษณ์) จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า การใช้ภาษาหรือถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก หลังประกาศยกเลิกสถานการณ์ฉุกเฉิน COVID -19 นั้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548) มีการใช้กลวิธีภาษาด้านถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“มีแสง มีเงา อย่าลืมมีเราน้ำ ช่วงนี้โควิดกลับมาอีกครั้ง ล้างมือบ่อย ๆ สวมหน้ากากอนามัยเสมอ เว้นระยะห่าง เราจะผ่านช่วงเวลานี้ไปด้วยกัน เหมือนที่ผ่านมา” (Red Temp Coffee, 22 ธันวาคม 2563)

จากตัวอย่างนี้ ในบทโฆษณามีการใช้ถ้อยคำสัมผัสคล้องจอง คือ คำว่า “เงา” และ “เรา” ทำให้โฆษณาน่าสนใจและจดจำง่ายสำหรับผู้บริโภค เป็นจุดมุ่งหมายที่ร้านกาแฟต้องการให้เกิดขึ้นในการโฆษณา กลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก เป็นประเด็นที่มุ่งศึกษาถึงรูปแบบของการใช้ภาษาในการสื่อสารที่ร้านกาแฟต้องการถ่ายทอดไปยังผู้บริโภค เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการโฆษณา อีกทั้งยังมีเป้าหมายในการโน้มน้าวใจผู้บริโภคให้เกิดการคล้อยตามหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติไปในทิศทางที่ร้านต้องการ โดยอาศัยช่องทางเฟซบุ๊กซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความแพร่หลาย และเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเพจเฟซบุ๊ก เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและลักษณะของการนำเสนอข้อมูลด้านการใช้ถ้อยคำในการโฆษณา ที่ส่งผลต่อความน่าสนใจของร้านกาแฟ โดยเฉพาะในช่วงหลังการยกเลิกสถานการณ์ฉุกเฉินจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ถ้อยคำในโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊กของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, เบญจวรรณ ศรีกุล และ นภัทร แซ่มไล่ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548; เบญจวรรณ ศรีกุล, 2553; นภัทร แซ่มไล่ และคณะ, 2558) มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาและการสื่อความหมายที่ปรากฏในข้อความโฆษณาของร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงพรรณนา เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนทวนวรรณกรรม สืบค้นเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณา ร้านกาแฟ เฟซบุ๊ก และกลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาจากห้องสมุด เว็บไซต์ Thailis เว็บไซต์ Google Scholar แล้วทำการศึกษาองค์ความรู้ แนวคิด และทฤษฎีดังกล่าวเพื่อใช้ในการวิจัย

2. ขั้นรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโฆษณา ร้านกาแฟ จากเว็บไซต์ <https://www.facebook.com> ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน ถึง วันที่ 31 ธันวาคม 2563 รวมเป็นระยะเวลา 4 เดือน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงในการพิจารณาคัดเลือกร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก จากสถิติการติดตาม (ตั้งแต่ 30,000 คนขึ้นไป) ในเว็บไซต์ พบร้านกาแฟทั้งสิ้น 25 ร้าน ได้แก่ 1) ร้าน Pino Latte Restaurant and Café, 2) ร้าน The Giant Chiangmai Thailand, 3) ร้าน Arelomdee Cafe' อาลมดี คาเฟ่, 4) ร้าน Kays espresso bar, 5) ร้าน มินา cafe', Kanchanaburi, 6) ร้าน The Village Farm To Cafe', 7) ร้าน Memory House Cafe HuaHin, 8) ร้าน Voodoo Café, 9) ร้าน BEYOND CAFE กาแฟ เค้ก อุดรธานี, 10) ร้าน Gallery กาแฟดริป, 11) ร้าน Kan Machi Café, 12) ร้าน Red Temp Coffee, 13) ร้าน Cafe de Flore ร้านอาหาร กาแฟ เค้ก คราฟท์ -Craft ราชพฤกษ์, 14) ร้าน Pirom Cafe 15) ร้าน กระเพรา & coffee, 16) ร้าน Chivit Thamma Da Coffee House, Bistro&Bar, 17) ร้าน สวนเดอลอง พัทลุง, 18) ร้าน 11AM cafe and space, 19) ร้าน Have a seat design&cafe', 20) ร้าน ปาฐี, 21) ร้าน Sri Brown Cafe', 22) ร้าน สวนคุณปู่ บุรีรัมย์, 23) ร้าน มา นานา เต๋อ, 24) ร้าน ชิงน้อ อาริง อาริง - Shing A ring A ring : hang out bar & café และ 25) ร้าน Skoop Beach Café

ผู้วิจัยคัดเลือกโพสต์โฆษณาของร้านกาแฟจำนวน 1 โพสต์ต่อวัน และเป็นโพสต์ที่ไม่ซ้ำกัน ในกรณีที่ร้านใดมีการเผยแพร่โฆษณามากกว่า 1 โพสต์ ภายในวันเดียวกัน ผู้วิจัยจะคัดเลือกโพสต์ที่มียอดผู้ติดตามมากที่สุดมาใช้ในการศึกษา ซึ่งพบทั้งสิ้น 1,200 โพสต์ โดยไม่รวมถึงองค์ประกอบเสียงหรือคำบรรยายวิดีโอแต่อย่างใด

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำในการโฆษณา ร้านกาแฟ โดยการนำกรอบแนวคิดของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, เบญจวรรณ ศรีกุลและ นภัทร แซ่มไล่ (2558) (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548; เบญจวรรณ ศรีกุล, 2553; นภัทร แซ่มไล่ และคณะ, 2558) มาประยุกต์ใช้โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การใช้ถ้อยคำ การใช้ประโยค และการใช้โวหารภาพพจน์ โดยใช้แบบจำลองการเข้ารหัสข้อมูล (coding sheet) ในการจำแนกหมวดหมู่ของการใช้ถ้อยคำในการโฆษณา ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เครื่องมือเก็บข้อมูลกลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก (coding sheet)

ชื่อร้าน	โฆษณา	กลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก							
		1. คำอุทาน	2. คำสัมผัสคล้องจอง	3. คำที่มีความหมายซึ่งตามปกติไปด้วยกันไม่ได้	4. คำต่างประเทศ	5. คำสแลง	6. คำภาษาถิ่น	7. คำซ้ำ	8. คำซ้อน

ตารางที่ 2 เครื่องมือวิจัยเก็บข้อมูลกลวิธีการใช้ประโยคในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก (coding sheet)

ชื่อร้าน	โฆษณา	กลวิธีการใช้ประโยคในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก		
		1. ประโยค แจ้งให้ทราบ	2. ประโยค ถามให้ตอบ	3. ประโยค บอกให้ทำ

ตารางที่ 3 เครื่องมือเก็บข้อมูลกลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก (coding sheet)

ชื่อร้าน	โฆษณา	กลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก			
		1. อุปมา	2. อุปลักษณะ	3. บุคคลวัต	4. อติพจน์

4. **ขั้นสรุปและอภิปรายผลการวิจัย** สรุปและอภิปรายผลจากการวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก

5. **ขั้นนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์** รายงานผลการวิจัยในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและสรุปข้อค้นพบเชิงวิชาการ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊กออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การใช้คำในการโฆษณา

การใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟ	จำนวน	ร้อยละ
คำอุทาน	21	1.93
คำสัมผัสคล้องจอง	68	6.24
คำที่มีความหมายซึ่งปรกติไปด้วยกันไม่ได้	34	3.11
คำต่างประเทศ	650	59.63
คำสแลง	19	1.74
คำภาษาถิ่น	14	1.28
คำซ้ำ	216	19.82
คำซ้อน	68	6.24

1.1 คำอุทาน เป็นการใช้ถ้อยคำที่แสดงอารมณ์อย่างฉับพลัน เช่น “ว้าว!” หรือ “โอ้โฮ!” เพื่อดึงดูดความสนใจและสร้างความตื่นเต้นแก่ผู้ชม ช่วยกระตุ้นอารมณ์และทำให้ข้อความโฆษณาน่าจดจำมากขึ้น พบจำนวน 21 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.93 ดังตัวอย่าง “เปิดจองห้องพัก หน้าหนาว ในราคาโปรโมชั่น โอ!!!! มาสัมผัสอากาศหนาว กันแบบใกล้ชิดธรรมชาติ นอนบนต้นไม้ยักษ์สักคืน และตื่นมาฟังเสียงนกร้องจากระเบียงห้อง รับรองฟินสุด ๆ พิเศษ ห้องเล็ก สำหรับ 2 ท่าน ราคา 2,500 บาท” (The Giant Chiangmai Thailand, 2563) ซึ่งเป็นคำที่ถูกใช้เพื่อนำอารมณ์ให้น่าสนใจในการโฆษณา

1.2 คำสัมผัสคล้องจอง เป็นการใช้คำที่มีเสียงสัมผัสหรือจังหวะที่สอดคล้องกันในประโยคหรือข้อความ เพื่อให้เกิดความไพเราะ น่าสนใจ และช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านหรือผู้ฟัง พบจำนวน 68 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.24 ดังตัวอย่าง “ไม่ว่าวันไหน ๆ จุดชมวิวแห่งนี้งดงามเสมอ นอกจากจะได้สัมผัสความงดงามจากธรรมชาติแล้ว ยังจะได้สัมผัสอร่อยกับอาหารหวานคาวที่เตรียม รอไว้ให้ทุกท่านได้ลิ้มชิมรสกันทุกวัน...บรรยากาศแห่งความสุขแบบนี้แวะมาได้เลยนะคะที่ Pino Latte” (Pino Latte Restaurant and Café, 2563) พบการใช้คำสัมผัสคล้องจอง คือ คำว่า “ลิ้ม” และ “ชิม” การใช้คำที่มีเสียงคล้องกันลักษณะนี้ ช่วยทำให้ข้อความฟังดูรื่นหู ช่วยให้ข้อความมีความไพเราะและดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน

1.3 คำที่มีความหมายซึ่งตามปรกติไปด้วยกันไม่ได้ เป็นการนำคำหรือวลีที่ขัดแย้งกัน เช่น “หวานจนลิ้มเค็ม” หรือ “เผ็ดแต่เย็น” มาใช้เพื่อสร้างความแปลกใหม่และดึงดูดความสนใจให้ผู้ชมจดจำสินค้าได้ง่ายขึ้น พบจำนวน 34 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.11 ดังตัวอย่าง “ในวันที่ฝนพรำฉันนั่งจิบกาแฟ เสพบรรยากาศอันแสนสุดแสนบริสุทธิ์” (กระเพรา & Coffee, 1 กันยายน 2563) พบการใช้คำในหน้าที่ไม่ปรกติ คือ คำว่า “เสพ” ซึ่งเป็นคำที่โดยปกติแล้ว จะหมายถึงการรับสารจากสิ่งที่ให้ประสบการณ์เชิงลึก ช่วยสร้างภาพลักษณ์ของการดื่มกาแฟให้มีความรู้สึกที่ลึกซึ้งและมีคุณค่ามากขึ้น

1.4 คำต่างประเทศ การใช้คำต่างประเทศในการโฆษณาเป็นการนำคำหรือวลีจากภาษาต่างประเทศมาใช้ เช่น “Premium” หรือ “Smart” เพื่อเพิ่มความทันสมัยและสร้างภาพลักษณ์ระดับสากลให้สินค้า ช่วยดึงดูดกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความแปลกใหม่หรือรู้สึกรู้สึกว่าสินค้านั้นมีคุณภาพสูง พบจำนวน 650 คำ คิดเป็นร้อยละ 59.63 ดังตัวอย่าง “วันนี้ขอมารับ vitamin sea กันค่ะ อยู่บนจุดชมวิวเขาสมมูกเลยคะ (Red Temp Coffee, 2 ตุลาคม 2563)” พบการใช้คำต่างประเทศ คือ “vitamin sea” มาจาก คำว่า “vitamin” และ “sea” หรือทะเล ซึ่งถือเป็นการเล่นคำอย่างหนึ่งด้วยเช่นกัน

1.5 คำสแลง เป็นการนำภาษาพูดที่ไม่เป็นทางการ เช่น “จัดเต็ม” หรือ “ปังไม่ไหว” มาใช้เพื่อสร้างความเป็นกันเองและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะวัยรุ่นหรือคนรุ่นใหม่ ช่วยให้โฆษณาดูน่าสนใจและทันสมัย พบจำนวน 19 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.74 ดังตัวอย่าง “ปล่อยกาย ปล่อยใจ ท่ามกลางขุนเขา และสายลม พร้อมเมนูขึ้นโตะ และเครื่องดื่มเย็น ๆ กันนร้า รูปตรงปก มิจกตา เพราะถ่ายโดยแอดมิน” (Pirom Café, 5 พฤศจิกายน 2563) พบการใช้คำสแลง คือ คำว่า “มิจกตา” ซึ่งไม่ได้หมายถึงการล้วงเข้าไปในดวงตาแต่อย่างใด หากเป็นการสื่อความหมายถึงการใช้คำที่สร้างความซื่อสัตย์

1.6 คำภาษาถิ่น เป็นการนำคำหรือวลีท้องถิ่น เช่น “ม่วนแซ่บ” หรือ “หอยจิ้งจู้” มาใช้เพื่อสร้างความเป็นกันเองและสะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ พบจำนวน 14 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.28 ดังตัวอย่าง “ใหม่ !! กาแฟ “อาโป” (เป็นภาษาภูเก็ท ที่แปลว่าผู้หญิงสูงวัยที่แสนน่ารัก...ฮา) ตั้งใจทำมาคู่กันกับอาแปะ” (Have a seat design&cafe', 12 กันยายน 2563) พบการใช้คำภาษาถิ่น คือ คำว่า “อาโป” ซึ่งภาษาถิ่นของจังหวัดภูเก็ตที่หมายถึงผู้หญิงสูงวัยที่แสนน่ารัก

1.7 คำซ้ำ เป็นการเน้นย้ำคำหรือวลีเดิม เช่น “อร่อย อร่อย” หรือ “เร็ว เร็ว” เพื่อสร้างจังหวะที่น่าจดจำและดึงดูดความสนใจ ช่วยเน้นคุณลักษณะสำคัญของสินค้าให้ชัดเจนยิ่งขึ้น พบจำนวน 216 คำ คิดเป็นร้อยละ 19.82 ดังตัวอย่าง “เตรียมกล่องให้พร้อม เตรียมชุด ปังปัง แล้วตามมาเช็กอินกันนะคะ” (Memory House Cafe HuaHin, 16 กันยายน 2563) พบการใช้คำซ้ำ คือ คำว่า “ปังปัง” การซ้ำคำทำให้เกิด การเน้นย้ำ และช่วยให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความสำคัญ เพิ่มความน่าจดจำ และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค

1.8 คำซ้อน เป็นการใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงหรือคล้องจองกัน เช่น “สวยใส นุ่มนวล” หรือ “หอมหวาน อร่อยลงตัว” เพื่อเพิ่มความไพเราะและสร้างภาพลักษณ์ที่ชัดเจน ช่วยดึงดูดความสนใจและทำให้ข้อความน่าจดจำ พบจำนวน 68 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.24 ดังตัวอย่าง “ละมุน ละไม นุ่มนวลกับ White chocolate cheese pie 10.00-18.00” (ปาฏิ, 26 กันยายน 2563) พบการใช้คำซ้อน คือ คำว่า “ละมุน” และ “ละไม” การใช้คำซ้อนในประโยคนี้นี้เป็นเทคนิคทางภาษาที่ช่วยเสริมสร้างความน่าสนใจและอารมณ์ของข้อความโฆษณา

ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์

การใช้ประโยชน์ในการโฆษณาร้านอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
ประโยชน์แจ้งให้ทราบ	652	69.21
ประโยชน์ถามให้ตอบ	51	5.41
ประโยชน์บอกให้ทำ	239	25.38

2.1 ประโยชน์แจ้งให้ทราบ เป็นการใช้ประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ให้ผู้บริโภคเข้าใจรายละเอียด ช่วยสร้างความชัดเจน และกระตุ้นความสนใจโดยเน้นความถูกต้องของข้อมูล พบจำนวน 652 ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 69.12 ดังตัวอย่าง *“จุดชมวิวแห่งนั่งดงามเสมอ...นอกจากจะได้สัมผัสความงดงามจากธรรมชาติแล้ว ยังจะได้ชิมอร่อยกับอาหารหวานคาว”* (Pino Latte Restaurant and Café, 2563) การใช้ประโยชน์แจ้งให้ทราบมีลักษณะกึ่งพรรณนาไม่เพียงแต่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดเด่นของสถานที่ แต่ยังขยายความเพื่อเน้นประสบการณ์ที่ลูกค้าจะได้รับ

2.2 ประโยชน์ถามให้ตอบ เป็นการตั้งคำถามที่กระตุ้นความสนใจหรือความคิดของผู้บริโภค เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์และกระตุ้นให้ผู้ชมสนใจสินค้า ช่วยเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วม พบจำนวน 239 ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 25.38 ดังตัวอย่าง *“มีความสุขไหม...ขอบคุณค่ะนายแบบนางแบบทั้งหลาย”* (สวนเดอลอง พัทยา, 27 พฤศจิกายน 2563) การใช้ประโยชน์ถามให้ตอบเป็นการใช้คำถามเชิงปลายปิดที่ตั้งขึ้นอย่างจริงจังเพื่อกระตุ้นความรู้สึกและสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเอง

2.3 ประโยชน์บอกให้ทำ เป็นการสื่อสารเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคลงมือทำบางอย่าง เช่น “ลองเลยวันนี้!” หรือ “สั่งซื้อด่วนก่อนสินค้าหมด!” ช่วยเร่งการตัดสินใจและสร้างความรู้สึกเร่งด่วนเพื่อกระตุ้นการตอบสนองทันที พบจำนวน 51 ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 5.41 ดังตัวอย่าง *“มาเถอะครับ สั่งมาเราจะทำของอร่อยให้ทุกคนได้กินกัน”* (Arelomdee Cafe' อาลมดี คาเฟ่, 6 กันยายน 2563) การใช้ประโยชน์บอกให้ทำเป็นกลยุทธ์สำคัญในการโฆษณาเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคดำเนินการบางอย่างโดยทันที ซึ่งเป็นหนึ่งในเทคนิคที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจซื้อและสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า

ส่วนที่ 3 การใช้โวหารภาพพจน์

การใช้โวหารภาพพจน์ในการโฆษณาร้านอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
อุปมา	17	34.69
อุปลักษณ์	5	10.20
บุคคลวัต	7	14.29
อติพจน์	20	40.82

3.1 อุปมา เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งโดยใช้คำเชื่อม เช่น “เหมือน” หรือ “ดุจ” เพื่อสร้างภาพจำ พบจำนวน 20 ภาพพจน์ คิดเป็นร้อยละ 40.29 ดังตัวอย่าง *“ทุ่งนาเขียวขจีเหมือนสีแห่งความสุข สูดอากาศสดชื่น วันหยุดยาวนี้ ที่สวนคุณปู่ บุรีรัมย์ นะครับ”* (สวนคุณปู่ บุรีรัมย์, 4 กันยายน 2563) พบการใช้อุปมา คือ การเปรียบเทียบของทุ่งนาที่เขียวขจีว่าเหมือนกับสีแห่งความสุข

3.2 อุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยตรง โดยไม่ใช้คำเชื่อม เช่น “ผิวคือไข่มุกล้ำค่า” หรือ “กาแฟแก้วนี้คือความสุขในยามเช้า” พบจำนวน 17 ภาพพจน์ คิดเป็นร้อยละ 34.69 ดังตัวอย่าง *“กาแฟคือไม้ กระดาษทรายคือน้ำ”* (Gallery” กาแฟดริป, 25 กันยายน 2563) พบการใช้อุปลักษณ์ คือ คำว่า “กาแฟคือไม้” และ “กระดาษทรายคือน้ำ” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบให้สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง

3.3 บุคคลวัต เป็นการทำให้สิ่งไม่มีชีวิตหรือแนวคิดมีลักษณะเหมือนมนุษย์ เช่น “นาฬิกาเรือนนี้เล่าเรื่องราวของคุณ” หรือ “รถคันนี้รอคุณอยู่ทุกการเดินทาง” เพื่อสร้างอารมณ์และความเชื่อมโยงกับผู้บริโภค พบจำนวน 7 ภาพพจน์ คิดเป็นร้อยละ 14.29 ดังตัวอย่าง *“น้องต้นหญ้ารีบกลับมาแข็งแรงมีชีวิตชีวา รอพี่ ๆ มานั่งจิบกาแฟเอนกายถ่ายรูปคู่ด้วยแล้วน้า”* (Pirom Café, 26 ตุลาคม 2563) พบการใช้บุคคลวัต คือ “น้องต้นหญ้ารีบกลับมาแข็งแรงมีชีวิตชีวา รอพี่ ๆ” ซึ่งเป็นการใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างจินตภาพแก่ผู้อ่านให้ต้นหญ้ามีความรู้สึกเหมือนมนุษย์

3.4 อติพจน์ เป็นการกล่าวเกินจริงเพื่อนำเสนอสมบัติ เช่น “อร่อยที่สุดในสามโลก” หรือ “ชาวเจนแซดตา” เพื่อสร้างความประทับใจและดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภค พบจำนวน 5 ภาพพจน์ คิดเป็นร้อยละ 10.73 ดังตัวอย่าง *“เบอร์เกอร์กะเพราหมูโครุบตะ... เป็นเมนูฟิวชั่นที่โกอินเตอร์มานานขอบอก”* (The Village Farm To Cafe', 13 กันยายน 2563) การใช้โวหารแบบอติพจน์เป็นการใช้ภาษาที่สร้างจินตนาการและอารมณ์ร่วมอย่างเด่นชัด ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจถึงเมนูอาหารที่ไปไกลเหนือความเป็นจริง

การใช้ภาษาในโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊กจึงมีความสำคัญต่อการดึงดูดและรักษาความสนใจของลูกค้าผ่านการใช้กลวิธีทางภาษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการสื่อสารในสื่อออนไลน์ที่ต้องเน้นความสะดวกรวดเร็ว การเข้าถึงอารมณ์ และการสร้างความสัมพันธ์แบบเรียลไทม์กับผู้บริโภค

อภิปรายผล

กลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การใช้คำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก พบการใช้คำในการโฆษณา ดังนี้

1) การใช้คำต่างประเทศ ร้อยละ 59.63 2) การใช้คำซ้ำ ร้อยละ 19.82 3) การใช้คำสัมผัสคล้องจอง และ 4) คำซ้อน ร้อยละ 6.24 5) การใช้คำที่มีความหมายซึ่งปรกติไปด้วยกันไม่ได้ ร้อยละ 3.11 6) การใช้คำอุทาน ร้อยละ 1.93 7) การใช้คำสแลง ร้อยละ 1.74 และ 8) การใช้คำภาษาถิ่น ร้อยละ 1.28 แสดงให้เห็นว่า ผู้ผลิตโฆษณาให้ความสำคัญกับการเลือกใช้คำที่ทันสมัยและมีพลังดึงดูดโดยเฉพาะคำ

ต่างประเทศ สะท้อนถึงกระแสโลกาภิวัตน์และแนวโน้มผู้บริโภคที่เน้นภาพลักษณ์และคุณภาพสากล การใช้คำซ้ำและคำสัมผัสคล้องจองช่วยเพิ่มจังหวะการอ่าน สร้างความน่าจดจำ และเสริมอารมณ์ร่วม สอดคล้องแนวคิดของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ที่อธิบายว่า ถ้อยคำโฆษณาที่มีลักษณะต่างไปจากถ้อยคำปกติ เช่น การใช้คำผิดบริบทหรือผิดหน้าที่ เพื่อดึงดูดความสนใจ ตัวอย่างเช่น คำว่า “เสพบรรยาภาค” สร้างภาพจำที่เด่นชัด การเลือกใช้คำอุทานและคำสแลง ยังช่วยเพิ่มพลังและความเป็นกันเอง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548) นอกจากนี้ เบญจวรรณ ศรีกุล ยังได้กล่าวการใช้ถ้อยคำโน้มน้าวใจไว้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความศรัทธา ความน่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับบริบทสังคม เช่น การใช้คำภาษาถิ่นอย่าง “แซบ” ที่เข้าถึงผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม หรือการใช้คำต่างประเทศที่สะท้อนความเป็นสากลและคุณภาพ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อในยุคปัจจุบัน (เบญจวรรณ ศรีกุล, 2553)

ด้านที่ 2 การใช้ประโยชน์ในการโฆษณาร้านค้าแพในเฟซบุ๊ก พบการใช้ประโยชน์ในการโฆษณา ดังนี้ 1) ประโยคแจ้งให้ทราบ ร้อยละ 69.21 2) ประโยคบอกให้ทำ ร้อยละ 25.38 3) ประโยคถามให้ตอบ ร้อยละ 5.41 สะท้อนให้เห็นว่าโฆษณาร้านค้าแพในเฟซบุ๊กนิยมใช้รูปแบบประโยคที่มีลักษณะเป็นการให้ข้อมูลหรือประกาศข่าวสารเป็นหลัก อันเกิดจากความต้องการสื่อสารข้อมูลสินค้าอย่างชัดเจนตรงไปตรงมา เข้าใจง่าย และตอบสนองต่อพฤติกรรมกรรมการอ่านเนื้อหาอย่างรวดเร็ว การใช้ประโยคบอกให้ทำมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมตามที่คุณผลิตข้อความต้องการ สะท้อนความพยายามของผู้ผลิตโฆษณาในการเปิดพื้นที่สื่อสารแบบโต้ตอบกับผู้บริโภค เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมและกระตุ้นการมีปฏิสัมพันธ์ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย การใช้ประโยคแจ้งให้ทราบเป็นกลวิธีที่นิยมมากเพราะให้ข้อมูลสำคัญอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของเบญจวรรณ ศรีกุล ที่กล่าวว่า ประโยคแจ้งให้ทราบ ช่วยสร้างความชัดเจนและความน่าเชื่อถือ ขณะที่ประโยคบอกให้ทำ เป็นการขอร้อง ชักชวน หรือเน้นให้ปฏิบัติตามเพื่อเร่งการตัดสินใจ (เบญจวรรณ ศรีกุล, 2553) และแนวคิดของนภัทร แหม่มไธ ที่กล่าวถึงประโยคถามให้ตอบไว้ว่าช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์และดึงความสนใจของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นภัทร แหม่มไธ และคณะ, 2558)

ด้านที่ 3 การใช้โวหารภาพพจน์ในการโฆษณาร้านค้าแพในเฟซบุ๊ก พบการใช้โวหารภาพพจน์ ดังนี้ 1) อติพจน์ ร้อยละ 40.82 2) อุปมา ร้อยละ 34.69 3) บุคคลวัต ร้อยละ 14.29 และ 4) อุปลักษณ์ ร้อยละ 10.20 การใช้โวหารภาพพจน์ในการโฆษณาร้านค้าแพในเฟซบุ๊กเกิดจากความต้องการสร้างความน่าจดจำ และความประทับใจผ่านภาษาที่เปรียบเทียบและสร้างจินตภาพ การใช้อติพจน์เป็นกลวิธีที่นิยมสูงสุด เพราะช่วยเน้นจุดเด่นสินค้าให้น่าสนใจ ส่วนโวหารอุปมาช่วยให้เข้าใจลักษณะสินค้าได้ง่ายขึ้น สอดคล้องแนวคิดของพรรณธร ครุฑเนตร ที่อธิบายว่าโวหารภาพพจน์ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์คนกับสินค้า ให้ถ้อยคำโฆษณาไพเราะและน่าจดจำ (พรรณธร ครุฑเนตร และคณะ, 2563) ตามแนวคิดของชัยวัฒน์ ไชยสุข การใช้อติพจน์เป็นการกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นคุณสมบัติสินค้าให้เด่น (ชัยวัฒน์ ไชยสุข, 2558) และแนวคิดของ ทิพย์วรรณ เปรมปัญญา ที่กล่าวว่าโวหารอุปมา

และอุปลักษณ์ช่วยสร้างความเข้าใจ และจินตภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทิพย์วรรณ เปรมปัญญา, 2554)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การศึกษากลวิธีการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาร้านกาแฟในเฟซบุ๊ก สรุปได้ว่า 1) การใช้คำในการโฆษณา พบการใช้คำต่างประเทศ มากที่สุด ร้อยละ 59.63 รองลงมาคือ คำซ้ำ ร้อยละ 19.82 ด้านการใช้คำสัมผัสคล้องจอง และคำซ้อนพบมีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 6.24 คำที่มีความหมายซึ่งตามปกติไปด้วยกันไม่ได้ ร้อยละ 3.11 คำอุทาน ร้อยละ 1.93 คำสแลง ร้อยละ 1.74 และคำภาษาถิ่น ร้อยละ 1.28 ตามลำดับ 2) การใช้ประโยค พบการใช้ประโยคแจ้งให้ทราบ มากที่สุด ร้อยละ 69.21 รองลงมาคือ ประโยคบอกให้ทำ ร้อยละ 25.38 และประโยคถามให้ตอบ ร้อยละ 5.41 ตามลำดับ 3) การใช้โวหาร ภาพพจน์ พบการใช้โวหารอติพจน์ (Hyperbole) มากที่สุด ร้อยละ 40.82 รองลงมาคือ โวหารอุปมา (Simile) ร้อยละ 34.69 โวหารบุคคลวัต (Personification) ร้อยละ 14.29 และ โวหารอุปลักษณ์ (Metaphor) ร้อยละ 10.20 ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรมีการศึกษากลวิธีที่ใช้ถ้อยคำที่สามารถสร้างอารมณ์ร่วมและแรงจูงใจในโฆษณา ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok ซึ่งเป็นช่องทางสื่อสารที่ได้รับความนิยมในกลุ่มผู้บริโภคนิยม โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและวัยทำงานตอนต้น ซึ่งอาจมีลักษณะการใช้ภาษาและโวหารที่แตกต่างจากแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก

2.2 ควรมีการวิเคราะห์อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า ต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในบริบทของร้านกาแฟออนไลน์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีสื่อสาร การสร้างตราสินค้า และความภักดีต่อผลิตภัณฑ์

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบประสิทธิภาพของกลวิธีการโน้มน้าวใจ ระหว่างการโฆษณาในแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กและอินสตาแกรม เนื่องจากลักษณะทางเทคนิคและกลุ่มผู้ใช้งานของทั้งสองแพลตฟอร์ม มีความแตกต่างกัน การศึกษาในประเด็นนี้ จะช่วยให้เข้าใจกลยุทธ์ที่เหมาะสมต่อแต่ละช่องทางได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรชนก ชิตไชยสุวรรณ. (2550). ภาพที่มีอิทธิพลโน้มน้าวใจในงานโฆษณาสำหรับเด็กอายุ 9 - 14 ปี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์*, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กระเพรา & Coffee. (1 กันยายน 2563). “ในวันที่ฝนพรำฉันนั่งจิบกาแฟ”. [รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/IFh09>.

- ชลธิชา บำรุงรักษ์. (2558). *ภาษาและภาษาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ ไชยสุข. (2558). กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมบันเทิงคดีของ มกุฏ อรดี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิพย์วรรณ เปรมปัญญา. (2554). วิเคราะห์ภาษาในโฆษณาผลิตภัณฑ์นมสำหรับเด็กปี พ.ศ.2548-2551. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นภัทร แซ่มไล่ และคณะ. (2558). การใช้ภาษาและแนวคิดในโฆษณาเชิงบทความผลิตภัณฑ์นมผงสำหรับเด็ก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(1) 81-90.
- เบญจวรรณ ศรีกุล. (2553). วิเคราะห์ภาษาในแผ่นพับโฆษณาเครื่องสำอาง ปี พ.ศ. 2551. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปาฐิ. (26 กันยายน 2563). “ละมุน ละไม แน่นนอนกับ White chocolate cheese pie”. [รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/ixd0L>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2563). การบริโภคกาแฟของคนไทยปี 2563 เพิ่มขึ้นกว่า 300 แก้วต่อคนต่อปี. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.manager.co.th>.
- พรรณธร ครุฑเนตร และคณะ. (2563). การใช้ภาษาโน้มน้าวใจในโฆษณาบ้านบนเฟซบุ๊กของบริษัท อสังหาริมทรัพย์. *วารสารวิจัย*, 8(2), 25-43.
- พุกษา เกษมสารคุณ. (2558). การใช้ภาษาโน้มน้าวใจในสื่อเกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูก. *วารสารมนุษยศาสตร์ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 4(1) 107-117.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- สวนคุณปู่ บริรัมย์. (4 กันยายน 2563). “ทุ่งนาเขียวจี สูดอากาศสดชื่น”. [รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/WikCj>.
- สวนเดอลอง พัทลุง. (27 พฤศจิกายน 2563). “กำลังมีความสุขไหม๊”. [รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/GZ3wH>.
- สุทธาภรณ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. (2558). กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ปะทะกับกระแสโลกาภิวัตน์ผ่านพื้นที่ของกาแฟ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษากับการสื่อสารในงานโฆษณาไทย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษาในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร.
- Arelomdee Cafe' อาลมดี คาเฟ่. (6 กันยายน 2563). “ลูกค้าถามว่า มาอาลมดีคาเฟ่ สั่งอะไรกินดี?”. [รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/bakd6>.

Gallery” กาแฟดริป. (25 กันยายน 2563). “กาแฟคือไม้ กระดาษทรายคือน้ำ”. [รูปภาพ].

Facebook: <https://shorturl.asia/PXeMU>.

Have a seat design&cafe'. (12 กันยายน 2563). “ใหม่!! กาแฟ "อาโป้". [รูปภาพ]. Facebook:

<https://shorturl.asia/48jBk>.

Memory House Cafe HuaHin. (16 กันยายน 2563). “คาเฟ่สไตล์โรงนาสีขาวโตนอบอ่อน”.

[รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/AetJw>.

Nextrix Hits. (2559). การตลาดบนเฟซบุ๊ก. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤษภาคม 2564 จาก

<http://www.nextrix.com/online-advertising/facebook-ads-services.html>.

Pino Latte Restaurant and Café. (2563). “ไม่ว่าวันไหนๆ.. ☺☺☺ จุดชมวิวแห่งนั่งดงามเสมอ

...”. [รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/kGCQ3>.

Pirom Café. (26 ตุลาคม 2563). “ล่องกระทงปีนี้ เปลี่ยนบรรยากาศมา ปล่อยกาย ปล่อยใจ

ท่ามกลาง ขุนเขา และสายลมหนาว”. [รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/F2pBy>.

Pirom Café. (5 พฤศจิกายน 2563). “ช่วงนี้แดดดี ๕๕๕น้องดันหย้า ๕๕๕เริ่มกลับมาแข็งแรงมีชีวิตชีวา

รอพี่ ๆ มานั่งจิบกาแฟ”. [รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/kYHwJ>.

Red Temp Coffee. (2 ตุลาคม 2563). “วันนี้ออกมารับ vitamin sea”. [รูปภาพ]. Facebook:

<https://shorturl.asia/zOk0m>.

Red Temp Coffee. (22 ธันวาคม 2563). “มีแสง มีเงา อย่าลืมมีเราด้วยน้ำ”. [รูปภาพ].

Facebook: <https://shorturl.asia/AZyJp>.

The Giant Chiangmai Thailand. (1 ตุลาคม 2563). “หนานนี้ วางแผนเที่ยวกันรียังครับ”.

[รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/eLMU1>.

The Village Farm To Cafe'. (13 กันยายน 2563). “สายเบอร์เกอร์ห้ามพลาด กับเมนู “เบอร์เกอร์

กะเพราหมูคุโรบุตะ”. [รูปภาพ]. Facebook: <https://shorturl.asia/hSRkD>.

กลวิธีการตั้งชื่อคลิปการสปอยล์ภาพยนตร์ในแพลตฟอร์มยูทูป*

NAMING TECHNIQUES MOVIE SPOILER CLIPS ON THE YOUTUBE PLATFORM

* ณัฐกมล กองคำ, นิตยา วรรณกิตร์

Nattakamon Kongkum, Nittaya Wannakit

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ประเทศไทย

Maharakham University, Maharakham, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: icekamol39@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการตั้งชื่อคลิปการสปอยล์ภาพยนตร์ในยูทูป รวบรวมข้อมูลจาก 10 ช่องสปอยล์ภาพยนตร์ยอดนิยมของประเทศไทย รวมคลิปทั้งสิ้น 500 รายการ จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยประยุกต์กลวิธีการตั้งชื่อนวนิยายและเรื่องสั้นของเถิง พันธุ์เถิงอมร ขึ้นใหม่ 11 กลวิธี แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า การใช้กลวิธีการตั้งชื่อคลิปโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ 1) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้คำว่า “สปอย” หรือ “สปอยล์” ร้อยละ 24.53 2) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้โครงเรื่อง แก่นเรื่อง หรือเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง ร้อยละ 21.01 3) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้ชื่อของภาพยนตร์ ร้อยละ 18.29 4) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้สถานที่สำคัญของเรื่อง ร้อยละ 8.54 5) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้อาชีพการทำงานของตัวละครสำคัญในเรื่อง ร้อยละ 8.11 6) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้ลักษณะนิสัยของตัวละครสำคัญในเรื่อง ร้อยละ 5.99 7) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้ชื่อหรือฉายาของตัวละครสำคัญในเรื่อง ร้อยละ 5.14 8) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้พืช วัตถุ หรือสิ่งของสำคัญในเรื่อง ร้อยละ 2.90 9) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้ลักษณะร่างกายของตัวละครสำคัญในเรื่อง ร้อยละ 2.72 10) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้คำถาม ร้อยละ 1.57 และ 11) การตั้งชื่อคลิปโดยใช้คำบอกเวลา ร้อยละ 1.15 จึงกล่าวได้ว่า กลวิธีการตั้งชื่อคลิปมีความสำคัญต่อการสร้างเอกลักษณ์ของผู้ผลิตเพื่อดึงดูดความสนใจกลุ่มเป้าหมาย อันเป็นรากฐานของการสร้างคอนเทนต์สปอยล์ภาพยนตร์ให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: กลวิธีการตั้งชื่อ, คลิปการสปอยล์ภาพยนตร์, แพลตฟอร์มยูทูป

Abstract

This study aims to examine the linguistic strategies employed in titling movie spoiler videos on YouTube, a growing form of media content that blends storytelling, critique, and entertainment. The research collected data from 10 of the most popular Thai movie spoiler channels, totaling 500 videos. The analysis was conducted by adapting 11 naming strategies originally proposed by Theking Phanthuekingamorn for titling novels and short stories, revised to suit the nature of digital media and online video culture. The research adopts a descriptive-analytical approach grounded in principles of Thai language studies and media discourse analysis.

The findings reveal that creators use a variety of titling techniques to capture attention and convey the essence of the video. These strategies, ranked from most to least frequently used, include: (1) employing the word “spoiler” or “spoil” in the title 24.53% (2) referring to the plot, theme, or key events of the film 21.01% (3) using the official name of the movie 18.29% (4) referencing major locations within the story 8.54% (5) including the profession or occupational role of a key character 8.11% (6) describing the personality traits of a central character 5.99% (7) using the name or nickname of an important character 5.14% (8) mentioning significant objects, items, or symbols in the narrative 2.90% (9) highlighting the physical appearance of a character 2.72% (10) presenting the title in the form of a question 1.57% and (11) incorporating time-related expressions 1.15%. The study concludes that titling strategies function as persuasive linguistic tools that help establish a distinct creator identity, engage viewers, and differentiate content in a competitive digital space. These strategies play a crucial role in content visibility and audience reach, thereby contributing significantly to the sustainable success and longevity of movie spoiler videos as a genre of contemporary online storytelling.

Keywords: Naming Techniques, Movie Spoiler Video Clips, YouTube Platform

บทนำ

ผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563 (สำนักยุทธศาสตร์สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.), 2565) ระบุว่า ยูทูป (YouTube) เป็นแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในหมู่ผู้ใช้งานชาวไทย โดยเฉพาะกิจกรรมดูโทรทัศน์ คลิปภาพยนตร์ และฟังเพลงออนไลน์ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถแบ่งปันสื่อได้อย่างเสรีและหลากหลาย สอดคล้องกับ ประณาสี เหมเวช ที่ชี้ว่า ความนิยมของยูทูปเกิดจากเนื้อหาที่หลากหลายนำเสนอได้อย่างน่าสนใจ เข้าถึงง่าย และรับชมได้ตามเวลาที่ต้องการ ซึ่งต่างจากสื่อโทรทัศน์ที่มีข้อจำกัดด้านเวลา (ประณาสี เหมเวช, 2560) นอกจากนี้ ยูทูปยังเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปผลิตและเผยแพร่วิดีโอผ่านช่องของตนเอง เกิดกลุ่มผู้ผลิตเนื้อหารุ่นใหม่ หรือ “ยูทูปเบอร์ (YouTuber)” ซึ่งหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สร้างสรรค์เนื้อหา ถ่ายทอดประสบการณ์ หรืออธิบายข้อมูลในด้านที่สนใจ โดยยอดผู้ชม (Viewer) เป็นตัวชี้วัดความนิยมของแต่ละช่องได้อย่างชัดเจน

ความนิยมของช่องยูทูปขึ้นอยู่กับการสร้างคอนเทนต์ (Content) ซึ่งสะท้อนลักษณะของเนื้อหาและวิธีนำเสนอของผู้ผลิต ปัจจุบันมีคอนเทนต์หลากหลาย เช่น Vlog & Lifestyle, Gaming, Variety, Podcast, Interview และ Food & Cooking หนึ่งในประเภทที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องคือ “การสปอยล์ภาพยนตร์” ซึ่งสอ เสถบุตร ให้ความหมายว่า “การทำลายหรือทำให้สิ่งใดเสื่อมคุณค่า” ในวงการภาพยนตร์หมายถึงการเปิดเผยเนื้อหาสำคัญ เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง จุด climax และตอนจบ แม้การสปอยล์อาจลดอรรถรสทางการรับรู้ (Aesthetic Reception) ของผู้ชมจากการเปิดเผยข้อมูลล่วงหน้าโดยขาดบริบทการวิจารณ์เชิงจริยธรรม และอาจถูกมองว่าเป็นการละเมิดพื้นที่รับรู้ของผู้ชม (สอ เสถบุตร, 2558) แต่ก็สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคสองประการ คือ 1) ลดเวลาในการรับชมภาพยนตร์เต็มเรื่อง และ 2) ช่วยประกอบการตัดสินใจเลือกรับชม โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ชมยังไม่แน่ใจ การรู้เนื้อหาเบื้องต้นช่วยลดความลังเลและเพิ่มความมั่นใจในการเลือกรับชม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การผลิตคอนเทนต์ “สปอยล์ภาพยนตร์” ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง

การเติบโตของคลิปและช่องสปอยล์ภาพยนตร์ส่งผลให้เกิดการแข่งขันสูง ผู้ผลิตจึงต้องพัฒนากลยุทธ์สร้างสรรค์เนื้อหาให้โดดเด่นและดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เลือกรับชม สอดคล้องกับรณดา พลเยี่ยม และลักขณา คล้ายแก้ว ที่ระบุว่า “ช็อคคลิป” เป็นปัจจัยสำคัญต่อความนิยมของไวรัลวิดีโอบนสื่อสังคมออนไลน์ เพราะต้องมีความน่าสนใจและจดจำง่าย ช็อคคลิปจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ยูทูป ทั้งนี้ การนำเสนอเนื้อหาบนแพลตฟอร์มยูทูปประกอบด้วยสองส่วนหลักคือ

ภาพหน้าปก (Thumbnail) และชื่อคลิปวิดีโอ (Video Title) แม้ทั้งสองส่วนช่วยดึงดูดผู้ชมได้ แต่ชื่อคลิปสามารถสื่อสารเนื้อหาของวิดีโอได้ชัดเจนกว่า โดยเฉพาะคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ (รัญดา พลเยี่ยม และลักษณา คล้ายแก้ว, 2563) ซึ่งต้องสะท้อนรายละเอียดของภาพยนตร์อย่างครบถ้วนทุกมิติต่างตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

“เมื่อหนุ่มมาดเซอร์แอบชอบสาวตาบอด จะจีบติดไหม ? (สปอยหนัง)”

(คอเป็นหนัง, 15 ส.ค. 2563)

ตัวอย่างที่ 2

“(สปอยหนังเกาหลี) นักเรียนมัธยม รักกันจนมีเบบี๋ เธอจากไป และฟ้าส่งเธอกลับมา: Be With You 2018”

(August Channel, 5 พ.ย. 2563)

ตัวอย่างข้างต้นสะท้อนกลวิธีการตั้งชื่อคลิปสปอยล์ภาพยนตร์ได้ดังนี้ 1) ตั้งชื่อตามโครงเรื่อง แก่นเรื่อง หรือเหตุการณ์สำคัญ เช่น “เมื่อหนุ่มมาดเซอร์แอบชอบสาวตาบอด จะจีบติดไหม?” และ “นักเรียนมัธยมรักกันจนมีเบบี๋ เธอจากไป และฟ้าส่งเธอกลับมา” 2) ใช้ลักษณะร่างกายของตัวละคร เช่น “สาวตาบอด” 3) ใช้นิสัยของตัวละคร เช่น “หนุ่มมาดเซอร์” 4) ใช้อาชีพของตัวละคร เช่น “นักเรียน” 5) ใช้ชื่อภาพยนตร์ เช่น “Be With You” 6) ใช้คำว่า “สปอย” หรือ “สปอยล์” เพื่อบ่งชี้ขอบเขตของเนื้อเรื่อง จะเห็นได้ว่า การตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องประยุกต์ใช้กลวิธีเหล่านี้ร่วมกัน เพื่อสร้างความโดดเด่น ดึงดูดความสนใจ และโน้มน้าวให้ผู้ชมเลือกคลิกของตอนบนแพลตฟอร์มยูทูป

จากการสืบค้นงานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อ พบว่า กลวิธีการตั้งชื่อสามารถศึกษาจากข้อมูลได้หลายลักษณะ เช่น การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยระหว่างปี พ.ศ. 2526–2545 (ชุดิมา บุญอยู่, 2549) การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อสารคดีชีวประวัติในคอลัมน์ เรื่องจากปกของนิตยสาร ค.คน Magazin (วชิราภรณ์ ช่างหัวหน้า, สุภาพร คงศิริรัตน์ และวนิดา บำรุงไทย, 2560) และการศึกษากลวิธีการตั้งชื่อนวนิยายออนไลน์บนเว็บไซต์ Thai Boys Love (กิตยา แพทย์ศรีวงษ์, กุลยา ไชยหงษา, นวรัตน์ ทวีผล, และกนกวรรณ วารีเขตต์, 2564) นอกจากนี้ ยังมีการใช้ข้อมูลชื่อบุคคล สัตว์ พืช อาหาร สิ่งของ และสถานที่เป็นฐานการศึกษา อย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาวิธีการตั้ง

ชื่อในแพลตฟอร์มยูทูปน้อย โดยเฉพาะ “ชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์” ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ในยูทูป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาวิเคราะห์อันมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ทบทวนวรรณกรรมโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการตั้งชื่อ การสปอยล์ภาพยนตร์ แพลตฟอร์มยูทูป โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสาร หนังสือ และตำรา ทั้งในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์เพื่อนำมาใช้ในการศึกษา

1.2 รวบรวมข้อมูลจากช่อง (Channel) ที่มีการสร้างคอนเทนต์เกี่ยวกับการสปอยล์ภาพยนตร์ในแพลตฟอร์มยูทูปตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.2.1 คัดเลือกช่องสปอยล์ภาพยนตร์ ได้แก่ 1) ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า “สปอยหนัง” เป็นคำค้นหลัก เนื่องจากเป็นคำที่นิยมใช้ในการค้นหาคลิปของกลุ่มผู้เข้าใช้งานยูทูป ที่มีความสนใจเนื้อหาเกี่ยวกับการสปอยล์ภาพยนตร์ 2) ป้อนคำสำคัญ “สปอยหนัง” ลงในแถบค้นหาของแพลตฟอร์มยูทูป เพื่อเริ่มต้นกระบวนการรวบรวมข้อมูล 3) ตั้งค่าตัวกรอง (Filter) เพื่อแสดงผลเฉพาะประเภท “ช่อง (Channel)” เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงกับผู้ผลิตคอนเทนต์การสปอยล์ภาพยนตร์เท่านั้น 4) จัดเรียงผลการค้นหาโดยใช้ตัวเลือก “ที่เกี่ยวข้อง (Relevance)” เพื่อให้ผลการค้นหามีความใกล้เคียงกับคำสำคัญมากที่สุด

จากการสืบค้นข้อมูลเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2567 พบช่องสปอยล์ภาพยนตร์ทั้งหมด 504 ช่อง ซึ่งมีช่องที่มียอดผู้ติดตามสูงสุด 10 อันดับแรกของประเทศไทย ได้แก่ 1) ช่อง “August Channel” 2) ช่อง “MalagorMan” 3) ช่อง “Gaming Follow” 4) ช่อง “ดูวนไป” 5) ช่อง “GU Channel” 6) ช่อง “ชีวิตติดหนัง” 7) ช่อง “FB Movies” 8) ช่อง “mheeMovie” 9) ช่อง “Caracat” และ 10) ช่อง “Cookie Movie”

1.2.2 คัดเลือกคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ ได้แก่ 1) ผู้วิจัยเข้าไปยังคลังวิดีโอของแต่ละช่องเพื่อเข้าถึงคลิปที่เผยแพร่ไว้ทั้งหมด 2) ตั้งค่าการจัดเรียงคลิปโดยใช้ตัวเลือก “ยอดนิยม (Most popular)” ในการจัดเรียงวิดีโอ เพื่อให้ระบบแสดงผลเรียงลำดับตามจำนวนการเข้าชมจากมากไปหาน้อย 3) คัดเลือกเฉพาะคลิปที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสปอยล์ภาพยนตร์ 4) รวบรวมรายชื่อคลิปจาก 50 คลิปที่มียอดเข้าชมสูงสุดในแต่ละช่อง รวมทั้งสิ้น 500 คลิป เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในระดับถัดไป

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ในแพลตฟอร์มยูทูบ ใช้กรอบแนวคิดกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องนวนิยายและเรื่องสั้นของเถกิง พันธุ์เถกิงอมร จำนวน 18 กลวิธี มาประยุกต์ให้เหมาะสมกับข้อมูลของการศึกษา เหลือ 11 กลวิธี ได้แก่ 1) ใช้ชื่อหรือฉายาของตัวละครสำคัญ 2) ใช้ลักษณะร่างกายของตัวละคร 3) ใช้นิสัยของตัวละคร 4) ใช้อาชีพของตัวละคร 5) ใช้โครงเรื่อง แก่นเรื่อง หรือเหตุการณ์สำคัญ 6) ใช้สถานที่สำคัญของเรื่อง 7) ใช้พืช วัตถุ หรือสิ่งของสำคัญ 8) ใช้ชื่อของภาพยนตร์ 9) ใช้คำว่า “สปอย” หรือ “สปอยล์” 10) ใช้คำบอกเวลา และ 11) ใช้คำถาม การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการด้วยตารางรหัสข้อมูล (Coding Sheet) (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร, 2541)

3. ชั้นนำเสนอข้อมูล นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ในแพลตฟอร์มยูทูบ 500 คลิป พบกลวิธีการตั้งชื่อตามกรอบแนวคิดของการวิจัยทั้งสิ้น 11 กลวิธี ดังต่อไปนี้

1. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้ชื่อหรือฉายาของตัวละครสำคัญในเรื่อง คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปด้วยการนำชื่อจริงหรือฉายาของตัวละครสำคัญในเรื่องมาใช้เป็นส่วนประกอบของชื่อคลิปทั้งหมด ทั้งนี้ “ชื่อจริง” หมายถึงชื่อเฉพาะของตัวละคร และ “ฉายา” ซึ่งอาจมีได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ฉายาจากในเรื่อง 2) ฉายาที่ผู้ผลิตตั้งขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้สำหรับเรียกตัวละครนั้น ๆ แทนการกล่าวชื่อเฉพาะโดยตรง พบจำนวน 85 คลิป คิดเป็นร้อยละ 5.14 ตัวอย่างเช่น “#สรุป (ชีบาโร) ทุกคนที่ได้ยินเสียงของนางเงือกจะต้องตาย EP. นี่ต้องการจะสื่อถึงอะไร? ดูจบเข้าใจเลย” (MalagorMan, 7 มิ.ย. 2565) พบการใช้ชื่อของตัวละคร คือ “ชีบาโร”

2. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้ลักษณะร่างกายของตัวละครสำคัญในเรื่อง คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปด้วยการนำลักษณะทางร่างกายของตัวละครสำคัญในเรื่อง มาใช้เป็นส่วนประกอบของชื่อคลิปทั้งหมด พบจำนวน 45 คลิป คิดเป็นร้อยละ 2.72 ตัวอย่างเช่น “สุดยอตนินจาที่โหดที่สุดในปฐพี | สปอยหนัง | – ตั๊กนุ้ย นินจาฮาหลิง” จาก (Gaming Follow, 29 พ.ย. 2563) พบการใช้ลักษณะร่างกายของตัวละครคือ “ตั๊กนุ้ย” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปร่างของตัวละครที่มีลักษณะอวบอ้วน

3. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้ลักษณะนิสัยของตัวละครสำคัญในเรื่อง คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปด้วยการนำลักษณะนิสัยของตัวละครสำคัญในเรื่องมาใช้เป็นส่วนประกอบของชื่อคลิปทั้งหมด พบจำนวน 99 คลิป คิดเป็นร้อยละ 5.99 ตัวอย่างเช่น “#สปอยหนัง: ล้างแค้นแบบผู้ชายใจเย็นโคตรโหด (Rotten Tomato 100%)” (คววนไป, 9 ก.พ. 2564) พบการใช้ลักษณะนิสัยของตัวละครคือ “ใจเย็น” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวละครมีลักษณะนิสัยที่นิ่ง สงบ ไม่เร่งรีบและวู่วาม

4. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้อาชีพการงานของตัวละครสำคัญในเรื่อง คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปด้วยการนำคำระบืออาชีพและคำอธิบายลักษณะการทำงาน of ตัวละครสำคัญในเรื่องมาใช้เป็นส่วนประกอบของชื่อคลิปทั้งหมด พบจำนวน 134 คลิป คิดเป็นร้อยละ 8.11 ตัวอย่างเช่น “#สปอยหนัง: เมื่อนักธุรกิจอัจฉริยะแห่งวงการเทคโนโลยีอยากกลับไปทำนา EP1” (คววนไป, 13 พ.ค. 2564) พบการใช้อาชีพการงานของตัวละครคือ “นักธุรกิจ” สื่อถึงอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจ การลงทุน และการสร้างผลกำไรในทางการค้า

5. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้โครงเรื่อง แก่นเรื่อง หรือเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ด้วยการนำโครงเรื่อง แก่นเรื่อง หรือเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง มาใช้เป็นหนึ่งในส่วนประกอบของชื่อคลิปทั้งหมด พบจำนวน 347 คลิป คิดเป็นร้อยละ 21.01 ตัวอย่างเช่น “(สปอยหนังญี่ปุ่น) สรุปเนื้อเรื่อง คุณลุงยากูซ่าปลอมตัวเป็นครูสอนนักเรียน: คลิปเดียวจบ 10 EP.” (August Channel, 12 มิ.ย. 2564) พบการใช้โครงเรื่องของภาพยนตร์คือ “คุณลุงยากูซ่าปลอมตัวเป็นครูสอนนักเรียน”

6. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้ด้วยสถานที่สำคัญของเรื่อง คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ด้วยการนำสถานที่หรือชื่อของสถานที่สำคัญในเรื่อง ซึ่งเป็นบริบทด้านภูมิประเทศที่มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในภาพยนตร์ มาใช้เป็นหนึ่งในส่วนประกอบของชื่อคลิปทั้งหมด พบจำนวน 141 คลิป คิดเป็นร้อยละ 93.37 ตัวอย่างเช่น “#สปอยหนัง: ทหารหญิงสุดโหดลาออกมาเป็นครูในโรงเรียนที่ละเหะมาก ๆ” (คววนไป, 29 ก.ค. 2566) พบการใช้สถานที่สำคัญในเรื่องคือ “โรงเรียน”

7. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้พีช วัตถุ หรือสิ่งของสำคัญของเรื่อง คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปรอยล์ภาพยนตร์ด้วยการนำชื่อของพีช วัตถุ หรือสิ่งของที่มีบทบาทสำคัญต่อเนื้อเรื่องภาพยนตร์ มาใช้เป็นหนึ่งในส่วนประกอบของชื่อคลิปทั้งหมด พบจำนวน 48 คลิป คิดเป็นร้อยละ 2.90 ตัวอย่างเช่น “เหตุเกิดเพราะไม่รู้จักใส่หน้ากากอนามัย l สปรอยหนัง l ท่าล้างโลก” (Gaming Follow, 13 ก.ค. 2563) พบการใช้สิ่งของสำคัญในเรื่อง คือ “หน้ากากอนามัย”

8. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้ชื่อของภาพยนตร์ คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปรอยล์ภาพยนตร์ด้วยการนำชื่อของภาพยนตร์ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มาใช้เป็นหนึ่งในส่วนประกอบของชื่อคลิปทั้งหมด พบจำนวน 302 คลิป คิดเป็นร้อยละ 18.29 ตัวอย่างเช่น “เกมเทวดาฆ่าไม่เลี้ยง | สปรอยหนัง As the Gods Will” (FB Movies, 17 ม.ค. 2564) พบการใช้ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย คือ “เกมเทวดาฆ่าไม่เลี้ยง” และชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษ คือ “As the Gods Will”

9. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้คำว่า “สปรอย” หรือ “สปรอยล์” คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปรอยล์ภาพยนตร์โดยการนำคำว่า “สปรอย” มาใช้เป็นหนึ่งในส่วนประกอบของคลิปทั้งหมด ซึ่งคำว่า “สปรอย” นั้น เป็นคำที่มีความหมายเดียวกันกับคำว่า “สปรอยล์” ที่หมายถึง การเปิดเผยเนื้อหาสำคัญของภาพยนตร์ ละคร หรือซีรีส์ ทั้งนี้ การที่ผู้ผลิตนิยมใช้คำว่า “สปรอย” นั้น เนื่องมาจากความต้องการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มผู้ใช้งานยูทูบ ที่มักใช้คำหรือข้อความสั้น ๆ ในการค้นหาคลิปที่ตนสนใจ กับทั้งยังเป็นการเน้นย้ำต่อกลุ่มเป้าหมายอีกว่าคลิปนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสปรอยล์ภาพยนตร์โดยตรง พบจำนวน 405 คลิป คิดเป็นร้อยละ 24.53 ตัวอย่างเช่น “#สปรอยหนัง: เด็กอัจฉริยะแต่อ่านหนังสือไม่ออกเหมือนกับไอน์สไตน์” (ดูวนไป, 14 ก.ค. 2564)

10. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้คำบอกเวลา คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปรอยล์ภาพยนตร์โดยใช้คำบอกเวลาอันประกอบไปด้วย ระยะเวลา ช่วงวัน การนับเวลาตามปฏิทิน และยุคสมัยมาใช้เป็นหนึ่งในส่วนประกอบของชื่อคลิปทั้งหมด พบจำนวน 19 คลิป คิดเป็นร้อยละ 1.15 ตัวอย่างเช่น “(สปรอยหนัง เกาหลี) สายลับโคตรหล่อต้องทำภารกิจเป็นคนบ้านานกว่า 2 ปี: Secretly Greatly” (August Channel, 8 มิ.ย. 2563) พบการใช้คำบอกเวลา คือ “2 ปี”

11. การตั้งชื่อคลิปโดยใช้คำถาม คือ กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปรอยล์ภาพยนตร์โดยใช้คำถามมาเป็นหนึ่งในส่วนประกอบของชื่อคลิปทั้งหมด ซึ่งคำถามที่ผู้ผลิตใช้นั้นมักเป็นคำถามที่ไม่ได้ต้องการคำตอบจากผู้ใช้งานยูทูบโดยตรง หากแต่มีเป้าหมายเพื่อการกระตุ้นความสนใจใคร่รู้เกี่ยวกับเนื้อหา เหตุการณ์สำคัญ หรือบทสรุปของภาพยนตร์ที่นำมาสปรอยล์ พบจำนวน 26 คลิป คิดเป็นร้อยละ

1.57 ตัวอย่างเช่น “เมื่อปากกับไอนั้นสลับที่อยู่กัน เธอจะใช้ชีวิตอย่างไร? | สบอยหนัง” (MalagorMan, 7 ต.ค. 2563) พบการใช้คำถาม คือ “เธอจะใช้ชีวิตอย่างไร” ซึ่งเป็นคำถามที่มุ่งเน้นให้อ่านได้จินตนาการถึงการดำเนินชีวิตของตัวละครที่ต้องเผชิญกับปัญหาจากสถานการณ์ดังกล่าว

ตารางที่ 2 กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสبอยล์ภาพยนตร์ในแพลตฟอร์มยูทูป

ลำดับที่	กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสบอยล์ภาพยนตร์	จำนวน	ร้อยละ
1	การใช้คำว่า “สบอย” หรือ “สบอยล์”	405	24.53
2	การใช้โครงเรื่อง แก่นเรื่อง หรือเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง	347	21.01
3	การใช้ชื่อของภาพยนตร์	302	18.29
4	การใช้สถานที่สำคัญของเรื่อง	141	8.54
5	การใช้อาชีพการงานของตัวละครสำคัญในเรื่อง	134	8.11
6	การใช้ลักษณะนิสัยของตัวละครสำคัญในเรื่อง	99	5.99
7	การใช้ชื่อหรือฉายาของตัวละครสำคัญในเรื่อง	85	5.14
8	การใช้พืช วัตถุ หรือสิ่งของสำคัญในเรื่อง	48	2.90
9	การใช้ลักษณะร่างกายของตัวละครสำคัญในเรื่อง	45	2.72
10	การใช้คำถาม	26	1.57
11	การใช้คำบอกเวลา	19	1.15
รวม		1,651	100.00

นอกจากกลวิธีการตั้งชื่อที่อยู่ในกรอบแนวคิดของการวิจัยแล้ว ยังพบกลวิธีเพิ่มเติมอีก 33 กลวิธี ได้แก่ 1) การระบุเพศของตัวละคร 2) การระบุปัญหาของตัวละคร 3) การระบุภาค ฤดูกาล หรือตอน ของภาพยนตร์ 4) การระบุอายุหรือช่วงวัยของตัวละคร 5) การระบุเผ่าพันธุ์ของตัวละคร 6) การใช้คำว่า “สรุป” 7) การระบุเป้าหมายของตัวละคร 8) การระบุลักษณะพิเศษของคลิป 9) การระบุสัญชาติของภาพยนตร์ 10) การระบุทักษะ ความสามารถ หรือพลังพิเศษของตัวละคร 11) การใช้คำว่า “เล่า” 12) การระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร 13) การระบุปีที่ภาพยนตร์ออกฉาย 14) การระบุฐานะของตัวละคร 15) การระบุจำนวนของตัวละคร 16) การระบุตอนของคลิป 17) การระบุตำแหน่งของตัวละคร 18) การกล่าวถึงประสบการณ์ที่ผู้ชมจะได้รับ 19) การระบุภูมิหลังของตัวละคร 20) การระบุเชื้อชาติของตัวละคร 21) การเปรียบผู้ชมเสมือนเป็นตัวละครสำคัญ 22) การปิดบังข้อมูลบางส่วน

23) การระบุเงื่อนไขของเรื่อง 24) การระบุชื่อของผู้ผลิต 25) การระบุความยาวของคลิป 26) การระบุ
 ขนชั้นของตัวละคร 27) การระบุประเภทของภาพยนตร์ 28) การระบุที่มาของภาพยนตร์ 29) การใช้คำ
 ว่า “ตะกุก” 30) การระบุความรู้สึกของผู้ผลิต 31) การระบุข้อคิดเห็นของผู้ผลิต 32) การกล่าวถึง
 ปฏิกริยาของผู้ชมหลังชมภาพยนตร์ 33) การระบุบทบาทของตัวละคร

จากผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ทั้งหมดมี 44 กลวิธี
 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลวิธีตามกรอบแนวคิดการวิจัยจำนวน 11 กลวิธี และ 2) กลวิธีที่ค้นพบ
 เพิ่มเติมจำนวน 33 กลวิธี ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายและความสร้างสรรค์ในการตั้ง
 ชื่อคลิป โดยเฉพาะในคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ที่มุ่งนำเสนอสาระสำคัญของภาพยนตร์และ
 ประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน แตกต่างจากคอนเทนต์ประเภทอื่นที่มักนำเสนอเพียงข้อมูลเบื้องต้น
 ทั้งนี้ เพื่อจำแนกและอธิบายลักษณะการตั้งชื่อได้อย่างชัดเจน จึงจัดกลุ่มกลวิธีการตั้งชื่อคลิปรายการส
 ปอยล์ภาพยนตร์ใหม่เป็น 7 กลวิธีหลักดังต่อไปนี้

1. การตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับภาพยนตร์ คือ การให้
 รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาและบริบทของภาพยนตร์
2. การตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ โดยใช้คำที่มีความหมายเดียวกันกับคำว่า
 “สปอยล์” ได้แก่ คำว่า “สปอย”, “เล่า”, “สรุป” และ “ตะกุก”
3. การตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ผลิต ได้แก่ การระบุ
 ความรู้สึก ความคิดเห็น และชื่อของผู้ผลิต
4. การตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับคลิป ได้แก่ การระบุ
 ความยาว ตอน และลักษณะพิเศษของคลิป
5. การตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ โดยใช้ข้อความเพื่อสร้างความรู้สึกให้ผู้ชมมีส่วน
 ร่วม ได้แก่ การใช้คำถาม การเปรียบผู้ชมเสมือนเป็นตัวละครสำคัญในเรื่อง และการใช้คำเหมือนการ
 สนทนากับผู้ชมโดยตรง
6. การตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ โดยกล่าวถึงผลกระทบจากการชมภาพยนตร์ คือ
 การกล่าวถึงประสบการณ์ที่ผู้ชมจะได้รับ และการกล่าวถึงปฏิกริยาของผู้ชมหลังชมภาพยนตร์จบ
7. การตั้งชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ โดยปิดบังข้อมูลบางส่วน

อภิปรายผล

จากการศึกษาชื่อคลิปรายการสปอยล์ภาพยนตร์ในแพลตฟอร์มยูทูปจำนวน 500 คลิป พบว่า กลวิธีการตั้งชื่อคลิปที่ได้รับความนิยมสูงสุดเป็นอันดับที่ 1 คือ การใช้คำว่า “สปอย” หรือ “สปอยล์” พบทั้งสิ้น 405 คลิป คิดเป็นร้อยละ 24.53 สะท้อนให้เห็นถึงการเลือกใช้คำเพื่อสื่อถึงเนื้อหาอย่าง เฉพาะเจาะจง อันเป็นการแสดงเจตนาของผู้ผลิตที่ต้องการเปิดเผยสาระสำคัญของภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ อันดับที่ 2 รองลงมา คือ การใช้โครงเรื่อง แก่นเรื่อง หรือเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง พบทั้งสิ้น 347 คลิป คิดเป็นร้อยละ 21.01 กลวิธีนี้แสดงให้เห็นความต้องการของผู้ผลิตในการนำเสนอโครงสร้างหลักของ ภาพยนตร์เพื่อชี้นำเนื้อเรื่องให้กับผู้ชม จากการใช้คำในจำนวนน้อยที่ให้ข้อมูลได้มากภายใต้ข้อจำกัด ด้านความยาวชื่อคลิป อันดับที่ 3 คือ การใช้ชื่อของภาพยนตร์ พบทั้งสิ้น 302 คลิป คิดเป็นร้อยละ 18.29 การเลือกใช้ชื่อเฉพาะของภาพยนตร์นี้มีลักษณะคล้ายกับการนำเสนอเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นการดึงอัตลักษณ์ของเรื่องราวมาใช้ในการสื่อสารและการตลาดพร้อมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ ภาพยนตร์นั้นเป็นที่รู้จักในวงกว้างหรืออยู่ในกระแสนิยม กลวิธีที่พบได้น้อยที่สุด คือ การใช้คำบอกเวลา พบเพียง 19 คลิป คิดเป็นร้อยละ 1.15 กลวิธีนี้เป็นการเสริมบริบทด้านระยะเวลาให้กับเรื่องราว ซึ่งอาจ ให้แรงจูงใจทางความรู้สึก ที่ไม่เพียงมากพอต่อพฤติกรรมการรับชมคลิปเทียบเท่ากลวิธีอื่น ผลการศึกษา ดังกล่าวนี้นสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตยา แพทย์ศรีวงษ์และคณะ ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการตั้งชื่อเรื่อง นวนิยายออนไลน์บนเว็บไซต์ Thai Boys Love พ.ศ. 2562 ได้แก่ 1) การตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องหรือ แนวคิดสำคัญของเรื่อง 2) การตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญของเรื่องโดยใช้คำเปรียบเทียบกับชีวิตของตัวละครสำคัญ 3) การตั้งชื่อเรื่องโดยใช้คำบอกกาลเวลา การตั้งชื่อเรื่องด้วยการใช้ สัญลักษณ์ และ 4) การตั้งชื่อเรื่องโดยการใช้คำภาษาอังกฤษร่วมกับคำภาษาไทย (กิตยา แพทย์ศรีวงษ์, กุลยา ไชยหงษา, นวรัตน์ ทวีผล, และกนกวรรณ วารีเขตต์, 2564)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

ผลจากการศึกษาพบกลวิธีการตั้งชื่อคลิปตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ทั้งสิ้น 11 กลวิธี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ 1) การใช้คำว่า “สปอย” หรือ “สปอยล์” พบร้อยละ 24.53 2) การใช้โครงเรื่อง แก่นเรื่อง หรือเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง พบร้อยละ 21.01 3) การใช้ชื่อของ ภาพยนตร์ พบร้อยละ 18.29 4) การใช้สถานที่สำคัญของเรื่อง พบร้อยละ 9.37 5) การใช้อาชีพการ

งานของตัวละครสำคัญในเรื่อง พบร้อยละ 8.11 6) การใช้ลักษณะนิสัยของตัวละครสำคัญในเรื่อง พบร้อยละ 5.99 7) การใช้ชื่อหรือฉายาของตัวละครสำคัญในเรื่อง พบร้อยละ 5.14 8) การใช้พืช วัตถุ หรือสิ่งของสำคัญในเรื่อง พบร้อยละ 2.90 9) การใช้ลักษณะร่างกายของตัวละครสำคัญในเรื่อง พบร้อยละ 2.72 10) การใช้คำถาม พบร้อยละ 1.57 และ 11) การใช้คำบอกเวลา พบร้อยละ 1.15 ทั้งยังพบกลวิธีการตั้งชื่อคิปลักษณะอื่นอีก 33 กลวิธี

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การตั้งชื่อคิปลโดยใช้คำว่า “สปอย” หรือ “สปอยล์” พบมากที่สุด (ร้อยละ 24.53) จึงควรใช้คำดังกล่าวเป็นหลัก เพื่อให้ผู้ชมรับรู้ประเภทของเนื้อหาได้ทันที

2) การใช้คำบอกเวลาในชื่อคิปลพบน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.15) จึงควรหลีกเลี่ยง เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารสาระสำคัญของเนื้อหาได้ชัดเจนเท่ากลวิธีอื่น

3) ควรนำกรอบแนวคิดกลวิธีการตั้งชื่อคิปลรายการสปอยล์ภาพยนตร์บนยูทูปที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ไว้ 7 กลวิธีไปใช้ในการศึกษารั้งต่อไป ได้แก่ 1) การให้รายละเอียดเกี่ยวกับภาพยนตร์ 2) การใช้คำที่มีความหมายเดียวกับ “สปอยล์” 3) การให้รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ผลิต 4) การให้รายละเอียดเกี่ยวกับคิปล 5) การใช้ข้อความกระตุ้นให้ผู้ชมมีส่วนร่วม 6) การกล่าวถึงผลกระทบจากการชมภาพยนตร์ และ 7) การปิดบังข้อมูลบางส่วน

2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1. การศึกษาโครงสร้างทางภาษาของชื่อคิปลรายการสปอยล์ภาพยนตร์ในแพลตฟอร์มยูทูป

2.2.2 ศึกษาชื่อคิปลรายการสปอยล์ภาพยนตร์ในแพลตฟอร์มยูทูปในแต่ละปี เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของกลวิธีการตั้งชื่อคิปลที่เกิดขึ้น

2.2.3 การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อคิปลอื่น ๆ ในแพลตฟอร์มยูทูป เช่น ชื่อคิปลรายการท่องเที่ยว, ชื่อคิปลรายการเล่าเรื่องผี, ชื่อคิปลรายการข่าว และชื่อคิปลรายการตลก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตยา แพทย์ศรีวงษ์, กุลยา ไชยหงษา, นวรัตน์ ทวีผล, และกนกวรรณ วารีเขตต์. (2564). กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องนวนิยายออนไลน์บนเว็บไซต์ Thai Boys Love พ.ศ. 2562. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ราไพพรรณี*, 2(1), 44-53.
- คอปเป็นหนัง. (15 ส.ค. 2563). เมื่อหนุ่มมาดเซอร์แอบชอบสาวตาบอด จะจีบติดไหม ? (สปอยหนัง). [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://www.youtube.com/watch?v=wMTPkiOZpv4>.
- ชุติมา บุญอยู่. (2549). วิเคราะห์โครงสร้างภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยในช่วง 2 ทศวรรษ (พ.ศ. 2526 - พ.ศ. 2545). ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ*.
- ควนไป. (13 พ.ค. 2564). “#สปอยหนัง: เมื่อนักธุรกิจอัจฉริยะแห่งวงการเทคโนโลยียากกลับไปทำนา EP1”. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://www.youtube.com/watch?v=K5wT72xPs2g&t=1s>.
- ควนไป. (14 ก.ค. 2564). “#สปอยหนัง: เด็กอัจฉริยะแต่อ่านหนังสือไม่ออกเหมือนกับไอน์สไตน์”. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://www.youtube.com/watch?v=sdG2wpkV0yw>.
- ควนไป. (29 ก.ค. 2566). “#สปอยหนัง: ทหารหญิงสุดโหดลาออกมาเป็นครูในโรงเรียนที่เลอะเทอะมาก ๆ”. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://www.youtube.com/watch?v=t1iCmQHO2bl>.
- ควนไป. (9 ก.พ. 2564). “#สปอยหนัง: ล้างแค้นแบบผู้ชายใจเย็นโคตรโหด (Rotten Tomato 100%)”. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://www.youtube.com/watch?v=p0kFhmSGff0&t=156s>.
- เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2541). *นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์*. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ประณาลี เหมเวช. (2560). อิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ และความไว้วางใจที่ส่งผลต่อความตั้งใจมีส่วนร่วมของผู้ใช้โซเชียลมีเดียยูทูบ ในช่องทางตัวของยูทูบเบอร์. ใน *การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- รัฐดา พลเยี่ยม และ ลักษณะ คล้ายแก้ว. (2563). ปัจจัยที่ทำให้ไวรัลวิดีโอเพื่อการโฆษณาได้รับความนิยมบนสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร*, 5(2), 59-66.

- วชิราภรณ์ ช้างหัวหน้า, สุภาพร คงศิริรัตน์ และวนิดา บำรุงไทย. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการตั้งชื่อเรื่องสารคดีชีวประวัติในคอลัมน์เรื่องจากปกของนิตยสาร ค.คน Magazin. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 23(3), 166-174.
- สอ เสถบุตร. (2558). *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย สอ เสถบุตร*. กรุงเทพมหานคร: ไทยซอฟต์แวร์เอ็นเตอร์ไพรส์.
- สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.). (2563). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2563 – *Thailand Internet User Behavior 2020*. เรียกใช้เมื่อ 8 ธันวาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/Db5mK>.
- August Channel. (12 มิ.ย. 2564). (สปอยหนังญี่ปุ่น) สรุปเนื้อเรื่อง คุณลุงยาสูบฆ่าปลอมตัวเป็นครูสอนนักเรียน: *คลิปเดียวจบ 10 EP*. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://shorturl.asia/VoN2L>.
- August Channel. (5 พ.ย. 2563). (สปอยหนังเกาหลี) นักเรียนมัธยม รักกันจนมีเบบี๋ เธอจากไป และฟาสต์เธอกลับมา: *Be With You 2018*. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://shorturl.asia/RE6SW>.
- August Channel. (8 มิ.ย. 2563). (สปอยหนังเกาหลี) สายลับโคตรหล่อต้องทำภารกิจเป็นคนบ้านานกว่า 2 ปี: *Secretly Greatly*. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://shorturl.asia/2Yhs9>.
- FB Movies. (17 ม.ค. 2564). *เกมเทวดาฆ่าไม่เลี้ยว / สปอยหนัง As the Gods Will (2014)*. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://www.youtube.com/watch?v=kEBsPzaKzuo&t=3s>.
- Gaming Follow. (13 ก.ค. 2563). เหตุเกิดเพราะไม่รู้จักใส่หน้ากากอนามัย l สปอยหนัง l – หัวล้านโลก. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://www.youtube.com/watch?v=DK78xx3z2t4>.
- Gaming Follow. (29 พ.ย. 2563). สุดยอดนินจาที่โหดที่สุดในญี่ปุ่น l สปอยหนัง l – ตั๊กนุ้ยนินจาฮากลิ่ง. [วิดีโอ]. ยูทูบ: https://www.youtube.com/watch?v=_d8dgdwFdCA.
- MalagorMan. (7 ต.ค. 2563). เมื่อปากกับไอนั้นสลับที่อยู่กัน เธอจะใช้ชีวิตอย่างไร? l สปอยหนัง. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://www.youtube.com/watch?v=qztytDF5D-g>.
- MalagorMan. (7 มิ.ย. 2565). #สรุป (สปีชาโร) ทุกคนที่ได้ยินเสียงของนางเงือกจะต้องตาย EP. นี้ต้องการจะสื่อถึงอะไร? ดูจบเข้าใจเลย. [วิดีโอ]. ยูทูบ: <https://shorturl.asia/ZhEHg>.

การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการ
สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*
NEEDS ASSESSMENT OF LEARNING ENVIRONMENT MANAGEMENT
IN SCHOOLS UNDER NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

*ชนิษฐา พงษ์ศรี, ประมุข ชุสอน

Kanitta Pongsri, Pramook Chusorn

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย.

KhonKaen University, Nong Khai campus, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: Kanitta.pon@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 จำนวน 302 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับซึ่งมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.992 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) สภาพที่พึงประสงค์

* Received: 22 March 2025; Revised: 29 May 2025; Accepted: 31 May 2025

ของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณลักษณะของครูและด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ($PNI_{Modified}$) ในภาพรวมพบว่าอยู่ระหว่าง 0.398 ถึง 0.420 ซึ่งลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ($PNI_{Modified} = 0.420$) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ ($PNI_{Modified} = 0.398$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

Abstracts

The purposes of this research were 1) to study the current conditions and desired conditions of learning environment management in schools under Nong Khai primary educational service area office 1, 2) to study the needs of learning environment management in schools under Nong Khai primary educational service area office 1. This research was survey research. The sample group consisted of 302 administrators and teachers under Nong Khai primary educational service area office 1 selected by stratified random sampling. The research instrument was 5 level-rating scale questionnaire. The reliability of this research was 0.992. The data were analyzed by mean, percentage, standard deviation and modified priority need index ($PNI_{Modified}$)

The results of this research were as follow: 1) The overall of the current condition of learning environment management in schools was at the middle level. When considering the average of each aspect, it was found that the highest average was creative classroom management and the lowest average was personnel interaction. 2) The overall of desirable condition of learning environment management in schools was at the high level. When considering the average of each aspect, it was found that the highest averages were teacher characteristic and creative classroom management

while the lowest average was personnel interaction. 3) The overall of priority needs Index of learning environment management was between 0.398 to 0.420. The highest priority needs Index was personnel interaction ($PNI_{Modified} = 0.420$) and the lowest priority needs Index was creative classroom management ($PNI_{Modified} = 0.398$).

Keywords: Needs, Learning Environment Management, Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการเติบโตของประเทศในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ซึ่งต้องการบุคลากรที่มีทักษะสูงและสามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยีและนวัตกรรมกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบการทำงานและการใช้ชีวิต ส่งผลให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีบทบาทสำคัญมากขึ้น เนื่องจากมีส่วนช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงมีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) โดยเริ่มจากการวางรากฐานที่แข็งแกร่งในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นแหล่งบ่มเพาะและผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาของผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ความคิดและพฤติกรรม การจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสนใจ ใฝ่รู้ และมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา (นิตยา แก่นพุด, 2562) นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ และการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีที่มาจากแนวคิดทางการศึกษาสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงปัจจัยด้านกายภาพ สังคม และจิตวิทยาที่เอื้อต่อการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นระเบียบ สะอาด ปลอดภัย และมีบรรยากาศที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย มีสมาธิ และพร้อมสำหรับการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) นอกจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพแล้ว บรรยากาศทางสังคมและอารมณ์ ก็มีบทบาทสำคัญ ครูที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น จะช่วยให้

เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้เรียน รวมถึงระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง จะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนและการพัฒนาทักษะทางสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา จึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแรงจูงใจในการศึกษา และสามารถพัฒนาทักษะทางวิชาการและสังคมได้อย่างสมดุล ทั้งนี้การบริหารจัดการต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (อุไรพร นครธรรมและสุรางคณา มัณยานนท์, 2566) ซึ่งการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น จะต้องพัฒนาและส่งเสริม 4 ด้าน ได้แก่ 1) บุคลิกภาพของครู 2) การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน 3) พฤติกรรมการสอนของครู และ 4) เทคนิคการปกครองชั้นเรียน ดังนั้น การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน และการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้และเติบโตในทุกมิติ พร้อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต (กลยารัตน์ อีระธนชัยกุล, 2567)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาการศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งสามารถกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี จึงได้ดำเนินการตามนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดนโยบาย “โรงเรียนสวย นักเรียนสดใส ปลอดภัยทุกพื้นที่” และกลยุทธ์ที่ 5 คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมุ่งเน้นให้โรงเรียนในสังกัด จำนวน 156 โรงเรียนจัดสถานศึกษาให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ได้สูงสุด ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2567)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ใน

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา เพื่อวางรากฐานผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และส่งเสริมการพัฒนาตามศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยมีกระบวนการดำเนินการดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 1,498 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 302 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครซี มอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จริง 3) ด้านคุณลักษณะของครู 4) ด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีการให้คะแนนดังต่อไปนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม แล้วนำเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำเสนอให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องและความถูกต้องก่อนนำเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์พิจารณา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์การบริหารมากกว่า 5 ปี จำนวน 2 ท่าน และครูผู้สอนวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับกรอบแนวคิดการวิจัย (Index of Item Objective Congruence : IOC) และปรับปรุง ซึ่งค่าดัชนีมีความสอดคล้อง อยู่ในช่วง 0.60 – 1.00 จึงสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

4. ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จากการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามทั้งฉบับพบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.992 แสดงว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องภายในและมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้งานเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามวิจัย

องค์ประกอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการ เรียนรู้ในสถานศึกษา	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น ทดลองใช้ (N=30)
1. การปฏิสัมพันธ์ของบุคคล	11	0.961
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จริง	7	0.968
3. คุณลักษณะของครู	10	0.981
4. การจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์	11	0.982
รวมทั้งฉบับ	39	0.992

5) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม จากนั้นจัดทำแบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน โดยผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือ และยื่นขอหนังสือความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 และแนบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในรูปแบบลิงค์ และ QR Code โดยใช้ Google Forms ซึ่งได้รับการตอบรับและตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ตอบกลับครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งสิ้น 302 คำตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558)

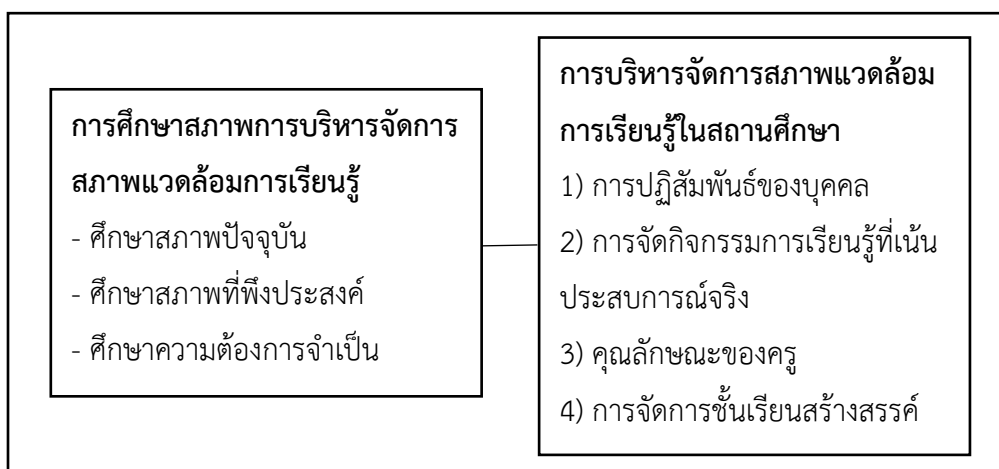
3) จัดลำดับค่าความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index : $PNI_{Modified}$ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) ของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$PNI_{Modified} = (I-D)/D$$

เมื่อ	$PNI_{Modified}$	หมายถึง ดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น
	I	หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์
	D	หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นดังแสดงในภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพที่เป็นปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยจำแนกแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย 4 ด้าน โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล (PNI) ผลปรากฏดังในตาราง

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ในภาพรวม

การบริหารจัดการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNIModified	ลำดับ
สภาพแวดล้อมการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล		
1. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล	3.09	0.55	ปาน กลาง	4.39	0.70	มาก	0.420	1
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ เน้นประสบการณ์จริง	3.16	0.53	ปาน กลาง	4.44	0.64	มาก	0.405	3
3. ด้านคุณลักษณะของครู	3.19	0.51	ปาน กลาง	4.49	0.61	มาก	0.407	2
4. ด้านการจัดการชั้นเรียน สร้างสรรค์	3.21	0.51	ปาน กลาง	4.49	0.59	มาก	0.398	4
รวม	3.16	0.53	ปาน กลาง	4.45	0.60	มาก	0.407	-

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.21$) และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.09$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์และคุณลักษณะของครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X} = 4.49$) และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.39$)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษาในภาพรวมพบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.398 ถึง 0.420 ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ($PNI_{Modified} = 0.420$) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ ($PNI_{Modified} = 0.398$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดซึ่งอาจเป็นผลมาจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียน ที่มุ่งเน้นพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการใช้จินตนาการของผู้เรียน มีการจัดสรรพื้นที่และการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีทักษะแห่งอนาคต การดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียนที่มุ่งเน้นพัฒนาความคิด รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีทักษะแห่งอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล กล่าวว่า การจัดสรรพื้นที่และทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง และความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมคุณลักษณะของนักสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทำให้ผู้เรียนสามารถคิดและลงมือทำในรูปแบบใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2567) และสอดคล้องกับ Stefania Bocconi ที่ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมและการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Stefania Bocconi., 2024)

2. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์และคุณลักษณะของครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ซึ่งอาจเนื่องมาจากห้องเรียนถือเป็นศูนย์กลางในการบ่มเพาะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และบุคลิกภาพของครูก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และกระตุ้นให้นักเรียนมีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง ช่วยหล่อหลอมทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียน ครูที่มีบุคลิกภาพที่ดี จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้นักเรียนใฝ่รู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสอดคล้องกับวิสัย วังษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล ที่ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของครูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนและสังคมโดยรวม ครูควรมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ และยุติธรรมในการทำงาน ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน นอกจากนี้ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ก็เป็นคุณสมบัติที่จำเป็น เพราะจะทำให้ครูสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ ครูที่ดีควรมีทักษะในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (วิชัย วังษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2567) สอดคล้องกับวชิราภรณ์ ศรีผา และคณะ ที่ได้กล่าวว่า ครูต้องมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสร้างสรรค์นวัตกรรมในการเรียนรู้ การมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานจะช่วยส่งเสริมการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้และคุณลักษณะที่ดี ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวสู่นาคตอย่างมีคุณภาพ (วชิราภรณ์ ศรีผา และคณะ, 2564)

3. ผลจากการศึกษาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่า ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน และชุมชน ผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้เรียนและชุมชน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในองค์กร โดยมีการสร้างความร่วมมือ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับณฐกร วรณวัฒน์ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ์ พบว่า ผู้บริหารจะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงาน สามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่น เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ความสามารถของตนแสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงสามารถประสานสร้างเครือข่าย ประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณฐกร วรณวัฒน์ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ์, 2564) และสอดคล้อง

กับทฤษฎีของนุสิดา สังสะโภาส และคณะ ที่กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเกิดจากพฤติกรรม การติดต่อสื่อสารระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันและสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น การบริหารที่มีประสิทธิภาพจึงต้องส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดี ทั้งในองค์กรและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิผลสูงสุด (นุสิดา สังสะโภาส และคณะ, 2566)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ รองลงมาคือด้านคุณลักษณะของครู ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จริง และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ตามลำดับ

2) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์และคุณลักษณะของครู รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จริง และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ตามลำดับ

3) ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา อยู่ระหว่าง 0.398 ถึง 0.420 ซึ่งลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ($PNI_{Modified} = 0.420$) รองลงมาคือด้านคุณลักษณะของครู ($PNI_{Modified} = 0.407$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จริง ($PNI_{Modified} = 0.405$) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการจัดการชั้นเรียนสร้างสรรค์ ($PNI_{Modified} = 0.398$)

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ความต้องการที่จะพัฒนาเป็นลำดับที่ 1 คือด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ดังนั้น

ผู้บริหารและครูควรสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างเปิดเผย โปร่งใส และตรงไปตรงมาโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ควรจัดประชุมชี้แจงเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูมีโอกาส แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา ตลอดจนมอบหมายงานตามความสามารถและความ สนใจของครูและบุคลากร เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) จากผลการวิจัยพบว่า ควรมีแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใน สถานศึกษา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดเป็นนโยบายและจัดทำเป็นคู่มือแนวทางการบริหาร จัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปปฏิบัติต่อไป

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใน สถานศึกษาในรูปแบบ (R&D) เพื่อให้ได้แนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษาอื่นที่มีบริบท ไกลเคียงกัน

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึง ประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาโดยภาพรวม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร:คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล. (2565). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อผลการเรียนรู้ ของนักศึกษารายวิชา MGT423 สัมมนาทางการบริหารและการจัดการสมัยใหม่ มหาวิทยาลัย ศรีปทุม. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/p1Ffa>.
- ณฐกร วรรณวัฒน์ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิสี. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน เครือข่ายที่ 71 กรุงเทพมหานคร. วารสารร้อยแก่นสาร, 6(2), 126–138.
- นิตยา แก่นพุด. (2562). การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษของโรงเรียน กาญจนานุเคราะห์. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 5(1), 63–75.

- นุสิดา สังสะโอภาส และคณะ. (2566). การศึกษาปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ คู่มือการคุณและการหารเลขยกกำลังโดยใช้การจัดการเรียนรู้เกมเป็นฐานของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิชาการ มทร. สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์)*, 8(2), 284-296.
- วชิราภรณ์ ศรีผา และคณะ. (2564). อนาคตภาพคุณลักษณะของครูปฐมวัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2562-2572). *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(4), 1681-1694.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2567). *การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาหนองคาย เขต 1. (2567). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570*. เรียกใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/4MjYB>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568*. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/Q2Zr8>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561- 2580)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุไรพร นครธรรมและสุรางคณา มัณยานนท์. (2566). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มเครือข่าย ศรีเชียงใหม่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 3(1), 131-137.
- Stefania Bocconi. (2012). *Innovating Learning: Key Elements for Developing Creative Classrooms in Europe*. Retrieved August 10, 2024 from <https://shorturl.asia/K3VeA>.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์*

THE ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
THE INSTRUCTIONAL EFFECTIVENESS OF TEACHERS IN SECONDARY
SCHOOLS UNDER THE PHITSANULOK SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE, PHITSANULOK-UTTARADIT

*ณริท วัชรสุนทรกิจ, ณัฐกานต์ ประจันบาน

Narit Watcharasuntonkit, Nattakan Prechanban

มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย.

Naresuan University, Thailand.

*Corresponding Author, E-mail: Naritw66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก 2) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 150 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.930 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง โดยใช้โปรแกรมทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 2. ระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด 3. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 41.041$, $\chi^2/df = 1.324$, $df = 31$, $p\text{-value} = .108$, $CFI = .990$, $TLI = .986$, $RMSEA = .046$, $SRMR = .033$)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เท่ากับ .618 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 องค์ประกอบทั้ง 2 ของโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.641 – 0.910 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ทั้งนี้ตัวบ่งชี้ทุกตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 41.10 – 82.80

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of academic leadership of administrators in secondary school, Phitsanulok Province, 2) to study the level of the effectiveness of learning management of teachers in secondary school. 3) to develop and validate the consistency of causal model of factor influencing private school effectiveness in digital age with the empirical data Academic Leadership of Administrators Affecting the Effectiveness of Learning Management of Teachers in Secondary School. This is a Quantitative Research. with the empirical data. The sample group consisted of 150 administrators and teachers in Secondary School. The data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.930. The sampling method used was multi-stage sampling. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and structural equation modeling analysis.

The research found that 1. The level of academic leadership of administrators was rated at a high level. 2. The level of the effectiveness of learning management of teachers in secondary school was rated at the highest level. 3. The development and validation of the causal model of academic leadership of administrators affecting the effectiveness of learning management of teachers revealed that the structural equation model is consistent with the empirical data ($\chi^2 = 41.041$, $\chi^2/df = 1.324$, $df = 31$, $p\text{-value} = .108$, $CFI = .990$, $TLI = .986$, $RMSEA = .046$, $SRMR = .033$), Academic leadership of administrators had a direct influence on the effectiveness of learning management of teachers. with an influence size of 0.618, statistically significant at the .01 level. Both components of the structural equation model exhibited structural validity, the factor loadings ranged from 0.641 to 0.910, all statistically significant at the .01 level. The indicators and components explained between 41.10% and 82.80% of the variance

Keywords: Academic Leadership of Administrators, The Effectiveness of Learning Management of Teacher

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งปฏิรูปการศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ และพัฒนาตามศักยภาพ ความถนัด เพื่อสร้างอนาคตและรายได้ กระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง พร้อมจัดอุปกรณ์การเรียนและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสม กับแต่ละวัย จัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมงานวิจัยด้านสังคม วิทยาศาสตร์ ประยุกต์ และการวิจัยขั้นแนวหน้า เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม โดยไม่ละเลยประวัติศาสตร์ และสถาบันหลักของชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2567) สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาตามแนวทางกระทรวงศึกษาธิการ ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติและศักยภาพ เน้น ความรู้ คุณธรรม และบูรณาการตามระดับการศึกษา ประเมินผู้เรียนจากพัฒนาการ ความประพฤติ การ สังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ เพื่อสร้างนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนา องค์การและปรับระบบการจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมยุคใหม่ ผู้บริหารต้องมุ่งสร้าง ความรู้ด้านการสอนและหลักสูตร พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ มีจรรยาบรรณ รับฟังความคิดเห็น และ กำหนดทิศทางโรงเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการช่วยยกระดับมาตรฐาน การศึกษา โดยเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมใน กระบวนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนควรออกแบบให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และ พัฒนาการของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดียิ่งขึ้น (มนัส ทวีกัน, 2561)

การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้น จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา ตนเองในทุก ๆ ด้านไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ทั้งนี้ ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับ กระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนเป็นสำคัญ หากผู้สอนเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไป ปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็น

เครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง เป็นต้น กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเป็นเลิศทางวิชาการเกิดการเรียนรู้ได้ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ปัจจุบัน คุณภาพผู้เรียนของประเทศไทย ยังขาดความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยผลการประเมิน PISA ปี 2565 ชี้ให้เห็นว่า ไทยอยู่อันดับที่ 54 จาก 64 ประเทศ และคะแนนด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2543 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567) นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัว เพื่อรับมือกับบริบทโรงเรียนที่หลากหลาย และความซับซ้อนของงานที่ต้องทำหน้าที่ทั้งครูและผู้บริหาร เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือกัน ผลักดันนโยบายที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามี “ภาวะผู้นำทางวิชาการ” ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ไทยโพสต์, 2567)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2568 โดยกำหนดกลยุทธ์ที่สำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ตามแนวทางการขับเคลื่อน “สิ่งแวดล้อมดี ครูดี นักเรียนดี มีความสุข” ภายใต้อายุทธศาสตร์ 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน 2. ด้านยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 3. ด้านเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา และ 4. ด้านส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยทุกรูปแบบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์, 2567)

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเกิดประสิทธิผล เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด ให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์
2. เพื่อเพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์
3. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2567 รวม 1,601 คน

กลุ่มตัวอย่างถูกกำหนดโดยอ้างอิงจากการวิเคราะห์หอคอกประกอบบนเว็บไซต์ Soper ตามโมเดล สมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้ค่า Effect Size = .30, Probability Level = .05, Desired Power = .80 มี ตัวแปรแฝง 2 ตัว และตัวแปรสังเกต 10 ตัว กำหนดขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ 100 คน เนื่องจากเป็น การเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ อาจมีข้อมูลสูญหายจำนวนมากและเพื่อเพิ่มความแกร่งของผลวิจัย (Robustness) ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมอีก 50% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 150 คน (Soper, D. S, 2024)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้แบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert scale) ตอนที่ 3 ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ใช้แบบสอบถามมาตรา ประมาณค่า 5 ระดับเช่นกัน โดยตอนที่ 1 และ 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert scale)

แบบสอบถามฉบับดังกล่าว ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความ ตรงเชิงเนื้อหา โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ที่มีค่าเท่ากับ 0.60 - 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไป ทดลองใช้ (Try - Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

โดยผลการวิเคราะห์ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.425 – 0.945 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.930

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลแบบสอบถามดำเนินการโดยใช้ Google Form ผ่านระบบ E - Office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean: M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ด้วยการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัด และใช้โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยวิเคราะห์ผ่านโปรแกรม Mplus

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

ด้านที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	(n=150)		ระดับ	อันดับ
		M	SD		
1	การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน	4.46	0.53	มาก	3
2	การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	4.46	0.57	มาก	4
3	การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร	4.56	0.53	มากที่สุด	1
4	การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้	4.44	0.56	มาก	5
5	การนิเทศการศึกษา	4.50	0.59	มาก	2
รวม		4.48	0.49	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (M = 4.48, SD = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.56, SD = 0.53) รองลงมาได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก (M = 4.50, SD = 0.59) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และ

เป้าหมายของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($M = 4.46$, $SD = 0.53$) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($M = 4.46$, $SD = 0.57$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($M = 4.44$, $SD = 0.56$)

2. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

ด้านที่	ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน	(n=150)		ระดับ	อันดับ
		M	SD		
1	การกำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน	4.53	0.53	มากที่สุด	2
2	การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล	4.55	0.48	มากที่สุด	1
3	การออกแบบและการจัดการเรียนรู้	4.49	0.48	มาก	4
4	การใช้สื่อและเทคโนโลยี	4.48	0.49	มาก	5
5	การวัดและประเมินผล	4.52	0.50	มากที่สุด	3
รวม		4.51	0.41	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.51$, $SD = 0.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.55$, $SD = 0.48$) รองลงมาได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $SD = 0.53$) ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.52$, $SD = 0.50$) ด้านการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($M = 4.49$, $SD = 0.48$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ($M = 4.48$, $SD = 0.49$)

3. ผลการการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

3.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .207 - .780 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำไปจนถึงสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้น คู่ด้านสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้กับด้านการวัดและประเมินผล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ กับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเงื่อนไขระดับการยอมรับ โดยสามารถพิจารณาจากค่าสถิติ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 41.041 (P-Value = .108) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($> .05$) ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 31, ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.323 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (< 2) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาดัชนีความกลมกลืน (GFI) พบว่า ค่าดัชนี CFI เท่ากับ .990 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($> .95$), TLI เท่ากับ .986 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($> .95$), ค่า RMSEA เท่ากับ .046 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .05$) และค่า SRMR เท่ากับ .033 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .05$) (ปกรณัม ประจันบาน และณัฐกานต์ ประจันบาน, 2567)

3.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ มีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	Factor Loading	S.E.	t	R^2
องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (ALA)				
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน (ALA1)	0.867	0.027	32.175**	0.751
ตัวบ่งชี้ที่ 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (ALA2)	0.841	0.027	31.309**	0.707
ตัวบ่งชี้ที่ 3 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร (ALA3)	0.856	0.025	33.853**	0.733
ตัวบ่งชี้ที่ 4 ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (ALA4)	0.780	0.035	22.168**	0.608
ตัวบ่งชี้ที่ 5 ด้านการนิเทศการศึกษา (ALA5)	0.910	0.021	43.769**	0.828
องค์ประกอบที่ 2 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน (ELM)				
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน (ELM1)	0.735	0.045	16.498**	0.540
ตัวบ่งชี้ที่ 2 ด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล (ELM2)	0.825	0.034	23.930**	0.681
ตัวบ่งชี้ที่ 3 ด้านการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ (ELM3)	0.820	0.035	23.423**	0.672
ตัวบ่งชี้ที่ 4 ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี (ELM4)	0.784	0.039	20.104**	0.615
ตัวบ่งชี้ที่ 5 ด้านการวัดและประเมินผล (ELM5)	0.641	0.055	11.685**	0.411

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	Factor Loading	S.E.	t	R ²
$\chi^2=41.041$, $\chi^2/df=1.324$, $df=31$, $p\text{-value}=.108$, $CFI=.990$, $TLI=.986$, $RMSEA=.046$, $SRMR=.033$				

** มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า โมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.780 - 0.910 ทุกตัว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 60.80% – 82.80% องค์ประกอบประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.641 – 0.825 ทุกตัว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 41.10% – 68.10%

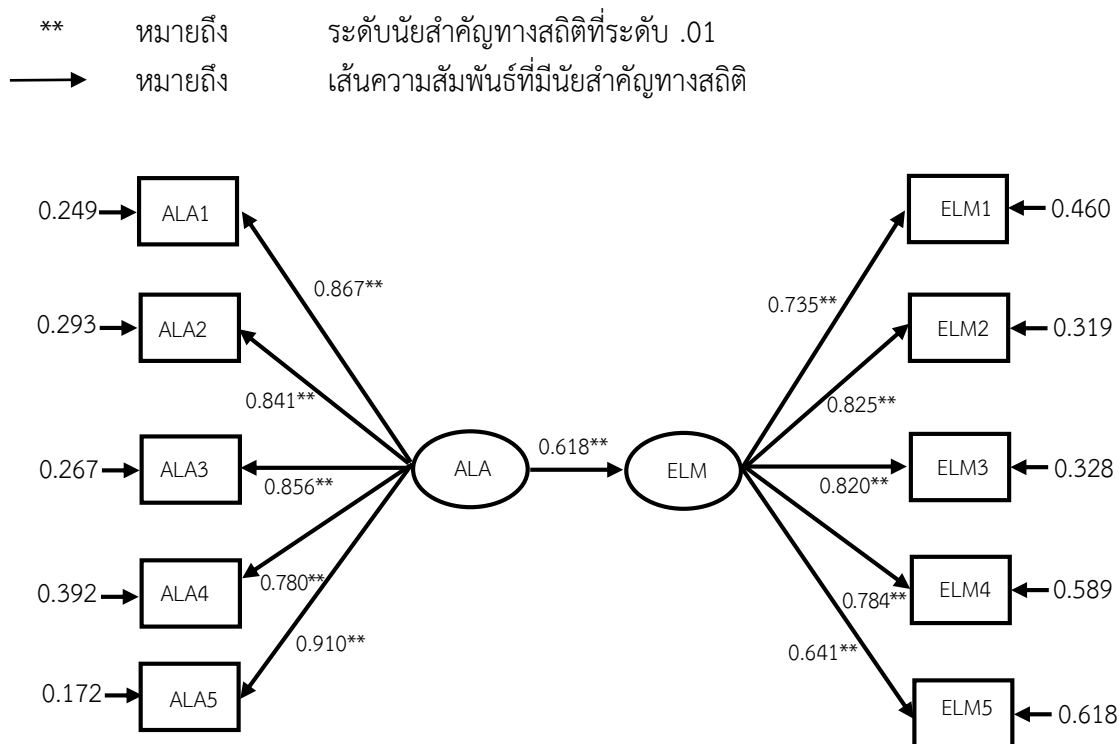
3.4 ผลการวิเคราะห์โมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ดังตาราง 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปร	ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน (ELM)		
	DE	IE	TE
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (ALA)	.618**		.618**
$\chi^2=41.041, \chi^2/df=1.324, df=31, p\text{-value}=.108, CFI=.990, TLI=.986, RMSEA=.046, SRMR=.033$			

** มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (ALA) มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมเชิงบวกต่อ ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน (ELM) เท่ากับ .618 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า หากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพิ่มขึ้น 0.618 หน่วย กำหนดให้

ภาพที่ 2 โมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ พบว่า โมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นั่นคือ องค์ประกอบที่สังเคราะห์ขึ้นมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดยเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.804 - 0.899 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว แสดงว่า โมเดลวัดมีความตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งตัวบ่งชี้ที่สามารถอธิบายภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ดีที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่สะท้อนถึงภาวะ

ผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นถึงบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะมุ่งเน้นการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสนับสนุนการพัฒนา ศักยภาพของครูผู้สอน การให้คำปรึกษา และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ กระบวนการ นิเทศการศึกษานี้ ไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน แต่ยังมีส่วนสำคัญในการ ปรับปรุงระบบการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษาให้ก้าวหน้าขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับศิริพร อิ่มชื่น ได้ศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 กล่าวว่า บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค ดิจิทัล เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาและการพัฒนาการกระบวนการจัดการเรียน การสอน และการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (ศิริพร อิ่มชื่น, 2566)

องค์ประกอบที่ 2 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ ตั้งแต่ 0.696 - 0.918 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว แสดงว่า โมเดลวัดมีความตรงเชิง โครงสร้าง ซึ่งตัวบ่งชี้ที่สามารถอธิบายประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนได้ดีที่สุด คือ ด้านการ ใช้สื่อและเทคโนโลยี ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสื่อและเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอนให้มีความน่าสนใจ และกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่าง มีประสิทธิภาพ สื่อและเทคโนโลยีช่วยให้ครูสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ที่หลากหลาย และสามารถปรับ การสอนให้ตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยียังช่วยใน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้ครูสามารถติดตาม ความก้าวหน้าของนักเรียนได้ทันทีและแม่นยำยิ่งขึ้น ดังนั้น การใช้สื่อและเทคโนโลยี จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ยังส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สำหรับผู้เรียนในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับวรารพร บุญมี ได้ศึกษาสื่อการสอนกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กล่าวว่า การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนต้องมีความสามารถในการเลือกใช้สื่อการ สอนที่หลากหลาย และเหมาะสมกับเนื้อหาและลักษณะของผู้เรียน โดยสื่อเหล่านั้นต้องสามารถช่วยให้ ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง การเรียนการสอนจึงควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ ลงมือปฏิบัติจริง และฝึกประสบการณ์เพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่เพียงแต่ เข้าใจทฤษฎี แต่ยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วรารพร บุญมี, 2564)

ผลการวิเคราะห์หัตถิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิ ผลการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ มีอิทธิพลตรงเชิงบวก เท่ากับ .618 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน อาจ เนื่องมาจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จะช่วยกำหนดทิศทางที่ชัดเจนให้กับ

สถานศึกษา โดยการวางวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่ทันสมัย ช่วยเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน การส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู ช่วยเพิ่มความเชี่ยวชาญและแรงจูงใจ ในการทำงาน การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการนิเทศการศึกษาที่ต่อเนื่องช่วยให้ครูปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างตรงจุด ด้วยเหตุนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับอรรถพล ประเสริฐสังข์ ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีจำนวน 4 ด้านที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากร การบริหารหลักสูตรและการสอน การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน และการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ โดยมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ร้อยละ 66.50 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.33664 (อรรถพล ประเสริฐสังข์, 2566) และยังสอดคล้องกับศิริชัย สงฆ์ ได้ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 59.80 (ศิริชัย สงฆ์, 2565)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร รองลงมาคือการนิเทศการศึกษา การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และ การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 2. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล รองลงมาคือการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน การวัดและประเมินผล การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ และ การใช้สื่อและเทคโนโลยี 3. โมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เท่ากับ 0.618 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ค่าอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีอิทธิทางตรง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการในทุกองค์ประกอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การยกระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้มีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างยั่งยืน

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยในครั้งถัดไปควรนำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาประกอบ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อค้นหาตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

2) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ไทยโพสต์. (2567). ผอ.โรงเรียน 'กล่องดำการศึกษาไทย จุดอ่อนขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ'. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.thaipost.net/news-update/512694/>.
- ปกรณ์ ประจันบาน และณัฐกานต์ ประจันบาน. (2567). การพัฒนาเครื่องมือวัดทักษะการทำงานที่หลากหลายของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย. *Journal of Education and Innovation*, 26(1), 191-203.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนพิเศษ 74 ก หน้า 1-26 (19 สิงหาคม 2542).
- มนัส ทวีกัน. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรภาพร บุญมี. (2564). สื่อการสอนกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(9), 373 – 386.

- ศิริชัย สงฆ์. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ศิริพร อิ่มชื่น. (2566). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(1), 310 – 322.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). *ผลการประเมิน PISA 2022 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2567 จาก <https://drive.google.com/file/d/1d6ZcuyqEOd23fw1Jp1C9GRvRx03KFCZ0/view>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์. (2567). *นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 – 2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567*. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2567 จาก https://www.sec-plkutt.go.th/plan67/670312_01.pdf.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2567). *แผนขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ) ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการระยะ 4 ปี (พ.ศ.2567 - 2570)*. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2567 จาก https://www.bic.moe.go.th/images/stories/pdf/เล่มแผนขับเคลื่อนนโยบาย_รวม_ระยะ_4_ปี_พ.ศ.2567_-_2570_.pdf.
- อรรถพล ประเสริฐสังข์. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Soper, D. S. (2024). A-priori Sample Size Calculator for Structural Equation Models. [Software]. Retrieved November 11, 2024 from <https://shorturl.asia/mdcQi>.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2*

CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
INNOVATIVE THINKING SKILL OF TEACHERS UNDER PHICHIT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

*สุภิญญา ชัยเฉลิมวุฒิพงศ์, ณัฐกานต์ ประจันบาน
Suphitchaya Chaichalemwuthiphong, Nattakan Prechanban
มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย
Naresuan University, Thailand
*Corresponding Author, E-mail: suphitchayach66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู 3) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู กับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 จำนวน 165 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.941 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู อยู่ในระดับมาก 3) การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 41.347$, $\chi^2/df =$

* Received: 1 April 2025; Revised: 26 April 2025; Accepted: 1 May 2025

1.378, $df = 30$, $p\text{-value} = 0.081$, $CFI = 0.993$, $TLI = 0.989$, $RMSEA = 0.048$, $SRMR = 0.025$)
 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู
 เท่ากับ 0.903 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 องค์ประกอบทั้ง 2 ของโมเดลมีความตรงเชิง
 โครงสร้าง องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
 ตั้งแต่ 0.832 - 0.912 ตัวบ่งชี้ทุกตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 69.20 – 83.20
 องค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.726 – 0.913 ตัวบ่งชี้
 ทุกตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 52.70 – 83.30

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of creative leadership of school administrators, 2) to study the level of innovative thinking skill of teachers, and 3) to develop and validate the consistency of causal model of creative leadership of school administrators affecting innovative thinking skill of teachers with the empirical data. The sample group consisted of 165 administrators and teachers under Phichit Primary Educational Service Area Office 2. The sampling method used was multi-stage sampling. Data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.941. Data analysis using mean, standard deviation, and structural equation modeling analysis.

The research found that 1) The level of creative leadership of school administrators was rated at the highest level. 2) The level of innovative thinking skill of teachers was rated at a high level. 3) The development and validation of the causal model of creative leadership of school administrators affecting innovative thinking skill of teachers under Phichit Primary Educational Service Area Office 2 revealed that the structural equation model is consistent with the empirical data. ($\chi^2 = 41.347$, $\chi^2/df = 1.378$, $df = 30$, $p\text{-value} = 0.081$, $CFI = 0.993$, $TLI = 0.989$, $RMSEA = 0.048$, $SRMR = 0.025$) Creative leadership of school administrators had a direct influence on innovative thinking skill of teachers with an influence size of 0.903, statistically significant at the .01 level.

Both components of the structural equation model exhibited structural validity. The factor loadings of creative leadership of school administrators ranged from 0.832 to 0.912, the indicators and components explained between 69.20% and 83.20% of the variance. The factor loadings of innovative thinking skill of teachers ranged from 0.726 to 0.913, the indicators and components explained between 52.70% and 83.30% of the variance.

Keywords: Creative Leadership, Innovative Thinking Skill

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงหลายด้าน ประเทศไทยจึงมุ่งพัฒนาทุนมนุษย์และคุณภาพการศึกษา รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยี การเรียนรู้ และนวัตกรรม (สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล การวิจัย และนวัตกรรม รวมถึงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนี้ ครูจึงต้องพัฒนาทักษะของตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและตรงตามความคาดหวังของหน่วยงานต่าง ๆ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทักษะของครู โดยการมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ช่วยให้สามารถปรับตัวและคิดสร้างสรรค์ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคการศึกษา ซึ่งผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะสามารถส่งเสริมบรรยากาศที่เปิดกว้างสำหรับแนวคิดใหม่ ๆ และการทดลองวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายในยุคดิจิทัล

การสร้างสรรค์วิธีการสอนของครูเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน ครูจำเป็นต้องใช้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในการออกแบบกิจกรรมและเป็นผู้นำทางการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (ปิยะพันธุ์ ชันไร่, พิมพกา ธรรมสิทธิ์ และเชาวฤทธิ์ จันจัน, 2564) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมของครูและปรับตัวให้ทันกับ

การเปลี่ยนแปลง โดยการผสมผสานความคิดสร้างสรรค์เข้ากับทักษะการบริหารจัดการ การคิดสร้างสรรค์ช่วยกระตุ้นการพัฒนานวัตกรรมในองค์กรและเพิ่มทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมให้กับครู เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (จิตติมา วรณศรี, 2563)

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตัวเองไม่ทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ใช้วิธีการสอนแบบเดิมขาดทักษะการคิดเพื่อพัฒนานวัตกรรม และไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมได้ ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเชิงนวัตกรรม อันจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2, 2567)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 เพื่อนำผลจากการวิจัยใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำให้เกิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู เพื่อนำพาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า รองรับการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นประเทศแห่งนวัตกรรมได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
3. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,244 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2567 จำนวน 165 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) และกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบบนเว็บไซต์ของ Soper D. S. รายละเอียดอิงจากโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) กำหนดค่า Effect Size เท่ากับ .30 ค่า Probability Level เท่ากับ .05 ค่า Desired Power เท่ากับ .80 จำนวนตัวแปรแฝง 2 ตัว และมีจำนวนตัวแปรสังเกตเท่ากับ 10 ตัว ได้จำนวนตัวอย่างวิจัยขั้นต่ำเท่ากับ 100 คน (Soper, D. S., 2024) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีก 65% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 165 คน

2. การสร้างเครื่องมือและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ สร้างแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ และคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.60 - 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตร Item Total Correlation และหาความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach โดยผลการวิเคราะห์ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.390 - 0.730 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.941

3. กระบวนการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลแบบสอบถาม โดยใช้ Google Form ผ่านระบบ SMART AREA OFFICE (AMSS++) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Mplus

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	(n = 165)		ระดับ	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	จินตนาการ	4.56	0.47	มากที่สุด	1
2	การมีความยืดหยุ่น	4.46	0.47	มาก	5
3	วิสัยทัศน์	4.55	0.50	มากที่สุด	2
4	การแก้ปัญหา	4.51	0.43	มากที่สุด	3
5	การทำงานเป็นทีม	4.47	0.46	มาก	4
รวม		4.51	0.42	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านจินตนาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.47) รองลงมาได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.47)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2

ด้านที่	ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู	(n = 165)		ระดับ	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	การพิจารณารายละเอียดในมุมมองใหม่	4.48	0.41	มาก	4
2	การถ่ายทอดความคิด	4.46	0.47	มาก	5
3	การลงมือปฏิบัติ	4.53	0.46	มากที่สุด	2

ด้านที่	ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู	(n = 165)		ระดับ	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
4	การระดมความคิด	4.55	0.47	มากที่สุด	1
5	การเชื่อมโยงความรู้เพื่อสร้างความรู้ใหม่	4.49	0.46	มาก	3
รวม		4.50	0.40	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการระดมความคิด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.47) รองลงมาได้แก่ ด้านการลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.46) และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการถ่ายทอดความคิด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.47)

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

1) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่ มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.567 - 0.833 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงสูงมาก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเงื่อนไขระดับการยอมรับ โดยสามารถพิจารณาจากค่าสถิติ ค่าไค- สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 41.347 (P-Value = 0.081) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($> .05$) ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 30, ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.378 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (< 2) เมื่อพิจารณา ดัชนีความกลมกลืน (GFI) พบว่า ค่าดัชนี CFI เท่ากับ 0.993 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($> .95$), TLI เท่ากับ 0.989 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($> .95$), ค่า RMSEA เท่ากับ 0.048 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .05$) และ ค่า SRMR เท่ากับ 0.025 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .05$)

3) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปร สังเกตได้ในโมเดลภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 มีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	Factor Loading	S.E.	t	R^2
องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา (CLA)				
ตัวบ่งชี้ที่ 1 จินตนาการ (CLA1)	0.832	0.028	29.487**	0.692
ตัวบ่งชี้ที่ 2 การมีความยืดหยุ่น (CLA2)	0.836	0.027	31.542**	0.699
ตัวบ่งชี้ที่ 3 วิสัยทัศน์ (CLA3)	0.912	0.017	53.165**	0.832
ตัวบ่งชี้ที่ 4 การแก้ปัญหา (CLA4)	0.841	0.026	32.409**	0.707
ตัวบ่งชี้ที่ 5 การทำงานเป็นทีม (CLA5)	0.871	0.022	39.180**	0.758
องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (ITT)				
ตัวบ่งชี้ที่ 1 การพิจารณารายละเอียดในมุมมองใหม่ (ITT1)	0.726	0.040	18.299**	0.527
ตัวบ่งชี้ที่ 2 การถ่ายทอดความคิด (ITT2)	0.821	0.028	29.211**	0.674
ตัวบ่งชี้ที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (ITT3)	0.913	0.017	54.954**	0.833
ตัวบ่งชี้ที่ 4 การระดมความคิด (ITT4)	0.864	0.023	37.845**	0.746
ตัวบ่งชี้ที่ 5 การเชื่อมโยงความรู้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ (ITT5)	0.901	0.018	50.470**	0.813
$\chi^2 = 41.347$, $\chi^2/df = 1.378$, $df = 30$, $p\text{-value} = 0.081$, $CFI = 0.993$, $TLI = 0.989$, $RMSEA = 0.048$, $SRMR = 0.025$				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 2 ของโมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.832 - 0.912 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 69.20 - 83.20 องค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.726 - 0.913 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 52.70 - 83.30

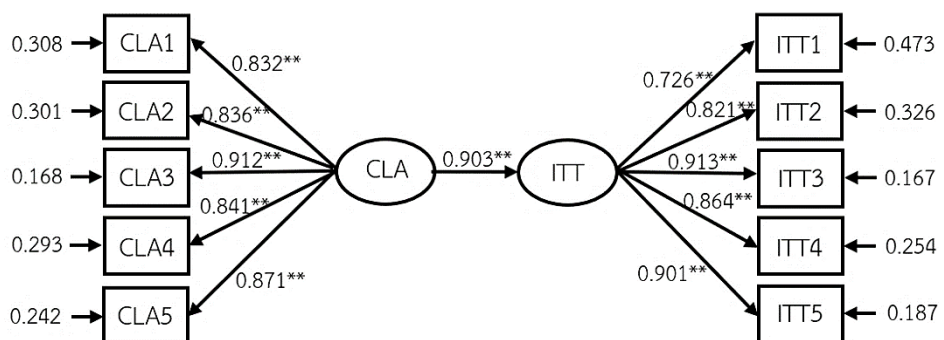
4) ผลการวิเคราะห์โมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ดังตาราง 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ตัวแปร	ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู (ITT)		
	DE	IE	TE
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา (CLA)	0.903**		0.903**
R^2 ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู (ITT) เท่ากับ 0.815			
$\chi^2 = 41.347$, $\chi^2/df = 1.378$, $df = 30$, $p\text{-value} = 0.081$, $CFI = 0.993$, $TLI = 0.989$, $RMSEA = 0.048$, $SRMR = 0.025$			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา (CLA) มีอิทธิพลรวมและอิทธิทางตรงเชิงบวก เท่ากับ 0.903 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า ถ้าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา (CLA) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู (ITT) เพิ่มขึ้น 0.903 หน่วย

ภาพที่ 2 โมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นบุคลากรในสถานศึกษาด้วยวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เสริมสร้างการทำงานเป็นทีมและการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับนิลกุล กลั่นเขตรกิจ และคณะ ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 (นิลกุล กลั่นเขตรกิจ, รัตติกาล บัวสิงคำ, ปิยวรรณ หงส์สุวรรณ และสถิรพร เขาวนชัย, 2567) และศิริธร คุ่มดีทอง และคณะ ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ศิริธร คุ่มดีทอง, ปนิตา เนื่องพะยอม และธัญนันท์ ทองบุญตา, 2568)

2. ผลการศึกษาระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกานินิต ไบภักดี ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (กานินิต ไบภักดี, 2563) และธนพงษ์ กฤตธรรมรัตน์ และสุกัญญา สุदारรัตน์ ที่ได้ศึกษาทักษะความคิดเชิงนวัตกรรมของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ธนพงษ์ กฤตธรรมรัตน์ และสุกัญญา สุदारรัตน์, 2567)

3. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นั่นคือ องค์ประกอบที่สังเคราะห์ขึ้นมีความสอดคล้องกับบริบทของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร

เขต 2 โดยเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.832–0.912 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว แสดงว่าโมเดลการวัดมีความตรงเชิงโครงสร้าง ตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่สุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ ซึ่งสะท้อนความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนช่วยให้การบริหารจัดการและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมความร่วมมือของบุคลากร และนำพาองค์กรสู่เป้าหมายได้สำเร็จ ผลการวิจัยสอดคล้องกับธนวัฒน์ ฉิมกุล ที่พบว่า ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนสามารถกำหนดทิศทางการทำงาน สร้างความร่วมมือภายในองค์กร และเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน (ธนวัฒน์ ฉิมกุล, 2565)

องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู ผลการวิเคราะห์พบว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.726–0.913 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว แสดงว่าโมเดลการวัดมีความตรงเชิงโครงสร้าง ตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่สุดคือ ด้านการลงมือปฏิบัติ แสดงถึงความสามารถของครูในการนำความคิดสร้างสรรค์ไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาการสอนและการแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ ครูสามารถสังเกตปัญหา วางแผน ทดลอง และปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนัย ลำสัน และคณะ ที่ระบุว่า ครูที่มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมมักใช้การลงมือปฏิบัติจริงในการพัฒนาและทดสอบแนวทางใหม่ ๆ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการทำงานและการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.903 หมายความว่า เมื่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูจะเพิ่มขึ้น 0.903 หน่วย ทั้งนี้ โมเดลดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้ถึง ร้อยละ 81.50 ผลดังกล่าวสะท้อนว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูกล้าคิด กล้าทำ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างและสนับสนุนความคิดใหม่ ช่วยให้ครูพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง การมีวิสัยทัศน์ชัดเจน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ล้วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางความคิดของครู

(สุนัย ลำสัน, บุญมี ก่อบุญ และธราเทพ เตมีรักษ์, 2567) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับอิติสุตา แก้วหาญ และทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อสมรรถนะครูในด้านวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีม สามารถพยากรณ์สมรรถนะครูได้ร้อยละ 66.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (อิติสุตา แก้วหาญ และทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ, 2564) เช่นเดียวกับ หะยิรอสมินี อินอ และวรภาควัย ไผตรีพันธ์ ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู โดยความยืดหยุ่นในการปรับตัว เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สำคัญที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (หะยิรอสมินี อินอ และวรภาควัย ไผตรีพันธ์, 2566)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 สรุปได้ดังนี้

- 1) ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านจินตนาการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น
- 2) ผลการศึกษาระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการระดมความคิด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการถ่ายทอดความคิด
- 3) การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู เท่ากับ 0.903 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

- 1) ตัวบ่งชี้ที่สามารถอธิบายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ดีที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรเน้นการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านวิสัยทัศน์ การคิดเชิงระบบ และการมองอนาคต ตลอดจนส่งเสริมการจัดประชุมเชิงยุทธศาสตร์

2) ตัวบ่งชี้ที่สามารถอธิบายทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูได้ดีที่สุด คือ ด้านการลงมือปฏิบัติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติจริง การจำลองสถานการณ์ การแก้ปัญหาแบบกรณีศึกษา รวมถึงจัดเวทีแสดงผลงานจากการปฏิบัติจริงของครู

3) ค่าอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู มีอิทธิทางตรงเชิงบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับการจัดการศึกษาและพัฒนา นวัตกรรม อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูต่อไป

2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรผสมการใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและรอบด้าน เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสังเกตพฤติกรรมในสถานศึกษา

2) ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร แรงจูงใจในการทำงาน ที่อาจส่งผลต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาและส่งเสริมการทักษะคิดเชิงนวัตกรรมของครู ทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและใช้ประกอบการวิเคราะห์เชิงลึกได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กามนิต ไบภักดี. (2563). แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จิตติมา วรณศรี. (2563). *นวัตกรรมสู่การพัฒนาสถานศึกษา*. พิษณุโลก: รตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ธนพงษ์ กฤตธรรมรัตน์ และสุกัญญา สุदारรัตน์. (2567). ทักษะความคิดเชิงนวัตกรรมของครู วิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารมติเชษฐาราม วัฒนมณี*, 7(3), 307-323.
- ธนวัฒน์ ฉิมกุล. (2565). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *ปริญญานิพนธ์การศึกษาคุชบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธิดิสุดา แก้วหาญ และทนงศักดิ์ คุ่มไชนะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ สมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. *Journal of Modern Learning Development*, 6(4), 164-175.

- นิลุล กลั่นเขตรกิจ, รัตติกาล บัวสิงคำ, ปิยวรรณ หงส์สุวรรณ และสสิรพร เชาว์ชัย. (2567). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(10), 358-367.
- ปิยะพันธุ์ ชันไร่, พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์ และเชาวฤทธิ์ จันจัน. (2564). องค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(8), 42-55.
- ศิริธร คุ่มทิทอง, ปนิดา เนืองพะยอม และธัญนันท์ ทองบุญตา. (2568). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. *วารสารปราชญ์ประชาคม*, 3(1), 1-14.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. (2566). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570)*. เรียกใช้เมื่อ 17 มิถุนายน 2567 จาก <https://shorturl.asia/FfwAg>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุนัย ลำสัน, บุญมี ก่อบุญ และธราเทพ เตมีรักษ์. (2567). การศึกษาองค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 3(6), 55-65.
- หะยิรอสมินี อีนอ และวรภาควัย ไมตรีพันธ์. (2566). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. *Journal of Information and Learning*, 34(1)120-130.
- Soper, D. S. (2021). *A-priori Sample Size Calculator for Structural Equation Models*. Retrieved November 20, 2024 from <https://shorturl.asia/mdcQi>

ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2*

FACTORS OF LEARNING LEADERSHIP OF ADMINISTATORS AFFECTING
ACADEMIC ADMINISTRATION IN SCHOOL UNDER PHICHIT PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2

*อภิเดช ขาวช้างพล, อีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย

Apidet khaokhangpul, Thirasak Uppamaiathichai

มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย

Naresuan University, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: Apidetk66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 291 คน โดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบสอบถาม 3 ตอน ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และมีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.874–0.980 เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและการศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการใน

* Received: 1 April 2025; Revised: 1 May 2025; Accepted: 3 May 2025

สถานศึกษา พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอยู่ระหว่าง 0.677 -0.785 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2 เท่ากับ 0.696) มีค่าอำนาจการพยากรณ์ได้ร้อยละ 69.60 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.216 ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ตามลำดับ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.917 + 0.272X_3 + 0.248X_5 + 0.223X_1 + 0.158X_4$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = 0.243Z_{x_3} + 0.226Z_{x_5} + 0.200Z_{x_1} + 0.132Z_{x_4}$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the factors of learning leadership among school administrators; 2) investigate the level of academic administration in schools; 3) explore the relationship between learning leadership factors of school administrators and academic administration; and 4) develop a predictive equation of learning leadership factors influencing academic administration. The study was conducted in schools under the Phichit Primary Educational Service Area Office 2. This quantitative research employed a sample of 291 participants, including school administrators and teachers, selected through multi-stage random sampling. The research instrument consisted of a three-part questionnaire that was validated for content validity and had reliability coefficients ranging from 0.874 to 0.980. Data were collected using an online questionnaire and analyzed using mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The results of the research showed that 1) the overall study of learning leadership factors of school administrators is at a high level, 2) the study of the academic management level in school as a whole is at a high level, 3) the study of the relationship

between learning leadership factors and academic management in school, According to the Pearson correlation coefficient, is between 0.677 - 0.785, which is relatively high and statistically significant at the level of .01, 4) the study of learning leadership factors affecting academic administration in school have has a forecast coefficient (R^2) of 0.696, a forecast power of 69.60%, and a forecast standard error of 0.216 for both raw and standard scores, respectively. The details are as follow

Forecast equation in raw score format

$$= 0.917 + 0.272X_3 + 0.248X_5 + 0.223X_1 + 0.158X_4$$

Forecast equation in standard score format

$$= 0.243Zx_3 + 0.226Zx_5 + 0.200Zx_1 + 0.132Zx_4$$

Keywords: Learning leadership of Administrators, academic Administration in school

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า จำเป็นต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาในทุกระดับอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ ซึ่งทวีความชัดเจนและรุนแรงมากขึ้น แม้ภาพรวมของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีแนวโน้มดีขึ้น ทั้งด้านสุขภาวะ การเข้าถึงการศึกษา และรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่า ทักษะด้านการอ่านและการแสวงหาความรู้ของเยาวชนลดลง อีกทั้งจำนวนเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหรือทำงานใด ๆ ก็เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ศักยภาพของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้รับการพัฒนา เนื่องจากระบบการศึกษาไทยยังขาดความเชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน ทำให้ไม่สามารถระบุสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพได้อย่างชัดเจน ซึ่งในภาคธุรกิจให้ความสำคัญมากกว่าคุณวุฒิทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและทิศทางเศรษฐกิจสมัยใหม่ โดยเฉพาะในภาคนวัตกรรมที่ต้องการทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีดิจิทัล การจัดการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ โค้ดดิ้ง รวมถึงทักษะที่เทคโนโลยีไม่อาจทดแทนได้ อาทิเช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม และความคิดสร้างสรรค์ (ราชกิจจานุเบกษา , 2565)

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของ

ผู้เรียน เนื่องจากเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน งานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยงาน 17 งาน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารการจัดการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา การนิเทศภายในสถานศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และผู้นำในการพัฒนางานวิชาการ (สกริพร เชาวน์ชัย, 2567) งานวิชาการจึงเป็นการดำเนินกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระหว่างครูและนักเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านสติปัญญาการเรียนรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรม ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร งานวิชาการจึงถือเป็นงานที่มีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษา หากสถานศึกษาจะสามารถทำหน้าที่ด้านนี้ได้อย่างสมบูรณ์ก็จะต้องมีผู้บริหารที่ให้ความสำคัญงานวิชาการและเข้าใจขอบเขตการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี (มัลลย์พร สวัสดิ์, 2563)

การที่จะพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำทางการศึกษา เนื่องจากภาวะผู้นำทางการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อการศึกษา ก่อให้เกิดองค์ความรู้และเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เนื่องจากเกิดจากภายในตัวบุคคล อันเกิดจากความต้องการการเปลี่ยนแปลงการมีอุดมการณ์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยประเทศได้ ด้วยหลักสำคัญที่ว่า การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ (ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัยและสุชาติ บางวิเศษ, 2563) ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นหนึ่งในคุณสมบัติที่ผู้นำจำเป็นต้องมีเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (กนกอร สมปราชญ์, 2560) ได้กำหนดคุณลักษณะภาวะผู้นำการเรียนรู้ประกอบด้วย (1) ความคิดสร้างสรรค์และความกล้า (2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ทรงพลังเอื้อต่อการเรียนรู้และการเกิดนวัตกรรม (3) ความยืดหยุ่น (4) การบูรณาการของศาสตร์และเทคนิควิธี (5) เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ (6) การเรียนรู้เป็นทีม (7) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (8) การเปลี่ยนแปลงและมีความเฉพาะตัว (tailor made) (9) ความพอเพียง (10) การวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายของรัฐ โดยมุ่งพัฒนาการศึกษา ได้มีการกำหนดเป้าประสงค์ข้อที่ 4 ซึ่งเน้นให้ผู้บริหารและครูเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีดิจิทัล การจัดการเรียนรู้ และเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2, 2567)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยมุ่งศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารและการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงข้อมูลในการวางแผนพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร และใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ตลอดจนยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มตัวอย่าง** ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ซึ่งมีทั้งหมด จำนวน 110 โรงเรียน จำนวน 291 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครูผู้สอน จำนวน 267 คน
2. **เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล** แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันและที่ตั้งสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 แบ่งเป็น 5 ปัจจัย จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 29 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 แบ่งเป็นด้าน 7 ด้าน จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 47 ข้อ

แบบสอบถามฉบับดังกล่าว ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ที่มีค่าเท่ากับ 0.60 - 1.00 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผลปรากฏว่าได้ข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้ จำนวนทั้งสิ้น 76 จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try - out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่าค่าความเชื่อมั่น ด้านการเรียนรู้เป็นทีมเท่ากับ 0.874 ด้านเทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ เท่ากับ 0.903 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เท่ากับ 0.892 ด้านความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 0.917 ด้านการบูรณาการของศาสตร์และเทคนิควิธี เท่ากับ 0.922 และการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเท่ากับ 0.980

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลแบบสอบถามดำเนินการโดยใช้ Google Form ผ่านระบบ E - Office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ โดยนำมาแจกแจงหาความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

2. นำข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และให้ความหมายของคะแนน

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่เป็นปัจจัยภาวะการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

4. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อใช้ในการสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม

ข้อที่	ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา	(n=291)		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (X_1)	4.44	0.44	มาก	4
2	ด้านเทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ (X_2)	4.44	0.45	มาก	5
3	ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X_3)	4.48	0.44	มาก	1
4	ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_4)	4.46	0.46	มาก	2
5	ด้านการบูรณาการของศาสตร์และเทคนิควิธี (X_5)	4.46	0.43	มาก	3
รวม		4.45	0.40	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษามีมากที่สุด คือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.44)

2. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในภาพรวม

ข้อที่	การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา (Y)	(n=291)		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.49	0.44	มาก	5
2	ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.50	0.43	มาก	2
3	ด้านการนิเทศการศึกษา	4.49	0.43	มาก	4

4	ด้านการพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษา	4.46	0.44	มาก	6
5	ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.52	0.40	มากที่สุด	1
6	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน	4.50	0.44	มาก	3
7	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.43	0.48	มาก	7
รวม		4.49	0.39	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.40)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y
X ₁	1					
X ₂	.771**	1				
X ₃	.791**	.750**	1			
X ₄	.798**	.780**	.861**	1		
X ₅	.772**	.749**	.809**	.827**	1	
Y	.756**	.677**	.785**	.775**	.771**	1

หมายเหตุ: ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X₁, X₂, X₃, X₄, X₅) กับตัวแปรเกณฑ์ (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอยู่ระหว่าง 0.677 - 0.785 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

(n=291)					
ตัวแปรปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้	b	SE _b	β	t	Sig.
ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (X ₁)	0.200	0.053	0.223	3.766*	.000
ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X ₃)	0.243	0.063	0.272	3.867*	.000
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X ₄)	0.132	0.062	0.158	2.142*	.033
ด้านการบูรณาการของศาสตร์และเทคโนโลยี (X ₅)	0.226	0.058	0.248	3.901*	.000
R = 0.834	R ² = 0.696	R ² _{adj} = 0.692			
SE _{est} = 0.216	F = 163.720*	a = 0.917			

หมายเหตุ: * หมายถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการเรียนรู้เป็นทีม (X₁) ปัจจัยด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X₃) ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (X₄) ปัจจัยด้านการบูรณาการของศาสตร์และเทคโนโลยี (X₅) สามารถอธิบายตัวแปรเกณฑ์ (Y) การบริหารงานวิชาการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมแล้วมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R² เท่ากับ 0.696) มีค่าอำนาจการพยากรณ์ได้ร้อยละ 69.60 และมีค่าความคลาดเคลื่อน มาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.216 ซึ่งเป็นรูปแบบที่สามารถอธิบายตัวแปรเกณฑ์ (Y) การบริหารงานวิชาการได้มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของภูเบศร์ บาลชน พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน (ภูเบศร์ บาลชน, 2563)

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนนุช อินทรโคกสูง พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (นนุช อินทรโคกสูง, 2565)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของรพีภัทร อินทอง ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในระดับค่อนข้างสูงเช่นกัน (รพีภัทร อินทอง, 2563)

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) พบว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4.1 ปัจจัยด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ปลอดภัย เหมาะสม และส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง สนับสนุนการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจและพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรสุตา อีร์ชาญวิทย์ ที่พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาครูและนักเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (ภัทรสุตา อีร์ชาญวิทย์, 2565)

4.2 ปัจจัยด้านการบูรณาการของศาสตร์และเทคนิควิธีของผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ผู้บริหารที่สามารถนำความรู้จากหลายสาขาวิชาและเทคนิคการบริหารที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาองค์กร ส่งเสริมให้ครูร่วมมือกันสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และใช้วิธีการสอนที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจุลศักดิ์ ก๊อกพิมพ์ ที่ระบุว่า การบูรณาการศาสตร์และเทคนิคเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารควรใช้การระดมความคิดและเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติใหม่ที่น่าไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา (จุลศักดิ์ ก๊อกพิมพ์, 2561)

4.3 ปัจจัยด้านการเรียนรู้เป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อการบริหารงานวิชาการ โดยผู้บริหารที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมจะช่วยให้การตัดสินใจและวางแผนงานวิชาการมีประสิทธิภาพ เกิด

การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑนา ออพานิชกิจ ที่เสนอว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารภายในทีม ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (มณฑนา ออพานิชกิจ, 2565)

4.4 ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสามารถส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ การออกแบบหลักสูตรและวิธีการสอนที่หลากหลายและทันสมัย ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของนักเรียน นำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สามารถหาวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกันและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารสามารถปรับตัวและพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคม ส่งผลให้การพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรกานต์ ประชานันท์ ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ด้านความยืดหยุ่น ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านวิสัยทัศน์ สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 64.40 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.24710 (สุรกานต์ ประชานันท์, 2567)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ 1) ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา พบว่า มีค่าความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอยู่ระหว่าง 0.677 - 0.785

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ตัวแปรพยากรณ์ X_1 , X_3 , X_4 และ X_5 ปัจจัยภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถร่วมกันอธิบายตัวแปรเกณฑ์ (Y) การบริหารงานวิชาการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมแล้วมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2 เท่ากับ 0.696) มีค่าอำนาจการพยากรณ์ได้ร้อยละ 69.60 และมีค่าความคลาดเคลื่อน มาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.216

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสูงที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคม อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมการทำงานของบุคลากรในองค์กร ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน มีพื้นที่ที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนางานและการบรรลุเป้าหมายสถานศึกษาในระยะยาว

2) จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการบูรณาการของศาสตร์และเทคนิควิธีส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสูงรองลงมา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบูรณาการของศาสตร์และเทคนิควิธีต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลาย ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น และสามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น

3) จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการเรียนรู้เป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษารองลงมา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้เป็นทีม เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ เกิดความร่วมมือมีเป้าหมายชัดเจน และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

4) จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษารองลงมา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญด้านความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยยกระดับการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียนและความสำเร็จของสถานศึกษาในภาพรวม

2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามารถของผู้บริหารให้สามารถเป็นผู้นำที่มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดัน ให้เกิดการพัฒนการเรียนรู้ของครูและนักเรียนผ่านการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จุลศักดิ์ ก๊อกพิมพ์. (2561). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 : การวิเคราะห์พระดัต. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรศักดิ์ อุปไมยอิชัยและสุชาติ บางวิเศษ. (2563). *การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นงนุช อินทรโคกสูง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ภัทรสุดา ธีรชาญวิทย์. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ภูเบศร์ บาลชน. (2563). โมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น: โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำการเรียนรู้และภาวะผู้นำแบบร่วมพลัง. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- มัทนา ออพานิชกิจ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มาลัยพร สาวีสัย. (2563). วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- รพีภัทร อินทอง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ “การพัฒนาทรัพยากรเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล” มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ประจำปี 2563*. 374-385.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 13). (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง หน้า 11 (1 พฤศจิกายน 2565).
- สธิรพร เขาวนชัย. (2567). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. พิษณุโลก: การพิมพ์ดอตคอม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. เรียกใช้เมื่อ 3 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.phichit2.go.th/?p=33833>.
- สุรกานต์ ประชานนท์. (2567). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค
สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์*

DEVELOPMENT OF AN ANTI-LOCK BRAKE SYSTEM (ABS) SKILL TRAINING
PROGRAM FOR VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS
IN AUTOMOTIVE MAJOR

*ทักษิณ โสมณะวัตร, สุรวุฒิ ยะนิล, พงสุวัฒน์ เสริมศิริการญานา, เมธา อึ้งทอง

Taksin Somanawat, Surawut Yanin, Pongsuwat sermsirikarnjana, Metha Oungthong

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ประเทศไทย

King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: taksinsomanawat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อคกับเกณฑ์ที่กำหนด การวิจัยเป็นแบบวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนนิวิชางานเครื่องล่างรถยนต์ การออกแบบและพัฒนาชุดฝึกทักษะ การศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ และการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะ กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความเหมาะสมของสื่อ

ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อคที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.71, S.D. = 0.17) โดยเฉพาะด้านสาระสำคัญของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดฝึก (E1/E2) มีค่าเท่ากับ 83.40/85.86 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

* Received: 1 April 2025; Revised: 21 June 2025; Accepted: 24 June 2025

แสดงให้เห็นว่าชุดฝึกมีประสิทธิภาพทั้งด้านกระบวนการและผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ชุดฝึก พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 16.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 92.71$, $p = 0.00$) แสดงให้เห็นว่าชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อสามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชางานเครื่องล่างรถยนต์ในระดับอาชีวศึกษา

คำสำคัญ: ชุดฝึกทักษะ, เบรก, นักเรียน, ประสิทธิภาพ

Abstract

This research aimed to 1) develop and determine the efficiency of an Anti-Lock Brake System (ABS) skill training set for vocational certificate students in the Automotive Program and 2) compare students' learning achievement using the ABS skill training set with the predetermined criteria. The study employed a research and development (R&D) design consisting of four phases: studying the current problems in teaching automotive chassis work, designing and developing the skill training set, evaluating its efficiency, and examining students' learning achievement after using the set. The sample consisted of 20 first-year vocational certificate students in the Automotive Program at Wichian Buri Vocational College, enrolled in the second semester of the 2024 academic year, selected through cluster random sampling. The research instruments included the ABS skill training set, an achievement test, and a media suitability evaluation form.

The results revealed that the developed ABS skill training set was rated at the highest level of suitability ($M = 4.71$, $S.D. = 0.17$), particularly in terms of content relevance and learning activities. The efficiency of the training set (E1/E2) was 83.40/85.86, exceeding the established standard of 80/80, indicating its effectiveness in both the learning process and outcomes. The comparison of post-learning achievement showed that students achieved a mean score of 16.85 with a standard deviation of 0.81, significantly higher than 80% of the total score at the .05 level of significance ($t = 92.71$,

$p = 0.00$). These findings suggest that the ABS skill training set effectively enhanced students' learning achievement and is appropriate for use in teaching automotive chassis systems at the vocational education level.

Keywords: Skill training kit, brake, student, efficiency

บทนำ

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์ สาขาวิชาช่างยนต์ จัดอยู่ในสาขาวิชาชีพ (Occupational) บริการยานยนต์ ระดับคุณวุฒิวิชาชีพ 3 และ ตามมาตรฐาน ฝีมือแรงงานแห่งชาติโดยมีขอบเขตสาขาวิชา (Areas of activity and working conditions) คือ เป็นผู้ที่มีสมรรถนะทางความรู้ ทักษะ การประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบในด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร การวางแผน การแก้ไขปัญหาในงานอาชีพด้านยนต์ ระบบเครื่องล่าง ระบบส่งกำลังรถยนต์ และสามารถปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

รายวิชางานเครื่องล่างรถยนต์ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ระบบเบรกพื้นฐาน และระบบป้องกันเบรกล็อก (Anti-Lock Brake System: ABS) ซึ่งเป็นระบบที่มีความซับซ้อน เนื่องจากต้องประสานการทำงาน ระหว่างกลไกทางกายภาพและระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ผู้เรียนจำนวนมาก ประสบปัญหาในการทำความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันผู้ผลิตรถยนต์ได้พัฒนา ระบบป้องกันเบรกล็อก เข้ามาติดตั้งเป็นอุปกรณ์มาตรฐาน เพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้รถยนต์ ซึ่ง ระบบป้องกันเบรกล็อก มีอุปกรณ์สำคัญที่เพิ่มมา คือ กล้องควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ วาล์วควบคุมแรงดัน และเซนเซอร์ตรวจจับความเร็ว การทำงานของระบบป้องกันเบรกล็อก เป็นการทำงานผสมผสาน ระหว่างระบบกลไก และระบบอิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้จัดการเรียนการสอนและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ซึ่งพบปัญหาด้าน สื่อการเรียนการสอนที่ไม่สามารถพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงาน และการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา ข้อบกพร่องให้กับนักเรียน หากได้รับการส่งเสริมด้านสื่อการเรียนการสอนในงานบริการระบบป้องกัน เบรกล็อก โดยการเรียนการสอนที่ได้ใช้สื่อการเรียนรู้ที่สามารถให้ได้ศึกษาหลักการทำงาน หน้าที่ของ ส่วนประกอบ และการได้ลงมือปฏิบัติในการทดสอบระบบป้องกันเบรกล็อก จะกระทบต่อความก้าวหน้า ในการเรียนการสอน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา สมมติ

ดวง และคณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย และเพื่อประเมินชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดฝึกทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก มีคะแนนประเมินอยู่ในระดับดี (สุกัญญา สมณณิดวง และสิทธิกร สุมาลี, 2567)

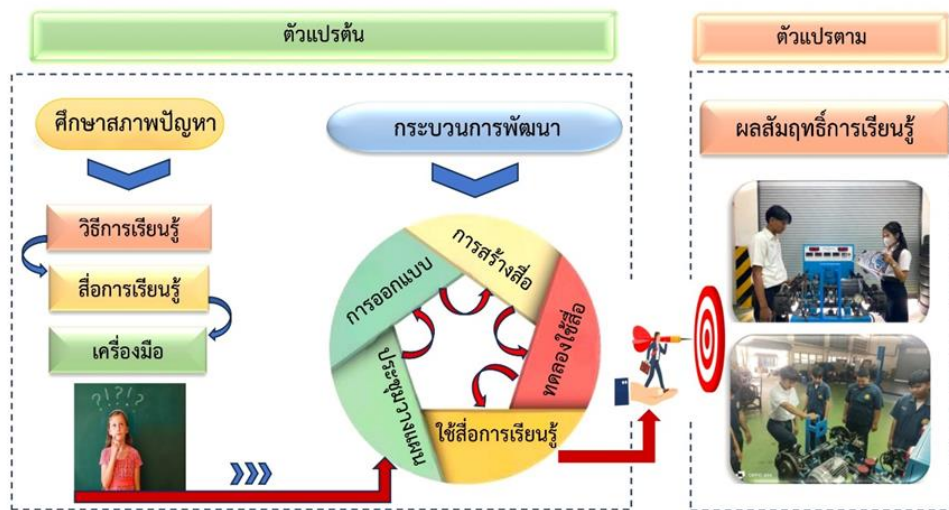
จากทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ จะต้องเน้นทักษะการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค (ABS) สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค (ABS)
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค (ABS) เทียบกับเกณฑ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค (ABS) สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ ผู้วิจัยเขียนกรอบแนวคิดตามตัวแปรที่ศึกษาดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and develment : R&D) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยมี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชา งานเครื่องล่างรถยนต์

มีรายละเอียดดังนี้ แหล่งข้อมูล ได้แก่ บันทึกหลังแผนการสอนวิชา งานเครื่องล่างรถยนต์ แบบบันทึกผลการเรียนและประเมินผล และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความถูกต้องพบว่า ทุกประเด็นมีความเหมาะสมถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อ (ABS) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 2.1 ออกแบบกระบวนการสร้างชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อ (ABS) มีวิธีดำเนินการวิจัย มีลำดับ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการออกแบบเชิงวิศวกรรมการสร้างและพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อ และหลักการสร้างแบบบันทึก 2) สร้างแบบบันทึกการออกแบบเชิงวิศวกรรมการพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อ 3) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสม ด้านการใช้ภาษาและความสอดคล้องในแต่ละประเด็น

ของแบบบันทึกการศึกษาข้อมูล ที่เกี่ยวกับการออกแบบเชิงวิศวกรรมการสร้าง และพัฒนาชุดฝึกทักษะ ระบบป้องกันเบรกมือ 4) ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ จัดพิมพ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนย่อยที่ 2.2 การพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ แหล่งข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนย่อยที่ 2.1 และเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดฝึกทักษะ มีกระบวนการพัฒนาดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหา และการทำงานของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ 2) กำหนดขอบเขตเนื้อหา และกรอบในการพัฒนาชุดฝึกทักษะ 3) รวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวข้อง เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ และตำรา 4) ออกแบบร่างเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการสร้างชุดฝึกทักษะ 5) ดำเนินการสร้างชุดฝึกทักษะ

ขั้นตอนย่อยที่ 2.3 พัฒนาคู่มือการใช้ชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ แหล่งข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคู่มือการใช้สื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ศึกษาองค์ประกอบของสื่อการเรียนรู้ 2) รวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคู่มือการใช้สื่อการเรียนรู้ 3) สร้างคู่มือประกอบการใช้งานสื่อการเรียนรู้ โดยประกอบด้วย ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความถูกต้อง พบว่า ทุกประเด็นมีความเหมาะสมถูกต้อง

ขั้นตอนย่อยที่ 2.4 ศึกษาความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบประเมินความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องทุกรายการค่าถามอยู่ที่ 0.60-1.00 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบประเมินความเหมาะสมของผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ (ABS)

กลุ่มทดลอง คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้เรียนเรื่อง ระบบป้องกันเบรกมือผ่านมาแล้ว โดยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 37 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มทดลองดังนี้ กลุ่มที่ 1) การทดสอบหาประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1:1) กลุ่มที่ 2 การทดสอบประสิทธิภาพกลุ่ม (1:10) และกลุ่มที่ 3 การทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม (1:100) ทุกกลุ่มทดลองจัดแบบทดสอบความสามารถ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) ชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวางแผนและเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากร คือ นักเรียนสาขาวิชาช่างยนต์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 กลุ่ม ละ 20 คน รวม 100 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนสาขาวิชาช่างยนต์ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 กลุ่ม 20 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบ One-Shot Case Study การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบคะแนนเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test for One Sample)

ผลการวิจัย

การพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ (ABS) สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ตามรายละเอียดดังนี้

1. ผลศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชางานเครื่องล่างรถยนต์

ประเด็น	ผลการศึกษา
การจัดการเรียนการสอน	ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชางานเครื่องล่างรถยนต์ เรื่องงานบริการระบบเบรกรถยนต์ มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความทักษะในการปฏิบัติงานบำรุงรักษา วิเคราะห์ แก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นกับระบบเบรกรถยนต์
สื่อการสอน	การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการบรรยายเนื้อหาโดยมีรูปภาพประกอบการเรียนรู้ และให้นักเรียนทำ

ประเด็น	ผลการศึกษา
	แบบฝึกหัดท้ายบทในหนังสือเรียน ในด้านภาคปฏิบัติมีข้อจำกัดของชุดฝึกทักษะมีสภาพไม่สมบูรณ์ หากมีการใช้งานอาจทำให้นักเรียนได้รับอันตรายจากการปฏิบัติงาน
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จากเกณฑ์การประเมินผลรายวิชาทักษะการปฏิบัติงานการบำรุงรักษา คีตวิเคราะห์สาเหตุสำหรับแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นกับระบบป้องกันเบรกมือ

2. ผลการพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ

ภาพสื่อการเรียนรู้	กระบวนการ
	ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนด้วยสื่อวีดิโอออนไลน์ สาธิตการทำงานของระบบเบรกพื้นฐานกับเบรก ABS บอกให้เห็นถึงผลลัพธ์การทดสอบแล้วตั้งคำถามให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม
	ขั้นให้ความรู้ เนื้อหารายละเอียดของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ ได้แก่ หลักการทำงาน หน้าที่ของส่วนประกอบที่สำคัญ ลำดับขั้นตอนการทดสอบชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ และวิเคราะห์ผลการทดสอบ

ภาพสื่อการเรียนรู้	กระบวนการ
	ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติงานตามคู่มือการใช้งาน และหากพบข้อบกพร่องให้วิเคราะห์ถึงสาเหตุแล้วทำการแก้ไข และทำการทดสอบตามกระบวนการอีกครั้ง

3. ผลศึกษาความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกลอค โดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่สอนในสาขาวิชาช่างยนต์ โดยมีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความเหมาะสมของชุดฝึกชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกลอค โดยผู้เชี่ยวชาญ

ภาพรวม ($n = 9$)

รายการ	ผลการประเมิน		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. สารสำคัญของเนื้อหา	4.89	0.18	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	4.69	0.20	มากที่สุด
3. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	4.67	0.15	มากที่สุด
4. เนื้อหาสาระ	4.69	0.12	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้	4.67	0.13	มากที่สุด
6. การวัดและประเมินผล	4.78	0.47	มากที่สุด
7. ใบเนื้อหา	4.72	0.14	มากที่สุด
8. ใบมอบหมายงาน	4.78	0.41	มากที่สุด
9. ใบสังเกตพฤติกรรม	4.69	0.16	มากที่สุด
10. ใบตรวจให้คะแนน	4.69	0.17	มากที่สุด
11. เอกสารประกอบการสอน	4.69	0.12	มากที่สุด

รายการ	ผลการประเมิน		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
12. คู่มือครู	4.69	0.12	มากที่สุด
รวม	4.71	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านประเมินพบว่า ด้านสาระสำคัญของเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.18) รองลงมา ด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.47) และด้านใบเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.14) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

ผลการหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ ดังตารางที่ 4-3 โดยกลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนรายวิชางานเครื่องล่างรถยนต์ ผ่านมาแล้ว จำนวน 37 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มทดลองที่ 1 การทดสอบหาประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1:1) จำนวน 3 คน ได้หาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ มีค่าเท่ากับ 67.50/70.56 แสดงว่ากระบวนการเรียนรู้ระหว่างเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร หรือนักเรียนอาจจะไม่ได้ตั้งใจทำกิจกรรมระหว่างเรียนเท่าที่ควร จึงควรนำไปปรับปรุง

กลุ่มทดลองที่ 2 การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1:10) จำนวน 9 คน หาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ มีค่าเท่ากับ 73.22/72.40 แสดงว่าสื่อการสอนหรือวิธีการสอนอาจยังไม่สมบูรณ์ในการถ่ายทอดความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทดสอบหลังเรียน หรือนักเรียนอาจทำแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมระหว่างเรียนได้ดี แต่ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทดสอบหลังเรียนได้ จึงควรนำไปปรับปรุง

กลุ่มทดลองที่ 3 การทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม (1:100) จำนวน 25 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดย การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 มีผลดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค แบบภาคสนาม (1:100)

คะแนน	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนน		%	เกณฑ์ที่ กำหนด
		คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย		
กระบวนการ (E1)	25	40	30.56	76.40	75
ผลลัพธ์ (E2)	25	60	46.36	77.27	75

จากตารางที่ 4 พบว่าผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค กลุ่มทดลอง 3 การทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม (1:100) จำนวน 25 คน ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพมีค่าเท่ากับ 76.40/77.27 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75

5. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้ชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้ชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	df	P-Value*
	20	16.85	0.81	92.71	19	0.00

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้ชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค จำนวน 20 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 16.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 เมื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 92.71$, $df = 19$, $p = 0.00$)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค (ABS) ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ผลการศึกษาความเหมาะสมของชุดฝึกระบบป้องกันเบรกล้อค โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.38) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรายุทธ วัดแก้ว และคณะ การพัฒนาชุดฝึกทักษะการลับมีดเพื่อส่งเสริมทักษะการลับมีดกลึง สำหรับ นักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกอยู่ในระดับมากที่สุด (จิรายุทธ วัดแก้ว และคณะ, 2567)

2) ผลการศึกษาประสิทธิภาพของระบบป้องกันเบรกล้อค พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 83.40 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 85.86 ประสิทธิภาพของชุดฝึกระบบ ป้องกันเบรกล้อค ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้ อาจ เนื่องมาจากผู้วิจัยมีกระบวนการศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ 3 ระยะ การทดลองประกอบด้วย การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม และการทดสอบประสิทธิภาพ แบบภาคสนาม ทำให้ชุดฝึกทักษะมีกระบวนการศึกษาประสิทธิภาพที่ชัดเจนเป็นไปตามหลักทฤษฎีที่ ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชลันธรณ์ สุดอุดม และคณะ การพัฒนาทักษะการเขียนแบบเส้นใน งานเขียนแบบด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ MIAP ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานสำหรับ นักศึกษาปริญญาตรี ผลการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.45/81.03 ซึ่งสูง กว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ชลันธรณ์ สุดอุดม และคณะ, 2567)

3) ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะระบบป้องกัน เบรกล้อค พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 16.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 เมื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยการอาชีพ วิเชียรบุรี มีทักษะการปฏิบัติงานเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 6.19$, $df = 19$, $p = 0.00$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเชษฐ์ อรัญนุมาศ และ คณะ ได้ทำการพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนโค้ดเครื่องจักรกลอัตโนมัติ CNC ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงานเป็นฐาน (สุรเชษฐ์ อรัญนุมาศ และคณะ, 2567)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกล้อค (ABS) สำหรับนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ สรุปได้ดังนี้

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยมี 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชา งานเครื่องล่างรถยนต์ 2) ออกแบบและพัฒนาชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ 3) ศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ และ 4) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ ผลการทดลองพบว่า มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ (1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ ได้หาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะฯ โดยกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่เรียนรายวิชางานเครื่องล่างรถยนต์ ผ่านมาแล้ว จำนวน 37 คน ได้แก่ กลุ่มทดลองที่ 1 การทดสอบหาประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1:1) กลุ่มทดลองที่ 2 การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1:10) และกลุ่มทดลองที่ 3 การทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม (1:100) นำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E1/ E2 ผลการทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม เท่ากับ 83.40/85.86 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และวัตถุประสงค์ข้อที่ (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ (ABS) เทียบกับเกณฑ์ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา งานเครื่องล่างรถยนต์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 กลุ่ม 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม ผลการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือ จำนวน 20 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 16.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 เมื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 92.71$, $df = 19$, $p = 0.00$)

2. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา ดังนี้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาคู่่มือการใช้งานชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือให้เข้าใจ และทดลองปฏิบัติงานตามคู่มือก่อนนำไปปรับใช้ในการสอน
2. ในการพัฒนาต่อยอดของชุดฝึกทักษะระบบป้องกันเบรกมือในครั้งต่อไป ให้เพิ่มความสามารถของชุดฝึก ให้สามารถรองรับกับเครื่องตรวจวิเคราะห์ OBD2 เพื่อให้ชุดฝึกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรายุทธ วัดแก้ว และคณะ. (2567). การพัฒนาชุดฝึกทักษะการลับมีด เพื่อส่งเสริมทักษะการลับมีด กลึง สำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม. *วารสารวิชาการครุศาสตร์สวนสุนันทา*, 8(1), 63-73.
- ชลันธรณ์ สุดอุดม และคณะ. (2567). การพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะการเขียนเส้นในงาน เขียนแบบ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ MIAP ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสาร T-VET Journal สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3*, 8(15), 180-201.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการ ศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 7-20.
- สุกัญญา สมมณิดวง และสิทธิกร สุมาลี. (2567). การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ภาควิชา การศึกษา: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- สุรเชษฐ์ อรัญนุมาศ และคณะ. (2567). การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนโค้ดเครื่องจักรกลอัตโนมัติ CNC ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสาร T-VET Journal สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3*, 8(15), 134-149.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของ
ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร*
STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN HAPPINESS AT WORK AND THE
ENGAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND TEACHERS PHICHIT
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

* อภิชาติ ดั่งฉุน, ภัทรพงศ์ พงศ์ภัทรกานต์

Apichart Doungchun, Phatthapong Phongphattharakarn

มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย

Naresuan University, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: Apichartd66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสุขในการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร 2) ศึกษาความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 30 คน และครู 255 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม และใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาระดับความสุขในการทำงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ความสุขในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 อยู่ในระดับความสัมพันธ์สูง ($r = 0.725^{**}$) เมื่อพิจารณารายคู่พบว่า ความสุขในการทำงาน ด้านความพึงพอใจในงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป็นเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.672^{**}$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ความสุขในการทำงาน ในด้านอารมณ์ทางลบกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครูด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่

* Received: 2 April 2025; Revised: 2 May 2025; Accepted: 9 May 2025

จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01($r=0.177^{**}$)

คำสำคัญ: ความสุขในการทำงาน, ความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

Abstract

This research aimed to investigate the relationship between work happiness and organizational commitment among school administrators and teachers under the Phichit Secondary Educational Service Area Office. The objectives were threefold 1) to examine the level of work happiness 2) to assess the level of organizational commitment; and (3) to analyze the correlation between work happiness and organizational commitment. A quantitative research design was employed. The sample consisted of 285 participants, including 30 school administrators and 255 teachers. Data were collected using a questionnaire and analyzed using descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient.

The findings revealed that 1) the overall level of work happiness was high 2) the level of organizational commitment among administrators and teachers was also high; and 3) there was a statistically significant positive correlation between work happiness and organizational commitment ($r = 0.725^{**}$, $p < .01$). In terms of specific dimensions, job satisfaction was strongly correlated with the acceptance of organizational goals and values ($r = 0.672^{**}$, $p < .01$), while the lowest correlation was found between negative emotions and the desire to remain with the organization ($r = 0.177^{**}$, $p < .01$).

Keywords: happiness at work, commitment of school administrators and teachers, Office of the Secondary Educational Service Area, Phichit

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี อันนำมาสู่การแข่งขันกันภายในสังคมอย่างมาก และสิ่งที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศที่องค์กรให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสนใจ คือ การวางแผน การบริหารจัดการบุคคลภายในองค์กร เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันเป็นเป้าประสงค์สูงสุดขององค์กร ซึ่งกลไกสำคัญที่จะมองข้ามมิได้ก็คือ คุณภาพของ

บุคลากรภายในองค์กรนั่นเอง โดยหากบุคลากรขององค์กรได้รับการพัฒนาในแนวทางที่เหมาะสม โดยเฉพาะความสุขในการทำงาน ก็จะส่งผลดีต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในองค์กร แต่จากการแข่งขันที่สูงมากในปัจจุบัน เราจะพบเห็นสื่อต่าง ๆ นำเสนอภาพข่าวที่เกิดจากผลกระทบของความเครียดของบุคคลมากมาย อันเป็นเหตุจากการที่บุคคลดังกล่าว ไม่สามารถจัดการปัญหาที่พบได้ดังมีความสอดคล้องกับวิชาการ แนะนำและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่ทำให้มีความสำคัญในการพัฒนาคน เพื่อช่วยในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในสังคม โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่า บุคคลควรได้รับการส่งเสริมเพื่อ พัฒนาและเพิ่มศักยภาพของตนเอง พร้อมทั้งตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง อันจะส่งผลให้บุคคลสามารถจัดการกับปัญหาที่พบ และเกิดความรู้สึกที่เป็นสุขเพิ่มมากขึ้น (ภริษญา ยิ้มแย้ม, 2556)

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สภาพสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก การดำเนินชีวิตของคนในสังคม มีการแข่งขันสูงขึ้น ค่านิยมบางอย่างถูกลดความสำคัญลง การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นในสังคมปัจจุบัน การปฏิบัติงานในแต่ละบทบาทหน้าที่ จึงเต็มไปด้วยแรงกดดันจากหลายทาง ส่งผลให้บุคลากรในหน่วยงานเกิดความเครียด และไม่มีความสุขในการทำงาน ซึ่งมักส่งผลลบต่อองค์กร ทั้งในด้านการลาออก ประสิทธิภาพการทำงานลดลง หรืออาจเป็นสาเหตุในการเป็นโรคทางจิตเวช และอาจฆ่าตัวตายในที่สุด (นภ จ้างประเสริฐ, 2560)

ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญในการสร้างความสุขในการทำงาน เนื่องจากความสุขเป็นพื้นฐานสำคัญในการแสดงพฤติกรรม ในประเทศไทยกระแสการทำงานอย่างมีความสุขได้มีความนิยมมากยิ่งขึ้น การสร้างความรู้สึกลงในเชิงบวกให้บุคลากรมีความรู้สึกถึงการทำงานที่มีความสุข การมีส่วนร่วมในการทำงาน หน้าที่การงานเจริญเติบโตก้าวหน้า มีความมั่นคงในงาน กระตือรือร้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย สนุกกับงาน มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน และมีสภาพแวดล้อมที่ดีที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสุขในการทำงาน ลดความเครียดและความขัดแย้งภายในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร (ภัทรดนัย ฉลองบุญ, 2561)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นแผนพัฒนาของประเทศในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564) ซึ่งเป็นการนำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงมุ่งวางรากฐานและเตรียมความพร้อมในการยกระดับประเทศไทย ให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายรวมของการพัฒนา เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพเศรษฐกิจ เข้มแข็ง แข่งขันได้ มีเสถียรภาพ และมีความยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ ปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีวิถีชีวิตที่พอเพียง เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง

สามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการได้ มีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และน้ำ ซึ่งแนวทางพัฒนา ประเทศนี้จะใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีสุขภาวะที่ดี (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, 2564)

ความสุขถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของบุคลากรในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านผลงาน การมีสัมพันธภาพที่ดี สุขภาพที่ดี และคุณภาพชีวิตโดยรวม หรือกล่าวได้ว่า ความสุขเป็นฐานสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน (ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข, 2567) ด้วยเหตุนี้ ความสุขในการทำงานจึงกลายเป็นปัจจัยที่ผู้บริหารองค์กรควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษา ที่การมีบุคลากรที่มีความสุขย่อมส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

ความสุขในการทำงานนั้นเป็นภาวะทางอารมณ์ในเชิงบวก ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นกับบุคคลใดแล้ว ย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน แนวคิดของแมนเนียน (Manion, J, 2003) ได้อธิบายไว้ว่า ความสุขในการทำงานเกิดจากการที่บุคคลมีประสบการณ์ทางบวกจากการเรียนรู้และการกระทำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีผลต่อทัศนคติต่องานของตนเอง ความสุขดังกล่าวนอกจากจะส่งเสริมให้บุคคลมีสมรรถนะในการทำงานเพิ่มขึ้นแล้ว ยังสามารถถ่ายทอดอารมณ์เชิงบวกไปยังผู้ร่วมงาน ทำให้เกิดความสัมพันธที่ดีภายในองค์กร และนำไปสู่ความผูกพันในงาน

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว บุคคลจึงจำเป็นต้องแสวงหาความสุขในชีวิตการทำงาน เนื่องจากความสุขเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น แม้จะเผชิญกับอุปสรรคในการทำงานก็ตาม หากบุคคลมีความสุขก็จะยังสามารถรักษาขวัญและกำลังใจไว้ได้ ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจทั้งในงานและในชีวิต รวมถึงสามารถดึงศักยภาพด้านความสามารถ สติปัญญา และความมุ่งมั่นมาใช้ในการทำงานได้อย่างเต็มที่ ซึ่งย่อมนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเมื่อบุคลากรสามารถบรรลุผลสำเร็จในการทำงาน ย่อมส่งผลให้มีความสุขในการทำงานมากขึ้น ความเครียดลดลง และนำไปสู่การลดลงของอัตราการขาด ลา ย้าย หรือการลาออก

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังพบว่า ครูจำนวนไม่น้อยประสบปัญหาด้านขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงาน พเยาว์ หมอเล็ก ได้ศึกษาปัญหาขวัญกำลังใจของครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ปัญหาที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูมีหลากหลายประการ ได้แก่ ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การขาดความจริงใจและความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ปัญหาด้านความรักในงาน เช่น รายได้ที่ไม่เพียงพอ และการจัดสรรงานที่ไม่ทั่วถึง ปัญหาด้านความสำเร็จในงาน เช่น การขาดความร่วมมือและการอบรมที่ไม่ทั่วถึง ปัญหาด้านการได้รับการยอมรับ เช่น การยกย่องความสำเร็จที่ไม่เสมอภาค และปัญหาด้านความพึงพอใจในงาน เช่น ภาระงานที่มากเกินไปและนโยบายการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของครู ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมความสุขในการทำงานจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น และควรได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาชีพครู ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาทุนมนุษย์ในสังคม (พเยาว์ หมอเล็ก, 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพัน โดยข้อมูลที่ได้หลังจากการศึกษาค้นคว้าวิจัย จะเป็นโอกาสเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานและปรับปรุง พัฒนาการบริหารงาน และเพื่อส่งเสริมความสุขในการทำงาน เพราะหากองค์กรเข้าใจระดับความสุขในการทำงานของบุคลากร จะสามารถตอบสนองความต้องการในด้านความสุข ของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรพยากรณ์

องค์ประกอบของความสุขในการทำงาน มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความพึงพอใจในงาน
2. ด้านความพึงพอใจในชีวิต
3. ด้านอารมณ์ทางบวก
4. ด้านอารมณ์ทางลบ

ตัวแปรเกณฑ์

องค์ประกอบของความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่

1. ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร
2. ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร
3. ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร
4. ด้านบรรทัดฐานทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ปีการศึกษา 2567 ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 71 คน และครู จำนวน 958

คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,029 คน จากสถานศึกษา 30 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 285 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน และครู จำนวน 255 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของ เครซี่และมอร์แกน (สกริพร เชาว์นชัย, 2560) ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูแต่ละสหวิทยาเขต ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและสหวิทยาเขต ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะตรวจสอบรายการ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งและสถานศึกษาในสหวิทยาเขต

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ข้อคำถาม 22 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านความพึงพอใจในงาน 2) ด้านความพึงพอใจในชีวิต 3) ด้านอารมณ์ทางบวก และ 4) ด้านอารมณ์ทางลบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ข้อคำถาม 20 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป็นเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร 2) ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทเพื่อประโยชน์ขององค์กร 3) ด้านความปรารถนาดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์กร 4) ด้านบรรทัดฐานทางสังคม มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบบสอบถามฉบับดังกล่าว ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัท ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของความสุขในการทำงานเท่ากับ 0.652 และความเชื่อมั่นของความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้ค่าความเชื่อมั่นค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.583

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร พร้อมแนบ QR Code แบบสอบถามในรูปแบบ Google form จัดส่งกลับคืนให้ผู้วิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 285 ฉบับ ได้รับฉบับที่สมบูรณ์กลับคืนจำนวน 285 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยจำนวนความถี่และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) วิเคราะห์ความสุขในการทำงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3) วิเคราะห์ความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงาน กับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาความสุขในการทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความสุขในการทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

ข้อ	ความสุขในการทำงาน	(n=285)		แปลผล	อันดับ
		$\bar{x}$	S.D.		
1.	ด้านความพึงพอใจในงาน	4.35	0.54	มาก	3
2.	ด้านความพึงพอใจในชีวิต	4.36	0.54	มาก	2
3.	ด้านอารมณ์ทางบวก	4.40	0.53	มาก	1
4.	ด้านอารมณ์ทางลบ	4.12	0.82	มาก	4
รวม		4.31	0.60	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสุขในการทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอารมณ์ทางบวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$) รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจในชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$) ด้านความพึงพอใจในงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านอารมณ์ทางลบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ในภาพรวม

ข้อ	ความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครู	ความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหาร (n=285)		แปลผล	อันดับ
		$\bar{x}$	S.D.		
1.	ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป็นเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร	4.47	0.46	มาก	1
2.	ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทเพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.44	0.48	มาก	3
3.	ด้านความปรารถนาดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์กร	4.39	0.50	มาก	4
4.	ด้านบรรทัดฐานทางสังคม	4.45	0.50	มาก	2
รวม		4.44	0.48	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป็นเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$) รองลงมา คือ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$) ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทเพื่อประโยชน์ขององค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความปรารถนาดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

ความสุขในการทำงาน(X)	ความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู(Y)				
	ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร(Y ₁)	ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร(Y ₂)	ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร(Y ₃)	ด้านบรรทัดฐานทางสังคม(Y ₄)	ความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู(Y _{รวม})
ด้านความพึงพอใจในงาน(X ₁)	0.672**	0.614**	0.666**	0.640**	0.722**
ด้านความพึงพอใจในชีวิต(X ₂)	0.661**	0.634**	0.642**	0.648**	0.720**
ด้านอารมณ์ทางบวก(X ₃)	0.668**	0.623**	0.630**	0.648**	0.715**
ด้านอารมณ์ทางลบ(X ₄)	0.188**	0.184**	0.177**	0.178**	0.202**
บรรยาการองค์การ (X _{รวม})	0.673**	0.633**	0.650**	0.649**	0.725**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 อยู่ในระดับความสัมพันธ์กันระดับสูง ($r = 0.725^{**}$) เมื่อพิจารณารายคู่ พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในงาน (X₁) กับด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร(Y₁) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.672^{**}$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ ด้านอารมณ์ทางลบ (X₄) กับด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร (Y₃) อยู่ในระดับความสัมพันธ์กับระดับต่ำมาก

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร พบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร พบว่า โดยภาพรวม ความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง องค์กรมีการบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน มีการจัดโครงสร้างและแบ่งหน้าที่ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรได้ทำงานตามความสามารถของตน ปัจจัยเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมความสุขในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร ก้องบุลยาพงษ์ และดวงกมล ปิ่นเฉลียว, เอกสฤษฎี ลักขิตานนท์ และจิรนนท์ ศรีภิรมย์, โฉนทัย เฉยดิษฐ์, นลินรัตน์ วงศ์ครูเสถียร และคณะ และ ชารินทร์ ระสร และคณะ ที่พบว่า ความสุขในการทำงานของบุคลากรในหลากหลายสาขาอาชีพ อยู่ในระดับมากเช่นกัน (เบญจพร ก้องบุลยาพงษ์และดวงกมล ปิ่นเฉลียว, 2559; เอกสฤษฎี ลักขิตานนท์ และจิรนนท์ ศรีภิรมย์, 2559; โฉนทัย เฉยดิษฐ์, 2559; นลินรัตน์ วงศ์ครูเสถียร, ชีรภัทร บุญสิทธิเมตตา, นริศรา ศรีสวัสดิ์, ภัทรวดี ทองคำแท้ และวุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์, 2560; ชารินทร์ ระสร, พงษ์นิมิต พงษ์ภิญโญ และพิมพ์พร จารุจิตร, 2567)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอารมณ์ทางลบมีระดับต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาสามารถลดความเครียดและอารมณ์เชิงลบของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เป็นผลจากกระบวนการบริหารที่เปิดกว้างและเน้นการมีส่วนร่วมของครู ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การร่วมแก้ไขปัญหา และความเข้าใจร่วมกัน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสร้างความสุขในการทำงานอย่างยั่งยืน

2. ความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรมีความรู้สึกที่ดีต่อสถานศึกษา มีความรัก ความภาคภูมิใจ และมีความสุขในการปฏิบัติงาน ทั้งยังมีความพึงพอใจในหน้าที่ของตน และมุ่งมั่นทุ่มเทแรงกายแรงใจในการปฏิบัติงานด้วยความเข้าใจในบทบาทหน้าที่อย่างเต็มที่ ส่งผลให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งบุคลากรยังมีความต้องการที่จะปฏิบัติงานในสถานศึกษาแห่งเดิมอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีความคิดที่จะลาออก ย้าย หรือเปลี่ยนสถานที่ทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Becker ซึ่งเสนอว่า บุคลากรที่มีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรมักจะมี ความพึงพอใจในงาน มีความพยายามในการทำงานให้ดีที่สุด และมีจิตใจที่มุ่งมั่นเห็นความก้าวหน้าขององค์กร โดยจะแสดงออกผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการทำงาน เช่น การมีความกระตือรือร้น การมีส่วนร่วม และความเอาใจใส่ต่อการกิจแม้เกินขอบเขตหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (Becker, H.S, 1960) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับอนุดิษฐ์ ฐานไชยกร ที่ระบุว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าขององค์กร เพราะสามารถสร้างแรงขับเคลื่อนให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ เต็มใจ และเสียสละ ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อ

องค์การในด้านต่าง ๆ เช่น การลดอัตราการขาดงาน การลาออก หรือการโยกย้าย และเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (อนุดิษฐ์ ฐานไชยกร, 2562) สอดคล้องกับลัมัย พรหมชัย ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่าระดับความผูกพันต่อองค์กรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ลัมัย พรหมชัย, 2558) และรัฐธิการ ชูยชวง ซึ่งศึกษาความผูกพันของข้าราชการครูต่อโรงเรียนในอำเภอวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ก็พบผลลัพธ์ในทำนองเดียวกัน คือ ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูอยู่ในระดับมากโดยรวม (รัฐธิการ ชูยชวง, 2556)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความผูกพันต่ำที่สุดคือ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร ซึ่งอาจสะท้อนถึงบริบทของบุคลากรที่มีถิ่นพำนักหรือภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่อื่น เมื่อมาปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ไม่ใช่ภูมิลำเนาเดิม จึงมีแนวโน้มที่จะขอย้ายกลับภูมิลำเนาหลังจากปฏิบัติงานในระยะหนึ่ง ส่งผลให้ความผูกพันกับสถานศึกษาในปัจจุบันลดลง อีกทั้งครูอัตราจ้างที่ยังไม่ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการมักเผชิญกับข้อจำกัดด้านความก้าวหน้าในสายงานและความมั่นคงในชีวิต ส่งผลให้มีแนวโน้มในการเปลี่ยนสถานที่ทำงานอยู่บ่อยครั้ง ข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัมพวัน ด่วนเดิน ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ซึ่งพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อลงลึกในรายด้าน พบว่า ความภักดี เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างบริบทส่วนบุคคลกับระดับของความผูกพันต่อองค์กร (อัมพวัน ด่วนเดิน, 2556)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จากผลการศึกษาพบว่า ความสุขในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความผูกพันต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย สะท้อนให้เห็นว่าระดับความสุขในการทำงานที่สูงส่งผลโดยตรงต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษา ความสัมพันธ์เชิงบวกดังกล่าว อาจเกิดจากบริบทของสถานศึกษาที่มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกันอย่างเป็นระบบ รวมถึงการสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและแบ่งปันองค์ความรู้กับเพื่อนร่วมงาน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดบรรยากาศของการมีส่วนร่วมทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกเป็นส่วนสำคัญขององค์กร ผลที่ตามมาคือ ผู้บริหารและครูเกิดความเชื่อมั่นในเป้าหมายและค่านิยมของสถานศึกษา มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อองค์กร และมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเพิ่มระดับความผูกพันต่อองค์กร และช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการ

เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ Ahmad และ Marinah ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียน และพบว่าทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($r = 0.44$) (Ahmad, A. R., & Marinah, A, 2013)เช่นเดียวกับผลการศึกษาของปกรณ อัครกาญจนสุภา ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับความผูกพันต่อองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษา มาตรฐานสากล จังหวัดนครปฐม พบว่าทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.725^{**}$, $p < .01$) (ปกรณ อัครกาญจนสุภา, 2559)

จากข้อมูลดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า สถานศึกษาที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน ย่อมส่งผลให้ระดับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร สรุปได้ดังนี้ 1) ความสุขในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง แต่ด้านอารมณ์ทางลบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนถึงความจำเป็นในการส่งเสริมบรรยากาศที่เปิดเผย เป็นมิตร และเคารพซึ่งกันและกัน ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการสื่อสาร สนับสนุนทางจิตใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในองค์กร 2) ความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณค่าในวิชาชีพ สนับสนุนการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการยอมรับ พัฒนา และให้รางวัล เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ลดแนวโน้มการลาออกหรือโยกย้าย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าความสุขในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันอย่างชัดเจน ผู้บริหารควรร่วมกับครูกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ของสถานศึกษา พร้อมส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมุ่งมั่น นอกจากนี้ควรจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ และเอื้อต่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะ

1) ควรศึกษาความสุขในการทำงานและความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

3) ควรศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารที่ส่งเสริมความสุขในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- ธารินทร์ ระศร ,พงษ์นิมิต พงษ์ปัญญา และพิมพ์พร จารุจิตร. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2567 จาก https://www.edu.msu.ac.th/JAD/home/journal_file/377.pdf.
- นฤ จ้างประเสริฐ. (2560). ความสุขในการทำงานและพฤติกรรมการมีจริยธรรมในการทำงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. ใน *การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- นลินรัตน์ วงศ์ครูเสถียร, อธิภัทร บุญสิทธิเมตตา, นริศรา ศรีสวัสดิ์, ภัทรวดี ทองคำแท้ และวุฒิชัย อารักษ์โพธิ์วงศ์. (2560). ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุน สังกัดมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 4(2), 182-206.
- เบญจพร ก้องบุลยาพงษ์และดวงกมล ปิ่นเฉลียว. (2559). ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารพยาบาลตำรวจ*, 8(2), 151-158.
- ปกรณ อัครกาญจนสุภา. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้และความผูกพันองค์กร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม ประเทศไทย. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพียว หน่อเล็ก. (2560). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. ใน *การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ภัทรดนัย ฉลองบุญ. (2561). ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ. *Journal of MCU Peace Studies Special Issue*, 6(พิเศษ), 590-598.
- ภูริชญา ยิ้มแย้ม. (2556). โมเดลความสัมพันธ์สาเหตุในการทำงานของครูโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัฐิการ ชูชวง. (2556). ความผูกพันของข้าราชการครูต่อโรงเรียนในอำเภอวังสมบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ลมัย พรหมชัย. (2558). การศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. ใน *การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข. (2559). ROI ขององค์กรที่มีความสุข. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/111570>.
- สถิรพร เชาวนชัย. (2560). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. (2567). *สารสนเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 2567*. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2567 จาก <https://shorturl.asia/TltHn>.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. (2564). *ข้อมูลบุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี*. ชลบุรี: กองการเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี.
- อโณทัย เฉยดิษฐ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานบริษัท AAA. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อนุดิษฐ์ ฐานไชยกร. (2562). ความผูกพันในองค์การ. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 4(1), 32-45.
- อัมพวัน ต่วนเดิน. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับผูกพันต่อองค์การ ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. ใน *การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เอกสฤษฎี ลักษณะิตานนท์ และจิรนนท์ ศรีภิรมย์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร คณะรัฐศาสตร์. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Ahmad, A. R., & Marinah, A. (2013). Learning organization and organizational commitment in primary school. *International Proceedings of Economics Development and Research*, 60(12).
- Becker, H.S. (1960). Notes on Concept of Commitment. *The American Journal of Sociology*, 66(1), 32-40.
- Manion, J. (2003). Joy at Work: Creating a positive workplace. *Journal of Nursing Administration*, 33(12), 652-655.

การพัฒนาชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์
สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม*

DEVELOPMENT OF AN AUTOMOTIVE PAINTING SKILL TRAINING PACKAGES
FOR VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS
IN THE INDUSTRIAL SUBJECT TYPT

*อภิรักษ์ บุญดัด, สุรวุฒิ ยะนิล, พงสุวัฒน์ เสริมศิริกาญจนา, เมธา อึ้งทอง
Apirak Boondad, Surawut Yanin, pongsuwat sermsirikarnjana, Metha Uengthong
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ประเทศไทย
King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand
*Corresponding Author, E-mail: apirak378@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพการพัฒนาชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์กับเกณฑ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 26 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบบันทึกสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน 2) ชุดฝึกทักษะ 3) แบบประเมินความเหมาะสม มีความตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.60-1.00 4) แบบประเมินทักษะ มีความตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นจากการสังเกตของเกณฑ์การประเมินระหว่างผู้ประเมิน 0.70 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะที่จัดทำขึ้นมีเนื้อหาครอบคลุมความรู้การปฏิบัติงาน การเลือกใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ การโปวสี ชัดพื้นผิว พ่นสี การผสมสีตามสูตร ไปจนถึงการพ่นสีจริง โดยชุดฝึกถูกออกแบบในลักษณะกิจกรรมเชิงปฏิบัติที่มีลำดับขั้นชัดเจน พร้อมแบบฝึกและคู่มือผู้เรียนที่

* Received: 1 April 2025; Revised: 19 May 2025; Accepted: 24 May 2025

สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาชุดฝึกทักษะในการเรียนรู้ ความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, $S.D. = 0.13$) ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาอุตสาหกรรมที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 และผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนหลังการใช้ชุดฝึกทักษะสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดฝึกทักษะ, ประกาศนียบัตรวิชาชีพ, พ่นสีรถยนต์, ช่างอุตสาหกรรม

Abstract

The objective of this research article is to develop and determine the effectiveness of a skill training kit in automotive painting, and to compare the learning achievement of students who studied using the training kit with a predetermined criterion. This research is qualitative in nature. The sample consisted of one class of 26 third-year vocational certificate students, selected through cluster sampling. The instruments used for data collection included: 1. A problem record form and instructional problem-solving guide, 2. A skill training kit, 3. An appropriateness evaluation form with content validity ranging from 0.60 to 1.00, 4. A performance assessment form with content validity ranging from 0.60 to 1.00, and inter-rater reliability of 0.70. Data were analyzed using content analysis, mean, standard deviation, and t-test statistics.

The research findings revealed that the developed skill training kit covered practical knowledge, including the selection of tools and equipment, surface preparation, putty application, sanding, paint spraying, color mixing based on formulas, and actual painting. The training kit was designed as a series of well-structured hands-on activities, accompanied by exercises and a learner's manual that allows for self-directed learning. The researcher was therefore motivated to develop this skill training kit for instructional purposes. The overall appropriateness of the training kit was rated at the highest level (mean = 4.59, $S.D. = 0.13$). The effectiveness of the skill training kit for

vocational certificate students in the industrial field exceeded the specified standard of 75/75. Moreover, the comparison of students' practical performance after using the training kit showed results significantly higher than the 75 % threshold, at a statistical significance level of .05.

Keywords: Skill Training Kit, Vocational Certificate, Automotive Painting, Industrial Technician

บทนำ

อุตสาหกรรมยานยนต์นับเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการพ่นสีรถยนต์ ซึ่งมีความสำคัญทั้งด้านความสวยงามและการป้องกันพื้นผิวจากปัจจัยภายนอก เช่น การกัดกร่อนและรังสี UV ปัจจุบัน เทคโนโลยีการพ่นสีพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการใช้ระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และเทคโนโลยี Electrostatic เพื่อเพิ่มความแม่นยำและลดการสูญเสีย อีกทั้งยังมีแนวโน้มการใช้สีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สีที่มีสารระเหยต่ำ (Low-VOC) และปราศจากสารตะกั่ว เพื่อตอบสนองกับความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมทั่วโลก ความต้องการที่เพิ่มขึ้นของรถยนต์ โดยเฉพาะในประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ ส่งผลให้อุตสาหกรรมพ่นสีเติบโตควบคู่กับความต้องการกระบวนการที่มีประสิทธิภาพสูง นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาสีและวัสดุเคลือบผิว เช่น สีเปลี่ยนสีตามอุณหภูมิ (Thermochromic Paint) และสีซ่อมแซมตัวเองได้ (Self-healing Paint) เพื่อตอบโจทยตลาดและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ยานยนต์ (Lee, S., & Kim, H, 2020)

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์และขับเคลื่อนประเทศ โดยเฉพาะในยุคที่เศรษฐกิจและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาที่มุ่งพัฒนาทักษะจึงมีความจำเป็นต่อการตอบสนองตลาดแรงงานและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การศึกษาช่วยพัฒนาทั้งความรู้และทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ขณะเดียวกัน การศึกษาระดับสูงและอาชีวศึกษามุ่งพัฒนาทักษะเฉพาะทางด้านเทคนิค วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2565) ระบบการศึกษาไทยมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวโน้มโลกและความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เช่น e-learning และแพลตฟอร์มดิจิทัล รวมถึงการปรับหลักสูตรให้เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการบูรณาการทักษะที่สอดคล้องกับการทำงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) นอกจากนี้ การพัฒนา Soft Skills

เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ควบคู่กับ Hard Skills เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยีและการเขียนโปรแกรม เป็นสิ่งจำเป็นต่อการทำงานในยุคดิจิทัล แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ยังช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาทักษะใหม่ได้อย่างต่อเนื่องผ่านการเรียนออนไลน์และการฝึกอบรม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2564)

ชุดฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะทางอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเน้นการออกแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Lee, S., & Kim, H, 2020) การพัฒนาชุดฝึกทักษะควรคำนึงถึงเป้าหมาย วิธีการเรียนรู้ และเทคโนโลยีที่สนับสนุนการฝึก รวมทั้งความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อให้หลักสูตรตอบโจทย์ตลาดแรงงาน แม้ชุดฝึกทักษะจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แต่ยังมีความท้าทาย เช่น ความพร้อมของผู้เรียน ขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ และความเหลื่อมล้ำทางสังคม แนวทางแก้ไข ได้แก่ การพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการเข้าถึงที่เท่าเทียม การอบรมครูให้ใช้เทคโนโลยีการสอนสมัยใหม่ และการออกแบบชุดฝึกที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น การพัฒนาชุดฝึกทักษะจึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและแรงงานของประเทศอย่างยั่งยืน

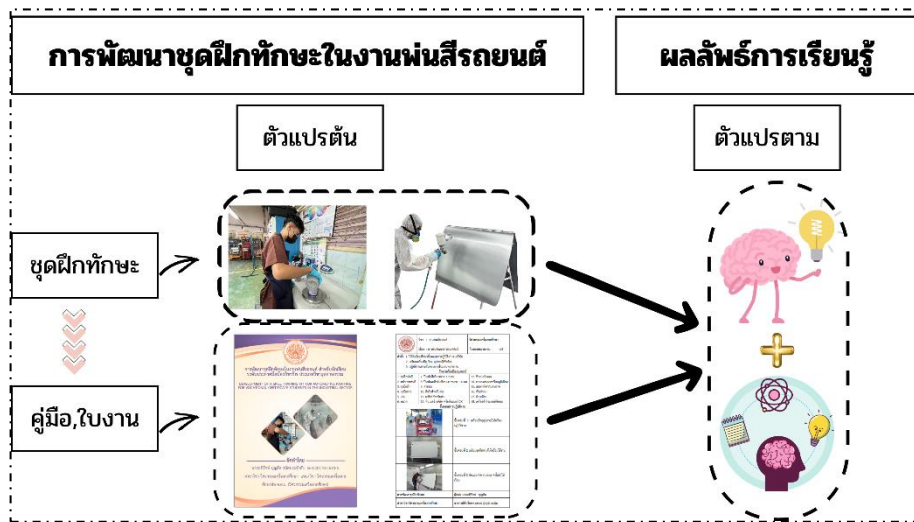
การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มาใช้ เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพ ของชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ ซึ่งส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้น เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร และการนำความรู้และทักษะไปใช้ในการประกอบอาชีพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพการพัฒนาชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์กับเกณฑ์

กรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะในการพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ในครั้งนี้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนและแนวทางการพัฒนาชุดฝึกทักษะการพ่นสีรถยนต์ มีรายละเอียดดังนี้ แหล่งข้อมูล ได้แก่ บันทึกหลังแผนการสอนวิชางานพ่นสีรถยนต์ แบบบันทึกผลการเรียนและประเมินผล และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความถูกต้อง พบว่า ทุกประเด็นมีความเหมาะสมถูกต้อง การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารบันทึกหลังแผนการสอน แบบบันทึกผลการเรียนและประเมินผล และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมบันทึกข้อมูลลงในเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาชุดฝึกทักษะในการพ่นสีรถยนต์ มีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 2.1 ออกแบบกระบวนการสร้างชุดฝึกทักษะในการพ่นสีรถยนต์ พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ แหล่งข้อมูล เอกสารงานวิจัยตำราที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี

กระบวนการพัฒนาดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการออกแบบเชิงวิศวกรรม การสร้างและพัฒนาชุดฝึกทักษะงานพันสียยนต์ และหลักการสร้างแบบบันทึก 2) สร้างแบบบันทึกตามกรอบองค์ประกอบของการออกแบบเชิง วิศวกรรมการสร้างและพัฒนาชุดฝึกทักษะงานพันสียยนต์ 3) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมด้านการใช้ภาษาและความสอดคล้องในแต่ละประเด็น ของแบบบันทึกการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเชิงวิศวกรรม การสร้างและพัฒนาชุดฝึกทักษะการพันสียยนต์ 4) ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ จัดพิมพ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนย่อยที่ 2.2 การพัฒนาชุดฝึกทักษะในการพันสียยนต์ แหล่งข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนย่อยที่ 2.1 และเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดฝึกทักษะมีกระบวนการพัฒนา ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหางานพันสียยนต์ และการใช้งานของชุดฝึกทักษะงานพันสียยนต์ ประกอบด้วย (1) ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพันสียยนต์ และ (2) กำหนดขอบเขตเนื้อหาและกรอบในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยใช้ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2

2) กำหนดขอบเขตข้อจำกัดของการพัฒนาชุดฝึกทักษะ ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2567 ได้แก่ (1) ศึกษาเนื้อหาวิชาช่างงานพันสียยนต์เรื่องการพันสียจริงและเคลือบเคลียร์ (2) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

3) รวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารงานวิจัย บทความ และตำรา

4) ออกแบบร่างเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาชุดฝึกทักษะชุดฝึกทักษะ

5) สร้างชุดฝึกงานพันสียยนต์ ประกอบด้วย (1) ขั้นตอนการพันสีย (2) การปรับตั้งแรงดันลมและการไหลของสีย (3) ทดสอบการพันสีย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ชุดฝึกทักษะการพันสียยนต์

ขั้นตอนย่อยที่ 2.3 พัฒนาคู่มือการใช้ชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ แหล่งข้อมูล เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคู่มือการใช้สื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ศึกษาองค์ประกอบของสื่อการเรียนรู้ 2) รวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคู่มือการใช้สื่อการเรียนรู้ 3) สร้างคู่มือประกอบการใช้งานสื่อการเรียนรู้ โดยประกอบด้วย ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง พบว่า ทุกประเด็นมีความเหมาะสมถูกต้อง

ขั้นตอนย่อยที่ 2.4 ศึกษาความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิที่คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ข้าราชการครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ 1 คน ข้าราชการพิเศษ 5 คน ข้าราชการ 2 คน และพนักงานราชการ 1 คน โดยทุกคนมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปในสาขาวิชาช่างยนต์ เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60–1.00 การเก็บข้อมูลดำเนินการโดยการส่งแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์ตามวันและเวลาที่นัดหมาย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม มีราย ละเอียดดังนี้

กลุ่มทดลองประกอบด้วยนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 26 คน ที่เรียนรายวิชางานพ่นสีรถยนต์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว 3 คน กลุ่มที่ 2 ทดสอบแบบกลุ่ม 9 คน และกลุ่มที่ 3 ทดสอบภาคสนาม 25 คน โดยจัดกลุ่มแบบความสามารถ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ ชุดฝึกทักษะ และแบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน

ผลการทดลองพบว่า การทดสอบแบบเดี่ยวและแบบกลุ่มมีค่าประสิทธิภาพ 71.11/71.66 และ 71.85/72.22 ตามลำดับ ต่ำกว่าเกณฑ์ 75/75 นักเรียนยังขาดความมั่นใจและมีข้อผิดพลาดเล็กน้อยในการปฏิบัติงาน จึงได้ปรับปรุงชุดฝึกเพิ่มเติม ส่วนการทดสอบภาคสนามมีค่าประสิทธิภาพ 75.20/75.60 เป็นไปตามเกณฑ์ นักเรียนสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง มั่นใจ และมีความพร้อมในการใช้ชุดฝึกทักษะมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากร คือ นักเรียนที่เรียนแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 จำนวน 216 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 26 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) ชุดฝึกทักษะ และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One-Shot Case Study ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 การวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบคะแนนเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ โดยใช้สถิติทดสอบค่าที

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

วิชา : งานพ่นสีรถยนต์	วิศวกรรมเครื่องกลศึกษา
เรื่อง : การพ่นสีและการพ่นสี	ใบเนื้อหา 1/6
ปืนพ่นสี ปืนพ่นสีเป็นเครื่องมือช่างที่ใช้ในการตกแต่งชิ้นงาน ช่วยให้ทำงานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ได้งานออกมาเรียบเนียนสวย ไม่ติดสีกับงานไม้, งานโลหะ, งานสีรถยนต์ ปืนพ่นสีมีทั้งแบบใช้ถังแก๊สและไฟฟ้า โดยปืนพ่นสีที่ใช้กับชิ้นงานมีหลากหลายรุ่นให้เลือกใช้ตามลักษณะของงาน มีดังนี้ ประเภทของปืนพ่นสี แบ่งออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ 1. ปืนพ่นสีแบบอัดอากาศ (Pressure Feed) 2. ปืนพ่นสีแบบโน้มถ่วง (Gravity Feed) 3. ปืนพ่นสีแบบดูด (Suction Feed) 1. ปืนพ่นสีแบบอัดอากาศ (Pressure Feed) ปืนพ่นสีแบบแรงดันจะเป็นการรับสีผ่านสายที่ต่อมาจากถังอัดแรงดัน ซึ่งปืนพ่นสีชนิดนี้นิยมใช้กับเครื่องพ่นสีแบบไม่ใช้ลม (Airless Spray) เพราะปืนพ่นสีชนิดนี้จะให้ความเร็วขึ้นสีที่สูง ไม่ทำงานพ่นสีมีความรวดเร็ว ยืดหยุ่นเหมาะสำหรับงานที่ต้องการความหนาของสีมาก อย่างเช่น พ่นสีอาคาร หรือ พ่นสีถนนด้วยสีรถยนต์ รูปที่ 2.1 ปืนพ่นสี (ที่มา https://www.fineengineering.com) รูปที่ 2.2 ปืนพ่นสีแบบอัดอากาศ (ที่มา https://www.anestwatthailand.com)	
การพัฒนาชุดฝึกทักษะ	ผู้สอน นายอภิรักษ์ บุญดี
สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลศึกษา	อาจารย์ที่ปรึกษา ศ.ดร.สุวิทย์ ยะนิล

วิชา : งานพ่นสีรถยนต์	วิศวกรรมเครื่องกลศึกษา
เรื่อง : การพ่นสีและการพ่นสี	ใบมอบหมายงาน 1/6
คำสั่ง 1. ให้นักเรียนศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานจนเข้าใจ 2. เตรียมเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ให้พร้อม 3. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนของใบมอบหมายงาน วัตถุประสงค์/เนื้อหา/อุปกรณ์ 1. ชุดฝึกพ่นสี 7. ปืนพ่นสีแรงดัน 1.3 มม. 13. ถังแก๊ส AAA 2. หน้ากากพ่นสี 8. ปืนพ่นสีแรงดัน 1.4 มม. 14. ถังแก๊สแบบรีดหรือถังอื่น 3. ถังแก๊ส 9. สายลม 15. อุปกรณ์ทำความสะอาด 4. ถังแก๊ส 10. สีสีพ่นสีพ่น 16. ผ้าขาว 5. แก้ว 11. เครื่องวัดอุณหภูมิ 17. ถังน้ำ 6. หมวก 12. ถังแก๊ส 2K หรือถังแก๊ส 2K 18. เครื่องวัดอุณหภูมิ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน - ขั้นตอนที่ 1 เตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมปฏิบัติงาน - ขั้นตอนที่ 2 เตรียมชุดฝึกพ่นสีให้พร้อมใช้งาน - ขั้นตอนที่ 3 จัดและทำการพ่นสีตามใบสั่งงาน การพัฒนาชุดฝึกทักษะ ผู้สอน นายอภิรักษ์ บุญดี สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา ศ.ดร.สุวิทย์ ยะนิล	

รูปที่ 3 ตัวอย่างชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญต่อชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (n=9)

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{x}$	S.D.	
1) สารสำคัญของเนื้อหา	4.63	0.05	มากที่สุด
2) จุดประสงค์การเรียนรู้	4.39	0.11	มาก
3) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	4.58	0.15	มากที่สุด
4) เนื้อหาสาระ	4.60	0.01	มากที่สุด
5) กิจกรรมการเรียนการสอน	4.57	0.13	มากที่สุด
6) การวัดและประเมินผล	4.67	0.04	มากที่สุด
7) ใบเนื้อหา	4.69	0.09	มากที่สุด
8) ใบมอบหมายงาน	4.64	0.22	มากที่สุด
9) ใบสังเกตพฤติกรรม	4.44	0.17	มาก
10) ใบตรวจให้คะแนน	4.56	0.19	มาก
11) เอกสารประกอบการสอน	4.62	0.11	มากที่สุด
12) คู่มือครู	4.60	0.10	มากที่สุด
รวม	4.59	0.13	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญต่อชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม พบว่า โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า 12 รายการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด คือ ใบเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.09) รองลงมา คือ การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.04) ใบมอบหมายงาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.22) สารสำคัญของเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.05) เอกสารประกอบการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = 0.11) เนื้อหาสาระ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.01) คู่มือครู มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.10) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.15) กิจกรรมการเรียนการสอน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.13) ใบสังเกตพฤติกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.17) ใบตรวจให้คะแนน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.19)

S.D. = 0.19) และจุดประสงค์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.11) ตามลำดับ

ผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม นำเสนอดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ ในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

คะแนน	จำนวนนักเรียน	คะแนน		%	เกณฑ์ที่กำหนด
		คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย		
กระบวนการ (E_1)	25	20	15.04	75.20	75
ผลลัพธ์ (E_2)		20	15.12	75.60	75

จากตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพพบว่าประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ ในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ของกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 75.20 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 75.60 ประสิทธิภาพของชุดฝึกเรื่องงานซ่อมบำรุงชุดเพื่อส่งกำลังของเครื่องกลึงร่วมกับการเรียนรู้เชิงสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75

ผลการศึกษาทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	df	P-Value*
	26	25.23	2.07	63.50	25	0.00

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมจำนวน

26 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 25.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.07 เมื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี มีทักษะการปฏิบัติงานเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 63.50$, $df = 25$, $p = 0.00$)

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนและแนวทางพัฒนาชุดฝึกทักษะงานพ่นสีรถยนต์ พบว่า การจัดการเรียนการสอนรายวิชางานพ่นสีรถยนต์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประสบปัญหานักเรียนขาดทักษะในการปฏิบัติ เนื่องจากมีชุดฝึกทักษะไม่เพียงพอและเวลาเรียนจำกัด ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะได้ตามสมรรถนะของรายวิชาและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการขาดแคลนอุปกรณ์และสื่อการสอนที่เหมาะสม ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย มงคลเจริญ เรื่อง “การพัฒนาชุดฝึกทักษะงานพ่นสีรถยนต์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ” ที่พบว่า ชุดฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (สมชาย มงคลเจริญ, 2561)

2. ผลการศึกษาความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะงานพ่นสีรถยนต์ ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า ชุดฝึกทักษะงานพ่นสีรถยนต์สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ใบเนื้อหา การวัดและประเมินผล ใบมอบหมายงาน สารสำคัญของเนื้อหา เอกสารประกอบการสอน เนื้อหาสาระ คู่มือครู จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนใบสังเกตพฤติกรรม ใบตรวจให้คะแนน และจุดประสงค์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลันธรณ์ สุดอุดม และคณะ เรื่อง “การพัฒนาทักษะการเขียนเส้นในงานเขียนแบบด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ MIAP ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน” ที่พบว่า ชุดฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, $S.D. = 0.08$) และมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ชลันธรณ์ สุดอุดม และคณะ, 2567)

3. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะงานพันสียยนต์ ผลการศึกษาพบว่า ชุดฝึกทักษะงานพันสียยนต์สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 80.40 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 84.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 แสดงให้เห็นว่าชุดฝึกมีคุณภาพและสามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสำเร็จดังกล่าวอาจมาจากกระบวนการพัฒนาชุดฝึกที่มีการทดลองและประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบก่อนนำไปใช้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ ลิ้มวีระประจักษ์ เรื่อง “ชุดฝึกทักษะการประมาณการขั้นอัดแป้นเกลียวและสลักเกลียว” ซึ่งพบว่าชุดฝึกมีคุณภาพในระดับดีมาก มีประสิทธิภาพ 96.78% ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 100/100 พร้อมความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับดีมาก (สุรศักดิ์ ลิ้มวีระประจักษ์, 2559)

4) ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะในงานพันสียยนต์ จำนวน 26 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 25.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.02 พบว่า นักศึกษามีทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 63.50$, $df = 25$, $p = 0.000$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากชุดฝึกทักษะในงานพันสียยนต์ มีความน่าสนใจ ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง อาจเนื่องด้วยกระบวนการพัฒนางานวิจัยที่ความชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมศักดิ์ ด้วงงาม และคณะ ได้ทำ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกปฏิบัติการต่อวงจรระบบสัญญาณไฟฟ้ารถยนต์สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตร สาขางานยานยนต์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกปฏิบัติการต่อวงจรระบบสัญญาณไฟฟ้ารถยนต์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 72.22 : 80.46 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติการต่อวงจรระบบสัญญาณไฟฟ้ารถยนต์ สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เฉลิมศักดิ์ ด้วงงาม และคณะ, 2559)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การวิจัยการพัฒนาชุดฝึกทักษะในงานพันสียยนต์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สรุปได้ดังนี้

1) ชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์มีจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการเรียนการสอน

2) ชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์ มีจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน

3) ชุดฝึกทักษะในงานพ่นสีรถยนต์สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์พฤติกรรม เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ใบมอบหมายงาน สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4) องค์ประกอบจัดทำครบถ้วนสมบูรณ์ เหมาะสมสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

1) นำชุดฝึกทักษะไปใช้ในสถาบันการศึกษา เช่น วิทยาลัยเทคนิค หรือศูนย์ฝึกอบรมด้านยานยนต์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการพ่นสีให้กับนักเรียนและผู้ฝึกอบรม

2) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่สามารถใช้ร่วมกับชุดฝึกทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

3) จัดทำคู่มือการใช้งานและการดูแลรักษาชุดฝึก เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรพัฒนาชุดฝึกทักษะเพิ่มเติมในหัวข้ออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับงานพ่นสีรถยนต์ เช่น และการโป้วสี การเตรียมพื้นผิว

2) ควรนำไปใช้กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมตัวถังและสีรถยนต์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล. สำนักพิมพ์การศึกษา.
- เฉลิมศักดิ์ ดั่งงาม และคณะ. (2559). การพัฒนาชุดฝึกปฏิบัติการต่อวงจรระบบสัญญาณไฟฟ้ารถยนต์สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตร สาขางานยานยนต์. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 15(1), 44-50.
- ชลันธรณ์ สุดอุดม และคณะ. (2567). การพัฒนาทักษะการเขียนเส้นในงานเขียนแบบ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ MIAP ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสาร T-VET. Journal สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3*, 8(15), 180-201.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2564). *การเรียนรู้ตลอดชีวิต: แนวทางและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมชาย มงคลเจริญ. (2561). การพัฒนาชุดฝึกทักษะงานพ่นสีรถยนต์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. *วารสารเทคโนโลยีและการศึกษาอุตสาหกรรม*, 15(2), 45-60.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2565). *แนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การอาชีวศึกษา.
- สุรศักดิ์ ลิ้มวีระประจักษ์. (2559). ชุดฝึกทักษะการประมาณการขันอัดแป้นเกลียวและสลักเกลียว. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 7(2), 123-131.
- Lee, S., & Kim, H. (2020). Advanced Coating Technologies for Automobiles. *Engineering Innovations Journal*, 15(3), 45-60.

การศึกษาระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดนครพนม*

A STUDY OF THE ONLINE LEARNING SYSTEM FOR GRADE 8 STUDENTS IN
SECONDARE SCHOOLS IN NAKHONPHANOM PROVINCE

ปภักร สายบัว

Papangkorn Saibua

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์นครพนม, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, NakhonPhanom Buddhist College, Thailand

E-mail: Sayyaikai27@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษางานวิจัยระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จังหวัดนครพนม 2) เพื่อสังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จังหวัดนครพนม การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสังเคราะห์ มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูล Nriis และ Thailis ระหว่างปี 2556–2565 จำนวน 15 เรื่อง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสร้างแบบสอบถามและพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้ออนไลน์ พร้อมสรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ต้องมีการปรับตัวให้เกิดการแพร่หลายของแนวทางจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องใช้สื่อและเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น Google Sites เป็นอีกสื่อที่สามารถตอบสนองการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงการศึกษาในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2) ผลที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ที่นิยมมากที่สุด คือ

* Received: 22 April 2025; Revised: 26 June 2025; Accepted: 27 June 2025

google site ทำให้สามารถรู้ถึงประโยชน์และความสำคัญได้อย่างหลากหลาย ดังนี้ 1. สร้างแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ง่าย 2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน 3. สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู 4. ประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะ Google Sites เป็นเครื่องมือที่ใช้งานได้ฟรี และ 5. ใช้งานง่าย

คำสำคัญ: การศึกษา, การเรียนรู้, ระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์

Abstract

This research aims to 1) study the research on online learning system of Mathayom 2 students in Nakhon Phanom Province, and 2) synthesize the research on online learning system of Mathayom 2 students in Nakhon Phanom Province. This research is a document synthesis research. The research methodology is to study research related to online learning systems from the Nriis and Thailis databases between 2013-2022, totaling 15 studies. The data is analyzed and synthesized to create a questionnaire and develop online learning innovations, along with summarizing the results and recommendations.

The research results found that 1) Research studies on online learning systems Due to the outbreak of the coronavirus disease 2019, it has affected the teaching and learning management in educational institutions. There must be an adjustment to promote the spread of online learning management approaches. Therefore, teachers must use media and technology to support learning, such as Google Sites, which is another media that can appropriately respond to the current learning management, which is in line with the policy of the Ministry of Education in developing the nation's youth into the 21st century world, aiming to promote learners to have morality, love being Thai, have analytical thinking skills, creativity, technology skills, and be able to work with others. 2) The results obtained from the synthesis of research on the study of the most popular online learning system, Google Sites, can show the benefits and importance in many ways, as follows: 1. Create easy-to-access learning resources

2. Promote student participation
3. Support teachers' teaching and learning management
4. Save costs because Google Sites is a free tool and
5. Easy to use, etc.

Keyword: Education, learning, Online learning system

บทนำ

กระบวนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ในโรงเรียนมัธยมต่าง ๆ ในช่วงที่มีโรคระบาดโควิด -19 การเรียนรู้ทางออนไลน์เกี่ยวกับนักเรียนในช่วงการระบาดของ โควิด-19 มีงานวิจัยเรื่อง “Online Learning on Students during the COVID-19 Pandemic” โดย Amer H. และ Ouhida A. (2022) ที่ตีพิมพ์ใน Clinical Medical Reviews and Case Reports (ฉบับ 9:412) นั้น เป็นบทความเชิงทบทวนสถานการณ์ (review article) ที่วิเคราะห์ผลกระทบและข้อจำกัดของการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 (Amer H, Ouhida A, 2567) ยังมีข้อจำกัดหลายประการ สถานศึกษาจะต้องมีความพร้อมด้านครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งระบบการจัดการ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน และผู้สอนจะต้องรับฟังผลสะท้อนกลับ (feedback) จากนักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงโรงเรียนจะต้องแน่ใจว่านักเรียนแต่ละคนเข้าถึงอุปกรณ์การเรียนรู้แบบออนไลน์ และมีระบบ internet ที่เสถียรรองรับการเรียนรู้ไม่ว่านักเรียนจะอยู่สถานที่ใดและต้องการเรียนเวลาใด นอกเหนือจากนั้น ผู้สอนจะต้องมีการกำกับติดตามถึงพฤติกรรมในการเรียนออนไลน์ของนักเรียน และจะต้องมีการประเมินผลการเรียนอย่างมีระบบ กระบวนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนก้าวทันโลก เพราะความรู้ในปัจจุบันไม่ได้มีอยู่เพียงแคในห้องเรียน ห้องสมุด หรือในหนังสือเรียนเพียงอย่างเดียว แต่องค์ความรู้ในทุกสาขาวิชาในปัจจุบันนั้น อยู่แค่เพียงปลายนิ้วมือ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการในด้านเวลา สถานที่ และความพึงพอใจ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ก้าวทันโลกและรู้เท่าทันนักเรียนด้วยเช่นกัน จึงจะสามารถแนะนำให้นักเรียนได้ว่าการใช้ internet ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเกิดการเรียนรู้สูงสุดนั้นต้องทำอย่างไร

ในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีได้พัฒนาแบบก้าวกระโดด ทุกสิ่งทุกอย่างสามารถหาได้จากออนไลน์ ทั้งสื่อที่เป็นเชิงบวกและเชิงลบ ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีในนักเรียน ผู้สอนจะต้องเป็นผู้แนะนำคัดเลือก เพื่อนักเรียนสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์สูงสุด (วิจารณ์ พานิช, 2555) เนื่องจากเทคโนโลยีเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยที่ผู้สอนต้องหมั่น

เรียนรู้ ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมตามช่วงวัยของผู้เรียน ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ จะเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ทั้งในทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถเลือกใช้เวลาในการเรียนได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องกังวลกับการจำกัดเวลาอยู่แค่ในตารางเรียน และผู้เรียนสามารถเรียนที่ไหนก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเรียนที่โรงเรียนเพียงเท่านั้น กระบวนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์นี้ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถ และยังเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง รวมถึงยังมีความสอดคล้องตามแนวปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษา และการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล (เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม, 2559) วิธีการสอนยุคปัจจุบัน มีการใช้นวัตกรรมการจัดกิจกรรมเพื่อการสอนออนไลน์ หรือบนเครือข่าย internet ด้วยนวัตกรรมประยุกต์เชิงบูรณาการสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา และเป็นปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และปัจจุบันข้อมูลความรู้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ปรากฏอยู่ในโลกออนไลน์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น website, facebook, line, twitter ในขณะเดียวกัน ผู้สอนยังสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by doing and thinking) (วิจารณ์ พาณิช, 2555) กระบวนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ผู้สอนสามารถเลือกใช้ระบบที่มีอยู่แล้ว เช่น google classroom, google site, kahoot, Google Meet, Zoom, Skype, Slack และ Microsoft Team หรือออกแบบ application เอง โดยสามารถใช้ drive, docs, gmail, หรือ sheet โดยจะใช้เป็นช่องทางของระบบการสื่อสารในกระบวนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์นี้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านคอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์มือถือที่เชื่อมต่อ internet

นอกเหนือไปจากนั้น ความแตกต่างระหว่างนักเรียนแต่ละโรงเรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคล ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้สอนควรจะต้องตระหนักถึงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละโรงเรียน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การวิจัยเชิงวิเคราะห์เพื่อหาแบบระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ที่นิยมใช้กันมากที่สุดคืออะไร ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสนใจที่จะหาคำตอบเป็นลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษางานวิจัยระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จังหวัดนครพนม

2. เพื่อสังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “การศึกษาระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดนครพนม” เป็นงานวิจัยเชิงสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาบทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนของระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ จากฐานข้อมูล Nriis, Thailis, ที่ดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565 เกณฑ์การเลือกงานวิจัยที่มีคุณภาพ โดยคัดเลือกจากบทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย จำนวน 15 เล่ม และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีกระบวนการวิจัย ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยศึกษาบทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนของระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ จากฐานข้อมูล Nriis, Thailis, ที่ดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565 และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องของแต่ละพื้นที่เป้าหมาย
- 2) คัดเลือกจากบทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์
- 3) วิเคราะห์สังเคราะห์เกี่ยวกับงานวิจัยระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ จากการคัดเลือกบทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์
- 4) สร้างแบบสอบถามระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ เพื่อนำไปสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์
- 5) สรุปผลการศึกษาวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

การศึกษาระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดนครพนม สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษางานวิจัยระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จังหวัดนครพนม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของงานวิจัยจำแนกตามปีที่พิมพ์

ปีที่ตีพิมพ์เผยแพร่	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
2559	1	6.67
2560	1	6.67
2561	1	6.67
2562	2	13.33
2563	3	20.00
2564	5	33.33
2565	2	13.33
รวม	15	100

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของงานวิจัยเกี่ยวกับระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จังหวัดนครพนม ระหว่างปี พ.ศ. 2559–2565 พบว่า มีงานวิจัยรวม 15 เรื่อง โดยแนวโน้มเพิ่มขึ้นชัดเจนในช่วงปีหลังของการศึกษา ปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนงานวิจัยมากที่สุด 5 เรื่อง คิดเป็น ร้อยละ 33.33 ซึ่งสอดคล้องกับช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลให้สถานศึกษาทั่วประเทศต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนสู่ระบบออนไลน์เต็มรูปแบบ รองลงมาคือ ปี 2563 จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 20.00) เป็นช่วงเริ่มต้นของการเปลี่ยนผ่านสู่การเรียนรู้ดิจิทัล ส่วนปี 2562 และ 2565 มีจำนวนเท่ากันปีละ 2 เรื่อง (ร้อยละ 13.33) แสดงถึงความต่อเนื่องของความสนใจในประเด็นดังกล่าว สำหรับ ช่วงปี 2559–2561 มีงานวิจัยปีละ 1 เรื่อง (ร้อยละ 6.67) สะท้อนว่าการศึกษาระบบออนไลน์ในระดับมัศึกษายังอยู่ในระยะเริ่มต้น และได้รับความสนใจจำกัดในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

2. การสังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จังหวัดนครพนม

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผลงานที่นำมาสังเคราะห์จำแนกตามประเภทของผลงาน

ประเภทผลงาน	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1. บทความวิจัย	2	13.33
2. รายงานการวิจัย	8	53.33
3. วิทยานิพนธ์	5	33.33

ตารางที่ 2 แสดงประเภทของผลงานที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมด 15 รายการ พบว่า รายงานการวิจัย มีมากที่สุด 8 เรื่อง (ร้อยละ 53.33) รองลงมาคือ วิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง (ร้อยละ 33.33) และ บทความวิจัย 2 เรื่อง (ร้อยละ 13.33) ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า รายงานการวิจัยเป็นแหล่งข้อมูลหลักของการศึกษา ซึ่งมักจัดทำโดยครูหรือหน่วยงานการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ ส่วน วิทยานิพนธ์สะท้อนถึงความสนใจเชิงวิชาการในระดับอุดมศึกษา และบทความวิจัยมีจำนวนน้อย เนื่องจากอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการเผยแพร่ประเด็นการเรียนรู้ออนไลน์ในวงวิชาการไทย

ตารางที่ 3 แสดงผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดนครพนม

ลำดับขั้นการสังเคราะห์	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ
1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	เพื่อให้ทราบกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์	ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย
2. การคัดเลือกงานวิจัย	เพื่อให้ได้งานวิจัยที่จะนำมาวิเคราะห์	สำรวจงานวิจัยและรวบรวมเพื่อนำมาตัดสินใจคัดเลือกให้ได้เฉพาะงานวิจัยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด	ได้งานวิจัยที่คาดว่าจะนำมาทำการวิเคราะห์จำนวน 15 เล่ม
3. ขั้นการวิเคราะห์เบื้องต้น	เพื่อศึกษางานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ระบบออนไลน์	ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อคำนวณทางสถิติ	ได้ทราบลักษณะของงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์องค์ความรู้

ลำดับขั้นการสังเคราะห์	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ
4. ขั้นการสังเคราะห์	เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ระบบออนไลน์	สังเคราะห์งานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ระบบออนไลน์ที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนรู้	ได้ทราบถึงระบบโปรแกรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์
5. ขั้นสรุปองค์ความรู้	เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนธาตุพนม จ.นครพนม	ทำการสังเคราะห์ข้อค้นพบตามประเด็นที่จะส่งผลต่อองค์ความรู้ที่คาดว่าจะได้	ได้ข้อสรุปสภาพปัจจุบันของข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ที่นิยมใช้กันคือ Google Sites

จากตารางที่ 3 แสดงขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จังหวัดนครพนม ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) การคัดเลือกงานวิจัย (3) การวิเคราะห์เบื้องต้น (4) การสังเคราะห์ และ (5) การสรุปองค์ความรู้ ผลจากการดำเนินงาน พบว่า ในขั้นแรก การศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องช่วยให้ได้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์อย่างชัดเจน เป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดขอบเขตและตัวแปรของการศึกษา ต่อมาในขั้นการคัดเลือกงานวิจัย มีการรวบรวมและคัดกรองผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนด จนได้งานวิจัยที่เหมาะสมจำนวน 15 เรื่อง ซึ่งนำมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงสถิติและเชิงเนื้อหาในขั้นตอนต่อไป

ขั้นการวิเคราะห์เบื้องต้นและการสังเคราะห์ เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจลักษณะของงานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ระบบออนไลน์ในภาพรวม โดยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ระบบหรือโปรแกรมที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom และ Line Group เพื่ออำนวยความสะดวกในการสื่อสารและมอบหมายงานแก่นักเรียน อย่างไรก็ตาม

ผลการสังเคราะห์สรุปได้ว่า Google Sites เป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมสูงสุด เนื่องจากใช้งานง่าย สามารถออกแบบเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นสรุปองค์ความรู้ ได้จัดทำข้อค้นพบเชิงประยุกต์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ออนไลน์ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเน้นการใช้สื่อดิจิทัลที่เข้าถึงง่ายและสอดคล้องกับความพร้อมของครูและนักเรียน ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มการนำเทคโนโลยีอย่าง Google Sites มาใช้เป็นแพลตฟอร์มหลัก ในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในจังหวัดนครพนม

อภิปรายผล

การอภิปรายผลนำเสนอตามประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยนี้ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ และผลการวิจัย

ผลที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ต้องมีการปรับตัวให้เกิดการแพร่หลายของแนวทางจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ตลอดจนมีสื่อการเรียนรู้สารสนเทศใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องใช้สื่อและเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนรู้ (Digital Learning) เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ e-learning จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อและยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพของตนเอง ออกมาอย่างเต็มที่ บทเรียนออนไลน์ Google Sites เป็นสื่อที่สามารถตอบสนองการจัดการเรียนรู้ ในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน จะเป็นส่วนส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ Google Sites จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถระบุเรื่องหรือปัญหา จำแนก แยกแยะเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบ ระบุเหตุผลหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงการศึกษา ในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) บทเรียนออนไลน์ Google Sites สามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่จำกัด ทั้งเวลาและสถานที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาที่มีความซับซ้อนยากต่อการทำความเข้าใจใน

ระยะเวลาอันจำกัด เป็นวิธีการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเอง ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สามารถรวบรวมความหลากหลายของข้อมูลไว้ในที่เดียว ใช้การนำเสนอภาพ วิดีโอ เอกสาร ฯลฯ นอกจากนี้ ในด้านผู้สอน สามารถปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาวิชาได้สะดวกรวดเร็ว ลดการใช้กระดาษเอกสารประกอบการบรรยาย ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ทั้งผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีในการศึกษาหาแนวทางในการต่อยอดและพัฒนาระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและขยายวงกว้างมากขึ้น

ผลที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ มีการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงเอกสารมากที่สุด รองลงมาคือการวิจัยเชิงสังเคราะห์ มีความสอดคล้องกับนุรพิตตรี หะยิดารียอ และคณะ ซึ่งศึกษางานวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า ข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ฉบับเต็ม งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์มีการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด รองลงมาคือ การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวนมากที่สุด รองลงมาคือนักเรียนประถมศึกษา และบุคคลทั่วไปที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เครื่องมือการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ประกอบด้วยแบบสอบถามมากที่สุด รองลงมาคือแบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ประกอบด้วยรายงานการวิจัยวิทยานิพนธ์ และบทความวิจัย ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานระหว่างปี พ.ศ. 2559-2565 (นุรพิตตรี หะยิดารียอ พร้อมคณะฯ, 2563) มีความสอดคล้องกับกุลนิษฐ์ วงศ์แก้ว ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google Site เรื่องโครงงานอาชีพเห็ดสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (E1/E2) เท่ากับ 86.68/82.74 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียน ด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google Site เรื่องโครงงานอาชีพเห็ดสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google Site เรื่อง โครงงานอาชีพเห็ดสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เครื่องมือการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ประกอบด้วยแบบสอบถามแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เนื่องจากแบบสอบถามเป็นรูปแบบของคำถามที่ได้ถูกรวบรวมไว้อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ เพื่อใช้วัดสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะวัดจากกลุ่มตัวอย่างหรือ ประชากรเป้าหมาย ให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต (กุลนิษฐ์ วงศ์แก้ว, 2564) แบบสอบถามประกอบด้วยรายการคำถามที่สร้างอย่าง

ประณีต เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริง โดยส่งให้กลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ การใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น การสร้างคำถามเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้วิจัย เพราะว่าผู้วิจัยอาจไม่มีโอกาสได้พบปะกับผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่ออธิบายความหมายต่างๆ ของข้อคำถามที่ต้องการเก็บรวบรวม ทั้งนี้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือวิจัยชนิดหนึ่งที่นิยมใช้กันมาก เพราะการเก็บรวบรวมข้อมูล สะดวกและสามารถใช้วัดได้อย่างกว้างขวาง การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามสามารถทำได้ด้วยการสัมภาษณ์หรือให้ผู้ตอบด้วยตนเอง (อุทุมพร จามรมาน, 2544) ผลที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ที่นิยมมากที่สุด คือ google site ทำให้สามารถรู้ถึงประโยชน์และความสำคัญอย่างหลากหลาย เช่น สร้างแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ง่าย ได้แก่ ช่วยให้ครูสามารถรวบรวมเนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลายไว้ในที่เดียว ไม่ว่าจะเป็นเอกสาร วิดีโอ รูปภาพ หรือลิงก์ไปยังแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและสะดวก นักเรียนสามารถเข้าถึง Google Sites ได้จากทุกอุปกรณ์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ทำให้การเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความเร็วและความสนใจของตนเอง โดยสามารถย้อนกลับมาทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครูสามารถใช้ Google Sites สร้างงานนำเสนอที่น่าสนใจและมีชีวิตชีวา โดยใช้รูปภาพ วิดีโอ และองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน นักเรียนสามารถใช้ Google Sites สร้าง portfolio หรือรายงานโครงการของตนเอง เพื่อแสดงความรู้ความสามารถและแบ่งปันกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน Google Sites รองรับการทำงานร่วมกัน ทำให้นักเรียนสามารถทำงานกลุ่มร่วมกัน สร้างสรรค์ผลงาน และแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู ครูสามารถใช้ Google Sites สร้างบทเรียนออนไลน์ที่สมบูรณ์แบบ โดยมีทั้งเนื้อหา แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ครูสามารถใช้ Google Sites ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนในการเรียนรู้ โดยดูจากผลงานที่นักเรียนสร้างขึ้น หรือจากแบบทดสอบที่นักเรียนทำ ครูสามารถใช้ Google Sites เป็นช่องทางในการสื่อสารกับนักเรียน โดยการประกาศข่าวสาร แจ้งกำหนดการ หรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียน ประหยัดค่าใช้จ่าย Google Sites เป็นเครื่องมือที่ใช้งานได้ฟรี ทำให้โรงเรียนและครูสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อซอฟต์แวร์หรือเครื่องมืออื่น ๆ Google Sites ช่วยลดการใช้กระดาษในการเรียนการสอน เนื่องจากเนื้อหาทั้งหมดอยู่ในรูปแบบดิจิทัล และใช้งานง่าย Google Sites มีเครื่องมือที่ใช้งานง่าย ทำให้ครูและนักเรียนสามารถสร้างเว็บไซต์ได้โดยไม่ต้องมีความรู้ด้านการเขียนโปรแกรม Google Sites มีแม่แบบเว็บไซต์ให้เลือกมากมาย ทำให้ผู้ใช้สามารถสร้างเว็บไซต์ได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการสังเคราะห์เอกสารร่วมกับการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและเครื่องมือประเมินคุณภาพงานวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดนครพนม ได้องค์ความรู้ ดังนี้

1. การศึกษาระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดนครพนม พบว่า สถานการณ์โควิด-19 ทำให้สถานศึกษาต้องปรับตัวสู่ระบบออนไลน์ โดยเฉพาะการใช้บทเรียนผ่าน Google Sites ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพได้เต็มที่ ทั้งยังเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถปรับปรุงเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว เหมาะสมกับนโยบายการศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาทักษะทางดิจิทัลและการอยู่ร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์

2. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ พบว่า Google Sites เป็นเครื่องมือหลักที่ได้รับความนิยม เนื่องจากสามารถรวบรวมเนื้อหาได้หลากหลาย เข้าถึงได้ง่ายทุกอุปกรณ์ และเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ได้ตามความสนใจและจังหวะของตนเอง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านการสร้างผลงาน การนำเสนอ และการทำงานร่วมกัน เป็นเครื่องมือที่สนับสนุนทั้งครูและนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การวิจัยนี้สรุปสาระสำคัญได้ 6 ประการ ดังนี้

1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ส่วนใหญ่เป็นรายงานการวิจัย จำนวน 8 รายการ (ร้อยละ 53.33) และตีพิมพ์ที่ในปี 2564 มากที่สุด (ร้อยละ 33.33)

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศึกษางานวิจัยระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 20.00) รองลงมาคือเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างผลงานวิจัยระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ (ร้อยละ 13.13) ตามลำดับ

1.3 งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์มีการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงเอกสารมากที่สุด (ร้อยละ 53.33) รองลงมาคือการวิจัยเชิงสังเคราะห์ (ร้อยละ 33.33)

1.4 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ประกอบด้วย รายงานการวิจัย (ร้อยละ 53.33) รองลงมา คือ วิทยานิพนธ์ (ร้อยละ 33.33) และบทความวิจัย (ร้อยละ 13.33)

1.5 เครื่องมือการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย

1.6 ผลที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับระบบการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ที่นิยมมากที่สุด คือ google site (ร้อยละ 90.00)

2. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ จากผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในการวิจัยส่วนใหญ่ เน้นศึกษาทำอย่างไรให้การจัดการเรียนรู้ระบบออนไลน์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรพิจารณาตามข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 พัฒนาแพลตฟอร์มและเครื่องมือ คือ พัฒนาแพลตฟอร์มและเครื่องมือที่ใช้งานง่าย สะดวก และมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.2 ออกแบบเนื้อหาการเรียนรู้ที่น่าสนใจ คือ ออกแบบเนื้อหาการเรียนรู้ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม

2.3 ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม คือ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม การอภิปราย หรือการทำงานร่วมกัน

2.4 ให้การสนับสนุนด้านเทคนิค คือ ให้การสนับสนุนด้านเทคนิคแก่ผู้เรียนและครูอาจารย์ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้งานระบบออนไลน์

2.5 ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้ระบบออนไลน์ เป็นแนวโน้มที่สำคัญของการศึกษาในอนาคตการศึกษาและทำความเข้าใจผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้ระบบออนไลน์ จะช่วยให้เราสามารถพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กุลนิษฐ์ วงศ์แก้ว. (2564). การพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google Site เรื่อง โครงงานอาชีพหัตถ์สวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม. ใน *รายงานการวิจัย*. สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.
- เชมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม. (2559). *การออกแบบสื่อการศึกษาสร้างสรรค์ (Creative education media design)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุรพิตตรี หะยิดารียอ พร้อมคณะฯ. (2563). การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมารั้วแกของเยาวชน. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- อุทุมพร จามรมาน. (2544). *วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ฟันนี้พับลิชชิง.
- Amer H, Ouhida A. (2022). การเรียนรู้ทางออนไลน์เกี่ยวกับนักเรียนในช่วงการระบาดของ COVID-19. เรียกใช้เมื่อ 27 ธันวาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/VfY7J>.

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ
ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ
OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H*

DEVELOPING STUDENTS' READING COMPREHENSION ABILITIES IN
GRADE 5 BY Using OK5R LEARNING TOGETHER WITH 5W1H
QUESTIONING TECHNIQUES

*ฉัตรเวศร ดีลัน, อ้อมจจิต แป้นศรี

Chatwaret Deelon, Omthajit Pansri

มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย.

Naresuan University, Thailand.

*Corresponding Author, E-Mail: chatwaretdeelon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H 2) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการ ตั้งคำถาม 5W1H 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโรตารีสุวรรณโลก 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H 2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศในการเรียน 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test dependent

* Received: 27 April 2025; Revised: 24 June 2025; Accepted: 27 June 2025

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R, เทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H, ความสามารถในการอ่านจับใจความ

Abstract

The purposes of this study were as follows 1) develop a learning management plan employing the OK5R learning management model in combination with the 5W1H questioning technique; 2) compare the reading comprehension ability of Grade 5 students before and after the intervention using the integrated OK5R model and 5W1H technique; and 3) examine the students satisfaction with the implementation of the OK5R model combined with the 5W1H technique. This study adopts an experimental research design. The sample consisted of eight Grade 5 students from Rotary Sawankhalok 1 School during the 2024 academic year, selected through simple random sampling, with the school as the sampling unit. The research instruments include: 1) a learning management plan based on the OK5R model and 5W1H technique; 2) a reading comprehension test comprising 20 multiple-choice items with four options each; and 3) a student satisfaction questionnaire covering three aspects: organization of learning activities, learning environment, and perceived benefits. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the dependent samples t-test.

The results revealed that: 1) the learning management plan based on the OK5R model and 5W1H technique was rated at the highest level of suitability; 2) the students' post-test reading comprehension scores were significantly higher than their pre-test scores at the .05 level of significance; 3) the students expressed the highest level of satisfaction with the overall instructional approach.

Keywords: The OK5R learning approach, The 5W1H questioning technique, Reading comprehension ability.

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่สะท้อนอัตลักษณ์และความเป็นไทยในทุกมิติ ทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต นอกจากจะเป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวันแล้ว ภาษาไทยยังเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชาติ สร้างความเป็นเอกภาพและความสามัคคีในสังคม อีกทั้งมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ และการพัฒนาตนเอง เพื่อก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ การเรียนรู้ภาษาไทยยังช่วยให้คนไทยเข้าใจ อนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ อันเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การรักษาและส่งเสริมให้คงอยู่เป็นรากฐานของชาติไทยสืบไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยในฐานะเครื่องมือหลักในการสื่อสารและการเรียนรู้ จึงกำหนดให้เป็นวิชาบังคับในทุกระดับชั้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเฉพาะทักษะการอ่านซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ พัฒนาการคิดวิเคราะห์ การเขียน และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การอ่านอย่างเข้าใจยังเสริมให้ผู้เรียนมีมุมมองกว้างไกล เข้าใจสังคมรอบด้าน และเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง ดังที่สิริยากร กระอ่อมแก้วกล่าวว่า การกำหนดเป้าหมาย ฝึกอ่านสม่ำเสมอ และจับใจความได้อย่างถูกต้อง จะช่วยยกระดับกระบวนการอ่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สิริยากร กระอ่อมแก้ว, 2566) นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการอ่านอย่างต่อเนื่อง ยังเป็นการวางรากฐานที่สำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่าน จึงเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนและดำเนินการด้านการเรียนการสอนภาษาไทย

จากความสำคัญของการอ่าน แสดงให้เห็นว่า การอ่านจับใจความ เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาทักษะการอ่านขั้นสูง เช่น การอ่านตีความ วิเคราะห์ และสรุปความ เนื่องจากช่วยให้ผู้อ่านสามารถแยกแยะข้อมูลสำคัญจากข้อมูลรอง เข้าใจเนื้อหาโดยรวม และเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม สุปราณี สิทธิพล กล่าวว่า การอ่านจับใจความสะท้อนถึงความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น การอ่านข่าว บทความ หรือสาระจากหนังสือต่าง ๆ เพื่อจับประเด็นสำคัญและนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในผู้เรียนที่ต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลจำนวนมาก

มาก ยิ่งต้องมีความสามารถในการจับใจความได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ (สุปราณี สิริพิล, 2549) มิเช่นนั้นจะเกิดความสับสน ปิยวรรณ บุญฤทธิ์ กล่าวว่า การอ่านจับใจความไม่ใช่เพียงการอ่านได้ แต่ผู้อ่านต้องเข้าใจถึงสาระของข้อความที่อยู่ในเรื่องที่อ่านด้วย โดยใช้ประสบการณ์ของผู้อ่านเป็นพื้นฐาน (ปิยวรรณ บุญฤทธิ์, 2561) ในการเข้าใจค่าและความหมายของผู้เขียน และราตรี พรหมบุตร กล่าวว่า การอ่านจับใจความมีความสำคัญต่อผู้อ่านมาก เพราะเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ เพราะการจับใจความเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ ถ้าหากผู้อ่านไม่สามารถจับใจความสำคัญได้ จะไม่สามารถเข้าใจจุดมุ่งหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อสาร (ราตรี พรหมบุตร, 2564) จึงกล่าวได้ว่า การอ่านจับใจความเป็นทักษะการอ่านที่ครูจะต้องคำนึงถึงเป็นเบื้องต้นในการสอนอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

ผลการใช้เครื่องมือคัดกรองความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนโรตารีสุวรรณโลก 1 ปีการศึกษา 2566 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านออกเสียงอยู่ในระดับดีมาก 5 คน และไม่มีผู้ใดอยู่ในระดับดีมากด้านการอ่านรู้เรื่อง จากนักเรียนทั้งหมด 9 คน ส่วนภาคเรียนที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านออกเสียงระดับดีมาก 7 คน และด้านการอ่านรู้เรื่องระดับดีมาก 2 คน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงดีกว่าการอ่านรู้เรื่อง ซึ่งสะท้อนปัญหาการจับใจความสำคัญของเรื่อง อันอาจเกิดจากการขาดสมาธิ การฝึกฝนไม่ต่อเนื่อง และวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูที่ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญของการอ่านจับใจความและปัญหาที่พบ ผู้วิจัยจึงศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นความสนใจในการอ่านให้แก่ผู้เรียน โดยมุ่งเน้นกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย และส่งเสริมทักษะการอ่านให้มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R เป็นวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา ช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทอ่านและสามารถแยกใจความหลักกับใจความรองได้อย่างมีระบบ ทั้งนี้วิธีการสอนแบบ OK5R เป็นแนวคิดของ Walter Pauk (ประไพ บุตรไชย, 2560) ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนจดจำสำคัญและสะท้อนความคิด เพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 O (Overview) อ่านคร่าว ๆ, ขั้นที่ 2 K (Key Ideas) หาแนวคิดหลัก, ขั้นที่ 3 R1 (Read) อ่านอย่างละเอียด, ขั้นที่ 4 R2 (Record) จดบันทึกใจความ

สำคัญ, ขั้นที่ 5 R3 (Recite) พุดเล่าเรื่องที่อ่าน, ขั้นที่ 6 R4 (Review) ทบทวน, และ ขั้นที่ 7 R5 (Reflect) สะท้อนความคิดของจินตนา แปรดิบ และวิศรา วารเครือ พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธี OK5R มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากขั้นตอนการเรียนรู้ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ การคาดเดาความหมายของคำ และการจับใจความสำคัญได้ดีขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและการเรียนวิชาภาษาไทย (จินตนา แปรดิบ และวิศรา วารเครือ, 2565) เช่นเดียวกับปญญา โกลลิติสกุล กล่าวว่า วิธีการสอนแบบ OK5R เป็นวิธีการสอนหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาและข้อความที่อ่าน ซึ่งมีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงความคิดจากบทอ่านเข้ากับความรู้ความเข้าใจเดิมของผู้เรียน ส่งผลให้ความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้นำการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H (ปญญา โกลลิติสกุล, 2565) สุภาพร เหล่ารอด กล่าวว่า การใช้คำถามเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครู และได้กระตุ้นกระบวนการคิด ทบทวนและเรียบเรียงความรู้เดิมหรือประสบการณ์ใหม่ที่จะช่วยพัฒนาทักษะถ่ายทอดเป็นคำตอบ ซึ่งคำถามสามารถเป็นเครื่องมือที่จะช่วยตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนที่จะสามารถนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการเรียนรู้การคิดและการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สุภาพร เหล่ารอด, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสิรินรัตน์ น้อยเจริญ กล่าวว่า เทคนิค 5W1H ประกอบด้วยคำถาม 6 ด้าน ได้แก่ What (อะไร) ถามถึงสิ่งหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น, Where (ที่ไหน) ถามถึงสถานที่หรือบริบทของเหตุการณ์, When (เมื่อใด) ถามถึงช่วงเวลาที่เกิดหรือจะเกิดขึ้น, Why (ทำไม) ถามถึงสาเหตุหรือแรงจูงใจของเหตุการณ์, Who (ใคร) ถามถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง, และHow (อย่างไร) ถามถึงลักษณะหรือวิธีการของเหตุการณ์นั้น

เทคนิคนี้ช่วยพัฒนาทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเขียนสรุปความ โดยการตั้งคำถามช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อเรื่องลึกซึ้งขึ้น กระตุ้นการคิดและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อันนำไปสู่การสรุปแนวคิดหลักและการเรียนรู้ที่มีความหมาย (สิรินรัตน์ น้อยเจริญ, 2564) และเช่นเดียวกับภัทรสุดา นาคสุข กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน 5W1H เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ตั้งคำถามและตอบจากเรื่องที่อ่าน เพื่อค้นหาใจความของเรื่อง โดยผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนได้เรียนรู้ ค้นหาคำตอบและค้นหาใจความจากเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง ส่งผลให้ความสามารถทางการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ (ภัทรสุดา นาคสุข, 2564)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้ดีขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้จากการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

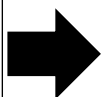
1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับ
เทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H

1. ความสามารถในการอ่านจับใจความ
2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 14 โรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนศรีนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้น 210 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโรตารีสวรรคโลก 1 อำเภอสรีนคร จังหวัดสุโขทัยที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 8 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ผู้วิจัยศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสม ผลการประเมินพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.49)

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยอ้างอิงจากหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 และวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อสอบ พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80–1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโรตารีสวรรคโลก 1 จำนวน 10 คน ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบทดสอบมีค่าความยากง่าย (P) 0.30–0.80 อำนาจจำแนก (r) 0.20–0.80 และค่าความเชื่อมั่น 0.92 จากนั้นคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 20 ข้อ เพื่อใช้ในการทดสอบก่อนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง 8 คน

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้จำนวน 12 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศในการเรียน 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ จากนั้นเสนอแบบประเมินความพึงพอใจต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำแบบประเมินความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80–1.00 สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

3.1 ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง

3.2 จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนแบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ทั้งนี้ ไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2 ชั่วโมง

3.3 หลังทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ โดยเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง

3.4 เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนแบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H

3.5 นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.6 นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการทดสอบก่อนเรียน การทดสอบหลังเรียน และการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน สรุปผล และอภิปรายผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนประถมปีที่ 5 โดยนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยนำคะแนนของนักเรียนทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ใช้สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent

4.3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยนำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนมาตรวจให้คะแนน จากนั้นนำผลการให้คะแนนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
การอ่านจับใจความจากนิทาน	4.65	0.51	มากที่สุด
การอ่านจับใจความจากข่าว	4.71	0.46	มากที่สุด
การอ่านจับใจความจากบทความ	4.66	0.50	มากที่สุด
การอ่านจับใจความจากวรรณคดี	4.66	0.51	มากที่สุด
ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสม	4.67	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D = 0.49)

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H

การทดสอบ	(N)	คะแนนเต็ม	($\bar{x}$)	(S.D)	$\bar{D}$	S.D. _D	t	Sig.
ก่อนเรียน	8	20	10.13	1.89	6.63	3.32	9.75*	.000
หลังเรียน	8	20	16.75	1.67				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.13 คะแนน และ 16.75 คะแนนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า คะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.91	0.19	มากที่สุด
2 ด้านบรรยากาศในการเรียน	4.72	0.23	มากที่สุด
3 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.69	0.44	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน	4.77	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = 0.29) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.19) รองลงมา คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.23) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธี OK5R ร่วมกับเทคนิค 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยแผนแต่ละแผนครอบคลุมเนื้อหา 4 เรื่อง ได้แก่ นิทานข้าว บทความ และวรรณคดี กระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนของ OK5R ได้แก่ ขั้นที่ 1 O (Overview) อ่านอย่างคร่าว ๆ ขั้นที่ 2 K (Key Ideas) หาแนวความคิดหลัก ขั้นที่ 3 R1 (Read) อ่านแต่ละย่อหน้าร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H (คำถาม What อะไร) เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจในการอ่านและทำให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการอ่านมากยิ่งขึ้น ขั้นที่ 4 R2 (Record) จดบันทึกใจความสำคัญ ขั้นที่ 5 R3 (Recite) พุดเล่าเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 6 R4 (Review) ทบทวนร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H (คำถาม Who ใคร/ What อะไร/ When เมื่อไหร่/ Where ที่ไหน/ Why ทำไม และ How อย่างไร) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านมากยิ่งขึ้น ขั้นที่ 7 R5 (Reflect) สะท้อนความคิดร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H (คำถาม How อย่างไร) เพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน เกี่ยวกับข้อคิด ผลการดำเนินการชี้ว่า ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้ดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้มีขั้นตอนชัดเจน เปิดโอกาสให้ฝึกฝนและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปญญญา โกมลภิติสกุล และ สุภาพร เหล่ารอด ที่ยืนยันว่าการใช้ OK5R ร่วมกับ 5W1H ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาไทย (ปญญญา โกมลภิติสกุล, 2565; สุภาพร เหล่ารอด, 2565)

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิค 5W1H พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิค 5W1H ช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้มีขั้นตอนที่เป็นระบบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกเชื่อมโยงความรู้จากบทอ่านกับความรู้เดิม ตรวจสอบความเข้าใจผ่านการตั้งคำถาม และแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจเนื้อเรื่องอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานของ ปิยวรรณ บุญฤทธิ์ และ ภัทรสุดา นาคสุข ที่พบว่าการใช้ OK5R ควบคู่กับเทคนิค 5W1H ช่วยเสริมทักษะการอ่านและความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปิยวรรณ บุญฤทธิ์, 2561; ภัทรสุดา นาคสุข, 2564)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิค 5W1H พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.29) ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศในการเรียน และประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น สามารถจับใจความสำคัญได้ตรงตามเจตนาของผู้เขียนวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ทำให้บรรยากาศการเรียนรื่นเริง ผ่อนคลาย และผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานของ จินตนา แปบดิบ และ วริศรา วารเครือ ที่ระบุว่า การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับ 5W1H ช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาไทย (จินตนา แปบดิบ และวริศรา วารเครือ, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิรินรัตน์ น้อยเจริญ (สิรินรัตน์ น้อยเจริญ, 2564)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H มีความสามารถด้านการอ่านจับใจความหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.13 คะแนน หลังการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 16.75 คะแนน และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจ และปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

2) ครูผู้สอนควรคัดสรรบทอ่านที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เป็นเรื่องที่ทันสมัย อยู่ในความสนใจ และเป็นความรู้ที่อยู่ในระดับช่วงวัยของผู้เรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

3) ครูผู้สอนควรจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน มีใบกิจกรรม สื่อ หรือบทอ่านที่มีดึงดูดความสนใจ และมีการเสริมแรงเมื่อมีการทำกิจกรรม หรือใบงาน ได้อย่างถูกต้องแก่ผู้เรียน

2.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H มาทดลองกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ

2) ควรศึกษาการใช้ตัวแปรอื่น ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เช่น ความสามารถในการอ่านตีความ การอ่านวิเคราะห์ และการอ่านเพื่อประเมินค่า

3) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เปรียบเทียบกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่น เช่น เทคนิค KWLH Plus, เทคนิคพาโนรามา, การสอนแบบโมเดลซิปปา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จินตนา แพบดืบ และ วริศรา วารเครือ. (2565). การศึกษาและพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ตาวกลางมิตรภาพที่ 26 อำเภอแม่สอด จังหวัดตากด้วยการสอนแบบ OK5R. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 10(1), 45-60.

ปญญา โกมลิติสกุล. (2565). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด. ใน *การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ประไพ บุตรไชย. (2560). ผลการใช้วิธีการสอนแบบ OK5R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญและความพึงใจต่อวิธีการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสะพานเลือก

วิทยาคม จังหวัดจันทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ปิยวรรณ บุญฤทธิ์. (2561). ผลการใช้วิธีสอนอ่านแบบ OK5R ร่วมกับนิทานพื้นบ้านจังหวัดพัทลุงที่มี
ต่อความสามารถในการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน เทศบาล
วัดนางลาด จังหวัดพัทลุง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ภัทรสุดา นาคสุข. (2564). การพัฒนาความสามารถทางการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคการสอน 5W1H ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง. ใน
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ราตรี พรหมบุตร. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับการใช้คำถาม. ใน วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สิรินรัตน์ น้อยเจริญ. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียน ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H. ใน
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สิริยากร กระจ่อมแก้ว. (2566). การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม
5W1H. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุปราณี สิทธิพล. (2549). การสร้างแบบฝึกพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนวัดท่าสะพาน “บูรณะสินอนุสรณ์” อำเภอบางปะกง
จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

สุภาพร เหล่ารอด. (2565). การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ โดยการจัดการกระบวนการ
เรียนรู้ 5 Steps ร่วมกับเทคนิค 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ใน การศึกษา
อิสระปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

แนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ
ทางวัฒนธรรมผีตาโขนของนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู*

BEST PRACTICES IN MANAGEMENT FOR PROMOTING CULTURAL
ENTREPRENEURSHIP IN THE PHI TA KHON TRADITION AMONG STUDENTS
AT SRISONGRAK WITTAYA SCHOOL UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE LOEI - NONG BUA LAMPHU

*อรณา ทำทิพย์, พัทยา แสงสว่าง

Onnapa Tamtip, Phitthaya Saengsawang

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย.

Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: Onnapat66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการ ที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมผีตาโขน ของนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย โดยศึกษาข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย และบทความเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารองค์การที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมผีตาโขนของนักเรียน ได้แก่ การวางแผน มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะนักเรียนให้เป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมท้องถิ่น กับการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการ การจัดองค์การ มีการจัดโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมของนักเรียน การมุ่งส่งเสริมความเป็น

* Received: 9 April 2025; Revised: 3 June 2025; Accepted: 6 June 2025

ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม ผ่านการสืบสานประเพณีผีตาโขน โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจให้ครู และนักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การประสานงาน มีการประสานงานทั้งภายในและระหว่างองค์การ โดยใช้ช่องทางการประชุมอย่างเป็นทางการและแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Line และ Facebook การควบคุม มีการกำกับดูแลและควบคุมการดำเนินงานการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน ภายใต้การบริหารงานของคณะผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน การประเมินผล ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการผ่านแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เผยแพร่ผลการดำเนินงานผ่านเว็บไซต์ รายงานประจำปี และโซเชียลมีเดีย เพื่อให้ทุกฝ่ายรับทราบและสนับสนุนการพัฒนาทักษะของนักเรียน ให้ก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติที่ดี, การบริหารจัดการ, ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม, ผีตาโขน

Abstract

This research article aims to investigate best management practices that promote cultural entrepreneurship related to the Phi Ta Khon tradition among students of Srisongrak Witthaya School, under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Loei-Nongbua Lamphu. This study adopts a qualitative research methodology, utilizing data collected from books, research studies, and articles concerning best practices in both domestic and international contexts.

The research findings indicate that Srisongrak Witthaya School implements exemplary organizational management practices that foster students' cultural entrepreneurship, particularly in relation to the Phi Ta Khon tradition. These practices include: Planning The school engages in systematic planning with clearly defined goals aimed at developing students' skills as creative entrepreneurs capable of integrating local culture into product and service innovation. Organizing The organizational structure is strategically designed to support the development of cultural entrepreneurial competencies among students. Leading Leadership efforts are focused on promoting cultural entrepreneurship by preserving the Phi Ta Khon tradition, with an emphasis on

motivating both teachers and students to participate actively. Coordinating Coordination occurs both within the organization and with external stakeholders through formal meetings and the use of digital platforms such as Line and Facebook. Controlling – Operations are overseen and regulated through clearly defined policies and action plans, under the supervision of the school’s administrative team. Participation from teachers, the school board, and students is actively encouraged. Evaluation The effectiveness of the initiatives is assessed through questionnaires, interviews, and behavioral observations of students. The outcomes are disseminated via the school’s website, annual reports, and social media platforms to ensure transparency and garner support for the sustainable development of students' entrepreneurial skills.

Keywords: Best Practices, Management, Cultural Entrepreneurship, Phi Ta Khon

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายสำคัญในการยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกมิติ เพื่อก้าวสู่การพัฒนาอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมีแนวคิดหลักสามประการ คือ “ต่อยอดอดีต ปรับปัจจุบัน และสร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ประการแรก “การต่อยอดอดีต” มุ่งนำรากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ มาผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจในบริบทโลกปัจจุบัน ประการที่สอง “การปรับปัจจุบัน” มุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ทั้งระบบคมนาคมขนส่ง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืน และประการสุดท้าย “การสร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” เน้นการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการและคนรุ่นใหม่ ตลอดจนส่งเสริมการปรับรูปแบบธุรกิจให้ตอบสนองความต้องการของตลาดโลกภายใต้แนวคิดการพัฒนาอย่างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคม

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้พัฒนาขึ้น เพื่อเตรียมเยาวชนไทยให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการ

ดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะดังกล่าวถูกออกแบบบนหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ การตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาประเทศ การสอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมศาสตร์พระราชาและพระราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 การอ้างความเป็นไทย การคำนึงถึงพัฒนาการและความแตกต่างของผู้เรียน ตลอดจนความสามารถในการเทียบเคียงกับมาตรฐานสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สมรรถนะหลักทั้ง 10 ประการ ประกอบด้วย 1) ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 6) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 7) การคิดขั้นสูงและนวัตกรรม 8) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 9) การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และ 10) การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและมีสำนึกสากล สมรรถนะเหล่านี้ถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ มีความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมั่นคง

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับความสนใจและมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้นในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลักและสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ซึ่งหมายรวมถึง (1) รู้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ (2) เข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคม และ (3) ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้เริ่มนำเสนอโมเดล Thailand 4.0 ตั้งแต่ พ.ศ. 2558 และได้ประกาศใช้นโยบาย Thailand 4.0 โดยมีแผนยุทธศาสตร์ชาติรองรับตั้งแต่ พ.ศ. 2560 เพื่อมุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยด้วยนวัตกรรม สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและความอยู่รอดในสังคมทุนนิยมดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 โดยหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมคือ กลุ่มเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง (creative culture & high value

services) ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความแตกต่างและจุดขายในการดำเนินธุรกิจ โดย Thanaphonphan ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของวัฒนธรรมที่สามารถนำไปสร้างธุรกิจประเภทต่าง ๆ เช่น การนำขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ คุณค่า บรรทัดฐาน แบบแผนการดำเนินชีวิต การบริโภค การพักผ่อนหย่อนใจ การแต่งกาย การละเล่น กีฬา ศิลปะ และวรรณกรรม ไปสู่ธุรกิจด้านการศึกษา ท่องเที่ยว สื่อสารมวลชน อุบะกอบบริโภค เป็นต้น (Thanaphonphan, R, 2003) จึงกล่าวได้ว่า การดำเนินธุรกิจด้วยการสร้างนวัตกรรมขึ้นมาจากวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประดิษฐ์กรรม และรูปแบบในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าหรือบริการที่มีคุณค่าตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล และนำไปสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ก็คือการประกอบการทางวัฒนธรรมนั่นเอง การเติบโตของการประกอบการทางวัฒนธรรม จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เพราะนอกจากจะสามารถสร้างรายได้ ไปสู่ชุมชนในภูมิภาคต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นกลไกหนึ่งในการฟื้นฟูและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่มีคุณค่าของท้องถิ่นและชุมชนด้วย หากประเทศไทยสามารถสร้างผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้น ในชุมชนต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาค ก็จะสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันบนฐานความรู้ สร้างสรรค์ คุณค่าให้กับสินค้าและบริการ และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งยังสร้างความ มั่นคงแก่ชุมชน และก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ในคราวเดียวกัน การประกอบการทางวัฒนธรรม ถือเป็นการทำธุรกิจที่ต้องอาศัยภูมิปัญญาจากท้องถิ่น จึงต้องเข้าใจเรื่องวัฒนธรรม และมีความสามารถในการ สร้างสรรค์บริหารจัดการ ให้สามารถสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของ ผู้บริโภคในยุคดิจิทัล เพื่อสร้างมูลค่าให้เกิดขึ้นในการประกอบธุรกิจ (ธีรพงษ์ บุญรักษา นันทิยา ดวงกุ่ม เมศ และกรณัญญ์ เตชะวงศ์เสถียร, 2564; Khamnunwat, D., Bhibulbhanuvat, S., Thawornpat, M., Boonrugsa, T. & Suraratdecha, S , 2016) ได้เสนอคุณลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการทาง วัฒนธรรม คือ ความสามารถในการสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของสินค้าหรือ บริการ กับการรักษาคุณค่าเดิมของวัฒนธรรมไว้จะเห็นว่าผู้ที่จะนำเอาต้นทุนทางวัฒนธรรมมาใช้เพิ่ม มูลค่าทางธุรกิจ จำเป็นต้องมีสมรรถนะของความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีความรู้ความเข้าใจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในบริบทยุคดิจิทัล และสามารถสร้างสมดุลในการ บริหารจัดการคุณค่าและมูลค่าเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้เกิดขึ้น

จากความสำคัญข้างต้น ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ เป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ควรมีการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการในทุกระดับ รวมถึงในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของแนวปฏิบัติที่ดี ด้านการบริหารจัดการที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมผิตาโชน ของนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ซึ่งเป็นสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ ที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน ซึ่งนำเอาวัฒนธรรมผิตาโชน ซึ่งเป็นความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ถือเป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียวในประเทศไทยและในโลก มาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ “ตาโชนรักษ์โลก” มีการเผยแพร่ผลงานจนเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับประเทศ ซึ่งผลการศึกษาจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมของนักเรียน ให้สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน กำหนดนโยบาย ตลอดจนการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย ให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะ ความชำนาญการเข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนให้เป็นพลโลก มีทักษะการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสง่างาม และเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู และโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมผิตาโชนของนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูล โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา จำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะพิจารณาจากบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการของโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา ทั้งในด้านนโยบาย การดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและตรงประเด็นกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 4 ฉบับ
6 ประเด็นศึกษา ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การประสานงาน (Coordinating) 5) การควบคุม (Controlling) 6) การประเมินผล (Evaluation)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษา ค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 6 ด้าน
3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
4. สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างตามนิยามศัพท์เฉพาะ โดยมีประเด็นคำถามครอบคลุมในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและปรับปรุงตามคำแนะนำ
5. หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายนามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน
6. ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ ได้ค่า IOC โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
7. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง
8. จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ประกอบด้วย กลยุทธ์ แผนพัฒนาปฏิบัติการประจำปี รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) รายงานการพัฒนาคุณภาพประจำปี สารสนเทศอื่น ๆ ของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาบริบทตลอดจนแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมผิตาโขนของนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา
2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา โดยกำหนดประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนว

ปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการบริหารจัดการที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม ผีตาโชนของนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation technique) ได้แก่

1. ตรวจสอบด้านแหล่งข้อมูล (Data triangulation) 2. ตรวจสอบด้านวิธีการ (Methodological triangulation) 3. ตรวจสอบด้านทฤษฎี (Theoretical triangulation) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกภาคสนาม ได้แก่ การสังเกต และการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการจำแนกหรือจัดกลุ่มข้อมูล (Category or typological analysis) การเปรียบเทียบเหตุการณ์ (Constant comparison) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic induction)

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตั้งอยู่ 231 ถนนด่านซ้าย-นครไทย ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลยตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2501 ปัจจุบันดำรงอยู่ได้ 67 ปี จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียน 1,164 คน โดยมีนายวิวัฒน์ ประสมทรัพย์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ

2. แนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม ผีตาโชนของนักเรียนโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยภาพรวม ในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 การวางแผน (Planning) โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยามีการวางแผนอย่างเป็นระบบโดยมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ ที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมท้องถิ่นกับตลาดสมัยใหม่ ผ่านการเรียนรู้แบบโครงงานและการฝึกปฏิบัติจริง โดยใช้ประเพณีผีตาโชนเป็นฐานการเรียนรู้ภายใต้การจัดตั้งบริษัท ตาโชน จำกัด เพื่อส่งเสริมทักษะเชิงธุรกิจ นอกจากนี้ ยังเน้นการเรียนรู้ด้านการตลาด นวัตกรรมและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในทุกขั้นตอน ของการบริหารจัดการธุรกิจอย่างแท้จริง

2.2 การจัดองค์การ (Organizing) โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยาจัดโครงสร้างองค์การอย่างเป็นระบบโดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบผ่านแผนภูมิองค์การ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

ด้านผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมผิตาโซนผ่านโครงการ “บริษัท ตาโซน จำกัด” ซึ่งเป็นพื้นที่ฝึกปฏิบัติจริงที่มีฝ่ายงานสนับสนุนอย่างครบถ้วนโรงเรียนยังส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ชุมชนและความร่วมมือภายนอกเพื่อขยายโอกาสทางการตลาด ควบคู่กับการปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง

2.3 การนำ (Leading) โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยามุ่งเน้นการนำองค์การโดยสร้างแรงจูงใจให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีผิตาโซน และพัฒนาทักษะผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรมผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ผู้บริหารสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมกับนวัตกรรมการผลิตและการตลาด พร้อมสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภายนอกและชุมชนในการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการอย่างยั่งยืน

2.4 การประสานงาน (Coordinating) โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยามีการประสานงานทั้งภายในและระหว่างองค์การอย่างเป็นระบบ โดยใช้ช่องทางการสื่อสารทั้งรูปแบบทางการและดิจิทัล เช่น Line และ Facebook เพื่อสนับสนุนการบริหารด้านผู้ประกอบการวัฒนธรรม ร่วมมือกับภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการดำเนินโครงการ “ตาโซนรักษ์โลก” ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกทักษะธุรกิจจริงควบคู่กับการกำกับติดตามผ่านแผนปฏิบัติการและผู้รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน

2.5 การควบคุม (Controlling) โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยามีระบบการควบคุมและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยกำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการ และตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมผิตาโซน มีการบูรณาการเนื้อหาในรายวิชาและจัดตั้ง “บริษัท ตาโซน จำกัด” เป็นพื้นที่เรียนรู้จริง พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจผ่านทุนสนับสนุนและความร่วมมือจากภายนอกเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

2.6 การประเมินผล (Evaluation) โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยามีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมเพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักเรียนในการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมผิตาโซน ข้อมูลที่ได้ถูกนำไปปรับปรุงหลักสูตรและการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน พร้อมเผยแพร่ผลผ่านสื่อหลากหลายเพื่อสร้างความร่วมมือและความยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม ผีตาโชนของโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า โรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญโดยการดำเนินการของโรงเรียนสามารถแบ่งเป็น 6 ด้านที่สำคัญตามหลักการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การประสานงาน การควบคุม และการประเมินผล ซึ่งสะท้อนถึง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ” (Best Practices) ในการพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะ ด้านผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน (Planning) โรงเรียนมีแนวทางที่ชัดเจนในการวางแผนพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของนักเรียน โดยบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ผ่านโครงงานและการปฏิบัติจริงพร้อมจัดตั้ง “บริษัท ตาโชน จำกัด” เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ให้นักเรียนได้ทดลองบริหารจัดการธุรกิจจริง ทั้งยังเน้นพัฒนาทักษะการตลาดและช่องทางจำหน่ายที่หลากหลายซึ่งสะท้อนแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับงานของ Khamnunwat, D., Bhibulbhanuvat, S., Thawornpat, M., Boonrugsa, T. & Suraratdecha, S. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือกิจกรรมไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหารจะต้องพิจารณาว่าจะทำอะไร (What) จะทำอย่างไร (How) ใช้เงินเท่าใด (How much money) ใครเป็นผู้ดำเนินการ (Who) และจะทำเมื่อใด (When) นอกจากนั้น ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงสภาพภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ ระบบของสังคม พฤติกรรมของบุคคล ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นที่ยึดถือของบุคคลในกลุ่มนั้น ๆ ด้วย ด้านการจัดองค์การ (Organizing) โรงเรียนมีการกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรและนักเรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้การบริหารงานเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะในโครงการต่าง ๆ เช่น ชมรม ศิลปวัฒนธรรม โครงการ Learn to Earn และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการขยายตลาดและพัฒนาแพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์ (Khamnunwat, D., Bhibulbhanuvat, S., Thawornpat, M., Boonrugsa, T. & Suraratdecha, S., 2016) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรกฤติ์ เนื้อไม้ ที่ระบุว่า การจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนและการกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างเหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการด้านการเรียน การสอนและการบริหารธุรกิจของสถานศึกษา ด้านการนำ (Leading) โรงเรียนส่งเสริมบทบาทผู้นำของนักเรียนผ่านการมีส่วนร่วมในโครงการ “บริษัท ตาโชน จำกัด” และการบูรณาการการเรียนรู้กับ

ภาคปฏิบัติ ผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุนทั้งครูและนักเรียนให้เป็นผู้ริเริ่มและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ (พัชรกฤษฎี เนื้อไม้, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อำนาจ นพพรพิทักษ์ และคณะ ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการสร้างแรงจูงใจของผู้บริหารและบุคลากรในกระบวนการบริหารกิจการลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษา (อำนาจ นพพรพิทักษ์ เรืองวิชัย นิลโคตร และพรสวรรค์ ศิริศานันท์, 2566)

ด้านการประสานงาน (Coordinating) โรงเรียนมีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพผ่านทั้งช่องทางทางการ เช่น การประชุม และช่องทางดิจิทัล เช่น Line, Facebook ที่ช่วยให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและคล่องตัว รวมถึงได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนในการดำเนินกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ “ตาโขนรักษ์โลก” ยังเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการส่งเสริมบทบาทนักเรียนในการดำเนินกิจการจริง ด้านการควบคุม (Controlling) โรงเรียนมีการกำหนดตัวชี้วัดและติดตามความก้าวหน้าของโครงการอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังบูรณาการแนวคิดผู้ประกอบการเข้าสู่หลักสูตรการเรียนการสอน และได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในการเสริมสร้างทักษะผู้ประกอบการวัฒนธรรมให้กับนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของพัชรกฤษฎี เนื้อไม้ การประสานงานของผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี สายการศึกษา สายสนับสนุนองค์กรและสายศูนย์ธุรกิจ เปรียบเสมือน LEAD TEAM ร่วมกันประชุมทุกวันอังคารช่วงเช้า เรียกว่าประชุมกับ MC (Management Committee) จะมีการติดตามงานที่ได้มอบนโยบาย สื่อสารจากล่างขึ้นบนจากบนลงล่างทั้งจากแนวนอนและแนวตั้งเมื่อประชุมเสร็จแล้วจะมีการทำแผนการดำเนินงานทุก ๆ 3 เดือน มีการมอบรางวัลให้กับบุคลากรที่สร้างความสำเร็จให้กับวิทยาลัย ด้านการประเมินผล (Evaluation) โรงเรียนดำเนินการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ผ่านแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานต่อผู้เชี่ยวชาญ เป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสร้างการยอมรับในระดับชุมชน (พัชรกฤษฎี เนื้อไม้, 2565) โดยแนวทางนี้สามารถอ้างอิงถึงแนวคิดของวิโรจน์ ไชยภักดี แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานโรงเรียน หมายถึง วิธีการ หรือแนวทาง ดำเนินการที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารงานโรงเรียนภายใต้เงื่อนไขของบริบทต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการ วิเคราะห์สภาพจุดแข็ง – จุดอ่อนของโรงเรียน แล้วนำวิธีการหรือแนวทางดำเนินการนั้น ๆ ไปปฏิบัติจริงให้สำเร็จ โดยมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในการสร้างและพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของโรงเรียนและความ

คาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน จากนั้นทำการสรุปวิธีการหรือ แนวทางดำเนินการนั้น ๆ ให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของโรงเรียน ณ เวลานั้น ๆ (วิโรจน์ ไชยภักดี, 2562)

แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สะท้อนถึงความสามารถในการบริหารจัดการแบบองค์รวมที่มุ่งพัฒนา “ทักษะผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม” ของนักเรียนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมโดยอาศัยการวางแผนที่ดี การมีโครงสร้างที่ชัดเจน การนำที่สร้างแรงบันดาลใจ การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ระบบควบคุมที่เข้มแข็ง และการประเมินผลที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งสามารถนำไปเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการสถานศึกษาในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม “ผีตาโชน” ของนักเรียน โดยบูรณาการการเรียนรู้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีระบบบริหารจัดการครบทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) โรงเรียนกำหนดเป้าหมายให้นักเรียนมีทักษะผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ เชื่อมโยงวัฒนธรรมกับสินค้าและบริการ ผ่านการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) และความร่วมมือกับชุมชน นำไปสู่การจัดตั้ง “บริษัท ตาโชน จำกัด” เป็นโมเดลธุรกิจฝึกปฏิบัติจริง 2) การจัดองค์การ (Organizing) มีโครงสร้างองค์การชัดเจน แบ่งหน้าที่ตามระบบ เช่น ฝ่ายวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการบริหารงานเชิงธุรกิจ 3) การนำ (Leading) ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และชุมชน ออกแบบหลักสูตรที่ผสมผสานวัฒนธรรมกับการพัฒนาอาชีพ พร้อมส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการผลิต 4) การประสานงาน (Coordinating) ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Line และ Facebook เพื่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ “ตาโชนรักษ์โลก” ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน 5) การควบคุม (Controlling) ติดตามผลด้วยตัวชี้วัด เช่น รายได้จากผลิตภัณฑ์และการขยายตลาด พร้อมบูรณาการความรู้ผู้ประกอบการในหลักสูตร และได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน 6) การ

ประเมินผล (Evaluation) มีการประเมินผลโครงการต่อเนื่องและนำผลมาปรับปรุงหลักสูตร เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์และสื่อออนไลน์เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของสังคม

โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยาเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมในระดับมัธยมศึกษา ผ่านการบูรณาการวัฒนธรรม “ผีตาโชน” เข้ากับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะอาชีพ ควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดที่เกี่ยวข้องกับผีตาโชน หรือร่วมมือกับผู้ประกอบการในชุมชนเพื่อจัดจำหน่ายสินค้าของนักเรียน หรือการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการขยายตลาดซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและสามารถต่อยอดเป็นอาชีพได้ในอนาคต

2) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยนำกระบวนการคิดเชิงธุรกิจมาประยุกต์ใช้เพื่อให้นักเรียนมีทักษะด้านการผลิต การบริหารจัดการ ต้นทุน และการตลาดรวมถึงสามารถสร้างรายได้จากวัฒนธรรมพื้นถิ่น

2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จที่ส่งเสริมผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมของโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่นที่มีแนวทางในการส่งเสริมผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

เอกสารอ้างอิง

ธีรพงษ์ บุญรักษา นันทิยา ดวงกุ่มเมศ และกรรณิศา เตชะวงศ์เสถียร. (2564). สมรรถนะผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร*, 16(1), 143-162.

พัชรกฤษฎี เนื้อไม้. (2565). แนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารองค์การของวิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีช จังหวัดระยอง. ใน *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- วิโรจน์ ไชยภักดี. (2562). แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ใน *ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 2561-2580*. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อำนาจ นพพรพิทักษ์ เรืองวิทย์ นิลโคตร และพรสวรรค์ ศิริศานันท์. (2566). แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารกิจการลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดจันทบุรี. *วารสารมหาจุฬานาค* *วรรณคดี*, 10(4), 438-452.
- Khamnunwat, D., Bhibulbhanuvat, S., Thawornpat, M., Boonrugs, T. & Suraratdecha, S. (2016). *Balanced culture: increase worth with creative values*. Nakhon Pathom: Research Institute for Languages and Cultures of Asia. Mahidol University: Nakhon Pathom.
- Thanaphonphan, R. (2003). *Cultural capital: cultures in world capitalism system Vol. 1*. Bangkok: Matichon.

นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครพนม*

INNOVATION IN LEARNING VIA ONLINE OF SECONDARY SCHOOL IN NAKHON PHANOM

มาวิน โทแก้ว

Marvin Thokaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม, ประเทศไทย.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Nakhonphanom Buddhist College, Thailand.

Email: marwinthokew@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เพื่อประเมินผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นงานวิจัยและพัฒนา R&D โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก สทนากลุ่มเฉพาะ และแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 40 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การระบาดของโควิด-19 ทำให้โรงเรียนปรับสู่การเรียนรู้ออนไลน์ผ่านทีวีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อ ระบบสื่อสาร และการประเมินผล การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพต้องมีการเตรียมพร้อมที่ดี ออกแบบการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม บูรณาการเนื้อหา สร้างความเข้าใจร่วมกัน และประเมินผลต่อเนื่อง พร้อมพัฒนาระบบห้องเรียนออนไลน์ด้วย Google Site โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหา การเข้าถึง การสำรองข้อมูล และความเสถียรของระบบ 2) จากการศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าโดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านปฏิสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 4.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57, ระดับมาก) รองลงมาคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 4.20, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63, ระดับมาก), ด้านรูปแบบการนำเสนอ (ค่าเฉลี่ย 3.79, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87, ระดับมาก), และ ด้านเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย 3.76, ส่วนเบี่ยงเบน

* Received: 8 April 2025; Revised: 12 June 2025; Accepted: 20 June 2025

มาตรฐาน 0.65, ระดับมาก) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านระบบการใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 3.36, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80, ระดับปานกลาง)

คำสำคัญ: นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์, การเรียนรู้ออนไลน์, โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

This research has the objectives 1) to develop online learning innovations in lower secondary schools, 2) to evaluate the results of using online learning innovations in lower secondary schools. It is a research and development (R&D) project by using in-depth interviews, focus group discussions, and distributing research questionnaires, totaling 40 people. The research instruments include interview forms, questionnaires, and focus group discussions. The statistics used in the research are frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that 1) The COVID-19 outbreak has caused schools to adapt to online learning via digital TV and online platforms, which include important components: teachers, learners, content, media, communication systems, and assessments. Effective online learning management requires good preparation, appropriate technology design, content integration, shared understanding, and continuous evaluation, as well as the development of an online classroom system using Google Site, taking into account the appropriateness of the content, accessibility, data backup, and system stability. 2) From the study of the results of using online learning innovations in lower secondary schools, it was found that overall, the average value of each aspect was at a high level. When considering each aspect and ranking the average values from highest to lowest, it was found that the aspect with the highest average value was interaction (average value 4.38, standard deviation 0.57, high level), followed by benefits (average value 4.20, standard deviation 0.63, high level), presentation format (average value 3.79, standard deviation 0.87, high level), and content (average value 3.76, standard deviation 0.65, high level). The aspect with the lowest average value was In terms of system usage (mean 3.36, standard deviation 0.80, medium level)

Keyword: Online learning innovation, Online learning, Secondary school

บทนำ

วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงตามองค์ความรู้ใหม่ ส่งผลต่อสังคมทั้งบวกและลบ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือภาวะที่สังคมมีพฤติกรรม โครงสร้าง การจัดการระเบียบ และความสัมพันธ์ที่ต่างจากเดิม เกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่มีเป้าหมายร่วมกัน มีองค์ประกอบสำคัญคือ ความแตกต่างต่อเนื่อง เวลา และการดำรงอยู่ของสังคม (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2556) การดำรงชีวิตได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและพฤติกรรมทางสังคม ตัวอย่างโครงสร้างที่เปลี่ยนไป เช่น จากครอบครัวขยายเป็นเดี่ยว จากเผด็จการเป็นประชาธิปไตย ส่วนพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป เช่น จากผลิตเพื่อบริโภคเป็นเพื่อขาย จากเลี้ยงดูบุตรแบบบังคับเป็นอิสระ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตราหย่าร้าง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และการย้ายถิ่น (เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล, 2541)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นปรากฏการณ์ต่อเนื่องที่สังคมต้องปรับตัวเพื่อความมั่นคงยั่งยืน โดยมีผลจากระบบ แบบแผนทางสังคม เช่น ประเพณี ครอบครัว การปกครอง การเปลี่ยนแปลงอาจก้าวหน้าหรือถดถอย ถาวรหรือชั่วคราว วางแผนหรือไม่ก็ได้ และมีทั้งประโยชน์หรือโทษ กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ (จินตวีร์ เกษมสุข, 2554) 1. การรับรู้ (Awareness) เป็นการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม 2. การยอมรับ (Acceptance) เป็นการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม 3. การปรับตัว (Adaptation) เป็นการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม และ 4. การรวมตัว (Integration) เป็นการรวมตัวกันเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม แบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ ปัจจัยภายใน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เป็นต้น และปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชาติอื่น

การเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากเทคโนโลยี มีความสำคัญและเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน อาทิ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากเทคโนโลยี สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างพื้นฐานของสังคม เช่น รูปแบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข เป็นต้น ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างที่มีผลมาจากเทคโนโลยี ได้แก่ การเกิดขึ้นของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบธุรกิจไปสู่รูปแบบดิจิทัล (Digital Transformation) และการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online Learning) และการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น รูปแบบการใช้ชีวิต รูปแบบการสื่อสาร รูปแบบการทำงาน เป็นต้น ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่มีผลมาจากเทคโนโลยี ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของการใช้อินเทอร์เน็ต การเพิ่มขึ้นของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การเพิ่มขึ้นของการทำงานจากที่บ้าน (Work from Home) (เจริญ ภูวจิตร, 2566)

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีส่งผลต่อสังคมทั้งในด้านบวกและลบ ด้านบวก เทคโนโลยีช่วยให้การสื่อสารสะดวกรวดเร็ว การทำงานมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกัน ด้านลบก่อให้เกิดปัญหาสังคมใหม่ เช่น การติดสื่อออนไลน์ การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล และการว่างงาน ดังนั้น สังคมจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อความมั่นคงและยั่งยืน กระทรวงศึกษาธิการจึงมุ่งดำเนินการกิจกรรมตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) โดยเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนแผนย่อยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ (ประเด็นที่ 12) และการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (ประเด็นที่ 11) รวมถึงแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลว่าด้วยการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 และพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ นอกจากนี้ ยังสนับสนุนการดำเนินงานตามร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) โดยเฉพาะหมวดหมู่ที่ 12 “ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง” รวมถึงสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัย ให้มีโอกาสเท่าเทียม ปลอดภัย และมีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อร่วมขับเคลื่อนประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพื่อเร่งรัดให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและสร้างความเชื่อมั่นต่อสังคม กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ นโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยมีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ 1) สร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสังคม โดยเฉพาะผู้เรียนและประชาชน 2) ส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานต่อองค์กรและประเทศชาติ และ 3) ดำเนินการตามนโยบายที่ประกาศไว้เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2564 เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาคการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม, 2566)

นวัตกรรมทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยี มีความสำคัญต่อการศึกษาไทยในการยกระดับคุณภาพเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็ว และส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พัฒนาทักษะจำเป็นสำหรับอนาคต และเปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลเข้าถึงการศึกษาได้เท่าเทียม จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครพนม” ภายใต้แผนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครพนม เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อประเมินผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการ ดังนี้

- 1) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2) เพื่อประเมินผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัย “นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครพนม” เป็นงานวิจัยและพัฒนา R&D ที่อ้างอิงจาก รูปแบบแอดดี (ADDIE model) โดยมีกระบวนการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู (Research :R1 / Analysis)

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของครูในการจัดการเรียนรู้ของครูโดยนวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์รวมถึงศึกษาปัญหา/อุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นที่ 2 และ 3 การออกแบบและพัฒนา นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์สำหรับครู (Development :D1 / Design and Development)

ขั้นตอนนี้เป็นการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยนวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ที่ได้จากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดรูปแบบนวัตกรรม

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ ทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์สำหรับครู (Research :R2 / Implementation)

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยร่างรูปแบบที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาทดลองใช้กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์สำหรับของครู

ขั้นที่ 5 การประเมิน การประเมินผลการใช้ นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครพนม (Development :D2 / Evaluation)

ขั้นตอนนี้เป็นประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์/ประเมินนวัตกรรม/ประเมินผลการใช้ นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในเขตอำเภอธาตุพนม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เขต 1 จำนวน 6 แห่ง จำนวน 418 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการ จำนวน 24 คน และครูผู้สอน จำนวน 10 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 384 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม, 2566)

2) กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนและนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เขต 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie and

Morgan (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551) จำนวน 418 คน แต่ผู้วิจัยจะใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 205 คน โดยจำแนกจำนวน กลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพ

2.1) กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน จำนวน 5 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น เขต 1 จำนวน 10 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นหน่วยสุ่ม สุ่มอย่างง่าย ใช้วิธีการจับสลาก โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 70 จาก 1 อำเภอ มี 6 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนกุดฉิมวิทยา 2) โรงเรียนธาตุพนม 3) โรงเรียนโพธิ์แพ่งพิทยาคม 4) โรงเรียนวัดบึงเหล็กในพระบรมราชานุเคราะห์ 5) โรงเรียนนาถ่อนพัฒนา และ 6) โรงเรียนอู่หมื่นประชาสรรค์ ซึ่งได้จำนวน 4 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนกุดฉิมวิทยา 2) โรงเรียนธาตุพนม 3) โรงเรียนนาถ่อนพัฒนา และ 4) โรงเรียนอู่หมื่นประชาสรรค์

2.2) ใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยสุ่ม โดยการจับสลากอีกครั้งในจำนวน 4 โรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้โรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธาตุพนม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12 ห้องเรียน จำนวน 384 คน โดยจัดชั้นเรียนแบบคละความสามารถ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธาตุพนม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12 ห้องเรียน เป็นการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก เพียง 1 ห้องเรียน มีนักเรียน จำนวน 30 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยสามารถประสานงาน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและรวบรวมผลการวิจัย ซึ่งเกิดขึ้นจากการใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผ่านระบบออนไลน์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับการบูรณาการกลวิธีการอ่านภาษาอังกฤษ ในการทดลองระหว่างเดือนพฤษภาคม-กันยายน ปีการศึกษา 2567

3. เครื่องมือการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเน้นการวิจัย และพัฒนาเป็นงานวิจัยและพัฒนา R&D ที่อ้างอิงจาก รูปแบบแอดดี (ADDIE model) โดยเน้นการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งนำไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และขยายผลไปโรงเรียนในอำเภออื่นๆ ในจังหวัดนครพนม ดังนั้น จึงมีเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

3.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) มุ่งเน้นการสัมภาษณ์ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ การจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นการปฏิบัติงาน

3.3 แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion Form) มุ่งเน้นการพัฒนา นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ การจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นการปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่เกี่ยวข้องทั้ง แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และนวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ Google Site

2) ร่างเครื่องมือทุกฉบับ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และชุดปฏิบัติการวิจัย (Research Practice Set) เพื่อให้เป็นต้นแบบการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

3) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

4) นำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (IOC: Item Objective Congruence Index) เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ซึ่งแสดงว่าจุดประสงค์นั้นวัดได้ครอบคลุมเนื้อหา หรือข้อสอบนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และถ้าข้อใดได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 0.50 ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไข เพราะมีความสอดคล้องกันต่ำ และปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจัดทำแบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และชุดปฏิบัติการวิจัย (Research Practice Set) ฉบับสมบูรณ์

5) จัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการวิจัย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยออกเป็น 5 ระยะ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู (Research :R1 / Analysis) ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของครูในการจัดการเรียนรู้ของครู โดยนวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ รวมถึงศึกษาปัญหา/อุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์สำหรับครู (Development :D1 / Design and Development) ขั้นตอนนี้เป็นการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ google site ที่ได้จากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดรูปแบบนวัตกรรม เช่น หน้าต่างของเว็บ ใบบาง กิจกรรมการสอน การวัดผลประเมินผล อื่น ๆ เป็นต้น

ระยะที่ 3 การนำนวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์สำหรับครู (Research :R2 / Implementation) ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยร่างรูปแบบที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาทดลองใช้กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์สำหรับของครู

ระยะที่ 4 การประเมินผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครพนม (Development :D2 / Evaluation) ขั้นตอนนี้เป็นประเมินผลการใช้นวัตกรรม Google Site โดยประเมินนวัตกรรม/ประเมินผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทและประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการจัดสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยมีกระบวนการดังนี้

1) เชิญผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดสัมมนา โดยใช้เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

2) ประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ โดยการวิเคราะห์ความหมาย ความคิดเห็น แนวคิดหลักที่เกิดขึ้นจากการสัมภาษณ์ เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน และสังเคราะห์เป็นแนวคิดที่ครอบคลุม

3) สรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

6.2 การวิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) หลังจากใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ผู้สอนแจกแบบสอบถาม
- 2) นำผลการประเมินกรองลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
- 3) วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา
- 4) นำเสนอในรูปแบบตาราง

ผลการวิจัย

1. การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น การจัดการเรียนรู้ออนไลน์เริ่มต้นหลังโควิด-19 เนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้สถานศึกษาทั่วประเทศไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ด้วยแนวคิด “การเรียนรู้นำการศึกษา” ผ่านการเรียนการสอนทางไกล โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้ช่องทีวีดิจิทัลและการเรียนรู้เสริมผ่านโปรแกรมออนไลน์ต่าง ๆ การเรียนการสอนออนไลน์มี

องค์ประกอบหลากหลาย เช่น ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดผลและการประเมินผล

การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ต้องมีการเตรียมตัวของผู้สอนและผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ต้องมีการออกแบบและวางแผนอย่างดีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ต้องมีการบูรณาการเนื้อหาสาระต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การใช้การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ จะต้องมีการตกลงกันระหว่างครูและนักเรียนก่อนการใช้ระบบ และต้องมีการตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกระบบ Google Site ในการสร้างห้องเรียนออนไลน์ โดยออกแบบเมนูในระบบให้มีรายละเอียดดังนี้ หน้าแรก บทเรียน แหล่งเรียนรู้ สนทนา Chat การประเมินผล และเกียรติบัตร

ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ความเหมาะสมของเนื้อหา เนื้อหาในระบบออนไลน์ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของครูและนักเรียนในบางพื้นที่ จึงควรปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของครูและนักเรียนในแต่ละพื้นที่ โดยต้องเข้าใช้งานสะดวกในการเข้าใช้งาน การเข้าใช้งานต้องมีความสะดวกต่อการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากหากระบบของอินเทอร์เน็ตขัดข้อง การเข้าใช้งานช้าอาจเกิดผลเสียในเรื่องนั้น จึงควรปรับปรุงระบบให้มีความเสถียรและความเร็วในการเข้าใช้งาน ควรมีการสำรองข้อมูลทุกครั้ง หากต้องการส่งต่อห้องเรียนออนไลน์นี้ให้กับสถานศึกษาอื่น เพื่อป้องกันการสูญเสียดูข้อมูลสำคัญ และความเหมาะสมของระบบ โดยภาพรวมระบบห้องเรียนออนไลน์ถือว่าเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับยุคปัจจุบัน ที่จะอำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียน จึงควรพัฒนาระบบให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ผลการประเมินการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครพนม” ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อประเมินผลการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	17	55.67
2) หญิง	13	43.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 1 จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 55.67 รองลงมา เพศหญิง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33

2) ผลการวิเคราะห์การใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพอใจ
	ก. ด้านเนื้อหา			
1	เนื้อหามีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ	4.37	0.61	มาก
2	เนื้อหามีความครบถ้วนและครอบคลุม	3.90	0.80	มาก
3	เนื้อหามีความทันสมัยและเป็นประโยชน์	3.47	0.94	ปานกลาง
4	เนื้อหามีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน	3.3	0.65	ปานกลาง
	รวม	3.76	0.65	มาก
	ข. ด้านรูปแบบการนำเสนอ			
1	รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ	3.80	0.81	มาก
2	รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาหลากหลาย	3.87	0.86	มาก
3	รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเหมาะสมกับเนื้อหา	3.67	0.96	มาก
4	รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาความเข้าใจง่าย	3.83	0.87	มาก
	รวม	3.79	0.87	มาก
	ค. ด้านระบบการใช้งาน			
1	ระบบการใช้งานมีความสะดวกและง่ายต่อการเข้าถึง	2.83	0.59	ปานกลาง
2	ระบบการใช้งานมีความเสถียรและไม่พบปัญหาการใช้งาน	2.97	0.56	ปานกลาง
3	ระบบการใช้งานมีฟังก์ชันที่หลากหลายและตอบโจทย์ความต้องการ	3.73	0.87	มาก
4	ระบบการใช้งานมีการออกแบบที่สวยงามและใช้งานง่าย	3.90	0.80	ปานกลาง
	รวม	3.36	0.80	ปานกลาง
	ง. ด้านปฏิสัมพันธ์			
1	นวัตกรรมส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเนื้อหา	3.97	0.18	มาก

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพอใจ
2	นวัตกรรมส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอน	4.63	0.56	มากที่สุด
3	นวัตกรรมส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน	4.53	0.57	มากที่สุด
	รวม	4.38	0.57	มาก
	จ. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
1	นวัตกรรมช่วยให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและสนุกสนานมากขึ้น	4.10	0.84	มาก
2	นวัตกรรมช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.27	0.87	มาก
3	นวัตกรรมช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น	3.90	0.84	มาก
4	นวัตกรรมช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	4.53	0.63	มากที่สุด
	รวม	4.20	0.63	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.90	0.71	มาก

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ค่าเฉลี่ยรายด้านภาพรวม เท่ากับ 3.90 อยู่ในระดับ มาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครพนม” สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น การจัดการเรียนรู้ออนไลน์เริ่มต้นหลังโควิด-19 เนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้สถานศึกษาทั่วประเทศไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ด้วยแนวคิด การเรียนรู้ นำการศึกษา ผ่านการเรียนการสอนทางไกล โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้ช่องทีวีดิจิทัลและการเรียนรู้เสริมผ่านโปรแกรมออนไลน์ต่าง ๆ

การเรียนการสอนออนไลน์มีองค์ประกอบหลากหลาย เช่น ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดผลและการประเมินผล สอดคล้องกับทฤษฎี ขัมมณี ได้ให้ความหมายของนวัตกรรม หมายถึง แนวคิด แนวทาง ระบบรูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและ เทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งได้รับการคิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่เพื่อช่วยแก้ปัญหา ต่าง ๆ ทางการศึกษา (ทฤษฎี ขัมมณี , 2559)

การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ต้องมีการเตรียมตัวของผู้สอนและผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ต้องมีการออกแบบและวางแผนอย่างดีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ต้องมีการบูรณาการเนื้อหาสาระต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การใช้การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ จะต้องมีการตกลงกันระหว่างครูและนักเรียน ก่อนการใช้ระบบ และต้องมีการตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Calder & McCollum กล่าวว่า คำจำกัดความโดยทั่วไป ของการเรียนรู้แบบเปิด คือการเรียนรู้ตามเวลา ตามความต้องการ และสถานที่ของตนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกกระบวน Google Site ในการสร้างห้องเรียนออนไลน์ โดยออกแบบเมนูในระบบให้มีรายละเอียดดังนี้ หน้าแรก บทเรียน แหล่งเรียนรู้ สนทนา Chat การประเมินผล และเกียรติบัตร (Calder, J. & McCollum, A, 1998)

ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ความเหมาะสมของเนื้อหา เนื้อหาในระบบออนไลน์ยังไม่ สอดคล้องกับบริบทของครูและนักเรียนในบางพื้นที่ จึงควรปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของครูและนักเรียนในแต่ละพื้นที่ โดยต้องเข้าใจงานสะดวกในการเข้าใช้งาน การเข้าใช้งานต้องมีความสะดวกต่อการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากหากระบบของอินเทอร์เน็ตขัดข้องการเข้าใช้งานช้า อาจเกิดผลเสียในเรื่องนั้น จึงควรปรับปรุงระบบให้มีความเสถียรและความเร็วในการเข้าใช้งาน ควรมีการสำรองข้อมูลทุกครั้ง หากต้องการส่งต่อห้องเรียนออนไลน์นี้ให้กับสถานศึกษาอื่น เพื่อป้องกันการสูญเสียข้อมูลสำคัญ และความเหมาะสมของระบบ โดยภาพรวมระบบห้องเรียนออนไลน์ถือว่าเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับยุคปัจจุบัน ที่จะอำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียน จึงควรพัฒนาระบบให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ผลการประเมินการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนต้น ผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ค่าเฉลี่ยรายด้านภาพรวม เท่ากับ 3.90 อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านปฏิสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 อยู่ในระดับ มาก 2) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.63 อยู่ในระดับ มาก 3) ด้านรูปแบบการนำเสนอ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.87 อยู่ในระดับ มาก 4) ด้านเนื้อหา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.65 อยู่ในระดับ มาก และด้านที่น้อยที่สุด 5) ด้านระบบการใช้งาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.80 อยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับกำชัย ทบบัณฑิต, นริศ สวัสดิ์ และ เพ็ญ

วดี พวงใส ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่าน และการเขียนของนักเรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (กำชัย ทบบัณฑิต นริศ สวัสดิ์ และเพ็ญวดี พวงใส, 2560)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครพนม สรุปได้ว่า หลังโควิด-19 โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านวีดิทัศน์และแพลตฟอร์ม โดยมีผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อ ระบบสื่อสาร และการประเมินผล การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพต้องเตรียมพร้อม ออกแบบเทคโนโลยี บุคลากร เนื้อหา และประเมินผลต่อเนื่อง พัฒนาระบบห้องเรียนออนไลน์ด้วย Google Site โดยพบว่าควรปรับปรุงความเหมาะสมของเนื้อหา การเข้าถึง การสำรองข้อมูล และความเสถียรของระบบ ผลการประเมินการใช้วัตกรรมการพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านปฏิสัมพันธ์และด้านประโยชน์ที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านรูปแบบการนำเสนอและด้านเนื้อหา ส่วนด้านระบบการใช้งานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ โดยการสนับสนุนงบประมาณ การวิจัยและพัฒนา และการอบรมบุคลากร เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาผลของการใช้วัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ในระยะยาว เพื่อดูผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระยะยาว เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจในการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้งานนวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ เช่น ความพร้อมของอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต ทักษะของครูและนักเรียนในการใช้เทคโนโลยี และการสนับสนุนจากผู้ปกครอง เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมการใช้งานนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กำชัย ทบบัณฑิต นริศ สวัสดิ์ และเพ็ญวดี พวงใส. (2560). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ใน รายงานวิจัย. งบกองทุนวิจัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จินตวิทย์ เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจริญ ภูวิจิตร. (2566). การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20210827.pdf>.
- เฉลียว ฤกษ์จุฬิมล. (2541). โครงการวิทยุบูรณาการหมวดศึกษาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทศนา แคมมณี. (2559). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค และการประยุกต์ เพื่อการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. (2566). นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.sesaonkp.go.th/wp-content/uploads/2023/03/นโยบายและจุดเน้น-สพม-นครพนม-ปีงบประมาณ-2566.pdf>.
- Calder, J. & McCollum, A. (1998). *Open and flexible learning in vocational education and training*. London: Kogan Page.

การพัฒนาแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทาง
วิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน*
THE DEVELOPMENT OF A COMPETENCY MODEL FOR SCHOOL
ADMINISTRATORS IN ACADEMIC LEADERSHIP USING TECHNOLOGY AS
A BASIS TO IMPROVE STUDENT QUALITY

รุ่งนภา ธิศรี

Rungnapa Thisri

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, ประเทศไทย

Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1, Thailand

E-mail: itauser165@pracharath.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน 2) พัฒนารูปแบบสมรรถนะ 3) ทดลองใช้รูปแบบ 4) ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาดำเนินการ 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของสมรรถนะจากผู้บริหารและครู ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบสมรรถนะจากข้อมูลที่ได้ ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบกับผู้บริหารและครูที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 44 คน ครู จำนวน 176 คน รวม 220 คน ระยะที่ 4 ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้รูปแบบ การวิเคราะห์เนื้อหา และการสังเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะผู้บริหารใน 3 ด้าน พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวม เท่ากับ 0.30 เรียงลำดับดังนี้ ด้านคุณภาพของผู้เรียน (0.32) ด้านเทคโนโลยี (0.30) ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ (0.28) 2) รูปแบบสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 2.1) หลักการ 2.2) วัตถุประสงค์ 2.3) สมรรถนะผู้บริหาร 2.4) กระบวนการพัฒนา 2.5) การประเมินผล และ 2.6) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อน

* Received: 2 July 2025; Revised: 30 July 2025; Accepted: 27 August 2025

การพัฒนา 4) ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมาก

คำสำคัญ: สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ, การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

Abstract

This research aims to 1) study the basic information for developing a competency model for school administrators in academic leadership, utilizing technology as a foundation, 2) develop the competency model, 3) pilot the model, and 4) evaluate the model's effectiveness. The study follows a research and development process divided into four phases: Phase 1 involves assessing the competency needs of administrators and teachers; Phase 2 focuses on developing the competency model based on the gathered data; Phase 3 includes piloting the model with voluntarily participating administrators (44 individuals) and teachers (176 individuals), totaling 220 participants; and Phase 4 is the evaluation of the model's effectiveness. The research tools include questionnaires, interviews, and model suitability evaluation forms. Statistical methods for data analysis include mean, standard deviation, needs assessment index, comparison of pre- and post-model scores, content analysis, and descriptive synthesis.

The results showed that: The analysis of the competency needs of administrators in three key areas revealed an overall needs assessment index of 0.30, with the following rankings: student quality (0.32), technology (0.30), and academic leadership (0.28). The developed competency model comprises six components: 2.1) Principles 2.2) Objectives 2.3) Administrator Competencies 2.4) Development Process 2.5) Evaluation 2.6) Success Factors The model underwent validation by experts, who deemed it highly appropriate and feasible. The pilot results showed an increase in the average competency score of administrators in academic leadership after the development, compared to before. The evaluation of the model indicated that it is highly appropriate and feasible, with a high level of satisfaction expressed by stakeholders regarding the model's effectiveness and suitability.

Keywords: School Administrator Competencies in Academic Leadership, Technology-Based Approach for Enhancing Student Quality

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลโดยตรงต่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการขับเคลื่อนการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เท่าทันยุคสมัย (Fullan, M, 2003; กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2562) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะสมรรถนะด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เน้นการส่งเสริมครู พัฒนาหลักสูตร และนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ (Hallinger, P, 2011; บุญทัน ดอกไธสง, 2559) ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องสามารถบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการบริหารวิชาการ เช่น การใช้ระบบ LMS ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มซอฟต์แวร์ที่ออกแบบมาเพื่อบริหารจัดการการเรียนการสอนแบบออนไลน์ การใช้ Learning Analytics ที่เป็นกระบวนการรวบรวม วัดผล วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และการใช้ Dashboard ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน้าจอแสดงผลข้อมูลที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อวิเคราะห์ผลการเรียนรู้และปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้ตรงตามบริบทของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาภาคสนามพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารด้านดังกล่าว ยังขาดความชัดเจนและขาดกรอบแนวทางในการพัฒนา ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายเชิงคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2565) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกัจารย์ ตติยภักดิ์ ต่างเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะที่ตอบโจทย์นโยบายการศึกษา 4.0 และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนยุคใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564; กัจารย์ ตติยภักดิ์, 2561) ซึ่งผู้นำต้องสามารถกำหนดทิศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงกับการใช้เทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยีในการบริหารการเรียนการสอนและการประเมินผลการศึกษา ใช้เทคโนโลยีในการนิเทศและพัฒนาครูเพื่อเสริมทักษะการสอน ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาการศึกษา สร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และใช้การวิจัยและนวัตกรรมในการพัฒนาการศึกษา สมรรถนะเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างการศึกษาให้มีคุณภาพและทันสมัยในยุคดิจิทัล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เป็นหน่วยงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบควบคุม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสังคม อำเภอโพธิ์ตาก อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสระใคร และอำเภอเมืองหนองคาย ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 154 โรงเรียน ปีการศึกษา 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ดำเนินการจัดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความรู้และประเมินความสามารถของ

นักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และนำผลการทดสอบไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษา ต่อไป ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาหนองคาย เขต 1 มีสถานศึกษาที่เข้ารับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) จำแนกตามระดับชั้น ดังนี้ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 146 โรงเรียน จำนวน 1,542 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 25 โรงเรียน จำนวน 305 คน นักเรียนที่เข้ารับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ดำเนินการจัดสอบระหว่างวันที่ 10 - 11 กุมภาพันธ์ 2567 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 จำแนกตามรายวิชาและสาระการเรียนรู้ พบว่า สาระการเรียนรู้ที่ควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของเขตพื้นที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 4 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปี พบว่า สาระการเรียนรู้ที่ควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของเขตพื้นที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 4 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 1, 2565)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อเป็นแนวทางเชิงรูปธรรมในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
- 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
- 4) เพื่อประเมินรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) แบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน การดำเนินงานประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการ

พัฒนารูปแบบ สมรรถนะผู้บริหาร และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย 2) สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารวิชาการ การพัฒนาสมรรถนะ และภาวะผู้นำทางวิชาการ จากหน่วยงานด้านการศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา 3) เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 4 กลุ่ม (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ) ในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 300 คน จากโรงเรียน 141 แห่ง โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ การใช้เทคโนโลยี และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 4) ศึกษาพื้นที่ต้นแบบที่มีผลการดำเนินงานเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 เขต เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ เช่น นโยบายการบริหาร ปัจจัยสนับสนุน และข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา การดำเนินงานทั้งหมดอยู่ภายใต้บริบทของโรงเรียนในจังหวัดหนองคาย โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการระหว่างวันที่ 15 ตุลาคม 2566 – 30 เมษายน 2567

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 ร่วมกับหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างร่างรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กระบวนการพัฒนาแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การยกร่างรูปแบบ ดำเนินการผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษา เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและโครงสร้างของรูปแบบ 2) การประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group Meeting) จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ 3) การประเมินร่างรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ความสอดคล้อง และเสนอแนะแนวทางปรับปรุง 4) การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ ครอบคลุม 4 ส่วน คือ บทนำ สาระสำคัญ แนวทางการใช้ และเงื่อนไขการนำไปใช้ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) การประเมินคู่มือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อพิจารณาความชัดเจน ครอบคลุม และความเหมาะสม การดำเนินงานในระยะนี้มุ่งให้ได้รูปแบบสมรรถนะผู้บริหารที่มีความเป็นระบบ ชัดเจน และสามารถใช้ได้จริงในสถานศึกษา โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม – 20 มิถุนายน 2567

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผนการใช้รูปแบบ จัดทำโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร (Project Plan) และแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) โดยประชุมร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบ กำหนดระยะเวลาและกิจกรรมดำเนินงาน กลุ่มเป้าหมายคือผู้บริหาร 44 โรงเรียน ที่มีประสบการณ์บริหารไม่น้อยกว่า 3 ปี และสมัครใจเข้าร่วมโครงการ 2) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมความรู้ด้านภาวะ

ผู้นำทางวิชาการและการใช้เทคโนโลยี โดยมีการทดสอบก่อนและหลังอบรม เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าร่วม 3) การนิเทศและติดตามผล ผู้วิจัยดำเนินการนิเทศและติดตามการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา ผ่านการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบประเมินการใช้รูปแบบ เพื่อวิเคราะห์ผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การทดลองใช้ครอบคลุมผู้บริหารสถานศึกษา 44 คน และครู 176 คน จาก 4 กลุ่มสาระหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ รวมทั้งสิ้น 220 คน การเก็บข้อมูลดำเนินการในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ภาคเรียนที่ 1/2567 (1 กรกฎาคม – 10 ตุลาคม 2567) และภาคเรียนที่ 2/2567 (1 พฤศจิกายน 2567 – 31 มกราคม 2568) เพื่อประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ระยะที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินรูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ 1) การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ เก็บข้อมูลก่อนและหลังการใช้รูปแบบ เพื่อเปรียบเทียบผลใน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีของผู้บริหาร (2) สมรรถนะของผู้บริหาร และ (3) คุณภาพผู้เรียน ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร 44 คน ครู 176 คน จาก 4 กลุ่มสาระหลัก และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 44 โรงเรียน 2) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ประเมินผ่านการประชุมสัมมนาแบบ *Connoisseurship* กับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารเขตพื้นที่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการด้านการศึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมใน 6 ด้าน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ สมรรถนะ กระบวนการพัฒนา การประเมินผล และปัจจัยแห่งความสำเร็จ พร้อมรับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับใช้ในวงกว้าง 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้รูปแบบ เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา 44 คน ที่เข้าร่วมโครงการโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อประเมินความเหมาะสม ประโยชน์ และความสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน การประเมินทั้งหมดดำเนินการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ครอบคลุมกลุ่มผู้บริหาร ครู และนักเรียนในปีการศึกษา 2567 ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ – 30 เมษายน 2568 เพื่อสรุปผลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของรูปแบบก่อนนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ผลการวิจัย มีดังนี้

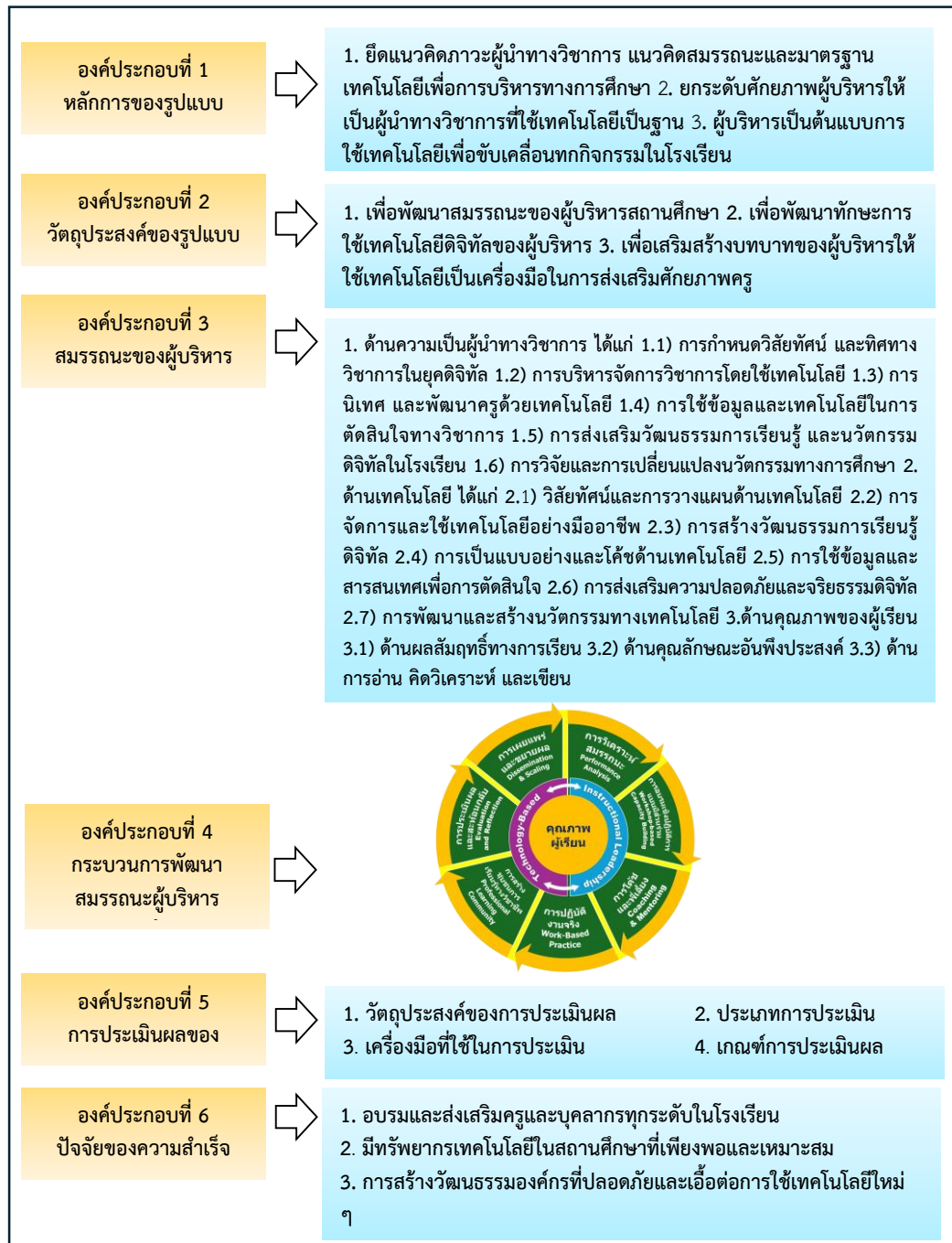
1) ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะผู้บริหารใน 3 ด้าน พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวม ($PNI_{modified} = 0.30$) หรือคิดเป็น ร้อยละ 30 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเรียงตามลำดับสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณภาพของผู้เรียน (0.32) ด้านเทคโนโลยี (0.30) ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ (0.28)

2) ผลการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.51) และความเป็นไปได้ของรูปแบบในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.51) ผลการสร้างคู่มือการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 สารสำคัญของรูปแบบ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำไปใช้ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขการใช้รูปแบบ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า ความเหมาะสมในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.67) การขับเคลื่อนของรูปแบบนี้ใช้สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแกนกลาง โดยเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้านอย่างเป็นระบบ ดังนี้ หลักการและวัตถุประสงค์ วางรากฐานแนวคิดด้านวิชาการและเทคโนโลยี สมรรถนะผู้บริหาร เป็นหัวใจของการขับเคลื่อน ครอบคลุมวิสัยทัศน์ เทคโนโลยี การนิเทศ ความปลอดภัย การใช้ข้อมูล และคุณภาพผู้เรียน กระบวนการพัฒนา เสริมสร้างสมรรถนะผ่านกิจกรรมต่อเนื่อง การประเมินผล ช่วยสะท้อนความสำเร็จและปรับปรุงพัฒนา ปัจจัยแห่งความสำเร็จ สนับสนุนด้วยบุคลากร เทคโนโลยี และเครือข่าย ทั้งหมดนี้มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดอย่างเป็นองค์รวม มีรายละเอียดของรูปแบบ ดังรูปที่ 1

รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

ภาพที่ 1 รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

3) ผลการทดลองใช้รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการพัฒนามีคะแนนรวม 841 คะแนน คิดเป็นร้อยละเฉลี่ย 47.78 และหลังการพัฒนามีคะแนนรวม 1,592 คะแนน คิดเป็นร้อยละเฉลี่ย 90.45 แสดงให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา โดยมีคะแนนความก้าวหน้า ร้อยละ 11.00 และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ทุกคน

3.2 ผลการนิเทศ ติดตามการใช้รูปแบบของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.56) การนิเทศ ติดตามในครั้งที่ 2 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.68) สะท้อนถึงความก้าวหน้าในการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการบริหารวิชาการได้อย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาการที่เกิดขึ้นชัดเจนในทุกข้อประเมิน ชี้ให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ของการใช้รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน การปรับใช้แนวทางนิเทศ ติดตาม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องช่วยยกระดับศักยภาพของผู้บริหารในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ผลการนิเทศติดตามสมรรถนะครูด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า โดยภาพรวม มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นทุกข้อ ครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะครูอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 0.61) การนิเทศติดตามในครั้งที่ 2 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.68) ผลคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะครูที่เพิ่มขึ้นสะท้อนความสำเร็จของรูปแบบที่พัฒนา และสามารถนำไปขยายผลสู่สถานศึกษาอื่นได้ในอนาคต

4) ผลการประเมินรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า

4.1 ผลการประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานก่อนและหลังการใช้รูปแบบ จำนวน 44 คน พบว่าหลังการใช้รูปแบบมีการพัฒนาสมรรถนะในทุกด้านอย่างชัดเจน โดยค่าเฉลี่ยรวมก่อนใช้รูปแบบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.50) และหลังการใช้รูปแบบเพิ่มขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.50) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสมรรถนะของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะสมรรถนะในด้านที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีในการวางแผน จัดระบบการบริหารวิชาการ การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนา ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และการพัฒนา PLC ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบอยู่ในระดับ “มากที่สุด” สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของรูปแบบ

ในการยกระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังพบว่าในทุกตัวชี้วัดไม่มีประเด็นใดที่ระดับสมรรถนะลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการใช้รูปแบบ โดยมีค่าความแตกต่างในเชิงบวกทุกด้าน สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ของรูปแบบในการยกระดับสมรรถนะของผู้บริหารอย่างรอบด้านและสอดคล้องกับเป้าหมายของการวิจัย

4.2 ผลการประเมินคุณภาพของผู้เรียน พบว่า

1) ค่าเฉลี่ยคะแนน O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนที่เป็นหน่วยทดลองจำนวน 44 โรงเรียน ในปี 2566 ได้ 35.67 และในปี 2567 ได้ 39.85 ซึ่งเพิ่มขึ้น 4.18 คะแนน แสดงให้เห็นว่าการนำรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มาใช้ มีแนวโน้มส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ

2) ผลการเรียนรู้เฉลี่ยในรายวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ พบว่าค่าเฉลี่ยรวม 4 วิชาเพิ่มขึ้นจาก 81.02 เป็น 81.81 ซึ่งแม้จะเป็นการพัฒนาเพียงเล็กน้อย (พัฒนาการ = 0.79) แต่ก็เป็นสัญญาณที่ดี ถึงความต่อเนื่องในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในระดับสถานศึกษา

3) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งประเมินจากพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเพิ่มจาก 2.77 เป็น 2.88 พัฒนาการอยู่ที่ 0.11 คะแนน แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในทิศทางที่ดีขึ้น

4) ด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่าค่าเฉลี่ยเพิ่มจาก 2.52 เป็น 2.73 คิดเป็นพัฒนาการ 0.21 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนว่ารูปแบบการพัฒนาที่นำมาใช้นั้นสามารถส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ผลการประเมินรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ในประเด็นด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) โดยภาพรวมทั้ง 2 ด้าน พบว่า มีผลการประเมินในระดับมาก

4.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความพึงพอใจต่อรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D.=0.64) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวได้รับการยอมรับในด้านความเหมาะสมและประสิทธิภาพในการนำไปใช้จริงในบริบทของสถานศึกษา

อภิปรายผล

1. การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่พัฒนาช่วยยกระดับสมรรถนะของผู้บริหารในด้านการบริหารวิชาการผ่านการใช้เทคโนโลยีได้อย่างชัดเจน โดยคะแนนก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (เพิ่มขึ้นจาก 62.84% เป็น 90.45%) สะท้อนถึงผลลัพธ์ที่เกิดจากการฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารตามแนวคิด Instructional Leadership (Hallinger, P, 2011) ที่เน้นบทบาทของผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์และการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี. การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารที่มีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการวิชาการสอดคล้องกับแนวคิด Competency-Based Approach (Boyatzis, R. E, 1982) ที่เน้นการพัฒนาทักษะและพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหาร

2. การนิเทศและติดตามผลการใช้รูปแบบ จากผลการวิจัยที่พบว่าคะแนนในการนิเทศและติดตามการใช้รูปแบบในครั้งที่สองมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางไปสู่ระดับสูง (จาก 3.94 เป็น 4.41) แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพเมื่อได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Developmental Supervision (Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M, 2002) ซึ่งเสนอว่า การนิเทศและการติดตามผลควรมีการปรับปรุงและสะท้อนผลอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้นำทางวิชาการและการใช้เทคโนโลยี

3. ผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การทดลองใช้รูปแบบพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในปี 2567 เพิ่มขึ้นจาก 3.67 คะแนนใน O-NET เป็น 37.67 คะแนน สะท้อนถึงความสำเร็จของการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาผู้บริหารและครู ซึ่งส่งผลต่อการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวคิดที่สอดคล้องกับผลนี้คือ ISTE Standards for Education Leaders ที่เน้นให้ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนในยุคดิจิทัล (ISTE. International Society for Technology in Education, 2018) นอกจากนี้ Learning Analytics (Sheninger, E. C, 2014) ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินผลการเรียนรู้และปรับปรุงการสอน

4. การพัฒนาอย่างยั่งยืนและการขยายผล รูปแบบสมรรถนะที่พัฒนามีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับสูง โดยได้รับการยอมรับจากผู้ใช้อย่างกว้างขวางถึง 4.15/5 ทำให้เห็นถึงศักยภาพของรูปแบบนี้ในการขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นๆ โดยมีข้อเสนอแนะที่ควรส่งเสริมให้มีการสร้าง "ต้นแบบโรงเรียนดิจิทัล" เพื่อใช้เป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับการพัฒนาผู้นำทางวิชาการในอนาคต ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิด Competency-Based Approach (Spencer, L. M., & Spencer, S. M, 1993) ที่แนะนำให้พัฒนาผู้นำทางวิชาการด้วยการใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการบริหารและพัฒนาโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นการบูรณาการแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) เข้ากับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดกรอบสมรรถนะที่ประกอบด้วย 6 ด้านหลัก ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล การจัดการวิชาการด้วยเทคโนโลยี การนิเทศออนไลน์ การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การส่งเสริมวัฒนธรรมดิจิทัล และการวิจัยเชิงนวัตกรรมในโรงเรียน การออกแบบกระบวนการพัฒนาสมรรถนะเชิงระบบ ซึ่งมีลักษณะต่อเนื่องและเป็นวัฏจักรความรู้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์สมรรถนะ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การโค้ชและพี่เลี้ยง การปฏิบัติงานจริงในบริบทของโรงเรียน การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การประเมินผลและสะท้อนผลและการขยายผลสู่เครือข่ายโรงเรียนต้นแบบ แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้แบบร่วมมือและการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการบริหารวิชาการและพัฒนาครู โดยผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นทั้งผู้นำและโค้ชด้านเทคโนโลยี สามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลและระบบสารสนเทศทางการศึกษาในการตัดสินใจและวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่ารูปแบบที่พัฒนามีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูง โดยสามารถยกระดับสมรรถนะของผู้บริหารได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารวิชาการและการพัฒนาผู้เรียน ผลจากการทดลองใช้รูปแบบพบว่า ผู้บริหารและครูมีการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีผลคะแนนเพิ่มขึ้นในทุกด้าน นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็มีการปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้น ผลการนิเทศติดตามแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม โดยรูปแบบนี้ได้รับความพึงพอใจจากผู้ใช้สูงและพร้อมที่จะขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ควรออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารที่เน้นการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การใช้ AI และระบบวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพัฒนาทักษะการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ โดยให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของโรงเรียนในอนาคต

2) ควรมีการประเมินผลรูปแบบในระยะยาว โดยติดตามผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและสมรรถนะของผู้บริหารในระยะเวลา 2-3 ปี เพื่อให้แน่ใจว่ารูปแบบที่พัฒนาไปนั้นมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3) ควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอสำหรับการดำเนินการตามรูปแบบสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น โดยเฉพาะในด้านการจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีที่จำเป็น และระบบสารสนเทศที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารการศึกษา

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลลัพธ์ของรูปแบบในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย เช่น โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท หรือในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อพัฒนาแนวทางที่สามารถปรับใช้ได้หลายๆ บริบท.

2) ควรพัฒนาเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะของผู้บริหารให้ครอบคลุมด้านต่างๆ ของการใช้เทคโนโลยีและภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้สามารถประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2562). *การวิเคราะห์สถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- กำจร ตติยกวี. (2561). ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 13(1), 1-12.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2559). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 1. (2565). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET)*. นองคาย: สพป.นองคาย เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *กรอบแนวคิดสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สพฐ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Boyatzis, R. E. (1982). *The competent manager: A model for effective performance*. John Wiley & Sons.
- Fullan, M. (2003). *The moral imperative of school leadership*. Ontario Principals' Council.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2002). *Super Vision and instructional leadership: A developmental approach*. (6th ed.). Allyn and Bacon.
- Hallinger, P. (2011). Leadership for learning: Lessons from 40 years of empirical research. *Journal of Educational Administration*, 49(2), 125-142. ISTE.

International Society for Technology in Education. (2018). *ISTE standards for education leaders: Empowering leaders to harness technology for learning*.

Sheninger, E. C. (2014). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Corwin.

Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work: Models for superior performance*. John Wiley & Sons.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก
วิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562*

DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT USING INSTRUCTIONAL
PACKAGES WITH ACTIVE LEARNING APPROACH FOR BASIC AUTOMOTIVE
ELECTRONICS COURSE (CODE: 20101-2103) UNDER THE VOCATIONAL
CERTIFICATE CURRICULUM B.E. 2562

จิรโรจน์ เลิศธนเปี่ยมสุข

Jirarod Lertthanapiamsuk

สาขาวิชาช่างยนต์, วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ, ประเทศไทย.

Automotive Technology Program, Sisaket Technical College, Thailand.

E-mail: jirarod891@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางแก้ไขการจัดการเรียนรู้วิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2562 2) สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก 3) ทดลองใช้ชุดการสอนดังกล่าว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างคือผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 21 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบบันทึกสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ 2) ชุดการสอน ซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีคุณภาพระดับมากที่สุด ($= 4.62$, $S.D. = 0.15$) 3) แบบประเมินความเหมาะสมของชุดการสอน (IOC 0.80–1.00) 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (IOC 0.60–1.00, ความยาก 0.35–0.80, อำนาจจำแนก 0.30–0.80, ความเชื่อมั่น 0.89) 5) แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน (IOC 0.80–1.00, ความเชื่อมั่น 0.62–1.00) 6) แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (IOC 0.60–1.00, ความเชื่อมั่น 0.69) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test และดัชนีประสิทธิผล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เนื่องจากขาดประสบการณ์จากของจริง การเรียนรู้ส่วนใหญ่เน้นบรรยาย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ 2) ชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้นจำนวน 7 ชุด มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

* Received: 14 July 2025; Revised: 18 November 2025; Accepted: 20 November 2025

(= 4.63) และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ($E1 = 82.35$, $E2 = 81.76$) 3) ผลการใช้ชุดการสอน ร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 และมีดัชนีประสิทธิผล 0.628 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.8

คำสำคัญ: การเรียนรู้เชิงรุก, ชุดการสอน, ประสิทธิภาพ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, อิเล็กทรอนิกส์ รถยนต์

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the current conditions, problems, and solutions in the teaching and learning management of the Basic Automotive Electronics course (Course Code 20101-2103) under the 2019 Vocational Certificate Curriculum; 2) develop and determine the effectiveness of an instructional package integrated with active learning; and 3) implement the developed instructional package. This study employed a research and development design. The sample consisted of 21 vocational certificate students selected through cluster random sampling, with classrooms as the sampling unit. The research instruments included: 1) a learning management problem record form; 2) an instructional package evaluated by experts, which achieved the highest quality level (= 4.62, S.D. = 0.15); 3) an instructional package suitability assessment (IOC = 0.80–1.00); 4) a learning achievement test (IOC = 0.60–1.00, difficulty = 0.35–0.80, discrimination = 0.30–0.80, reliability = 0.89); 5) a performance evaluation form (IOC = 0.80–1.00, reliability=0.62–1.00); and 6) a desirable characteristics observation form (IOC = 0.60–1.00, reliability = 0.69). Data were analyzed using content analysis, mean, standard deviation, t-test, and effectiveness index.

The results revealed that: 1) most students lacked understanding of automotive electronic devices due to limited hands-on experience, and lecture-based instruction led to below-standard learning achievement; 2) the developed instructional package with active learning, consisting of seven sets, was rated at the highest level of suitability (= 4.63) and achieved the efficiency criterion of 80/80 ($E1 = 82.35$, $E2 = 81.76$); and 3) students' post-learning achievement scores were significantly higher than pre-learning scores at the .05 level, with an effectiveness index of 0.628, indicating that students' knowledge increased by 62.8 percent.

Keywords: active learning, instructional packages, efficiency, learning achievement, automotive electronics.

บทนำ

วิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เนื้อหาสาระของรายวิชาดังกล่าว มีความสำคัญต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพ ช่างยนต์ โดยเฉพาะทักษะการใช้เครื่องมือวัดและทดสอบอุปกรณ์ที่อยู่ในรถยนต์ ที่ใช้ในการวัด และตรวจสอบสัญญาณการทำงานของอุปกรณ์ตรวจจับ และส่งสัญญาณการทำงานของเครื่องยนต์ เพื่อวิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่าง ๆ ขณะเครื่องยนต์ทำงาน โดยมี อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หลาย ๆ ตัว ถูกบรรจุอยู่ในหน่วยควบคุมการทำงานที่เป็นสมองกลเรียกว่า Engine Control Module ทำงานเชื่อมโยงกับตัวตรวจจับสัญญาณการทำงานของเครื่องยนต์ นำมาคำนวณปริมาณการฉีดน้ำมันเชื้อเพลิงให้เหมาะสมกับสภาวะการทำงานของเครื่องยนต์ เพื่อให้การเผาไหม้สมบูรณ์ จากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของยานยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จึงมีบทบาทสำคัญ จากบทบาทที่สำคัญดังกล่าว สถานประกอบการให้ความสำคัญถึงความจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะด้านการให้บริการซ่อมบำรุงรถยนต์ที่มีระบบอิเล็กทรอนิกส์ ต้องอาศัยความรู้ระบบอิเล็กทรอนิกส์พื้นฐานเพื่อการดูแลรักษา และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น สถานประกอบการที่มีความเชี่ยวชาญในระบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถวินิจฉัยปัญหาได้แม่นยำ รถยนต์สมัยใหม่มีระบบที่จำเป็นต้องจัดเก็บข้อมูลจำนวนมาก การมีความรู้พื้นฐานที่ดีเกี่ยวกับงาน อิเล็กทรอนิกส์รถยนต์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับช่างและผู้ปฏิบัติงานในศูนย์บริการ เพื่อให้สามารถจัดการกับความซับซ้อนของระบบรถยนต์สมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การเรียนรู้เกี่ยวกับระบบ อิเล็กทรอนิกส์รถยนต์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียน และช่างเทคนิคที่ต้องการพัฒนาทักษะให้ สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมและสถานประกอบการในยุคปัจจุบัน (ณัฐพงศ์ ล้อพิศาล ไชย, 2561)

จากรายงานการวัดและประเมินผลทางการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ ประจำปีการศึกษา 2563-2565 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนวิชางานอิเล็กทรอนิกส์ รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่างปีการศึกษา 2563 ถึง 2565 ผู้เรียนจำนวน 204 คน มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยม จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 28.43 ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.27 ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีพอใช้ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 13.73 ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์อ่อน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.37 ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์อ่อนมาก จำนวน 14

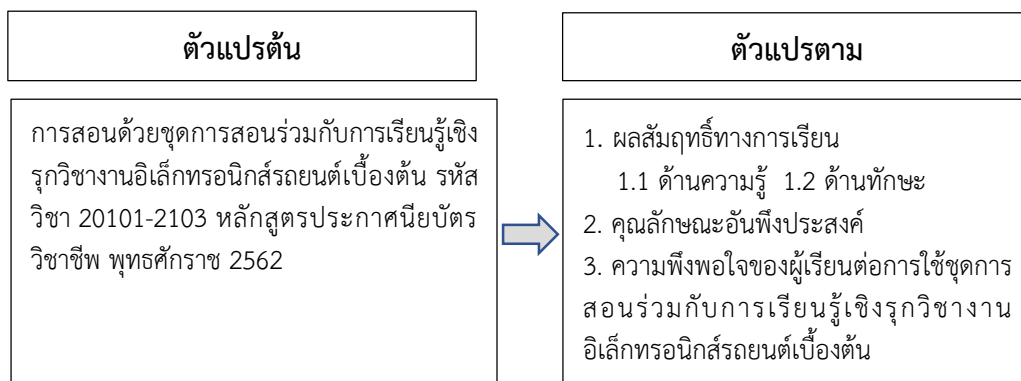
คน คิดเป็นร้อยละ 0.86 ผลการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ผลการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ ข.ร. จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.25 ผลการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ ม.ส. จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 (วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ, 2567)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมุ่งแก้ไขและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์หลักสูตร โดยศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางปรับปรุงแบบ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ผู้วิจัยเล็งเห็น ประโยชน์ของ ชุดการสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นนวัตกรรมสื่อ ประสมที่มีระบบการจัดเนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์การสอน ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับธีระพล บุญธรรม ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การเรียนรู้เชิงรุกยังช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และ การลงมือปฏิบัติจริง (ธีระพล บุญธรรม, 2564)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชางาน อิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562
2. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์ รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562
3. เพื่อใช้ชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก วิชางานอิเล็กทรอนิกส์รยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and develment : R&D) ผู้วิจัยได้กำหนด ขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน มีรายละเอียดดังนี้ แหล่งข้อมูล ประกอบด้วยรายงานผลการวัดและประเมินผลการเรียนรายวิชา บันทึกลับ หลังการสอน คู่มือ ตำรา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบบันทึกสภาพปัญหา การจัดการเรียนการสอน แบบบันทึกการสัมภาษณ์แนวทางการแก้ไขปัญหา ตรวจสอบความตรงเชิง เนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง มีประสบการณ์สอน 10 ปี ขึ้นไป มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ ความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือมีค่า 0.80 - 1.00 ดำเนินการในช่วงเวลาวันที่ 6 - 7 กันยายน 2565 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 สร้างและหาประสิทธิภาพชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รยนต์เบื้องต้น มีขั้นตอนย่อยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและพัฒนาชุดการสอน มีกระบวนการพัฒนา ดังนี้

1) นำผลศึกษาในระยะที่ 1 มาสรุปสังเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เพื่อกำหนดกรอบรายละเอียด และขอบเขตของเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดการสอน 2) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา 4) วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ สร้างชุดการสอนได้ 7 หน่วย โดยมีองค์ประกอบของชุดการสอน คือ คู่มือครู มีส่วนประกอบ ได้แก่ แนวทางการใช้ชุดการสอน จุดประสงค์ แผนการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือประเมิน คู่มือผู้เรียน มีองค์ประกอบ ได้แก่ คำแนะนำ เนื้อหา ใบกิจกรรม ใบงานปฏิบัติ เครื่องมือประเมิน มีองค์ประกอบ ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินการปฏิบัติงาน แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมชุดการสอน กลุ่มผู้ให้ข้อ คือ มูลผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน คุณสมบัติ มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสาขาวิชาช่างยนต์หรือเครื่องกล มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของชุดการสอน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์ กับข้อคำถาม อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าอยู่ที่ 0.96 และมีค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.35-0.84 เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงวันที่ 10-19 มกราคม 2566 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาประสิทธิภาพชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รยนต์เบื้องต้น มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มทดลอง คือ ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ไม่ใช่กลุ่ม

ตัวอย่างที่ไม่เคยเรียนวิชางานอิเล็กทรอนิกส์ยนต์มาก่อน ตามเงื่อนไขของการหาประสิทธิภาพ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ 1) การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว เท่ากับ 62.40/60.42 ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ผลการสังเกตการสอน พบว่า การเรียงลำดับเนื้อหา ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ มีเนื้อหาเยอะและมีความยาก 2) การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม เท่ากับ 76.05/75.56 ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ผลการสังเกตการใช้ชุดการสอน พบว่า เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่เหมาะสม แบบฝึกหัดไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และ 3) การทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม มีค่าเท่ากับ 82.35/81.76 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดการสอน

ระยะที่ 3 ใช้ชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์ยนต์เบื้องต้น ประชากร คือ ประชากร คือ ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนสาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งผู้เรียนในแต่ละห้อง มีความสามารถ และสติปัญญา ทั้งเก่ง ปานกลาง อ่อน หลากหลายเหมือนกัน จำนวน 12 ห้อง จำนวน 240 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 21 คน ซึ่งจำนวนกลุ่มตัว ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ใช้หน่วยในการสุ่มเป็นห้องเรียน ผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่าง มีความสามารถ และสติปัญญา ทั้งเก่ง ปานกลาง อ่อน หลากหลายเหมือนกัน และเป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา โดยมีการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นตามหลักของการใช้สถิติทดสอบค่าที เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์ยนต์เบื้องต้น 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน 3) แบบประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน 4) แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Pretest and posttest experimental design Study ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ชุดการสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์ยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 โดยได้เลือกใช้การจัดการเรียนรู้ ในรูปแบบผสม เพื่อให้เข้ากับบริบทการจัดการเรียนรู้ตามลักษณะของวิชา แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม 3) ขั้นอภิปรายและสรุป 4) ขั้นประเมินผล และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ทั้ง 18 สัปดาห์ โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ค่าการกระจายของข้อมูลตัวแปร (ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น) ใช้สถิติทดสอบค่าที และหาค่าดัชนีประสิทธิผล หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชางานอิเล็กทรอนิกส์ยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น

ประเด็น	ผลการศึกษา
1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103	การศึกษาพบปัญหาหลัก 4 ประการที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ประกอบด้วย ขาดสื่อการเรียนการสอนที่เป็นของจริงผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ สื่อการเรียนและอุปกรณ์ฝึกปฏิบัติล้าสมัย ผู้เรียนขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับเทคโนโลยีปัจจุบัน ขาดสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนด การวัดและประเมินผลเน้นความจำมากกว่าประเมินผลการปฏิบัติ
2. ผลการเรียนรู้และประเมินผลรายวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ 1) พื้นฐานความรู้ผู้เรียนขาดพื้นฐานด้านอิเล็กทรอนิกส์ 2) ความซับซ้อนของเนื้อหา 3) ข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและมีข้อจำกัดในการจัดหา 4) ขาดการเชื่อมโยงทฤษฎีกับปฏิบัติ 5) วิธีการสอนและการประเมินยังไม่สอดคล้องกับลักษณะของวิชาที่ต้องเน้นการปฏิบัติ
3. แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์ รหัสวิชา 20101-2103	1) การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 2) การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ปรับปรุงสื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบัน 3) การจัดการเรียนการสอน ออกแบบและจัดสรรเวลาเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้ 4) การประเมินผลที่หลากหลาย พัฒนาเครื่องมือประเมินที่ครอบคลุมใช้การประเมินแบบต่อเนื่องและประเมินตามสภาพจริง

2. ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นสัมภาษณ์	สรุปผลการสัมภาษณ์
1. หลักสูตรรายวิชาควรเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาในส่วนใดบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ตามความต้องการของสถานประกอบการ	แนวทางการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1) การพัฒนาด้านพุทธิพิสัย เน้นการสร้างกระบวนการคิด บูรณาการ การเรียนรู้ให้ผู้เรียน วิเคราะห์ปัญหา ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้การบูรณาการความรู้เดิมกับประสบการณ์ใหม่ 2) การพัฒนาด้านทักษะพิสัย จัดกิจกรรม การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง 3) การพัฒนาด้านจิตพิสัย ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ 4) ใช้การประเมินที่เน้นสมรรถนะให้การประเมินสะท้อนความสามารถจริงของผู้เรียน
2. วิธีการสอนวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 20101-2103 ควรมีลักษณะอย่างไร	หลักสูตรเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ ควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการการสอนให้เป็นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ผ่านการ ลงมือปฏิบัติ การประเมินผลควรมีความหลากหลายและสะท้อนความสามารถจริงของผู้เรียน
3. สื่อ และ เอกสารประกอบการสอนต่าง ๆ ควรมีลักษณะอย่างไร	สรุปผลประเด็นสื่อ และเอกสารประกอบการสอน ควรมีสื่อและเอกสารประกอบการสอนต่างๆ ที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง ควรมีสื่อที่เป็นอุปกรณ์จริงสามารถจับต้องได้ ส่งเสริมความรู้ผู้เรียนให้เกิดทักษะ มีการออกแบบขั้นตอนการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน
4. เครื่องมือวัด และ ประเมินผลตามลักษณะของรายวิชา ควรมีลักษณะอย่างไรและประกอบด้วยอะไรบ้าง	เครื่องมือวัดและประเมินผลตามลักษณะของรายวิชาควรมีหลายหลาย คือ 1) แบบทดสอบก่อนเรียน 2) แบบทดสอบหลังเรียน 3) แบบฝึกหัด 4) แบบประเมินผลใบมอบงาน 5) แบบประเมินการปฏิบัติงาน 6) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ 7) แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และลักษณะอันพึงประสงค์

2.1 ผลการสร้างชุดการสอนชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น 1) ผลการสร้างชุดการสอน ประกอบด้วย 7 ชุดการสอน คือ 1) เรื่อง เครื่องมือวัดและทดสอบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์รถยนต์ 2) เรื่อง ตัวต้านทาน 3) เรื่อง ตัวเก็บประจุ 4) เรื่อง อุปกรณ์สารกึ่งตัวนำ 5) อุปกรณ์สารกึ่งตัวนำทางแสง 6) เรื่อง ตัวตรวจจับและส่งสัญญาณในรถยนต์ 7) เรื่อง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในระบบประจุไฟฟ้ารถยนต์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ใน 1ภาคเรียน ใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอน 18 สัปดาห์ โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งหมด 72 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีองค์ประกอบของโครงการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 ผลการศึกษาความเหมาะสมของชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความเหมาะสมชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านคุณภาพของเนื้อหา	4.52	0.23	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบการเรียนการสอน	4.56	0.17	มากที่สุด
3. ด้านความเหมาะสมกับผู้เรียน	4.48	0.23	มากที่สุด
4. ด้านสื่อและเทคโนโลยี	4.52	0.23	มากที่สุด
5. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.92	0.18	มากที่สุด
6. ด้านการวัดและประเมินผล	4.56	0.17	มากที่สุด
7. ด้านการนำเสนอและจัดรูปแบบ	4.68	0.23	มากที่สุด
8. ด้านคู่มือและเอกสารประกอบ	4.56	0.17	มากที่สุด
9. ด้านประโยชน์ในการนำไปใช้	4.84	0.29	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.62	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความเหมาะสมของชุดการสอน พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านประเมินพบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.18) รองลงมา ด้านประโยชน์ ในการนำไปใช้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.29) และด้านการนำเสนอและจัดรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.23) ตามลำดับ

ผลศึกษาประสิทธิภาพชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบภาคสนาม

คะแนน	N	คะแนน		ประสิทธิภาพ	เกณฑ์ที่กำหนด
		คะแนนรวม ($\sum X$)	คะแนนเต็มของกระบวนการ (A)		
กระบวนการ (E ₁)	27	14761	662	82.35	80
ผลลัพธ์ (E ₂)		1766	80	81.76	80

จากตารางที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชาการอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น ของกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 82.35 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 81.76 ประสิทธิภาพของชุดการสอนมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

ผลการใช้ชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชาการอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น ดังแสดงในตารางที่ 5-7

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การกระจายตัวของข้อมูลตัวแปรคะแนนที่ใช้ในทดสอบที (T-Test) ($n=21$)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	Sk	แปลผล	Ku	แปลผล
ก่อนเรียน	42.81	4.68	-0.463	ปกติ	0.972	ปกติ
หลังเรียน	66.19	3.57	-0.194	ปกติ	0.972	ปกติ

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์การกระจายตัวของข้อมูลตัวแปรคะแนน สรุปได้ว่า คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ทั้ง 2 ตัวแปร ลักษณะการกระจายข้อมูลโดยพิจารณาจากค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีลักษณะการกระจายข้อมูลแบบปกติ ซึ่งจากแนวคิดของ Curran, West and Finch (กลยา วานิชย์บัญชา, 2556) ได้เสนอแนะว่า ถ้าค่า $Sk > 3$ หมายถึง ข้อมูลไม่สมมาตรหรือมีความเบ้มาก และถ้า $KU > 10$ แสดงว่าข้อมูลไม่มีการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งผลการวิเคราะห์หามีค่าความเบ้ (Sk) อยู่ระหว่าง -0.463 ถึง 0.193 และค่าความโด่ง (Ku) มีค่าอยู่ที่ 0.972 แสดงว่าข้อมูลให้มีการแจกแจงแบบโค้งปกติในทุกตัวแปร

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอน

ตัวแปร	N	$\bar{X}$	S.D.	t	df	P-Value*
ก่อนเรียน	21	42.81	4.68	20.91	20	0.000
หลังเรียน		66.19	3.57			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชาการอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 20.91$, $df = 20$, $p = 0.00$)

ดัชนีประสิทธิผลของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชาการอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป รายละเอียดแสดงตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ดัชนีประสิทธิผลของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอน

N	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน		ดัชนีประสิทธิผล (E.I)
		ทดสอบก่อนเรียน	ทดสอบหลังเรียน	
21	80	899	1390	0.629

จากตารางที่ 7 พบว่า การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 80 คะแนน ผลรวมคะแนนของการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 899 คะแนน ผลรวมของการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 1390 คะแนน เมื่อคำนวณโดยใช้สูตรดัชนีประสิทธิผล (E.I) ได้ค่าเท่ากับ 0.628 หมายความว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น มีความรู้เพิ่มขึ้น 0.628 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.8

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 2101-2103 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 อภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ การปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาสื่อการเรียนการสอน ปรับปรุงให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี ปัจจุบัน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ จัดระบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา และจัดสรรเวลาเรียนให้เหมาะสม การผสมผสานระหว่างชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น รหัสวิชา 2101-2103 จะช่วยแก้ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ได้ มีเครื่องมือประเมินที่หลากหลายและครอบคลุม ใช้การประเมินเน้นสมรรถนะตามสภาพจริง อาจเนื่องมาจาก ระบบการวัดผลและประเมินผลที่เน้นสมรรถนะมากกว่าการทดสอบความรู้เพียงอย่างเดียว ช่วยให้การประเมินผลสะท้อนความสามารถจริงของผู้เรียน มีการประเมินผลที่หลากหลายและสะท้อนความสามารถจริงของผู้เรียน สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย พิชัยยนต์ ชุดการสอนเป็นการรวบรวมสื่อประสมต่าง ๆ สร้างสรรค์ ออกแบบมาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ตรงตามเนื้อหาวิชาหรือจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนทำให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ธวัชชัย พิชัยยนต์, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพล บุญธรรม ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (ธีระพล บุญธรรม, 2564)

ผลการศึกษาความเหมาะสมของชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากชุดการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้น มีความถูกต้องเหมาะสมชัดเจน เป็นไปตามทฤษฎี สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพล บุญธรรม

เรื่อง ผลการศึกษาการพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการสอนวิชางานวัดละเอียดช่างยนต์ รหัสวิชา 20101-2009 ด้วยเทคนิคการสอนแบบการฝึกลงมือปฏิบัติงาน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมชุดการสอนมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด (ธีระพล บุญธรรม, 2564)

ผลการศึกษาประสิทธิภาพชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น พบว่า ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 82.35 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 81.76 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยมีกระบวนการศึกษาประสิทธิภาพชุดการสอนที่ชัดเจน และพิจารณาผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการทดลองแต่ละครั้ง ก่อนที่จะนำมาใช้ภาคสนาม ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าเมื่อกระบวนการชัดเจน ส่งผลต่อประสิทธิภาพของชุดการสอน สะท้อนให้เห็นว่าชุดการสอนมีคุณภาพในระดับที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง โดยค่าประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 82.35 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สะท้อนว่า ชุดการสอนมีองค์ประกอบที่ชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสม ในทุกด้าน ชุดการสอนที่ถูกสร้างขึ้นนี้เป็นไปตามทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 81.76 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สะท้อนให้เห็นว่าการผสมผสานระหว่าง ชุดการสอน เป็นนวัตกรรมที่จัดระบบเนื้อหาอย่างสร้างสรรค์ และการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาการขาดความเข้าใจและการเชื่อมโยงทฤษฎีกับปฏิบัติ สามารถแก้ปัญหที่เกิดขึ้นได้จริง สอดคล้องกับธีระพล บุญธรรม ศึกษาเรื่องผลการศึกษาการพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการสอนวิชางานวัดละเอียดช่างยนต์ รหัสวิชา 20101-2009 ด้วยเทคนิคการสอนแบบการฝึกลงมือปฏิบัติงาน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ E_1 เท่ากับ 82.89 และค่า E_2 เท่ากับ 80.92 (ธีระพล บุญธรรม, 2564)

ผลการใช้ชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนการพัฒนาชุดการสอนที่ชัดเจนและเหมาะสม ทุกขั้นตอนมีกระบวนการตรวจสอบความเหมาะสมถูกต้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิสอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธ ธรรมสุณา ศึกษาการพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการสอนวิชางานไฟฟ้ายานยนต์ รหัสวิชา 3101-2104 ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พ.ศ.2557 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (พุทธ ธรรมสุณา, 2560)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การจัดการเรียนการสอนวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอนขาดสื่อที่เป็นอุปกรณ์จริง ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ ทำให้ขาดความรู้และทักษะที่จำเป็น ขาดสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนด ด้านการวัดและประเมินผล เน้นความจำมากกว่าการประเมินผลจากการปฏิบัติ

2) ผลการสร้างและพัฒนาชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอนของกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 82.35 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์มีค่าเท่ากับ 82.35 ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ครูผู้สอนสามารถนำชุดการสอนร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชางานอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์เบื้องต้น ประยุกต์ใช้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา

2) ควรจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนในรายวิชาปฏิบัติอื่น ๆ โดยจัดให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการวิจัยต่อยอดเพื่อพัฒนาชุดการสอนผสมผสานในรูปแบบสื่อเสมือนจริง
- 2) พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยผ่านอุปกรณ์สื่อสารได้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). การวิเคราะห์ความถดถอยและสหสัมพันธ์เชิงซ้อน. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 7-20.

- ณัฏฐพงศ์ ล้อพิศาลไชย. (2561). การพัฒนาชุดฝึกอบรมระบบไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์รถยนต์ระดับต้น สำหรับนักศึกษาทวิภาคี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ธวัชชัย พิชัยยันต์. (2565). *การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจด้วยชุดการสอนทฤษฎีดนตรีสากลตามแนวคิดการสอนแบบโคดายของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2*. จันทบุรี: วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี.
- ธีระพล บุญธรรม. (2564). *การพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการสอนวิชางานวัดละเอียดช่างยนต์ รหัสวิชา 20101-2009 ด้วยเทคนิคการสอนแบบการฝึกลงมือปฏิบัติงาน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562*. มหาสารคาม: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พุทธ ธรรมสุนา. (2560). *การพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการสอนวิชางานไฟฟ้ายานยนต์ รหัสวิชา 3101-2104 ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พ.ศ. 2557 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. อุตรธานี: วิทยาลัยเทคนิคอุตรธานี.
- วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ. (2565). *รายงานการวัดและประเมินผลทางการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ ประจำปีการศึกษา 2563-2565*. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤษภาคม 2567 จาก <https://std2018.vec.go.th/web/EmployeeSelfService.htm?mode=initSendScore/>.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3*

CREATIVE LEADERSHIP OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
THE ACADEMIC ADMINISTRATION OF THE EARLY CHILDHOOD PROGRAM
IN SCHOOLS UNDER PHITSANULOK PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

*อนุสร มากระโทก, ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ

Anusara Maggatog, Taweesak Sawangmek

มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย

Naresuan University, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: Anusaram66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย 4) เพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์ที่ดี และสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 กลุ่มการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 178 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษากับการ

* Received: 18 April 2025; Revised: 15 May 2025; Accepted: 20 May 2025

บริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอยู่ระหว่าง 0.745 - 0.821 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2 เท่ากับ 0.771) ค่าอำนาจการพยากรณ์ได้ร้อยละ 77.10 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.878 ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ตามลำดับ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.634 + 0.358X_3 + 0.320X_2 + 0.275X_4$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = 0.322Zx_3 + 0.285Zx_2 + 0.248Zx_4$$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research were to 1) Investigate the creative leadership of school administrators; 2) Examine the academic administration at the early childhood education level in schools; 3) Explore the relationship between the creative leadership of school administrators and the academic administration at the early childhood level; and 4) Identify significant predictive variables and develop a predictive equation for school administrators' creative leadership that influences academic administration at the early childhood level under the jurisdiction of the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3. This study employed a quantitative research approach. The sample consisted of 178 participants, including school administrators and early childhood education teachers. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The analysis results indicate that 1) the overall level of creative leadership among school administrators was high. 2) the level of early childhood academic administration was revealed also high. 3) the significant positive correlation between creative leadership

factors and early childhood academic administration, with Pearson correlation coefficients ranging from 0.745 to 0.821, which is at a fairly high level and statistically significant at the .01 level 4) the predictive variables of creative leadership affecting academic administration yielded a coefficient of determination formula as (R^2) of 0.771, indicating a predictive power of 77.10%, with a standard error of estimate of 0.878 in the form of raw score and standard score, are presented as follows:

The predictive formula in raw score are as follows:

$$\hat{Y} = 0.634 + 0.358X_3 + 0.320X_2 + 0.275X_4$$

Standardized score formula as:

$$\hat{Z}_Y = 0.322Z_{X_3} + 0.285Z_{X_2} + 0.248Z_{X_4}$$

Keywords: Creative Leadership, Early Childhood Academic Administration

บทนำ

ในสภาพปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี วิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันกันมากขึ้น ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างประชากร ให้สามารถ ขับเคลื่อนประเทศไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ให้ทันต่อยุคและสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การศึกษาที่อยู่กับที่ย่อมหมายถึงความล้ำสมัย ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์ การปรับปรุงการศึกษาของชาติเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก การศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน และเป็นการลงทุนเพื่อการอยู่รอดและพัฒนาของสังคม ทั้งนี้ เพราะการศึกษาส่งผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิต (อรุพงษ์งามณัง, 2564)

ในการจัดการศึกษาปฐมวัยในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาจะสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ที่จะต้องบริหารพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องรอบรู้ มีความคิดสร้างสรรค์และนำแนวทางต่าง ๆ

มาพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งต้องเป็นผู้นำนโยบายการศึกษาของรัฐไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย จึงเป็นงานหลักสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย มีความแตกต่างจากการบริหารงานวิชาการในระดับการศึกษาอื่น คือในการบริหารวิชาการในระดับสูงขึ้นไปจะมุ่งเน้นในเรื่องเนื้อหาสาระทางวิชาการ แต่สำหรับเด็กปฐมวัยจะมุ่งเน้นการพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการที่จะศึกษาต่อในระดับประถมศึกษาต่อไป (บุญเชิด ชำนิศาสตร์, 2556) หากผู้บริหารสถานศึกษาบางท่านไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนี้ อาจส่งผลให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เกิดผลกระทบเสียหายได้ นอกจากผู้บริหารจะต้องเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีการคิดนอกกรอบด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และที่สำคัญจะต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ ในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2553)

จากที่กล่าวข้างต้นมานี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเป็นผู้นำ เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์คิดนอกกรอบ กล้าเปลี่ยนแปลงและสร้างความร่วมมือในองค์กรและนอกองค์กร ต้องพัฒนาองค์กรและพัฒนาบุคลากรในองค์กรอยู่เสมอ เพื่อให้การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียน ต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ให้ดำรงอยู่ในภาวะสังคมโลกที่มีการแข่งขันสูงเช่นในปัจจุบัน แต่ในทางกลับกัน ถ้าผู้บริหารไม่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ก็จะทำให้การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยเกิดผลกระทบ งานวิชาการไม่มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงให้ดีขึ้น ขอบข่ายของงานไม่มีการพัฒนา ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ และผลกระทบเหล่านี้จะส่งผลไปถึงผู้เรียนระดับปฐมวัยโดยตรง ผู้บริหารจึงควรมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเปลี่ยนวิสัยทัศน์การบริหารงานวิชาการให้เป็นไปในทิศทางที่ดี มีการพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในระดับปฐมวัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อนำผลการศึกษาเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ได้มีสารสนเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถ บริหารงานด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน ที่มีการขับเคลื่อนไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษากับการ บริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ บริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับชั้น ปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ซึ่งมีทั้งหมด จำนวน 178 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน และครูผู้สอนระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 152 คน โดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้อำเภอเป็นเกณฑ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการ

ปรับตัว จำนวน 5 ข้อ ด้านความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 ข้อ ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 5 ข้อ และด้านวิสัยทัศน์ จำนวน 5 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 แบ่งเป็นด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร จำนวน 5 ข้อ ด้านจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าได้ข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้จำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 จากนั้น นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try - out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.972

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลแบบสอบถามดำเนินการโดยใช้ Google Form ผ่านระบบ E - Office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ โดยนำมาแจกแจงหาความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อใช้วิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และให้ความหมายของคะแนน โดยใช้คะแนนเฉลี่ย

4.3 นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และให้ความหมายของคะแนน โดยใช้คะแนนเฉลี่ย

4.4 นำวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่เป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

4.5 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อใช้ในการสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ตาราง 1 แสดงผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวม

ข้อที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา	(n=178)		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านความสามารถในการปรับตัว	4.24	0.58	มาก	3
2	ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.22	0.56	มาก	4
3	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.25	0.56	มาก	2
4	ด้านวิสัยทัศน์	4.27	0.55	มาก	1
รวม		4.24	0.51	มาก	

จากตาราง 1 แสดงผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษามีมากที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ค่าเฉลี่ยในระดับมาก และด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษามีน้อยที่สุดคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ยในระดับมาก

2. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ตาราง 2 แสดงผลการศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวม

ข้อที่	การบริหารงานวิชาการ ระดับปฐมวัย	(n=178)		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการบริหารหลักสูตร	4.26	0.55	มาก	3
2	ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.28	0.55	มาก	2
3	ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้	4.29	0.53	มาก	1
4	ด้านการประเมินผลการเรียนรู้	4.23	0.56	มาก	4
รวม		4.25	0.52	มาก	

จากตาราง 2 แสดงผลการศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ในภาพรวม พบว่า การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ในภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

ตาราง 3 แสดงผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	Y
X_1	1				
X_2	.765**	1			
X_3	.736**	.775**	1		

X ₄	.740**	.775**	.775**	1	
Y	.745**	.806**	.821**	.796**	1

หมายเหตุ: ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตาราง 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X_1, X_2, X_3, X_4) กับตัวแปรเกณฑ์ (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอยู่ระหว่าง 0.745 - 0.821 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านความสามารถในการปรับตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย

(n=178)					
ตัวแปร	b	SE _b	β	t	Sig.
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_2)	0.285	0.055	0.320	5.149**	.000
ด้านการทำงานเป็นทีม (X_3)	0.322	0.058	0.358	5.520**	.000
ด้านวิสัยทัศน์ (X_4)	0.248	0.056	0.275	4.402**	.000
R = 0.878	$R^2 = 0.771$	$R^2_{adj} = 0.767$			
SE _{est} = 0.24111	F = 195.182	a = 0.634			

หมายเหตุ: * หมายถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_2) ด้านการทำงานเป็นทีม (X_3) ด้านวิสัยทัศน์ (X_4) สามารถ

อธิบาย ตัวแปรเกณฑ์ (Y) การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยรวมแล้วมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2 เท่ากับ 0.771) มีค่าอำนาจการพยากรณ์ได้ร้อยละ 77.10 และมีค่าความคลาดเคลื่อน มาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.878 ซึ่งเป็นรูปแบบที่สามารถอธิบายตัวแปรเกณฑ์ (Y) การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยได้มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการสร้างสมการพยากรณ์ที่ดีของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านวิสัยทัศน์ เป็นด้านที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.771 มีค่าอำนาจการพยากรณ์ได้ร้อยละ 77.10 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.878 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

4.1 ด้านการทำงานเป็นทีมส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการทำงานเป็นทีม เป็นด้านที่สำคัญในการบริหารงานแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ที่ผู้บริหารจะต้องเป็นแกนนำ ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาปฐมวัยภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย มีการกระจายอำนาจและมอบหมายงานที่เหมาะสมตามความถนัดของแต่ละบุคคล การทำงานเป็นทีมทำให้สามารถจัดกิจกรรมที่บูรณาการหลายด้าน โดยที่บุคลากรแต่ละคนสามารถนำจุดแข็งของตนมาช่วยกันพัฒนาเนื้อหา ให้ตอบโจทย์ผู้เรียนระดับปฐมวัยได้อย่างรอบด้าน ส่งผลให้งานวิชาการระดับปฐมวัย สามารถตอบสนองต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณราย เพิ่มพูน ได้ทำการวิจัยเรื่องการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี จากการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี ในภาพรวมมีระดับความสัมพันธ์กันในทุกด้าน หรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันในระดับสูง ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการให้ได้ผลดีนั้น การมีปฏิสัมพันธ์ การมีความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรที่ได้ทำงานร่วมกันในกระบวนการกลุ่มที่มีความรัก ความเข้าใจ สามัคคีเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันทั้งยังเป็นกลุ่ม

บุคคลที่มีแนวทางในการขับเคลื่อนโดยทุกคน มีวัตถุประสงค์ไปในทิศทางเดียวกัน ความสัมพันธ์อันดีจะช่วยสะท้อนการดำเนินการให้เสร็จสิ้นด้วยความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพที่ดี (พรรณราย เพิ่มพูน, 2565)

4.2 ด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาองค์การการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฐมวัย ที่การเรียนรู้ของเด็กต้องอาศัยความยืดหยุ่น ความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก และแนวทางที่สร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการอย่างรอบด้าน ผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์สามารถมองเห็นโอกาสจากปัญหาคิดเชิงระบบ และนำพาองค์กรเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น เมื่อผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงาน จะสามารถยกระดับคุณภาพของหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครู ส่งผลให้สถานศึกษามีภาพลักษณ์ที่ดี เป็นที่ยอมรับของชุมชน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับวิจัยของชุดิกาญจน์ ธรรมภักศรัณย์ ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุดรดิตถ์ พบว่า ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยความคิดสร้างสรรค์ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการ บริหารงานแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์การที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ความรู้ความสามารถของผู้บริหารและครูในการดำเนินงาน มีการเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามามี บทบาทในการบริหารสถานศึกษา และผู้บริหารใช้ความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานได้อย่างสร้างสรรค์ (ชุดิกาญจน์ ธรรมภักศรัณย์, 2566)

4.3 ด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากด้านวิสัยทัศน์จัดเป็นแนวทางหรือเป้าหมายที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษา วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน จะส่งผลต่อการวางแผนและดำเนินการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายด้านพัฒนาการของผู้เรียนได้ชัดเจน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานที่เหมาะสมกับช่วงวัย พร้อมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ช่วยวางแผนการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน ทำซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุวัฒน์ กาศแก้ว ทำการวิจัยเรื่อง มิติวิสัยทัศน์ของผู้นำกับการบริหารงานวิชาการใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมิติวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้านกับ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในแต่ละด้าน พบว่า มิติวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์คล้อยตามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน (ภาณุวัฒน์ กาศแก้ว, 2559)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ระดับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย พบว่า มีค่าความสัมพันธ์ทางบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอยู่ระหว่าง 0.745 - 0.821 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ตัวแปรพยากรณ์ X_2 , X_3 , และ X_4 สามารถร่วมกันอธิบายตัวแปรเกณฑ์ (Y) การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยรวมแล้วมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2 เท่ากับ 0.771) มีค่าอำนาจการพยากรณ์ได้ร้อยละ 77.10 และมีค่าความคลาดเคลื่อน มาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.878

2. ข้อเสนอแนะ

2.1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยสูงที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและผู้บริหาร รวมถึงองค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยเริ่มตั้งแต่ร่วมกัน

วิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา และแนวโน้มการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้เกิดความชัดเจนในทิศทางการพัฒนางานวิชาการระดับปฐมวัย การทำงานเป็นทีมจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา

2) จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยรองลงมา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาคิดค้นหาแนวทาง รูปแบบการจัดการศึกษาใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาและแก้ปัญหาที่พบในงานวิชาการระดับชั้นปฐมวัย นอกจากนี้ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างให้กับครู ส่งเสริมให้ครูคิดนอกกรอบและกล้าแสดงความคิดเห็น เพื่อให้เกิดนวัตกรรม การเรียนรู้ใหม่ ๆ ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับชั้นปฐมวัยของสถานศึกษาและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม

2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษารูปแบบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ควรศึกษาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ที่จะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ
- 3) ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในสถานศึกษา ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชุดิกาญจน์ ธรรมภักดิ์ศรีณย์. (2566). ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญเชิด ชำนิศาสตร์. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสยาม.

- พรรณราย เพิ่มพูน. (2565). การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาณุวัฒน์ กาศแก้ว. (2559). มิติวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรุพงษ์ งามฉมิง. (2564). ทักษะของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

การพัฒนาแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้พื้นที่เป็น
ฐาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
หนองคาย เขต 1*

THE DEVELOPMENT OF A PROBLEM-SOLVING MODEL FOR READING AND
WRITING THAI LANGUAGE USING THE AREA AS A BASE AT THE PRIMARY
LEVEL UNDER THE OFFICE OF THE NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 1

ฉวีวรรณ โยคิน

Chaweewan Yokin

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

Nongkhai Primary Educational Service Area Office 1, Thailand.

E-mail: Chaweewan.nki1@esdc.go.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย และ
แนวทางการบริหารแบบใช้พื้นที่เป็นฐานในระดับประถมศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาการอ่าน
และเขียนภาษาไทย โดยใช้การบริหารแบบใช้พื้นที่เป็นฐานในระดับประถมศึกษา 3) ทดลองใช้รูปแบบ
การแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย ที่พัฒนาขึ้นตามแนวทางการบริหารแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน
4) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้การบริหารแบบใช้
พื้นที่เป็นฐานในระดับประถมศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น
4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการแก้ปัญหา ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบฯ ระยะที่ 3 ทดลองใช้
รูปแบบฯ ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย และ
แนวทางการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพการแก้ปัญหาและ
แนวทางการบริหารด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ 5A&P ด้านผลผลิต และ ด้านปัจจัยความสำเร็จ
2. ผลการพัฒนารูปแบบ มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 5A&P 3) ผลผลิต
และ 4) ปัจจัยความสำเร็จ 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ ดำเนินการใช้ตามองค์ประกอบของรูปแบบฯ

* Received: 29 October 2025; Revised: 23 December 2025; Accepted: 26 December 2025

4 องค์ประกอบ 4. ผลการประเมินรูปแบบฯ มีดังนี้ 1) ผลการประเมินความเป็นไปได้และควมมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน ภาพรวม มีความสามารถในการอ่านและเขียนอยู่ในระดับดีทุกระดับชั้น

คำสำคัญ: รูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย, การใช้พื้นที่เป็นฐาน, ปัญหาการอ่านและเขียน

Abstract

This research article aimed to: 1) study the current situation and problems of Thai reading and writing, as well as area-based management approaches in primary education; 2) develop a model for improving Thai reading and writing skills through area-based management in primary education; 3) implement the developed model for improving Thai reading and writing skills based on area-based management; and 4) evaluate the effectiveness of the model for improving Thai reading and writing skills through area-based management in primary education. This study employed a mixed-methods research design, consisting of four phases: Phase 1. studying the current situation and problems of Thai reading and writing; Phase 2. developing the improvement model; Phase 3. implementing the developed model; and Phase 4: evaluating the model's effectiveness. Data were analyzed using basic statistical methods, including the mean and standard deviation.

The research findings revealed that: 1) The study of the current situation regarding the solutions to Thai reading and writing problems and the area-based management approach consisted of four components: (1) the current situation and management approach in terms of input factors, (2) the 5A&P process, (3) output factors, and (4) success factors. 2) The developed model comprised four main components: (1) input factors, (2) the 5A&P process, (3) outputs, and (4) success factors. 3) The implementation of the developed model was carried out according to these four components. 4) The evaluation results of the model were as follows: (1) the feasibility and usefulness of the model were rated at the highest level; (2) the overall satisfaction of school administrators and teachers was at the highest level; and (3) the overall results

of improving students' Thai reading and writing skills indicated good performance across all grade levels.

Keywords: Thai Reading and Writing Problem Solving Model, Using Area as a Base, Reading and Writing Problems

บทนำ

การปฏิรูปการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน คือ 1) ครูผู้สอน 2) หลักสูตร 3) การเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผล องค์ประกอบดังกล่าวจะสนับสนุนและเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และเกิดสมรรถนะสำคัญที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากองค์ประกอบดังกล่าวพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ ครูผู้สอน เพราะครูคือกุญแจสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ครูจึงต้องพร้อมที่จะปรับตัว พัฒนาทักษะและเรียนรู้วิทยาการให้ทันสมัย เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการให้พัฒนาการศึกษาของประเทศไทยอย่างเร่งด่วน โดยหนึ่งในนโยบายเร่งรัด คือ ปฏิรูปกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ให้สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปัจจุบัน และรองรับหลักสูตรใหม่ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปี 2553 และมาตรฐานวิชาชีพครู ตามที่คุรุสภากำหนด (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) “การจัดการศึกษาต้องยึดว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา รู้จักการทำงานเป็นทีม รู้จักการปรับตัวมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่นทั้งในการเรียน การสร้างองค์ความรู้ การลงมือปฏิบัติจริง สามารถปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตได้” (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบาย จุดเน้น เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการอ่านและเขียนภาษาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการอ่านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนมาอย่างจริงจัง และเพื่อให้การพัฒนาการอ่านออกเขียนได้มีความต่อเนื่องและมีความเข้มข้น และเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ในปีการศึกษา 2566 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยตามนโยบาย “เด็กไทยวิถีใหม่อ่านออกเขียนได้ทุกคน” ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้การอ่านและการเขียนเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 รับผิดชอบควบคุม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสังคม โพธิ์ตาก ท่าบ่อ ศรีเชียงใหม่ สระใคร และอำเภอเมืองหนองคาย ปีการศึกษา 2566 มีโรงเรียน จำนวน 147 โรงเรียน พบว่า ผลการประเมินความสามารถในการอ่าน และเขียนภาษาไทย (EMES) ภาพรวม ยังมีนักเรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับปรับปรุง-พอใช้ ซึ่งประเมินโดยเครื่องมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กลุ่มนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา, 2566)

ปัญหาดังกล่าว ได้กระจายทั่วพื้นที่ในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 6 อำเภอ ซึ่งตั้งอยู่พื้นที่ที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ ชายแดนห่างไกล และติดแม่น้ำโขงบางอำเภอ ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านการติดต่อสื่อสารด้านการ จัด การศึกษา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน จากกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ชายแดนห่างไกลและติดแม่น้ำโขงที่พบปัญหาด้านการอ่าน และเขียนภาษาไทย ซึ่งปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยเป็นปัญหาที่สำคัญ ประกอบกับสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ยังไม่มีรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนที่ชัดเจน ที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาได้ เหมาะสมกับบริบททุกพื้นที่ แต่ละสถานศึกษามีรูปแบบ แนวทางแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยไม่ เหมือนกัน จึงไม่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย ได้แก่ งานวิจัยของนันทวิภรณ์ จันตะพรมมา ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐานด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการอ่าน การเขียน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 พบว่า รูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ 5A&P ผลผลิต และปัจจัยความสำเร็จ (นันทวิภรณ์ จันตะพรมมา, 2566) และงานวิจัยของทัศนีย์ เศรษฐ พงษ์ และวิภาวรรณ เอกวรรณัง (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการรู้เรื่อง การ อ่านตามแนวทางการสอบแบบ PISA โดยใช้แนวคิดการอ่านจากต้นแบบของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถในการรู้เรื่องการอ่านในภาพรวมสูงกว่าก่อน การทดลองอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์ และวิภาวรรณ เอกวรรณัง, 2563)

ดังนั้น ผู้ศึกษาในฐานะศึกษานิเทศก์มีหน้าที่รับผิดชอบนิเทศ ส่งเสริม ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน ได้ตระหนักถึงปัญหาการอ่านและ เขียนภาษาไทย และให้ความสำคัญกับข้อมูลสารสนเทศผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านและ เขียนภาษาไทย ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญ ถ้าไม่รีบดำเนินการแก้ปัญหา อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพ ผู้เรียนด้านการอ่านและเขียนภาษาไทย และส่งผลต่อการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไปได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย เพื่อจะช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนการ จัดการการเรียนรู้เชิงรุกของครู และการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อคุณภาพ ผู้เรียนด้านความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทย จึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ

แก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาเชิงพื้นที่เป็นฐานในการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย และสอดคล้องกับนโยบาย จุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านส่งเสริมการอ่านเพื่อเป็นวิถีในการค้นหาความรู้และต่อยอดในการเรียนรู้ของผู้เรียน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยและแนวทางการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยและแนวทางการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐานโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา
- 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยและแนวทางการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา
- 4) เพื่อประเมินรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยและแนวทางการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย 1) ผู้ให้ข้อมูล คือ ตัวแทนครูผู้สอนภาษาไทย จำนวน 15 คน 2) ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการแก้ปัญหาด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านปัจจัยความสำเร็จ 3) ระยะเวลา เดือนตุลาคม 2566 4) เครื่องมือ คือ ประเด็นสนทนากลุ่ม 5) สร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 6) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อมูลแนวทางเดิมของการแก้ปัญหาที่จะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน 1) ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 15 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนบุคลากรทางการศึกษา ตัวแทนครูผู้สอนภาษาไทย 2) ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านปัจจัยความสำเร็จ 3) ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 4) เครื่องมือ คือ ประเด็นสนทนากลุ่ม 5) สร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 6) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อมูลแนวทางการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยที่จะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ยกร่างรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

1) แหล่งข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศระยะที่ 1 และข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 2) ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ (1) องค์ประกอบของร่างรูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ (2) ส่วนประกอบของร่างแนวทางการใช้รูปแบบฯ 3) ระยะเวลา เดือนมกราคม 2567

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบฯ ได้แก่การตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบฯ และแนวทางการใช้รูปแบบฯ 1) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน 2) ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบฯ และแนวทางการใช้รูปแบบฯ 3) ระยะเวลา เดือนกุมภาพันธ์ 2567 4) เครื่องมือ คือ แบบตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบฯ และแนวทางการใช้รูปแบบฯ 5) การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และแบบตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบฯ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .947 และแบบตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแนวทางการใช้รูปแบบฯ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .808 6) วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามเกณฑ์ ที่ยอมรับความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ดำเนินการ ดังนี้

1) แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนภาษาไทยในสถานศึกษาที่มีผู้เรียนมีผลการประเมินความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทย ระดับปรับปรุง-พอใช้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 108 โรงเรียน 2) ระยะเวลา ปีการศึกษา 2567 ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2567 ถึง มีนาคม 2568 3) ตัวแปรที่ศึกษา คือ การดำเนินงานตามองค์ประกอบ มี 4 องค์ประกอบ 4) เครื่องมือที่ใช้ คือ แนวทางการใช้รูปแบบฯ ที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบและหาคุณภาพมาแล้ว 5) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ประเมินความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของรูปแบบฯ 1) ผู้ให้ข้อมูล คือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน 2) ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของรูปแบบฯ 3) ระยะเวลา เดือนมีนาคม 2568 4) เครื่องมือ คือ แบบประเมินความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของรูปแบบฯ 5) การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 แบบประเมินความเป็นไปได้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .945 และแบบประเมินความมีประโยชน์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .954 6) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาที่มีต่อองค์ประกอบของรูปแบบฯ ดังนี้ 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 142 คน และครูผู้สอนภาษาไทยจำนวน 607 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน และครูผู้สอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา จำนวน 232 คน ปฏิบัติหน้าที่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 3) ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนภาษาไทย 4) ระยะเวลา เดือนมีนาคม 2568 5) เครื่องมือ คือ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อองค์ประกอบของรูปแบบฯ 6) การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .950 7) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 ประเมินผลการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 1) กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 2,507 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยเลือกผู้เรียนที่มีผลการประเมินความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทย ระดับปรับปรุง-พอใช้ ในภาคเรียนที่ 1 เดือนกรกฎาคม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 142 โรงเรียน 2) ตัวแปรที่ศึกษา คือ คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 3) ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เดือนมีนาคม 2568 4) เครื่องมือ คือ แบบประเมินความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน จำนวน 6 ชุด 5) การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนบ้านหนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้ ชุดที่ 1 ได้ .96 ชุดที่ 2 ได้ .98 ชุดที่ 3 ได้ .95 ชุดที่ 4 ได้ .96 ชุดที่ 5 ได้ .98 และชุดที่ 6 ได้ .95 6) วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลค่าคะแนนเฉลี่ย เพื่อจัดระดับคุณภาพความสามารถในการอ่านและเขียน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย และแนวทางการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา สรุปผลได้ ดังนี้ 1.1 ผลการศึกษาสภาพการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย ประกอบด้วย สภาพการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) 5A&P ด้านผลผลิต (Output) ปัจจัยความสำเร็จ (Critical success factor) 1.2 สรุปแนวทางการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Output) และด้านปัจจัยความสำเร็จ Critical success factor)

ตอนที่ 2 สรุปผลการพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้ 2.1 องค์ประกอบของรูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ 5A&P

ผลผลิต และปัจจัยความสำเร็จ คุณภาพของรูปแบบฯ ภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 แนวทางการใช้รูปแบบฯ ภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ทดลองใช้รูปแบบฯ กับสถานศึกษาที่มีผู้เรียนมีผลการประเมินความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทย ระดับปรับปรุง-พอใช้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 108 โรงเรียน ปีการศึกษา 2567 ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2567 ถึง มีนาคม 2568

ตอนที่ 4 สรุปผลประเมินรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้ 4.1 ผลการประเมินความเป็นไปได้ ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($=4.58$, $S.D.=0.48$) และมีความมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($=4.60$, $S.D.=0.48$) 4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อองค์ประกอบของรูปแบบฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($=4.52$, $S.D.=0.50$) 4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนภาษาไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($=4.53$, $S.D.=0.50$) 4.4 ผลการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน หลังการใช้รูปแบบฯ ภาพรวม มีความสามารถในการอ่าน และเขียนอยู่ในระดับดี ทุกระดับชั้น

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 อภิปรายผลได้ดังนี้ ผลการพัฒนารูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 5A&P 3) ผลผลิต และ 4) ปัจจัยความสำเร็จ ได้สอดคล้องกับทศนีย์ รัตนสุวรรณ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานของสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบฯ มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการแปลงสภาพ 3) ผลผลิต สอดคล้องกับชัยพร พันธุ์น้อย ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี พบว่า รูปแบบฯ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ แนวคิดของรูปแบบฯ วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต (ชัยพร พันธุ์น้อย, 2564) นอกจากนี้ ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทวิภรณ์ จันตะพรมมา ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐานด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการอ่าน การเขียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 พบว่า รูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ 5A&P ผลผลิต และปัจจัยความสำเร็จ (นันทวิภรณ์ จันตะพรมมา, 2566)

2. อภิปรายผลการทดลองใช้รูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ดังนี้

2.1 ปัจจัยนำเข้า มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนักทวิกรม จันตะพรมมา ได้พัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐานด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า รูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ และรายละเอียดของด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับ Learning Loss วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สภาพปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เชิงพื้นที่เป็นฐาน และคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงาน (นักทวิกรม จันตะพรมมา, 2566)

2.2 ผลการดำเนินงานด้านกระบวนการ 5A&P พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสุพิช ชัยมงคล ที่ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับประถมศึกษาในพื้นที่สูง พบว่าครูมีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง และกลยุทธ์ดังกล่าวมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก (สุพิช ชัยมงคล, 2560) เช่นเดียวกับ ฐานกร สองเมืองหนู ที่เสนอรูปแบบ CLISPA Model ประกอบด้วย 6 กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ Cooperative Learning, Learner-Centered Learning, Information Activities Learning, Solving Problems Learning, Practical Evaluation Learning, และActivities all Time Learning (ฐานกร สองเมืองหนู, 2560) นอกจากนี้ สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การกำหนดทิศทาง การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ การส่งเสริมพฤติกรรมเชิงรุก และการประเมินรอบด้าน (สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, 2560) ทิพวรรณ ถาวรโชติ ศึกษาแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือ พบว่ามี 3 องค์ประกอบหลัก คือ เครือข่ายความร่วมมือ กระบวนการนิเทศ และประสิทธิผลของการนิเทศ (ทิพวรรณ ถาวรโชติ, 2564) ผลการศึกษายังสอดคล้องกับ กิรติกานต์ ศิริสุรวัฒน์ และคณะ ที่พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา พบว่าหลังการใช้ระบบประเมินเสริมพลัง บุคลากรมีผลการประเมินด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสูงกว่าก่อนใช้ระบบ (กิรติกานต์ ศิริสุรวัฒน์และคณะ, 2559)

2.3 ผลผลิต เป็นผลที่เกิดจากการดำเนินงานตามรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ดังนี้ 1) ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและเขียนภาพรวม อยู่ในระดับดีทุกระดับชั้น 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนภาษาไทยภาพรวมมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลผลิตเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบของรูปแบบฯ ด้านปัจจัยนำเข้าที่มีปัจจัยหลากหลาย และมีกระบวนการ 5A&P ที่มีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผลผลิตที่เกิดขึ้นได้สอดคล้องกับทัศนีย์ รัตนสุวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานของสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐาน พบว่ามี 4 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้ากระบวนการ ผลผลิต และผลการตรวจสอบประสิทธิภาพ (ทัศนีย์ รัตนสุวรรณ, 2560)

2.4 ปัจจัยความสำเร็จ มีดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางการศึกษา 2) การพัฒนาทักษะของครูและบุคลากร 3) การปรับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม 4) การสร้างแรงจูงใจและการให้รางวัล การดำเนินงานตามปัจจัยความสำเร็จได้สอดคล้องกับอุบลวรรณ หอมสิน ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยแนวคิด I - OKRR ระดับประถมศึกษา

พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการใช้รูปแบบฯ คือ ครูต้องให้ความร่วมมือมีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมร่วมโครงการ (อุบลวรรณ หอมสิน, 2563)

3. อภิปรายผลการประเมินรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

3.1 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ของรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน อภิปรายผลได้ดังนี้ รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากรูปแบบฯ มีหลักการสร้างรูปแบบและการวางแผนที่ดี มีความชัดเจนสอดคล้องกันทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และปัจจัยความสำเร็จ ผลสำเร็จดังกล่าวได้สอดคล้องกับงานผลการวิจัยของ ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยพร พันธุ์น้อย ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด (ชัยพร พันธุ์น้อย, 2564)

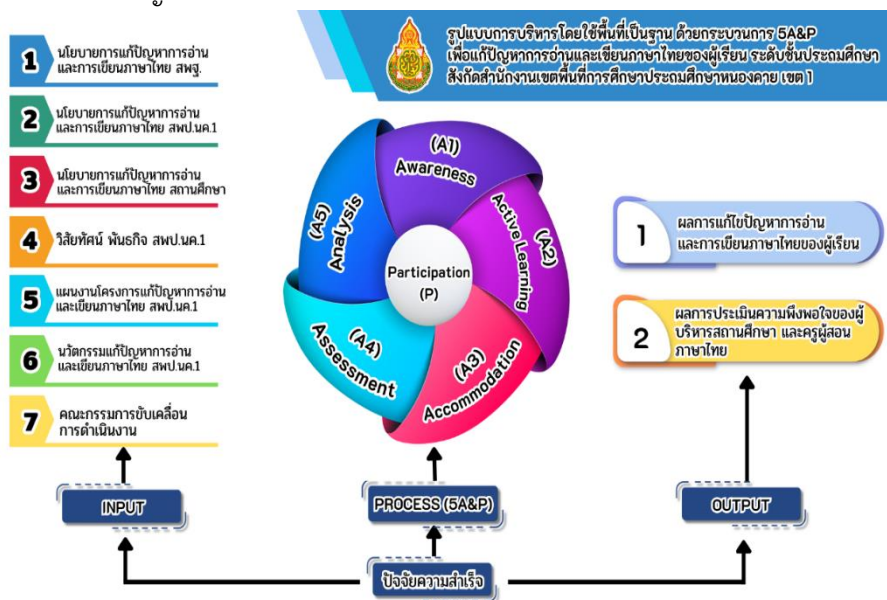
3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาที่มีต่อองค์ประกอบของรูปแบบฯ อภิปรายผลได้ดังนี้ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อองค์ประกอบของรูปแบบฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้ความสำคัญต่อการนำรูปแบบฯ ไปใช้ทุกขั้นตอนขององค์ประกอบ ได้ร่วมมือกันระหว่าง ผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นและแบ่งปันความรู้ ทำให้ได้เรียนรู้และเข้าใจ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นไปตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ สอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา บุญธรรม ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายนครธัญญะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (จรรยา บุญธรรม, 2565)

3.3 ผลการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลังการใช้รูปแบบฯ พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและเขียนอยู่ในระดับดีทุกชั้น ผลดังกล่าวสะท้อนว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยผ่านกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ Dema & Tshering ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนประถมศึกษาประเทศภูฏาน พบว่าช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ (Dema & Tshering, 2020) รวมถึงสอดคล้องกับภาลัย มะลิซ้อน ที่พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง (ภาลัย มะลิซ้อน, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย แสดงได้ดังภาพ

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) นโยบายการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย 2) วิสัยทัศน์ พันธกิจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) แผนงานโครงการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน 4) นวัตกรรมแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน 5) คณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

2. ด้านกระบวนการ (Process) 5A&P ได้แก่ 1) Awareness (A1) การสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกัน 2) Active Learning (A2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก 3) Accommodations (A3) การให้ความช่วยเหลือด้วยการนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด 4) Assessment (A4) การวัดและประเมินผล 5) Analysis (A5) การวิเคราะห์ ชื่นชม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ Participations (P) การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกขั้นตอนของกระบวนการ 5A

3. ด้านผลผลิต (Output) ได้แก่ 1) ผลการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

4) ปัจจัยความสำเร็จ (Critical success factor) ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 2) การพัฒนาทักษะของครูและบุคลากร 3) การปรับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 4) การสร้างแรงจูงใจและการให้รางวัล

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

1) ผลการศึกษาสภาพการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยและแนวทางการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ประกอบด้วยสภาพการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยและแนวทางการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ 5A&P ด้านผลผลิต และด้านปัจจัยความสำเร็จ

2) รูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ 5A&P ด้านผลผลิต และด้านปัจจัยความสำเร็จ

3) ผลประเมินรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ได้ผลได้ดังนี้ (1) มีความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนภาษาไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ผลการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน ภาพรวม มีความสามารถในการอ่าน และเขียนอยู่ในระดับดี ทุกระดับชั้น

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) รูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้น มี 4 องค์ประกอบ และคุณภาพของรูปแบบฯ มีความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ในการนำไปใช้ แสดงว่ารูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นนำไปใช้แก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ระดับประถมศึกษา ได้

2) ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากร มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารและทักษะในการดำเนินการตามกระบวนการ 5A&P มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้แก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน

3) ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทย อยู่ในระดับดี ทุกระดับชั้น แสดงให้เห็นว่า รูปแบบฯ สามารถแก้ปัญหาการอ่านและเขียนของผู้เรียนได้ ซึ่งสถานศึกษาและครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในบริบทที่คล้ายกันได้

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษา

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. (2566). *แบบรายงานการประเมินความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. หนองคาย: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1.*
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2560). *Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา.*
- กীরติกานต์ ศิริสุววัฒน์และคณะ. (2559). การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลศรีประจักษ์กุล โดยการประเมินเสริมพลัง. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- จรรยา บุญธรรม. (2565). *ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายนครัญญะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. ปทุมธานี: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.*
- ชัยพร พันธุ์น้อย. (2564). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการใช้มีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี. ลพบุรี: ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี.*
- ฐนกร สองเมืองหนู. (2560). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารนวัตกรรมการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.*
- ทัศนีย์ รัตนสุวรรณ. (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานของสถานศึกษาเอกชน ขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ. ใน ปริญญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.*
- ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์ และวิภาวรรณ เอกวรรณัง. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการรู้เรื่องการอ่านตามแนวทางการสอนแบบ PISA โดยใช้แนวคิดการอ่านจากต้นแบบของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 43(1), 85-98.*
- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). *รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- นันทวิภรณ์ จันตะพรมมา. (2566). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐานด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการอ่านการเขียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2. น่าน: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2.*

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ภัลลย์ มะลิซ้อน. (2563). *ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. มหาสารคาม: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *การพัฒนาคุณภาพการอ่านและเขียนภาษาไทย. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *ทักษะ 3Rs x 8Cs คุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุพิช ชัยมงคล. (2560). *กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในพื้นที่สูง. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ (Unpublished Master's thesis)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุบลวรรณ หอมสิน. (2563). *การสร้างและการพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยแนวคิด I-OKRR ระดับประถมศึกษาเพื่อเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างยั่งยืน*. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.
- Dema & Tshering. (2020). The effects of active learning approach in teaching And learning science: A case of one of the primary schools in Bhutan. *International Research Journal for Quality in Education*, 7(1), 1 – 6.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์
ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2*

DEVELOPMENT OF ACADEMIC ACHIEVEMENT IN HISTORY SUBJECTS BY USING
COOPERRATIVE STAD TECHNIQUES WITH MATHAYOM 2 STUDENTS OF THE
NETWORK SCHOOL GROUP BAN PONG 3,
OFFICE OF THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2, RATCHABURI

*จิตาภา ธิรภัทรพันธ์, กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ, สมภาพร มณีอ่อน

Jidapa Thiraphattharaphan, Kannaphat Hunsuwan, Samaporn Maneeon

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ประเทศไทย

Bangkokthonburi University, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: jidapatongyoo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์เรื่อง ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 2) ศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียน ของนักเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี 3) ศึกษา ความคงทนทางการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ 4) ศึกษาความพึงพอใจทางการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประชากรคือ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 (โรงเรียนขยาย โอกาส) จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองอ้อ (ธรรมจริยประชาสามัคคี) จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) บทเรียน (2) แผนการจัดการเรียนรู้ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (4) แบบ ประเมินความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ความก้าวหน้าทางการเรียน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาประวัติศาสตร์ด้วยบทเรียนคิดเป็น ร้อยละ 70.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 2) ความก้าวหน้าทางการเรียนด้วยการจัดการ

เรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD มีค่าเท่ากับ 0.60 คิดเป็นร้อยละ 60 อยู่ในระดับปานกลาง 3) นักเรียนมีความคงทนทางการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD เฉลี่ยร้อยละ 97.20 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วิชาประวัติศาสตร์, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop the learning achievement in the history subject on “Biographies and Contributions of Important Figures during the Ayutthaya and Thonburi Periods” through the cooperative learning approach using the STAD technique for Grade 8 students to meet the established criteria; 2) to study the learning progress of students in the same subject; 3) to examine the retention of students’ learning in history; and 4) to investigate students’ learning satisfaction through the cooperative learning approach using the STAD technique. This study employed an experimental research design. The population consisted of Grade 8 students enrolled in the second semester of the 2024 academic year in three schools under the Ban Pong Network 3 (Opportunity Expansion Schools). The sample group included one class of 20 Grade 8 students from Wat Nong Or School (Thammathornyai Prachasamakkee), selected by simple random sampling. The research instruments consisted of (1) history lessons, (2) lesson plans, (3) an achievement test, and (4) a student satisfaction questionnaire. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, learning progress, and a dependent t-test.

The research results revealed that: 1) students’ post-learning achievement in history averaged 70.67%, which met the specified criterion of 70%; 2) learning progress through the cooperative learning approach using the STAD technique was 0.60, equivalent to 60%, indicating a moderate level; 3) students’ learning retention was statistically significant at the .05 level; and 4) Grade 8 students’ satisfaction with the cooperative learning approach using the STAD technique averaged 97.20%, which was at the highest level.

Keywords: Academic achievement, history subject, Cooperative Learning Using the STAD Technique, Mathayom 2 students.

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ขึ้นเป็นกรอบและทิศทางเพื่อให้สถานศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) วิชาประวัติศาสตร์ว่าด้วยเรื่องประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสมัยก่อน การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม มีจิตสำนึกรักและความภูมิใจในความเป็นชาติไทย พินฉกา กิ่งก้าน ระบุแนวคิดเพิ่มเติมว่าประวัติศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญ และเป็นรากฐานของสรรพวิทยาการ ทุกสาขาช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด รวมถึงเกิดความรู้ความเข้าใจ และภาคภูมิใจในความเป็นไทย แม้ว่าวิชาการใดก็ตามจำเป็นต้องเรียนจากประสบการณ์ในอดีตของมนุษย์ นอกจากเป็นความรู้ที่สำคัญแล้ว ยังเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าของมนุษย์ในสังคม เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต แม้ว่าแตกต่างกันในด้านพฤติกรรม เวลา สถานที่ และตัวบุคคล แต่ก็สามารถหาสาเหตุร่วมกันของหลาย ๆ เหตุการณ์ได้ ซึ่งช่วยให้สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล นอกจากนี้ ยังสามารถนำข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในอดีต มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ในปัจจุบัน และเป็นแนวทางสำหรับอนาคตได้ (พินฉกา กิ่งก้าน, อรุณข ลิมตศิริ, 2567)

การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาเกี่ยวกับเรื่องประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์พัฒนาการของมนุษยชาติ อดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม มีจิตสำนึกรักและความภูมิใจในความเป็นชาติไทย โดยการสอนยังเน้นการบรรยายมากเกินไป และยังไม่สามารถให้นักเรียนคิดตามในเรื่องที่ศึกษาได้ เหล่านี้เรียกว่าการเรียนแบบท่องจำ ซึ่งนักเรียนไม่มีส่วนได้คิดตามมากนัก หรือมีเหตุผลที่จะโต้แย้งข้อมูลเดิมได้ นักเรียนไม่สามารถออกความคิดเห็น และไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทย ในความเป็นจริงนั้น ในการเรียนการสอนก็ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนแบบเดิมได้ ซึ่งบางเรื่องเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ยาก หากผู้สอนอธิบายให้ผู้เรียนท่องจำเพียงอย่างเดียว

ผู้เรียนอาจจะไม่สามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาเหล่านี้ได้ ส่งผลให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่สนใจเรียน (สวรรรยา ศรีไชย, 2564) สอดคล้องกับแนวคิดของสายพิน แก้วงามประเสริฐ และปิยะราช วรสวัสดิ์ ระบุว่า วิชาประวัติศาสตร์จะมีความหมายเมื่อวิชานี้ได้ทำให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้ รู้จักการใช้เหตุผลบนหลักฐานข้อมูลแห่งความเป็นจริง สามารถแยกแยะว่าอะไรคือความจริง อะไรคือข้อเท็จจริง ซึ่งอาจทำให้คำอธิบายแตกต่างไปจากเดิมได้ หัวใจของประวัติศาสตร์ไม่ใช่การจดจำเนื้อหา แต่ต้องคิดไปถึงการเกิดเหตุการณ์ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร การเรียนประวัติศาสตร์จึงไม่ใช่การท่องจำ แต่เป็นการคิดวิเคราะห์ และหาเหตุผล (สายพิน แก้วงามประเสริฐ, 2568; ปิยะราช วรสวัสดิ์, 2562)

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นเทคนิควิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในการทำงาน ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบ Group Investigation (GI) รูปแบบ Jigsaw รูปแบบ Student Team Achievement Division (STAD) และรูปแบบ Team Games Tournament (TGT) เป็นต้น ซึ่งการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแต่ละรูปแบบ มีความเหมาะสมในด้านเนื้อหา และวิธีการสอนที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะนำวิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD (Student Team Achievement Division) มาใช้สอนในวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD นี้ จะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้เนื้อหาในบทเรียนด้วยตนเองกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม มีการร่วมกันแสดงความคิดเห็น และช่วยกันหาคำตอบของคำถามที่ครูผู้สอนได้แจกให้ ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนเกิดความเข้าใจกับเนื้อหา ได้รับความรู้อย่างเท่าเทียมกันทุกคน ทั้งยังส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักที่จะทำงานร่วมกันกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมห้อง เมื่อถึงเวลาแยกย้ายทำแบบทดสอบ ก็สามารถทำได้มากขึ้นอีกด้วย (ปิยนุช ธรรมสุทธิ และคณะ, 2567)

สภาพปัจจุบันพบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ยังเน้นการบรรยายเป็นหลัก ไม่ให้ความสำคัญกับการใช้สื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนเองก็เห็นความสำคัญของวิชานี้น้อย เพราะมองว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อและต้องท่องจำ ส่งผลให้ขาดแรงจูงใจ ไม่สนใจเรียน มีความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ต่ำ ไม่สามารถลำดับเหตุการณ์หรือเชื่อมโยงสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ ทั้งที่ประวัติศาสตร์เป็นวิชาสำคัญในการพัฒนาคนให้มีจิตสำนึกต่อสังคม เข้าใจการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสามารถรักษาอารยธรรมชาติให้อยู่คู่สังคมต่อไป (สุไรยา hmeji, จุฑารัตน์ คชรัตน์ และเกตุฉวา บุญปรากร, 2563)

สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองอ้อ (ธรรมจริยประชาสามัคคี) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด จากคะแนนสอบปลายภาคในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ครูผู้สอนจึงควรปรับรูปแบบการสอนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปิยนุช ธรรมสุทธิ ที่ระบุว่า เทคนิค

STAD (Student Team Achievement Division) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้น กล้าแสดงออก และช่วยเหลือกันในการทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง (ปิยบุช ธรรมสุทธิ์ และคณะ, 2567)

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง “ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี” โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองอ้อ (ธรรมจริยประชาสามัคคี) ซึ่งเชื่อว่าจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งขึ้น พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ทั้งยังส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงสนับสนุนให้ครูวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองอ้อ (ธรรมจริยประชาสามัคคี) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70
2. ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี มากกว่าร้อยละ 50
3. นักเรียนมีความคงทนทางการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ระหว่างหลังเรียนและหลังเรียนไปแล้ว 3 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ความพึงพอใจทางการเรียนรู้หลังจบบทเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์เรื่อง ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อยู่ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้รูปแบบ One Group Pre-test Post-test Design มุ่งศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความก้าวหน้าในการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 (โรงเรียนขยายโอกาส) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองกบ

(ขุนทองประชานุเคราะห์), โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) และโรงเรียนวัดหนองอ้อ (ธรรมธโรยประชาสามัคคี)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองอ้อ (ธรรมธโรยประชาสามัคคี) จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยโรงเรียนมีการจัดชั้นเรียนแบบความสามารถ และใช้ห้องเรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มทดลองในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่

1. บทเรียนและแผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และคำอธิบายรายวิชาประวัติศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดหนองอ้อ (ธรรมธโรยประชาสามัคคี) เพื่อพัฒนาเนื้อหาเรื่อง “ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี” ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด พร้อมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามเทคนิค STAD โดยนำบทเรียนที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำบทเรียนเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) ตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จากนั้นผู้วิจัยได้นำบทเรียนที่ผ่านการตรวจสอบไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จริง

2. แผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยศึกษารายละเอียดของหลักสูตร รายวิชา สารการการเรียนรู้ จุดประสงค์ และคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน แผนการจัดการเรียนรู้มีจำนวนทั้งหมด 6 แผน ใช้เวลาเรียนทั้งหมด 12 ชั่วโมง โดยแต่ละแผนประกอบด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการใช้เทคนิค STAD อย่างครบถ้วน

แผนดังกล่าว ได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อกลั่นกรองเนื้อหา จากนั้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2 ท่าน ด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน และด้านการวัดและประเมินผล 2 ท่าน ทำการประเมินตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบลิเคิร์ต ผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) จึงนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และใช้ในการจัดการเรียนรู้จริง

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยกำหนดคะแนนเต็ม 30 คะแนน และจัดเตรียมข้อสอบสำรองอีก 5 ข้อ เพื่อใช้กรณีข้อใดไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตร ขอบข่ายเนื้อหา จุดประสงค์ ตัวชี้วัด และพฤติกรรมตามที่ต้องการวัด เพื่อสร้าง

แบบทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดมุ่งหมายทางการเรียน จากนั้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 แสดงว่าเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพ

ต่อมา ได้นำแบบทดสอบไปหาค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (D) และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นเครื่องมือที่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างแม่นยำและน่าเชื่อถือโดยแบบทดสอบ 30 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.31 – 0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.22 – 0.59 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.721

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD โดยอ้างอิงจากทฤษฎีการเรียนรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาครอบคลุมด้านกิจกรรม การมีส่วนร่วม ความเข้าใจในเนื้อหา และทัศนคติที่มีต่อการเรียน จากนั้นนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ พร้อมเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2 ท่าน ด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน และด้านการวัดและประเมินผล 2 ท่าน ตรวจสอบความตรง ความเหมาะสมของแบบสอบถาม ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในช่วงหลังการเรียนการสอน

การวิจัยดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวัดผลก่อนเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนที่ออกแบบตามเทคนิค STAD และการวัดผลหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และประเมินความคงทนทางการเรียนรู้ รวมถึงวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวอย่างรอบด้าน โดยแบบสอบถามความพึงพอใจมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ได้จากการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบัทของแบบสอบถามด้านความพึงพอใจทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 0.77

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 สรุปค่าร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เลขที่	ก่อนเรียน (Pretest) (30)	คะแนนทดสอบระหว่างเรียน								รวม คะแนน ระหว่าง เรียน (80)	หลังเรียน (Posttest) (30)
		แผน 1 (10)	แผน 2 (10)	แผน 3 (10)	แผน 4 (10)	แผน 5 (10)	แผน 6 (10)	แผน 7 (10)	แผน 8 (10)		
คะแนน รวม	162	114	167	158	155	168	176	145	168	1309	424

เลขที่	ก่อนเรียน (Pretest) (30)	คะแนนทดสอบระหว่างเรียน								รวม คะแนน ระหว่าง เรียน (80)	หลังเรียน (Posttest) (30)
		แผน 1 (10)	แผน 2 (10)	แผน 3 (10)	แผน 4 (10)	แผน 5 (10)	แผน 6 (10)	แผน 7 (10)	แผน 8 (10)		
ค่าเฉลี่ย	8.1	8.35	8.75	7.9	7.75	8.1	8.8	7.4	8.4	65.45	21.2
S.D.	19.2	1.31	1.07	1.27	1.25	1.02	1.28	1.23	1.47	4.11	2.63
ร้อยละ	27.00	83.5	87.5	79	77.5	81	88	74	84	81.81	70.67

จากตารางที่ 1 พบว่า ก่อนการทดลองการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 27.00 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 8.1) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 19.2) หลังการทดลองการจัดการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 70.67 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 21.2) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 2.63)

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 ผลความก้าวหน้าทางการเรียน

ผลรวมของคะแนน ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน (ก่อนเรียน)		ผลรวมของคะแนน ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน (หลังเรียน)		ความก้าวหน้าทางการเรียน วิธี Normalized Gain		
คะแนน	% Pretest	คะแนน	% Posttest	< g >	ร้อยละ	ระดับ
162	27.00	424	70.67	0.60	60.00	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนและความก้าวหน้าทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ = 8.1 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 1.92 คะแนนหลังเรียนค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ = 21.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 2.63 มีคะแนนเพิ่มขึ้นค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ = 13.1 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 3.46 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความก้าวหน้าทางการเรียนมีค่าเท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคงทนทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

คนที่	คะแนน ระหว่างเรียน	คะแนนหลังเรียน (3 สัปดาห์)	ค่า D	$(D - \bar{D})^2$
1	19	21	2	3.06
2	22	22	0	0.06
3	20	21	1	0.56
4	19	17	-2	5.06
5	18	19	1	0.56
6	25	23	-2	5.06
7	22	22	0	0.06
8	21	19	-2	5.06
9	18	20	2	3.06
10	19	20	1	0.56
11	18	18	0	0.06
12	21	21	0	0.06
13	25	23	-2	5.06
14	18	18	0	0.06
15	20	22	2	3.06
16	22	21	-1	1.56
17	23	23	0	0.06
18	24	25	1	0.56

คนที่	คะแนน ระหว่างเรียน	คะแนนหลังเรียน (3 สัปดาห์)	ค่า D	$(D - \bar{D})^2$
19	26	28	2	3.06
20	24	26	2	3.06
$\bar{D}$				0.25
S.D.				1.45
t-test				0.77

จากตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างเรียนกับคะแนนหลังเรียน (ภายหลังจากผ่านไป 3 สัปดาห์) ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยใช้การวิเคราะห์แบบ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Samples t-test) เพื่อวิเคราะห์ความคงทนทางการเรียนรู้พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่าง ($\bar{D}$) เท่ากับ 0.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.45 ค่าทดสอบ t-test ที่ได้ เท่ากับ 0.77 จำนวนนักเรียน (n) = 20 ดังนั้น $df = n - 1 = 19$ ค่าที่เชิงตาราง (t-critical) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ ประมาณ 1.73 เนื่องจากค่าทดสอบ $t = 0.77 < t\text{-critical} = 1.75$ แสดงว่าความแตกต่างระหว่างคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนหลังเรียนมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนระหว่างเรียนโดยไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนถึงความคงทนของความรู้หลังการเรียนรู้ในระดับที่น่าพึงพอใจ

ความพึงพอใจของนักเรียนมีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าร้อยละ 97.2 มีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X} = 4.66$, $SD = 0.53$) ซึ่งเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ($\bar{X} = 4.86$, $SD = 0.35$) รองลงมาคือด้านประโยชน์ที่ได้รับ ได้แก่ ทำให้เกิดความสนใจและมีความกระตือรือร้น อยากที่จะเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.78$, $SD = 0.48$) ส่วนความพึงพอใจของนักเรียนอันดับน้อยที่สุดคือด้านสื่อ/นวัตกรรมการสอน สื่อการสอน ได้แก่ ความสอดคล้องกับเนื้อหา ($\bar{X} = 4.49$, $SD = 0.77$)

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า คะแนนหลังการทดลองการจัดการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 70.67 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 21.2) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 2.63) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้มีการแบ่งงานกันทำ ช่วยเหลือกันร่วมกัน ทำงานที่ได้รับมอบหมายในกลุ่มซึ่งจะประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งในการจัดแบ่งกลุ่มอาจพิจารณาจากคะแนนทดสอบก่อนเรียนในขณะที่เรียนสมาชิกในกลุ่ม สามารถช่วยเหลือกันในการทำใบงานกลุ่ม แต่ในการทดสอบรายบุคคลช่วยเหลือกันไม่ได้ คะแนนการสอบของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน จะนำมาเฉลี่ยเป็นคะแนนกลุ่ม มีการประกาศคะแนนของกลุ่ม และถ้ากลุ่มใดมีคะแนนเฉลี่ยถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็จะมีรางวัลให้ด้วยหลังที่เรียนจบบทเรียนแล้ว โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นเหตุผลซึ่งกันและกัน ได้เรียนรู้สภาพอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของคนในกลุ่ม เพื่อเป็นแนวคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ตลอดจนการเรียนรู้และการรับผิดชอบงานของผู้อื่นเสมือนงานของตน โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์และความสำเร็จของกลุ่ม ดังนั้น การเรียนรู้แบบเทคนิค STAD จะเห็นได้ว่า เป็นวิธีการที่เน้นความสำคัญของการเรียนเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มเป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียน และทำให้มองเห็นถึงคุณค่าของการเรียนรู้แบบร่วมมือในการแสดงออกทางการเรียนรู้นั้น ซึ่งรูปแบบการเรียนนี้ จะเป็นการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเหมาะสมกับวิชาประวัติศาสตร์ในเรื่องของการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เพราะจะทำให้ให้นักเรียนเก่งปานกลางและอ่อน ร่วมมือกันทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพรพรรณ เสาร์คำเมืองดี ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง บทประยุกต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD หลังเรียนสูง กว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 (พรพรรณ เสาร์คำเมืองดี, 2562)

2. ผลความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า มีคะแนนเพิ่มขึ้นค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ เท่ากับ 13.1 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 3.46 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความก้าวหน้าทางการเรียนมีค่าเท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60

3. ผลความคงทนทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า คะแนนหลังเรียนและหลังเรียนจบไปแล้ว 3 สัปดาห์ ($\bar{X}$ = 21.2, S.D. = 2.63) และ ($\bar{X}$ = 22.75, S.D. = 1.57) ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า นักเรียนมี

ความคงทนในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นักเรียนมีความคงทนในการจัดการเรียนรู้ สะท้อนถึงความคงทนของความรู้หลังการเรียนรู้ในระดับที่น่าพึงพอใจ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นวิธีการที่เน้นความสำคัญของการเรียนเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มเป็นการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเหมาะสมกับในรายวิชาประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับสวรรรยา ศรีไชย ศึกษาแผนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.82/ 84.31 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการเรียนที่ดี มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนแบบร่วมมือ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งยังมีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันให้ผู้เรียนสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า ส่งผลให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพทางการเรียนที่สูงขึ้น (สวรรรยา ศรีไชย, 2564)

4. ผลการหาค่าความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้มีค่าร้อยละ 97.2 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นวิธีการที่เน้นความสำคัญของการเรียนเป็นกลุ่มการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในกลุ่มมีการฝึกทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียน และทำให้มองเห็นถึงคุณค่าของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการแสดงออกทางการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งรูปแบบการเรียนนี้ จะเป็นการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเหมาะสมกับวิชาประวัติศาสตร์ในเรื่องของการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เพราะจะทำให้ให้นักเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน ร่วมมือกันทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับต่อศักดิ์ บุญพิมล ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ต่อศักดิ์ บุญพิมล, 2559)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 (โรงเรียนขยายโอกาส) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า การใช้เทคนิค STAD ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ ยังพบว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนในระดับปานกลาง และมีความคงทนของความรู้หลังการเรียนรู้เมื่อวัดซ้ำในระยะเวลา 3 สัปดาห์ สะท้อนให้เห็นถึงการคงอยู่ของความรู้ในระดับที่น่าพึงพอใจ ที่สำคัญนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.2 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า เทคนิคการเรียนรู้แบบ

ร่วมมือ STAD เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความก้าวหน้า ความคงทนของความรู้ และความพึงพอใจของผู้เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะ

1) ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ไปใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนแต่ละระดับชั้น และเนื้อหาเรื่องอื่น ๆ ต่อไป เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเป็นไปตามเกณฑ์ มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้น และครูผู้สอนควรนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มาจัดกิจกรรมบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไปด้วย

2) ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ไปใช้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการทำงานกลุ่มการฝึกทักษะปฏิบัติ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเป็นไปตามเกณฑ์ มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

2) ควรวิจัยสามารถเปรียบเทียบกับเทคนิคอื่นได้ เพื่อจะได้เห็นความแตกต่างว่าเทคนิคใดดีกว่ากัน และสามารถเห็นความหลากหลายของงานวิจัย และในการทำวิจัยสามารถเพิ่มทักษะทางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ต่อศักดิ์ บุญพิมล. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยнуช ธรรมสุทธิ และคณะ. (2567). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 18(1), 40-50.

- ปิยะราช วรสวัสดิ์. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง วิเคราะห์ประเด็นสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พรพรรณ เสาร์คำเมืองดี. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมพา กิ่งก้าน, อรุณ ลิ้มตศิริ. (2567). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี โดยใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 9(1), 187-200.
- สรวรยา ศรีไชย. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง อาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วัฒนธรรม. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สายพิน แก้วงามประเสริฐ. (2557). *เรียนประวัติศาสตร์ไปทำไม*. เรียกใช้เมื่อ 28 เมษายน 2568 จาก https://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1404232736.
- สุไรยา हमะจิ, จุฑารัตน์ คชรัตน์ และเก็ตถา บุญปรากการ. (2563). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ อำเภอดำรงวิทยาร จังหวัด นครศรีธรรมราช. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11*. 17 กรกฎาคม, 2563. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน
โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 กลุ่มโรงเรียนบ่อสุพรรณ-หนองบ่อ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2*

DEVELOPMENT EDUCATIONAL ACHIEVEMENT AND RETENTION LEARNING
MATHEMATICS SUBJECT GROUP ON TOPIC OF ADDING FRACTIONS BY
ORGANIZING COOPERATIVE LEARNING WITH TGT TECHNIQUE FOR
PRATHOMSUKSA 4 STUDENTS IN BO SUPHAN - NONGBO SCHOOL
GROUP, SUPHANBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ณัฐตา เสือเมือง

Natda Sueamueang

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ประเทศไทย.

Bangkokthonburi University, Thailand.

E-mail: natdasuemueng@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การบวกเศษส่วน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70 (2) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียน เรื่อง การบวกเศษส่วนก่อนเรียนและหลังเรียน (3) เพื่อเปรียบเทียบความคงทนในการเรียน เรื่อง การบวกเศษส่วน ระหว่างเรียนและหลังเรียน และ (4) เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิจัยเชิงทดลอง ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มโรงเรียนบ่อสุพรรณ – หนองบ่อ จำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดเวฬุวัน จำนวน 1

* Received: 27 May 2025; Revised: 16 July 2025; Accepted: 27 August 2025

ห้องเรียน จำนวน 24 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย คือ (1) ชุดกิจกรรม (2) แผนการจัดการเรียนรู้ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (4) แบบสอบถามเจตคติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ t-test แบบไม่อิสระจากกัน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การบวกเศษส่วน โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 75.14 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 (2) ความก้าวหน้าทางการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT เท่ากับ 0.63 (3) ความคงทนทางของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ผ่านไป 2 สัปดาห์ นักเรียนมีความรู้ความคงทนทางการเรียนลดลง แต่อยู่ในระดับที่พึงพอใจ (4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT มีเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความคงทนในการเรียนรู้, กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT

Abstract

This research aimed to (1) develop academic achievement on addition of fractions by organizing cooperative learning, TGT technique, to meet the criteria of 70 percent, (2) study the academic progress on addition of fractions before and after learning, (3) compare the learning durability on addition of fractions during and after learning, and (4) compare the attitudes of students before and after learning by using cooperative learning, TGT technique. The research method was experimental. The population consisted of 11 fourth grade students from Bo Suphan-Nong Bo School group. The sample consisted of 1 fourth grade students totaling 24 students from watweruwan School. The simple random sampling method was used. The research instruments used to collect data were (1) Instructional Package, (2) learning management plans, (3) academic achievement tests, and (4) attitude questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and dependent t-test.

The research results found that (1) the academic achievement in the matter of addition of fractions was 75.14 percent, which was in accordance with the criteria of 70 percent. (2) The academic progress by using cooperative learning with the TGT technique was equal to 0.63. (3) The durability of the cooperative learning with the TGT technique after 2 weeks, the students had a satisfactory level of learning durability. (4) The fourth grade students who learned by using cooperative learning with the TGT technique had the highest attitudes in all 3 areas, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Learning Achievement, Retention Mathematics Subject Group, Cooperative Learning, TGT Technique.

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากเทคโนโลยีดิจิทัลและสังคมเศรษฐกิจ ทำให้การสื่อสาร การทำงาน และการเรียนรู้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง พร้อมก่อให้เกิดความท้าทายใหม่ ๆ ต่อระบบการศึกษา ทำให้เกิดความจำเป็นในการปรับตัวและพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (พระมหานิติพันธุ์ จิรวทฒโน, 2567) ระบบการศึกษาไทยจึงต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมเยาวชนให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง

การปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และทำงานร่วมกัน และการเรียนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น แทนการสอนแบบถ่ายทอดความรู้จากครูฝ่ายเดียว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

คณิตศาสตร์เป็นวิชาพื้นฐานที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ และมีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างรอบคอบ (สุพิชญา สาขะจันทร์, 2565) อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและวิชาชีพต่าง ๆ งานวิจัยพบว่าการเรียนคณิตศาสตร์ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทมากขึ้น (นภาพร เปี้ยกระโทกและคณะ, 2567)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีหลากหลายรูปแบบ เช่น STAD, CIRC, TAI, TGT และ Jigsaw เป็นต้น (เพชรประกาย อะโคตรมี, 2566) เทคนิคที่ผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นพิเศษในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เทคนิค TGT เป็นแนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ช่วยส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบ และการคิดเชิงคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ผ่านกิจกรรมและการแข่งขันในรูปแบบเกมที่สนุกและท้าทาย ทั้งยังส่งเสริมการสื่อสาร การแก้ปัญหา และการตัดสินใจร่วมกัน เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

ดังนั้น การใช้เทคนิค TGT ยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหา การตัดสินใจร่วมกัน รวมทั้งช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองและพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยให้ความรู้มีความคงทนผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ และเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในศตวรรษที่ 21

จากผลการประเมินตามตัวชี้วัดเรื่องเศษส่วนในปีการศึกษา 2566 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในกลุ่มบ่อสุพรรณ – หนองบ่อ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์โรงเรียนกำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 โดยเฉพาะในเรื่อง การบวกเศษส่วน ชัดเจน ปัญหาสำคัญที่พบได้แก่ การไม่เข้าใจขั้นตอนการแก้ปัญหา ขาดทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ และการทำงานร่วมกันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนโดยรวม

ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถประยุกต์ใช้ได้หลากหลายตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มสาระ (บุษกร สุวรรณศรีและคณะ, 2563) โดยเฉพาะเทคนิค TGT เหมาะสำหรับการเรียนการสอนที่ต้องการให้กลุ่มผู้เรียนได้ศึกษาประเด็นหรือปัญหาที่มีคำตอบชัดเจนเพียงคำตอบเดียว เช่น คณิตศาสตร์ (ทศนา แหมมณี, 2559)

ผู้วิจัยในฐานะครูคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดเวฬุวัน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การบวกเศษส่วน ต่ำกว่าเกณฑ์ จึงได้นำเทคนิค TGT มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และเจตคติของนักเรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน ก่อนเรียนและหลังเรียน เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อเปรียบเทียบความคงทนในการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนและหลังเรียน (2 สัปดาห์)
4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการเป็นวิจัยเชิงทดลอง มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มโรงเรียนบ่อสุพรรณ-หนองบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 11 โรงเรียน รวมนักเรียน 2,027 คน

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน เรื่อง การบวกเศษส่วน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดเวฬุวน จำนวน 1 ห้องเรียน รวมนักเรียน 24 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยใช้เครื่องมือ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรม เรื่อง การบวกเศษส่วน
2. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 12 แผนการเรียนรู้
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การบวกเศษส่วน
4. แบบสอบถามเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ชุดกิจกรรม เรื่อง การบวกเศษส่วน
 - 1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

1.2 ศึกษา วิเคราะห์ เนื้อหาวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน

1.3 สร้างชุดกิจกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน

1.4 นำชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง โดยความเหมาะสมของชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี $\bar{X} = 4.88$ และ S.D. = 0.18

2. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

2.2 ศึกษา วิเคราะห์ เนื้อหาวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน

2.3 สร้างแผนการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน

2.4 นำแผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องโดยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมี $\bar{X} = 4.88$ และ S.D. = 0.17

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การบวกเศษส่วน

3.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

3.2 ศึกษา วิเคราะห์ เนื้อหาวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นข้อสอบเลือกตอบ 30 ข้อ โดยใช้ เทคนิค TGT

3.4 นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หาประสิทธิภาพของแบบทดสอบ โดยการวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อโดยค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.29 – 0.50 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21 - 0.38 และ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

4. แบบสอบถามเจตคติ

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการสร้างแบบสอบถามเจตคติ

4.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามเจตคติ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.77

4.3 สร้างแบบสอบถามเจตคติ

4.4 นำแผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องโดยค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.77

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน
2. ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มี 5 ขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 การสอนในชั้นเรียน (Class Presentation) นักเรียนจะได้รับเนื้อหาซึ่งครูเป็นผู้สอน
 - 2.2 การจัดทีม (Team) แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียน 4-5 คน
 - 2.3 เกม (Games) จัดกิจกรรมโดยการเล่นเกมเข้ามามีส่วนในการสอน
 - 2.4 การแข่งขัน (Tournament) การแข่งขันจะจัดขึ้นปลายสัปดาห์หรือหลังจากได้สอนเนื้อหาจบ

2.5 การตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม (Teams Recognition) กลุ่มที่ได้รับรางวัลได้คะแนนเฉลี่ยสูงถึงเกณฑ์ที่กำหนดหรือคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด

3. แบบทดสอบหลังเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน
4. แบบทำสอบถามเจตคติหลังเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียน ใช้สถิติ ค่าความก้าวหน้าทางการเรียน
3. การวิเคราะห์ความคงทนในการเรียน ใช้สถิติ t-test for Dependent Sample
4. การวิเคราะห์เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียน ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	24	30	9.25	1.70	34.2862*	0.000
คะแนนหลังเรียน	24	30	22.54	1.22		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 9.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. 1.70 คะแนนหลังเรียนค่าเฉลี่ย 22.54 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. 1.22 มีคะแนนเพิ่มขึ้นค่าเฉลี่ย 13.29 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. 1.90 และ ค่า t 34.2862

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)		ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)		ความก้าวหน้าทางการเรียน วิธี Normalized Gain		
คะแนน	% Pretest	คะแนน	% Posttest	< g >	ร้อยละ	ระดับ
228	31.67	541	75.14	0.66	66.00	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า ความก้าวหน้าทางการเรียน เรื่อง การบวกเศษส่วน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 0.66 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง หรือคิดเป็นร้อยละ 66.00 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความคงทนในการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
คะแนนหลังเรียน	24	30	22.54	1.22	0.5939	0.871
คะแนนหลังเรียน (2 สัปดาห์)	24	30	22.75	1.57		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT โดยนำคะแนนหลังเรียนเปรียบเทียบกับคะแนนหลังเรียน (2 สัปดาห์) สรุปได้ว่า คะแนนหลังเรียนกับคะแนนหลังเรียน (2 สัปดาห์) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือ ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนหลังเรียน (2สัปดาห์) ไม่แตกต่างจากคะแนนหลังเรียน แสดงว่า นักเรียนมีความคงคนในการเรียนรู้

ตาราง 4 ผลวิเคราะห์การวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เจตคติ	เจตคติก่อนเรียน		เจตคติหลังเรียน โดยการจัดการ เรียนรู้แบบ ร่วมมือ เทคนิค TGT		t-test	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ความตระหนักในคุณค่าหรือประโยชน์ของคณิตศาสตร์	3.36	0.27	4.89	0.34	21.56*	0.000
2. ความรู้สึกต่อคณิตศาสตร์	3.28	0.22	4.77	0.50	29.00*	0.000
3. ความพร้อมที่จะกระทำหรือเรียนคณิตศาสตร์	3.20	0.21	4.71	0.62	33.74*	0.000
รวมเฉลี่ย	3.28	0.23	4.79	0.49	28.1*	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT มีเจตคติโดยรวมและด้านทุกด้านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การบวกเศษส่วน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 22.54 ($\bar{X}$ = 22.54) คิดเป็นร้อยละ 75.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT เป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถและใช้ทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ผ่านกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ใช้เกมเป็นตัวแปรสำคัญ พร้อมทั้งส่งเสริมการวางแผน สรุป และอภิปรายผลร่วมกัน ช่วยให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุกฤษฏ์ ทองอยู่ ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 75.75 (อุกฤษฏ์ ทองอยู่, 2562)

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่ได้กล่าวมา ทำให้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) ความก้าวหน้าทางการเรียน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT เรื่อง การบวกเศษส่วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผ่านกระบวนการกลุ่มที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยใช้เกมเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสอนในชั้นเรียน 2) การจัดทีม 3) การเล่นเกม 4) การแข่งขัน 5) การตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งช่วยพัฒนาความรู้และความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนราวดี จ้อยรุ่ง ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนสายวิทยาศาสตร์พิเศษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการ

เรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาสูงขึ้น โดยมีคะแนนพัฒนาการร้อยละ 65.44 ซึ่งอยู่ในระดับสูง (นราวดี จ้อยรุ่ง และคณะ, 2561)

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่ได้กล่าวมา ทำให้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน มีผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนสูงกว่าระหว่างเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT เรื่อง การบวกเศษส่วน พบว่า ความคงทนทางของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ระดับพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นูรอิมาน มะดิง และโรซวรรณา เซฟโฆลาม ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิค TGT ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิค TGT มี คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 14.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.50 ส่วนหลังเรียน 14 วัน นักเรียนคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 16.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.81 และค่าการทดสอบทีเท่ากับ 4.78 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนไม่แตกต่างจากหลังเรียนเป็นเวลา 14 วัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 (นูรอิมาน มะดิงและคณะ, 2566)

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่ได้กล่าวมา ทำให้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน นักเรียนมีความรู้ความคงทนทางการเรียนลดลงแต่อยู่ในระดับที่พึงพอใจ

4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มสาระ การเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการปฏิบัติ(เล่นเกม) ใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ช่วยส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้ง กระตุ้นแรงจูงใจภายใน พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิต

จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของนัทพงศ์ สิงหาราช ได้ศึกษา เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ คูณ ทหาร เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิค TGT ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน มีเจตคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การบวก ลบ คูณ และหารเศษส่วน โดยใช้เทคนิค TGT ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก = 4.40 (นัทพงศ์ สิงหาราชและคณะ, 2567)

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่ได้กล่าวมา ทำให้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกเศษส่วน มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 22.54 ($\bar{X}$ = 22.54) คิดเป็นร้อยละ 75.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2) ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.66 คิดเป็นร้อยละ 66.00 อยู่ในระดับปานกลาง (Medium Gain) ซึ่งมีค่าความก้าวหน้าทางการเรียนมากกว่าร้อยละ 50 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ผลการวิเคราะห์ความคงทนในการเรียน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนหลังเรียนกับคะแนนหลังเรียน (2 สัปดาห์) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือไม่แตกต่างกัน นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนไม่แตกต่างจากคะแนนหลังเรียน (2 สัปดาห์) ($\bar{X}$ = 22.54, S.D. = 1.22) และ ($\bar{X}$ = 22.75, S.D. = 1.57) แสดงว่า นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ 4) ผลวิเคราะห์การวัดเจตคติของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) ครูผู้สอนควรนำการจัดการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ไปใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนระดับชั้นและเนื้อหาเรื่องอื่นต่อไป

2) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TGT อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการคิดหลากหลายการทำงานร่วมกัน และเพิ่มความกระตือรือร้นของผู้เรียน

3) ครูผู้สอนควรมีการพัฒนา ส่งเสริมการใช้สื่อการสอนและนวัตกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิค TGT เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ

2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยการพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ครูประเมินและปรับปรุงการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT โดยเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์หรือแรงจูงใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลทางการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

3) ควรทดลองเปรียบเทียบกับกลุ่มสาระอื่นหรือกลุ่มทดลองทั่วไป เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

4) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ควบคู่กับวิธีการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ทิตนา แคมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการบอกการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นภาพร เปี้ยกระโทกและคณะ. (2567). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการสร้างตัวแบบทางคณิตศาสตร์. *วารสารมหายานวอยซ์*, 10(4), 57–70.

นราวดี จ้อยรุ่ง และคณะ. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนสายวิทยาศาสตร์พิเศษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 20(2), 75–85.

- นัทธพงศ์ สิงหาราชและคณะ. (2567). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก ลบ คูณ และหารเศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคTGT. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 2(2),67–82.
- นุรฮิมาน มะดิงและคณะ. (2566). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิค TGT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเครือข่ายภาคใต้ครั้งที่ 8 และการประชุมวิชาการระดับนานาชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเครือข่ายภาคใต้ ครั้งที่ 1*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุษกร สุวรรณศรีและคณะ. (2563). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 5(1), 18–33.
- พระมหานิพนธ์ จีรวฑโน. (2567). การสร้างทักษะผู้เรียนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*, 7(1), 68–77.
- เพชรประกาย อะโคตรมี. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ TGT เรื่อง การคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุพิชญา สาชะจันทร์. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค TGT ร่วมกับสื่อ EDLTV เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุกฤษฏ์ ทองอยู่. (2562). การพัฒนาความสามารถแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*

GUIDELINES FOR DEVELOPING INSTRUCTIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE ONE DISTRICT, ONE QUALITY SCHOOL PROJECT UNDER THE NONGKHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

*กิตติพันธุ์ ชัยสิทธิ์¹, อมรทิพย์ เจริญผล², ชารี มณีศรี²

Kittipan chaiyasit¹, Amornthip Charlonphon², Charee Maneesri²

โรงเรียนบ้านเมืองบาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, ประเทศไทย¹

มหาวิทยาลัยราชธานี, ประเทศไทย²

Banmuangbang school, Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1, Thailand¹

Ratchathani University, Thailand²

*Corresponding Author, E-mail: Kittipan651@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 6 คน และครูผู้สอน 87 คน รวม 93 คน ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพและมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย

* Received: 20 November 2025; Revised: 13 December 2025; Accepted: 23 December 2025

ต่ำสุดคือ การสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน ควรกำหนดและสื่อสารแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมแก่ครูทุกคน (2) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูนำหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและผู้เรียน (3) ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย (4) ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร ควรวางแผนพัฒนารายบุคคลอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของครู และ (5) ด้านการนิเทศติดตามการสอน ควรดำเนินการนิเทศและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนคุณภาพ

Abstract

This research aimed to (1) study the instructional leadership of school administrators in the One District, One Quality School project, and (2) explore guidelines for developing their instructional leadership under the Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1. The study employed a quantitative survey research design. The sample consisted of six school administrators and eighty-seven teachers, totaling ninety-three participants. A five-point rating scale questionnaire was used as the research instrument, which was validated for content quality and yielded a reliability coefficient of 0.80. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation.

The research findings revealed that the overall instructional leadership of school administrators was at a high level. The highest mean score was found in the aspect of defining the school's vision, mission, and goals, while the lowest mean score was in creating a learning-promotive atmosphere. The guidelines for developing instructional leadership consisted of five key areas: (1) defining and clearly communicating strategies

to enhance instructional quality in classrooms; (2) supporting and encouraging teachers to apply curricula in lesson planning consistent with the school and learner contexts; (3) improving physical and social environments to foster creative and safe learning; (4) developing individualized professional development plans and promoting participation in activities aligned with teachers' needs and potential; and (5) conducting supervision and evaluation through diverse and continuous approaches to enhance teaching quality.

Keywords: Academic Leadership, School Administrators, Quality School

บทนำ

การบริหารงานวิชาการจึงถือเป็นหัวใจของการบริหารงานในโรงเรียน ที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจ ตระหนักหน้าที่ความรับผิดชอบ ปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการ สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการทั้งด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมเป็นหมู่คณะ โดยมีคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ คุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ต้องมีการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบชัดเจน และดำเนินงานพัฒนาวิชาการให้เป็นไปตามขอบข่ายงานวิชาการครบทุกด้าน เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในด้านวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิชาการมีหน้าที่ให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียน ซึ่งในภาพรวมยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาด้านหลักสูตรครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนที่เน้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ครูผู้สอนยังยึดการสอนแบบเดิมที่เน้นการท่องจำ และการนิเทศการสอนยังขาดประสิทธิภาพ ขาดความต่อเนื่อง และยังไม่ได้นำผลการนิเทศมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หรือส่งเสริมให้ครูใช้การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาอย่างจริงจัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการทางการศึกษา และเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยทั่วไปคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี ปฏิภาณไหวพริบดี บุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไข มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคลิกทั่วไปและเข้าใจสังคมได้ดี

มีความอดทนและรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และมีความยุติธรรม ซึ่งลักษณะดังกล่าวไม่ได้หาได้ง่าย ๆ ในสถานศึกษา

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการและพฤติกรรมของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความน่าเชื่อถือ และจูงใจให้ผู้อื่นละทิ้งความสนใจของตนเอง แล้วปฏิบัติงานหรือภารกิจเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ (เริงฤทธิ์ คำหู่, 2565) กระบวนการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นำและผู้ตาม ในการจูงใจหรือชักชวนเพื่อให้บุคลากรสามารถ ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจมีความสุขในการทำงาน ตลอดจนมีความกระตือรือร้นในการสร้างสรรค์ ผลงานที่มีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างให้องค์กรเกิดการพัฒนาที่กว้างไกล เป็นที่ยอมรับจากสังคม ทั้งนี้ ภาวะผู้นำถือเป็นความสามารถของผู้นำในการชี้แนะ หรืออำนวยความสะดวกต่อพฤติกรรมของบุคลากรเพื่อให้ไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ (จิราวรรณ อินเกิด, 2564)

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของพลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามบริบทของตนเอง เกิดความเท่าเทียมเพื่อสร้างโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน สร้างความเสมอภาค ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศในด้านการจัดการศึกษาของประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อม เพื่อพัฒนาให้เป็นโรงเรียนคุณภาพต้นแบบ 1 โรงเรียนในแต่ละอำเภอ เพื่อนำร่องการพัฒนา สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร สื่อเทคโนโลยี และอุปกรณ์ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ตามความขาดแคลนความจำเป็น และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีความพร้อม สามารถรองรับการใช้ทรัพยากรร่วมกันของโรงเรียนเครือข่ายได้ โดยโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายจะได้รับการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีครูครบชั้น ครบวิชา สามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ นำไปสู่ภาพความสำเร็จตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จึงมีนโยบายด้านการศึกษาในการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ สร้างโอกาสทางการศึกษา และกระจายโอกาสทางการศึกษา โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม

พร้อมทั้งปฏิรูปครูที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2566)

จากรายงานผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีสถานศึกษาที่เข้ารับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) จำแนกตามระดับชั้น ดังนี้ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 146 โรงเรียน จำนวน 1,542 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 25 โรงเรียน จำนวน 305 คน พบว่า สาระการเรียนรู้ที่ควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของเขตพื้นที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 4 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปี พบว่า สาระการเรียนรู้ที่ควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของเขตพื้นที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 4 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2566) นอกจากนี้ จากการศึกษารายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาปีการศึกษา 2566 ได้ระบุถึงจุดที่ควรพัฒนา ซึ่งสังเคราะห์จากข้อเสนอแนะผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามและรอบ 4 ซึ่งประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ดังนี้ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนยังต้องเร่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ 2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การบริหารยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ผู้เรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้คิดด้วยวิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายยังมีน้อย กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อเทคโนโลยีด้วยตนเองยังไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอ จึงทำให้ ผู้เรียนขาดโอกาสในการสร้างสรรค์ผลงานและสื่อเทคโนโลยีด้วยตนเอง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2566)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน เพื่อการบริหารสถานศึกษาตามกรอบแนวทางของโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานที่รัดกุมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ดังนี้

กลุ่มประชากร ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการวิจัยคือ โรงเรียนแกนนำในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านเมืองบาง, โรงเรียนอนุบาลบ้านดอนไผ่, โรงเรียนโกมลวิทยาคาร, โรงเรียนอนุบาลสังคม, โรงเรียนพระพุทธบาทเทศรีงสี และโรงเรียนบ้านหนองบัวเงิน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และข้าราชการครูผู้สอน จำนวน 87 คน รวมทั้งสิ้น 93 คน เนื่องจากประชากรมีขนาดเล็กและสามารถเข้าถึงได้ทั้งหมด ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาจากประชากรทั้งหมด (Total Population Sampling) โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งช่วยลดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม (Sampling Error) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และทำให้ผลการวิจัยสะท้อนภาพความเป็นจริงของบุคลากรทุกคนในโครงการได้อย่างครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือหลักคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์วรรณกรรม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) แบบประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการ มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (5-Point Rating Scale) จำนวน 23 ข้อ และ 3) แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อขอข้อเสนอแนะ

คุณภาพของเครื่องมือได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 และผ่านการทดลองใช้ (Try-out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับสูงถึง 0.80 ซึ่งยืนยันได้ว่าเครื่องมือมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการวิจัย

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในช่วงเดือนธันวาคม 2567 ถึงกุมภาพันธ์ 2568 โดยได้รับการตอบกลับคืนครบ 100% (93 ฉบับ) ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใช้สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะปลายเปิด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ตำแหน่งครู ประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ปี วุฒิการศึกษาปริญญาตรีและส่วนใหญ่อายุ 21-30 ปี ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมาคือด้านการนิเทศติดตามการเรียนการสอน และด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้กับครูที่ชัดเจน รองลงมาคือ การสร้างเกณฑ์มาตรฐานวิชาการของโรงเรียน

2.2 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ข้อเสนอแนะที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการสอนของครูโดยจัดหาเอกสารหลักสูตรที่ทันสมัย รองลงมาคือ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความจำเป็น

2.3 ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน รองลงมา คือ การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้มีความมั่นคง แข็งแรง และปลอดภัยต่อผู้เรียน

2.4 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการพัฒนาวิชาชีพครู และมีการส่งเสริมการพัฒนาครูเป็นรายบุคคล รองลงมา คือ การสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของโรงเรียน

2.5 ด้านการนิเทศติดตามการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย รองลงมา คือ การนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนอย่างใกล้ชิด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษา ศักยภาพของผู้บริหาร ในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ค้นพบมาสังเคราะห์และอภิปรายผล เพื่อฉายภาพความสำเร็จและสะท้อนประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งพัฒนา โดยสามารถขยายความและอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียนสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายทางการศึกษาที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพิทรตัน บรรจงงาม และปิยพร บุญใบ ที่ระบุว่า การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน เป็นหัวใจของภาวะผู้นำทางวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการนิเทศติดตามการเรียนการสอน แสดงถึงความมุ่งมั่นของผู้บริหารในการกำกับดูแล สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร (พิทรตัน บรรจงงาม, 2557; ปิยพร บุญใบ, 2563)ตามแนวคิดของมนัส ทวีกัน และจิตติณัฐ ประจักษ์ภูมิ ที่เน้นการนิเทศเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูและผู้เรียน อันดับถัดมา คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน (มนัส ทวีกัน, 2561; จิตติณัฐ ประจักษ์ภูมิ, 2561)

สอดคล้องกับแนวคิดของชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ ที่มองว่าการบริหารหลักสูตร คือหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เป็นประเด็นที่ควรส่งเสริมต่อไป เนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีผลโดยตรงต่อแรงจูงใจและพฤติกรรมของครูและนักเรียน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2557) ดังที่ไชยา ภาวะบุตร และหยาดทิพย์ ชีซอง ได้กล่าวไว้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และการนิเทศติดตาม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ ยังเป็นด้านที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมทั้งด้านกายภาพและจิตใจของบุคลากรในทุกมิติ (ไชยา ภาวะบุตร, 2560; หยาดทิพย์ ชีซอง, 2564)

1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของพิทรรัตน์ บรรจงงาม (2561) ที่ระบุว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการต้องสามารถกำหนดพันธกิจทางวิชาการ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และยึดหลักการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อเป้าหมายที่สามารถปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ ปิยพร บุญใบ ยังชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และภารกิจของโรงเรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้ครูและบุคลากรมีแนวทางร่วมกันในการดำเนินงานด้านวิชาการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดทิศทางและภารกิจด้านเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน รองลงมาคือการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้ครูนำไปสู่การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม และการสร้างเกณฑ์มาตรฐานวิชาการ เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำหนดนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งยังเป็นประเด็นที่ควรส่งเสริมต่อไป ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายอยู่ในระดับมาก โดยสามารถกำหนดทิศทางทางการศึกษาได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ (ปิยพร บุญใบ, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารทางวิชาการที่เน้นว่าการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเป็นรากฐานของการขับเคลื่อนงานวิชาการและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

1.2 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีสมรรถนะสูงในการขับเคลื่อนการจัดการหลักสูตรและการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ การกำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น และการสนับสนุนการสอนของครูโดยจัดหาเอกสารหลักสูตรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมและพัฒนาครูในสถานศึกษา เพื่อการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด ซึ่งยังเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผลการวิจัยมนัส ทวีกัน ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีบทบาทในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินงานด้านหลักสูตรเป็นไปอย่างมีทิศทางและต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถกำหนดระบบบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้สื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมทั้งนิเทศติดตามให้การจัดการเรียนรู้บรรลุผลตามเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม (มนัส ทวีกัน, 2561)

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของครูและนักเรียน อยู่ในระดับดี โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน เหมาะสม มีความมั่นคงและปลอดภัย รองลงมา คือ การสร้างแรงจูงใจขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรในโรงเรียน และการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติม ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของหยาดทิพย์ ปิชอบ (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ครูมีแรงจูงใจและนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ทันสมัย และส่งเสริมการเรียนรู้ของครูและนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนอย่างยั่งยืน (หยาดทิพย์ ชีซอง, 2564)

1.4 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และวางระบบการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การจัดตารางเวลาการฝึกอบรมภายใน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในหมู่คณะครู รวมถึงการสนับสนุน การอบรมเป็นรายบุคคล รองลงมา คือ การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในการพัฒนาวิชาชีพ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีแผนพัฒนาวิชาชีพรายบุคคลส่วน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพที่สอดคล้องกับเป้า ประสงค์ของโรงเรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรส่งเสริมต่อไป ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของไชยา ภาวะบุตร ที่ระบุว่า การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ และผู้บริหารควรจัดระบบ ส่งเสริมการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังเสนอว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของ สถานศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการปรับปรุงคุณภาพการสอนอย่างยั่งยืน ผู้บริหาร สถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรอยู่ในระดับมาก โดยสามารถ วางระบบพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ สนับสนุนการอบรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ส่งเสริมการวางแผน พัฒนาวิชาชีพรายบุคคล และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนคุณภาพ ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 1 (ไชยา ภาวะบุตร, 2560)

1.5 ด้านการนิเทศติดตามการเรียนการสอน จากผลการวิจัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการวางระบบ กำกับดูแล และส่งเสริมการจัดการ เรียนการสอนภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ในเชิงรายละเอียด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้รับการปฏิบัติ อย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิผลสูง รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบนิเทศงานวิชาการ และการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา รวมถึงการดูแล ส่งเสริม และติดตามการจัดการเรียนการสอน ของครูอย่างใกล้ชิด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การที่ครูนำข้อเสนอแนะจากผลการประเมินการ ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษามาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังควรได้รับการ พัฒนาเพิ่มเติม ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของมนัส ทวีกัน ที่ระบุว่า การนิเทศและติดตามเป็น หัวใจของภาวะผู้นำทางวิชาการ เพราะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูและยกระดับคุณภาพการเรียนรู้

ของผู้เรียน (มนัส ทวีกัน, 2561) นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ ประชัญญะ ยังชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ควรดำเนินการนิเทศและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการนิเทศติดตามการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก โดยสามารถดำเนินการกำกับดูแล และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นระบบ ติดตามผลอย่างใกล้ชิด และมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวม (รัฐธรรมนูญ ประชัญญะ, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากงานวิจัยนี้ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนเป็นด้านที่ผู้บริหารปฏิบัติได้ดีที่สุด และเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการมีเป้าหมายชัดเจน จุดที่ควรพัฒนาคือด้านการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษาซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จึงเป็นประเด็นที่ควรได้รับการส่งเสริมโดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยมีความโดดเด่นในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อย่างไรก็ตามด้านการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นจุดที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจและพัฒนาเพิ่มเติม เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในทุกด้าน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผู้บริหารควรใช้ความแข็งแกร่งด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียนโดยเน้นการแปลงเป้าหมายสู่การปฏิบัติ

2) ผู้บริหารควรพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม เพื่อให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน เนื่องจากการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งผู้บริหารต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

3) ผู้บริหารควรจัดทำโครงการบริหารงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ โดยเฉพาะการสนับสนุนการสอนของครู โดยจัดหาเอกสารหลักสูตรที่ทันสมัย วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอ

4) ผู้บริหารควรใช้กลไกการพัฒนาบุคลากรที่ครูต้องการอย่างเข้มข้น โดยวางแผนการพัฒนาวิชาชีพครูและมีการส่งเสริมการพัฒนาครูเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ และสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของโรงเรียน

5) ผู้บริหารควรดำเนินการโครงการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด โดยเน้นการ ติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้การประเมินผลครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1) งานวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงระดับภาวะผู้นำและแนวทางพัฒนา แต่ยังไม่ได้วิเคราะห์ว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อระดับภาวะผู้นำนั้น ๆ จึงควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ

2) จากงานวิจัยพบว่า ด้านการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ

3) ศึกษาภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนางานบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ เพื่อให้ทราบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการมีความเชื่อมโยงและสนับสนุนงานบริหารงานบุคคลอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

จิราวรรณ อินเกิด. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39.

ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). ศิลปะการสอนเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: วิพรินทร์.

- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฐิติณัฐ ประชัยภูมิ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยพร บุญใบ. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิพัตน์ บรรจงงาม. (2557). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มนัส ทวีกัน. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เริงฤทธิ์ คำหู่. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. ใน *การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. (2566). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET)*. หนองคาย: สพป.หนองคาย เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- หยาดทิพย์ ซีซอง. (2564). ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การศึกษาความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*
WELFARE NEEDS OF LOGISTICS SECTOR
EMPLOYEES IN BANGKOK AND ITS METROPOLITAN AREAS

*ภคพร จันทลี, เอนก ประดิษฐ์ารมณ

Phakapron Jantalee, Anek Pradittharom

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

Ramkhamhaeng University, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: pawanajantalee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ พนักงานทั้งหมดในสำนักบริหารกลางกระจายสินค้า บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) จำนวนทั้งสิ้น 153 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน one way ANOVA และเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้ LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีระดับความต้องการสวัสดิการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีระดับความต้องการสวัสดิการ 3 อันดับสูงสุด ได้แก่ สวัสดิการบริการด้านความมั่นคง สวัสดิการโบนัสและเงินสวัสดิการ และสวัสดิการบริการด้านเศรษฐกิจ 2) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กับปัจจัยส่วนบุคคล

* Received: 13 May 2025; Revised: 16 July 2025; Accepted: 26 July 2025

ประกอบไปด้วย เพศ เจเนอเรชั่น ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ เจเนอเรชั่น และประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน พบว่า มีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความต้องการ, สวัสดิการ, ธุรกิจโลจิสติกส์, เขตกรุงเทพมหานคร, ปริมาณ

Abstract

The study on the welfare needs of personnel in the logistics business sector in Bangkok and its metropolitan areas aimed to investigate the welfare needs and compare the differences in personal factors affecting the welfare needs of personnel in this sector. This quantitative research collected data from 153 employees working at the Central Distribution Management Office of CP All Public Company Limited. The research instrument was a welfare needs questionnaire for personnel in the logistics business sector in Bangkok and its metropolitan areas. Data analysis was performed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Inferential statistics used were One-Way ANOVA and pairwise comparisons using LSD.

The findings revealed that: 1) The overall level of welfare needs of personnel in the logistics business sector in Bangkok and its metropolitan areas was at a high level. When considering specific aspects, it was found that personnel in the logistics business sector in Bangkok and its metropolitan areas had the three highest levels of welfare needs in the following areas: job security services, bonuses and welfare payments, and economic support services. 2) The analysis of the differences in welfare needs based on personal factors, including gender, generation, educational level, marital status, number of children, average monthly income, and work experience, indicated that gender, generation, and work experience did not significantly affect welfare needs. However, educational level, marital status, number of children, and average monthly income

showed statistically significant differences at the 0.05 level.

Keywords: Welfare needs, Logistics business, Bangkok, Metropolitan areas.

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจโลจิสติกส์เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจและการขนส่งที่สำคัญ อ้างอิงตามแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570 จัดทำขึ้นเพื่อทำหน้าที่ระบุทิศทางและเป้าหมายการดำเนินการที่ควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) โดยแผนดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ระบบโลจิสติกส์เป็นกลไกหลักในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นประตูการค้าที่สำคัญในอนุภาคและภูมิภาค โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งและเครือข่ายโลจิสติกส์ให้เชื่อมโยงตลอดทั้งต้นทางและปลายทาง (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2568)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รายงานว่าการดำเนินการด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทยปี 2564 สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น คิดเป็นมูลค่าประมาณ 2,138.8 ล้านบาท ตามการฟื้นตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศจากการผ่อนคลายของไวรัสโคโรนา 2019 และปรับตัวดีขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากพฤติกรรมความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป ทำให้ธุรกิจ e-commerce เติบโตอย่างรวดเร็วเป็นก้าวกระโดด ผู้ให้บริการกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์มีการแข่งขันกันมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อช่วงชิงความเป็นที่ 1 ในธุรกิจโลจิสติกส์ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการขยายตัวอย่างรวดเร็วของกลุ่มธุรกิจฯ นี้ ทำให้หลายองค์กรต้องปรับตัว เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับการขยายตัวของธุรกิจที่รวดเร็วแบบก้าวกระโดด รวมถึงปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์การแข่งขันที่รุนแรงดังกล่าว โดยเฉพาะแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านความสามารถในการดึงดูดคนดี คนเก่ง ให้มาร่วมงานและรักษาพนักงานที่ดีมีความสามารถไว้กับองค์กร ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถผ่านพ้นวิกฤตต่าง ๆ ไปได้ แต่เนื่องจากในองค์กรประกอบด้วยบุคลากรจำนวนมาก โดยเฉพาะองค์กรขนาดใหญ่ มีพนักงานที่มีความแตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลที่หลากหลายอยู่ร่วมกัน เช่น เพศ เจเนอเรชั่น (generation) ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ

ประสบการณ์ในการทำงาน จึงถือเป็นเรื่องยากที่จะสามารถตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันได้ โดยเฉพาะการตอบสนองในด้านสวัสดิการที่ตอบโจทย์และครอบคลุมสวัสดิการในทุกด้านได้ เช่น สวัสดิการบริการด้านสุขภาพ สวัสดิการบริการด้านความปลอดภัย สวัสดิการบริการด้านความมั่นคง สวัสดิการการจ่ายค่าทดแทนในวันหยุดตามระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต สวัสดิการบริการด้านการศึกษา สวัสดิการบริการด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการบริการนันทนาการ สวัสดิการบริการให้คำปรึกษา สวัสดิการโบนัสและเงินสวัสดิการ และ สวัสดิการบริการอื่น ๆ เป็นต้น (ณัฐพันธ์ เขจรนนท์, 2561) ซึ่งถือเป็นความท้าทายใหม่ที่ต้องทำความเข้าใจเป็นอย่างมาก

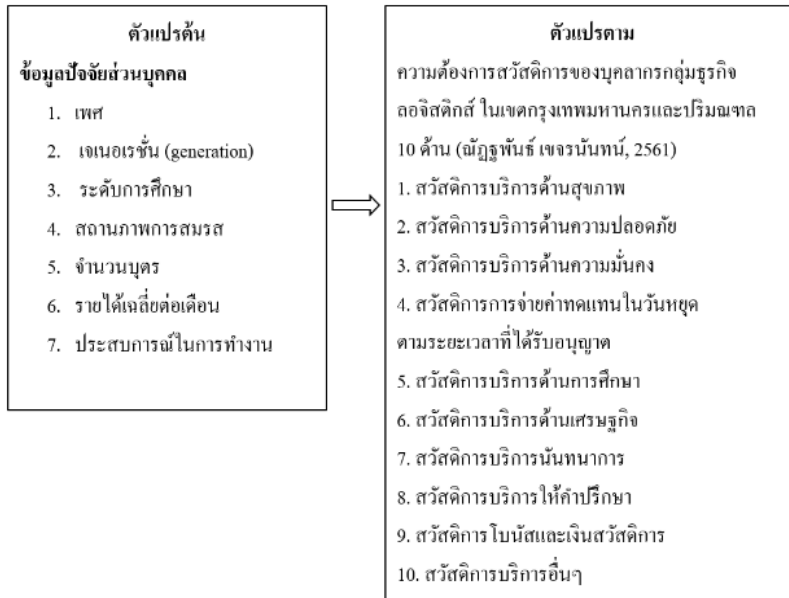
ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมต่อองค์กรและบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ รวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนาสวัสดิการที่ดีและตอบสนองต่อความต้องการสำหรับบุคลากรตามความต้องการที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคลากร และส่งผลให้องค์กรในกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ สามารถรักษามูลค่าที่ดีและมีความสามารถให้ยังคงอยู่ รวมถึงสามารถดึงดูดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาร่วมงานในองค์กรได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลต่อความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานทั้งหมดในสำนักบริหารกลางกระจายสินค้า บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) จำนวนทั้งสิ้น 153 คน (บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน), 2568)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยแบบสอบถามทุกข้อผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าเท่ากับ 0.96 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ เพศ เจเนอเรชัน (generation) ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความต้องการสวัสดิการของบุคลากร ซึ่งครอบคลุมเนื้อหา

ชนิดของสวัสดิการทั้ง 10 ประเภท ได้แก่ สวัสดิการบริการด้านสุขภาพ สวัสดิการบริการด้านความปลอดภัย สวัสดิการบริการด้านความมั่นคง สวัสดิการการจ่ายค่าทดแทนในวันหยุดตามระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต สวัสดิการบริการด้านการศึกษา สวัสดิการบริการด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการบริการนันทนาการ สวัสดิการบริการให้คำปรึกษา สวัสดิการโบนัสและเงินสวัสดิการ และ สวัสดิการบริการอื่นๆ เป็นข้อคำถามการวัดระดับความต้องการสวัสดิการ แบบมาตรประเมินค่ามีทั้งหมด 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert rating scale) จำนวนทั้งหมด 51 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (open-ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา คณะพัฒนาศาสตร์พยาบาล มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) 2) แจ้งผู้ตอบแบบสอบถามให้ทราบขั้นตอนและกำหนดการที่จะทำการเก็บข้อมูล 3) ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 153 ชุด ให้กับผู้ตอบแบบสอบถามผ่านการส่งทางอีเมลและช่องทางไลน์ พร้อมกับแนบลิงก์ และ QR code ไปยังแบบสอบถามที่สร้างไว้บนแบบฟอร์มออนไลน์ 4) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม 5) นำข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนมาเข้ารหัสแทนค่าวัดทางสถิติเพื่อนำไปวิเคราะห์ในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจากการทำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 153 ชุด ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และนำข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 1 ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ เจเนอเรชั่น ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 2 มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน one way ANOVA และเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้ LSD และนำข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 3 มาวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการโดยการหาค่าความถี่

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า บุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบไปด้วย เพศ เฉลี่ยร้อยละ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน ด้วยค่าร้อยละ และค่าความถี่ โดยพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงร้อยละ 66.7 เมื่อจำแนกตามเงินเดือนของบุคลากรส่วนใหญ่ อยู่ใน generation y เกิดช่วงปี พ.ศ.2524 – 2539 ร้อยละ 69.9 ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 68.6 สถานภาพโสด ร้อยละ 71.9 ไม่มีบุตรร้อยละ 73.2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,001 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 39.9 และมีอายุงาน 10 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 40.5 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม

ความต้องการสวัสดิการ	μ	σ	ระดับ
1. สวัสดิการบริการด้านสุขภาพ	4.65	0.45	มากที่สุด
2. สวัสดิการบริการด้านความปลอดภัย	4.59	0.62	มากที่สุด
3. สวัสดิการบริการด้านความมั่นคง	4.76	0.46	มากที่สุด
4. สวัสดิการการจ่ายค่าทดแทนในวันหยุดตามระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต	4.59	0.66	มากที่สุด
5. สวัสดิการบริการด้านการศึกษา	4.55	0.53	มากที่สุด
6. สวัสดิการบริการด้านเศรษฐกิจ	4.71	0.45	มากที่สุด
7. สวัสดิการบริการนันทนาการ	4.27	0.75	มาก
8. สวัสดิการบริการให้คำปรึกษา	4.43	0.67	มาก
9. สวัสดิการโบนัสและเงินสวัสดิการ	4.73	0.57	มากที่สุด
10. สวัสดิการ บริการอื่นๆ	4.41	0.65	มาก
รวม	4.57	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีระดับความต้องการสวัสดิการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บุคลากร มีระดับความต้องการสวัสดิการ 3 อันดับสูงสุด ได้แก่ สวัสดิการ

บริการด้านความมั่นคง สวัสดิการโบนัสและเงินสวัสดิการ และสวัสดิการบริการด้านเศรษฐกิจตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ เจเนอเรชัน และประสบการณ์ทำงานไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้าน ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า ความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มี 2 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการบริการด้านการศึกษา และสวัสดิการบริการด้านเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการ ของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามสถานภาพการสมรส พบว่า ความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน มี 2 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการบริการด้านความมั่นคงและสวัสดิการโบนัสและเงินสวัสดิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3.3 ผลการเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการ ของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตาม จำนวนบุตร พบว่า ความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีจำนวนบุตรต่างกัน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีจำนวนบุตรแตกต่างกัน 2 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการบริการด้านสุขภาพ สวัสดิการบริการด้านการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 ผลการเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการ ของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน 6 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการบริการด้านสุขภาพ สวัสดิการบริการด้านความปลอดภัย สวัสดิการบริการด้านความมั่นคง สวัสดิการการจ่ายค่าทดแทนในวันหยุดตามระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต สวัสดิการบริการด้านการศึกษา และ สวัสดิการ บริการอื่นๆ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาระดับความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทั้ง 10 ด้าน ข้างต้น พบว่า บุคลากรมีความต้องการสวัสดิการในทุกด้าน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะด้านที่บุคลากรมีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ สวัสดิการบริการด้านความมั่นคง สวัสดิการโบนัสและเงินสวัสดิการ และสวัสดิการบริการด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

1.1 สวัสดิการด้านความมั่นคง อันเนื่องมาจากสวัสดิการปัจจุบันของบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ มีการตอบสนองต่อความต้องการสวัสดิการบริการด้านความมั่นคงตามกฎหมายพระราชบัญญัติประกันสังคม และพระราชบัญญัติเงินทดแทนในฐานะผู้ประกอบการหรือนายจ้างที่มีหน้าที่จ่ายเงินสมทบ เพื่อให้ลูกจ้างมีสิทธิในกรณีต่าง ๆ นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังมีการพิจารณาปรับเงินเดือนทุก ๆ ปี ปีละ 1 ครั้ง มีสวัสดิการเงินช่วยเหลือกรณีประสบภัยพิบัติต่าง ๆ และสวัสดิการโครงการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย เป็นต้น โดยภาพรวมนับว่าบริษัทฯ ได้ให้ความสำคัญกับสวัสดิการด้านนี้มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณภัค อินทรานนท์ และพีรเศรษฐ์ ชมภูมิ่ง ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการสวัสดิการยืดหยุ่นของพนักงานสำนักงาน กสทช. พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีความต้องการสวัสดิการบริการด้านความมั่นคงในระดับมากที่สุด (ณภัค อินทรานนท์ และพีรเศรษฐ์ ชมภูมิ่ง, 2560)

1.2 สวัสดิการด้านการให้โบนัสและเงินสวัสดิการ อันเนื่องมาจากสวัสดิการปัจจุบันของบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ได้ให้ความสำคัญกับการดูแลพนักงานในทุกมิติ

โดยเฉพาะด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ครอบคลุม เพื่อสร้างแรงจูงใจและความมั่นคงในอาชีพ มีระบบโบนัสที่ยุติธรรมและโปร่งใส โดยบริษัทฯ มีนโยบายมอบโบนัสให้พนักงานปีละ 4 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิติพร แสงชัย ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการสวัสดิการยืดหยุ่นของพนักงานองค์กรเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีความต้องการสวัสดิการด้านการให้โบนัสและเงินสวัสดิการอยู่ในระดับมาก (ปิติพร แสงชัย, 2563)

1.3 สวัสดิการบริการด้านเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากสวัสดิการปัจจุบันของบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ได้จัดให้มีสวัสดิการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ รวมถึงสวัสดิการเบิกค่าเดินทางและค่าที่พัก โดยมีวงเงินตามที่เงื่อนไขของบริษัทฯ กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชรินทร์ กุลชาติ ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีความต้องการสวัสดิการบริการด้านเศรษฐกิจ เช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพในระดับมาก (รัชรินทร์ กุลชาติ, 2564)

2. จากการศึกษาผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ เจเนอเรชัน (generation) ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ เจเนอเรชัน (generation) และประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าความต้องการพื้นฐานในการดูแลคุณภาพชีวิตที่ดีไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มใด ส่วนด้านระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ต่างกัน พบว่า มีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน ภาพรวม ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มี 2 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการบริการด้านการศึกษา และสวัสดิการบริการด้านเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อมุมมองความคาดหวัง และความต้องการในเรื่องของสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองและความมั่นคงทางการเงิน ขณะที่บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า อาจมีความสนใจด้านศึกษาน้อยกว่าหรือมีความต้องการที่เน้นไปยังสวัสดิการรูปธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการรายได้โดยตรงมากกว่า ในส่วนของสวัสดิการ

บริการด้านเศรษฐกิจ พบว่า บุคลากรในแต่ละระดับการศึกษา มีภาระค่าใช้จ่ายและเป้าหมายทางการเงินที่แตกต่างกัน เช่น บุคลากรที่มีการศึกษาสูง อาจมีรายได้สูงขึ้น แต่ก็มีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตที่เพิ่มขึ้นตาม ทั้งในด้านภาษี ผ่อนชำระทรัพย์สิน หรือแผนการออมเพื่ออนาคต ขณะที่บุคลากรที่มีการศึกษาน้อยกว่า อาจให้ความสำคัญกับสวัสดิการที่ช่วยลดภาระโดยตรง เช่น ค่าที่พัก ค่ารักษาพยาบาล หรือค่าอาหาร

2.2 ผลการเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มี สถานภาพการสมรส ต่างกัน ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน มี 2 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการบริการด้านความมั่นคงและสวัสดิการโบนัสและเงิน อันเนื่องมาจากบุคลากรที่มี สถานภาพการสมรสต่างกัน เช่น โสด สมรส หรือหย่าร้าง ย่อมมีความต้องการสวัสดิการที่แตกต่างกัน ตามบริบทชีวิตและความรับผิดชอบส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปราโมช ธรรมกรณ์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการสวัสดิการแบบยืดหยุ่นของพนักงานในองค์กรกรณีศึกษาบริษัท เดอะ ไมเนอร์ ฟู้ด กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.05 ได้แก่ สถานภาพสมรส โดยพนักงานที่มีสถานภาพสมรส (ทั้งมีและไม่มีบุตร) มีความต้องการสวัสดิการสูงกว่ากลุ่มโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ปราโมช ธรรมกรณ์ และคณะ, 2565)

2.3 ผลการเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีจำนวนบุตร ต่างกัน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีจำนวนบุตร แตกต่างกัน 2 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการบริการด้านสุขภาพ สวัสดิการบริการด้านการศึกษาแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากบุคลากรที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการด้านสุขภาพแตกต่างกัน เพราะภาระค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพของครอบครัว โดยเฉพาะผู้ที่มีบุตรหนึ่งคนหรือมากกว่า มักต้องเผชิญกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ทั้งในด้านค่ารักษาพยาบาล ค่าวัคซีน ซึ่งต่างจากบุคลากรที่ไม่มีบุตร ที่อาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับสวัสดิการด้านนี้เท่าเทียมกัน ในขณะที่ความต้องการสวัสดิการด้านการศึกษา ก็แสดงความแตกต่างเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับภาระหน้าที่ของผู้ปกครองที่ต้องจัดหาทุนการศึกษาหรือโอกาสทางการเรียนรู้ให้แก่บุตร บุคลากรที่มีบุตรมักให้ความสำคัญกับสวัสดิการประเภทนี้มากกว่า เช่น ทุนการศึกษาสำหรับบุตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันสดา สุขรุ่งเรือง ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบสวัสดิการยืดหยุ่นที่เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากรทางพิเศษแห่งประเทศไทย พบว่า สถานภาพการมีบุตร ส่งผลต่อความต้องการสวัสดิการที่

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (วันสตา สุขรุ่งเรือง, 2563)

2.4 ผลการเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน โดยภาพรวม แตกต่างกันและรายด้านแตกต่างกัน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสวัสดิการด้านสุขภาพ ด้านความปลอดภัย ด้านความมั่นคง การจ่ายค่าทดแทนในวันหยุดตามสิทธิ ด้านการศึกษา และบริการอื่น ๆ บุคลากรรายได้ต่ำให้ความสำคัญกับสวัสดิการด้านสุขภาพและความมั่นคงมากกว่า เนื่องจากช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายและสร้างความมั่นใจในการดำรงชีวิต เช่น ค่ารักษาพยาบาลหรือประกันชีวิตที่ครอบคลุม ส่วนสวัสดิการด้านความปลอดภัยมีความสำคัญกับทุกกลุ่มรายได้ โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานในสภาพแวดล้อมเสี่ยง เช่น งานขนส่งหรือคลังสินค้า นอกจากนี้ พนักงานรายได้ต่ำยังให้ความสำคัญกับค่าตอบแทนในวันหยุด เพื่อเพิ่มรายได้เสริม และต้องการสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะและโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ ขณะที่สวัสดิการอื่น ๆ เช่น การให้ค่าปรึกษา กิจกรรมสันทนาการ หรือการสนับสนุนครอบครัว มีผลต่อคุณภาพชีวิตและความผูกพันกับองค์กรในกลุ่มรายได้ต่ำมากกว่า เนื่องจากเข้าถึงบริการเหล่านี้ได้จำกัด

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการสวัสดิการของบุคลากรกลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการและเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความต้องการดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีระดับความต้องการสวัสดิการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย 3 อันดับแรก ได้แก่ สวัสดิการด้านความมั่นคง โบนัสและเงินสวัสดิการ และสวัสดิการด้านเศรษฐกิจ ในการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่ามีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนแนวโน้มแรงงานยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และการเติบโตในองค์กร ไม่เพียงมุ่งเน้นรายได้เพียงอย่างเดียว ดังนั้น องค์กรควรนำแนวคิด “สวัสดิการแบบยืดหยุ่น” มาประยุกต์ใช้ เพื่อรองรับความหลากหลายของบุคลากร เพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน และส่งเสริมการรักษาพนักงานที่มีศักยภาพให้อยู่กับองค์กรในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กลุ่มธุรกิจโลจิสติกส์ ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) เท่านั้น ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกลุ่มธุรกิจอื่น และเขตจังหวัดอื่นในองค์กรหรือภายนอกองค์กร ทำให้ไม่สามารถใช้ผลสรุปของงานวิจัยนี้อ้างอิงกับทั้งหมดได้

2) งานวิจัยนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้การสรุปผลยังไม่ได้ข้อมูลเชิงลึกมากเพียงพอ

2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาและขยายขอบเขตของประชากรไปยังบริษัทในธุรกิจโลจิสติกส์ อื่น ๆ หรือกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ รวมถึงในพื้นที่ต่างจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

2) เสนอให้มีการใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) เช่น การใช้แบบสอบถามร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับมุมมองและเหตุผลของพนักงานต่อความต้องการสวัสดิการด้านต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ณภัค อินทรานนท์ และพีรเศรษฐ์ ชมภูมิ่ง. (2560). ความต้องการสวัสดิการยืดหยุ่นของพนักงาน สำนักงาน กสทช. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2561). แนวทางการจัดสวัสดิการแรงงานในภาคธุรกิจเอกชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน). (2566). ข้อมูลสวัสดิการและนโยบายด้านการเรียนรู้ของพนักงาน (ระบบ CP ALL Connect). เรียกใช้เมื่อ 25 เมษายน 2568 จาก <https://www.cpall.co.th>.
- ปราโมช ธรรมกรณ์ และคณะ. (2565). ความต้องการสวัสดิการแบบยืดหยุ่นของพนักงานในองค์กร: กรณีศึกษาบริษัท เดอะ ไมเนอร์ ฟู้ด กรุ๊ป จำกัด (มหาชน). วารสารพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม, (2)3, 34-45.

- ปิติพร แสงชัย. (2563). ความต้องการสวัสดิการยืดหยุ่นของพนักงานองค์กรเอกชนใน กรุงเทพมหานคร. ใน *ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล. รัชรินทร์ กุลชาติ. (2564). แนวทางการจัดสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต. วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม, 4(1), 49-59.*
- วันสดา สุขรุ่งเรือง. (2563). รูปแบบสวัสดิการยืดหยุ่นที่เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากรทางพิเศษแห่งประเทศไทย. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2566–2570.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. (2566). *แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2566–2570.* เรียกใช้เมื่อ 30 มีนาคม 2568 จาก <https://www.otp.go.th>.

ความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์
ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง*
OPINIONS OF SUB-DISTRICT HEADS AND VILLAGE HEADS IN NA KHU
DISTRICT, KALASIN PROVINCE, TOWARDS THEIR ROLE IN CONFLICT
RESOLUTION.

พิพิธธนาดี สมคะเณย์

Pipiddhanawadee Somkhane

สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ประเทศไทย

Political Science program, Kalasin University, Thailand

E-mail: Somkhane25@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 2) เพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านจำนวน 54 คน ด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC = 0.96) และมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความคิดเห็นต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.32) โดยด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.58$) รองลงมาคือด้านบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ($\bar{x} = 4.37$) แสดงให้เห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทเชิงรุกในการตรวจหาความขัดแย้งและระงับเหตุปฏิกิริยาอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ เพศและระดับการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารและความมั่นใจในการแก้ปัญหา และข้อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง สรุปข้อมูลได้ ดังนี้ (1) ควรให้นายอำเภอหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นทักษะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยเฉพาะ (2) กำนันและผู้ใหญ่บ้านร่วมกับผู้นำ จัดตั้งคณะกรรมการฯ โดยกำหนดโครงสร้างและระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน (3) ควรจัดให้มีเวทีประชาคมเปิดเพื่อให้ชาวบ้านมีโอกาสเสนอความคิดเห็น ร้องเรียนปัญหา (4) กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรประสานงานและสร้างความร่วมมือที่แข็งแกร่งกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง

* Received: 22 October 2025; Revised: 29 December 2025; Accepted: 30 December 2025

คำสำคัญ: กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, บทบาทหน้าที่, ปัญหาความขัดแย้ง, อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

Abstract

This research article aimed: 1) to study the opinions of subdistrict heads (Kamnan) and village heads (Phu Yai Ban) in Na Khu District, Kalasin Province, regarding their roles in resolving community conflicts, and 2) to identify practical approaches for conflict resolution in the same area. The study employed a quantitative research design. Data were collected from a sample of 54 subdistrict and village heads using a questionnaire that had been validated for content validity (IOC = 0.96) and demonstrated a reliability coefficient of 0.87. The data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation.

The results revealed that, overall, subdistrict and village heads expressed a high level of opinion concerning their roles in conflict resolution ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.32). The aspect of conflict resolution had the highest mean score ($\bar{x} = 4.58$), followed by the general leadership role ($\bar{x} = 4.37$). These findings indicate that local leaders play a proactive role in detecting and preventing conflicts at an early stage with high effectiveness. Factors influencing performance efficiency included gender and educational level, both of which affected communication patterns and confidence in problem-solving. Guidelines for improving community conflict resolution derived from the study are summarized as follows: (1) District officers or relevant agencies should organize specialized training workshops focusing on mediation and negotiation skills. (2) Subdistrict and village heads, together with community leaders, should establish a conflict resolution committee with clear structures and operating procedures. (3) Regular public forums should be held to allow residents to express opinions and raise local concerns. (4) Subdistrict and village heads should strengthen coordination and cooperation with external organizations such as local administrative offices, police stations, and other related agencies.

Keywords: Sub-district Head (or Kamnan), Village Head (or Phu Yai Ban), Roles and Responsibilities, Conflict Issues/Disputes, Na Khu District, Kalasin Province.

บทนำ

สถาบันกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ถือเป็นกลไกสำคัญที่สุดในระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย เป็นบุคลากรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในระดับหมู่บ้านและตำบลมากที่สุด และมีบทบาทหน้าที่ครอบคลุมหลากหลายมิติ ตั้งแต่การสนับสนุนงานราชการ การดูแลความสงบเรียบร้อย ไปจนถึงการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่ราษฎรในพื้นที่รับผิดชอบมาอย่างยาวนาน จึงเห็นได้ว่าเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและถูกคาดหวังจากชุมชนสูงคือ บทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การดำรงอยู่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จึงเปรียบเสมือนด่านหน้าในการยุติหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ก่อนที่ปัญหาเหล่านั้นจะบานปลายกลายเป็นคดีความที่ซับซ้อน ความขัดแย้งเป็นปัญหาที่พบบ่อยเป็นประจำในสังคมและเกิดขึ้นอย่างมากมายในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม กลุ่ม/บุคคลกับองค์กร หน่วยงานของรัฐหรือในชุมชนสังคมหรือประเทศชาติ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากความเจริญเติบโตของตัวเมืองอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง หรือการจัดการชุมชนของตนมากขึ้น ตามสิทธิที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ การมีช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วตามการพัฒนาของเทคโนโลยี ทำให้สภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนลักษณะการคิดและการจัดการเกิดเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน จังหวัด และประเทศชาติ ที่รวมกับหน่วยงานของรัฐในโครงการสาธารณะต่าง ๆ หรือในการให้บริการต่าง ๆ ดังนั้น ความขัดแย้งจึงเป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อสังคมในปัจจุบัน ทั้งเป็นรากฐานที่ก่อให้เกิดการพัฒนาได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม แต่ถ้าปล่อยปละละเลยหรือจัดการไม่ถูกต้องเหมาะสม ก็ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท จนอาจเกิดเป็นความขัดแย้งที่รุนแรง จนทำให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง ทั้งต่อความสัมพันธ์ชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งงบประมาณของรัฐ (สุกัญญา รุ่งทองใบสุรีย์, 2556)

ในบริบทของสังคมไทยปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ส่งผลให้ความขัดแย้งในระดับชุมชนมีแนวโน้มหลากหลาย และซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำทางการบริหารในระดับตำบลและหมู่บ้าน จึงต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ที่ไม่ใช่เพียงการบังคับใช้ระเบียบเท่านั้น แต่รวมถึงการเป็นผู้บริหารจัดการความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนผ่านการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตามแนวทางการกระจายอำนาจจากรัฐในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้ทำให้บทบาทบางประการของกำนันและผู้ใหญ่บ้านลดลง หรือเกิดการทับซ้อนกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอย่างอปท. ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนในภารกิจและบทบาทหน้าที่ (ปธาน สุวรรณมงคล, 2559)

ความเป็นจริงทางสังคมไทยที่ยังคงยึดโยงกับความสัมพันธ์เชิงเครือญาติและเครือข่ายทางสังคม ทำให้บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านยังคงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ในฐานะบุคคลกลางที่สามารถประสานข้อขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีความใกล้ชิด เป็นกันเอง และได้รับความนับถือจากชาวบ้าน การไกล่เกลี่ยโดยใช้กระบวนการไม่เป็นทางการจากผู้นำที่เข้าใจบริบทในพื้นที่ จึงมัก

ประสบความสำเร็จมากกว่าการเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายที่เคร่งครัดและเป็นทางการ โดยเฉพาะในกรณีปัญหาภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดยุติธรรมชุมชน (Community Justice) ที่เน้นการใช้กลไกภายในชุมชนเพื่อคลี่คลายข้อพิพาทอย่างสันติ

แม้บทบาทการบริหารราชการจะมีการถ่ายโอนอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่กำนันและผู้ใหญ่บ้านยังคงได้รับการยอมรับในฐานะคนกลาง ที่มีความชอบธรรมทางสังคม (Social Legitimacy) สูงกว่าเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เนื่องจากพวกเขามีความรู้ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับผู้คนในพื้นที่อย่างลึกซึ้ง จึงสามารถเป็นตัวแทนของความยุติธรรมในสายตาชาวบ้านได้ดีกว่าระบบราชการ ที่อาจมองว่าเป็นคนนอกพื้นที่ สถานะความเป็นผู้นำทางสังคมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงยังคงแข็งแกร่ง แม้บทบาททางกฎหมายบางส่วนจะเปลี่ยนแปลงไป (ชิงชัย หาญเจนลักษณ์, 2561)

อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะทางภูมิศาสตร์และโครงสร้างทางสังคมแบบกึ่งชนบท (Semi-rural) ที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว (Rapid Social Transformation) แม้ว่าฐานเศรษฐกิจหลักจะยังคงพึ่งพาเกษตรกรรม แต่ด้วยการเคลื่อนย้ายของแรงงานและการเข้ามาของวัฒนธรรมจากภายนอก ทำให้สังคมในระดับหมู่บ้านมีความซับซ้อนมากขึ้น ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ผสมผสานกับค่านิยมสมัยใหม่ นำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ที่เข้มข้นของผู้คน ซึ่งในบางด้านหนึ่งเป็นปัจจัยที่กระตุ้นการพัฒนา แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับกลายเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีความซับซ้อนมากกว่าในอดีต ความขัดแย้งในพื้นที่อำเภอนาคูมักปรากฏในหลากหลายมิติ ตั้งแต่ปัญหาพื้นฐานอย่างข้อพิพาทเรื่องสิทธิที่ดิน ทำกินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ไปจนถึงความขัดแย้งในมิติส่วนตัวและสถาบันครอบครัว เช่น การสมรส หรือข้อพิพาทระหว่างเครือญาติ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ในหมู่บ้านที่เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรหรืออำนาจการตัดสินใจ ซึ่งหากชุมชนขาดกลไกการจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ โดยมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนหลักแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย บั่นทอนความไว้วางใจ (Social Trust) และทำลายความสามัคคีที่เป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมชนบทไทย

ด้วยเหตุนี้ ผู้นำท้องถิ่นอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จึงมีบทบาทสำคัญในการรักษาสมดุลของความสัมพันธ์และความสงบในชุมชน ความสามารถของผู้นำท้องถิ่นไม่เพียงแต่ต้องอาศัยความน่าเชื่อถือจากประสบการณ์เดิมเท่านั้น แต่ยังต้องสามารถปรับตัวให้ทันต่อยุคสมัย โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลข่าวสารแพร่กระจายรวดเร็ว ความเห็นแตกต่างหลากหลาย และความขัดแย้งมีลักษณะสลับซับซ้อนมากขึ้น การจะทำให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องอาศัยการเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะที่ครอบคลุม เช่น ทักษะการเจรจา การสื่อสารระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่าง และการใช้หลักธรรมาภิบาลในการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานมีความโปร่งใส ยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับในระยะยาว (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2564)

จากความสำคัญของบริบทและความท้าทายที่กล่าวมาข้างต้น การวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายในการศึกษาความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอนาคูต่อบทบาทของตน ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน โดยพิจารณาทั้งในมิติของการรับรู้ต่ออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ความคาดหวังของประชาชน และแนวทางปฏิบัติที่ใช้จริงในการไกล่เกลี่ยและยุติข้อพิพาท การศึกษานี้ไม่เพียงแต่จะช่วยประเมินประสิทธิภาพของกลไกการบริหารท้องถิ่นที่มีอยู่เท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ข้อจำกัด รวมถึงความต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐในรูปแบบต่าง ๆ

ผลลัพธ์ของงานวิจัยจะมีความสำคัญในฐานะข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่จะนำไปสู่การวางแผนทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำชุมชนให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ประสานรอยร้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสามารถเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนทั้งสิ้น 54 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามแนวคิดของ Kerlinger (Kerlinger, Fred N, 1986)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะแบบสอบถามการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาวาระการดำรงตำแหน่ง ปัจจุบันดำรงตำแหน่งมาแล้วกี่ปี และขนาดของหมู่บ้านที่ปกครอง

ส่วนที่ 2 แบบคำถามปลายปิดเป็นข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

ส่วนที่ 3 เป็นแบบคำถามปลายเปิดข้อเสนอแนะ เพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารต่าง ๆ
- 3) กำหนดขอบเขตโครงสร้างของแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 4) สร้างแบบแบบสอบถาม โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อคิดเห็นและปรับปรุง

แก้ไขให้เหมาะสมและถูกต้องสมบูรณ์ทุกด้าน

5) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษา และการวัดผลประเมิณผล โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) ได้ค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ย 0.96 โดยกำหนด ดังนี้ (จินดารัตน์ สมคะณย์, 2557)

6) นำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่นอกพื้นที่ในการวิจัย จำนวน 30 คน ในเขตพื้นที่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่า Reliability ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่า Cronbachs Alpha = 0.87 ได้ค่า Reliability ของแบบสอบถามมีค่าความเชื่อถือ สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงได้ต่อไป

- 7) นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การสร้างแบบสอบถามโดยพัฒนามาจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น รวมทั้งปรับแก้ไขข้อคำถามในแบบสอบถาม ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

2) การนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้คือ 54 คน

- 3) นำแบบสอบถามมาประมวลผลและวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ (SPSS) ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ข้อมูลความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง จะวิเคราะห์แยกเป็นในด้านบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และด้านแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อ โดยใช้การแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำข้อมูลมาแปรค่าเฉลี่ยปัจจัยของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อระดับความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561)

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง กำหนดดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3) สถิติข้อมูลทั่วไป โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง สรุปได้ว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม รวม 54 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 87.0 อายุ 56-60 ร้อยละ 31.5 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 53.7 วาระการดำรงตำแหน่งถึง 60 ปี ร้อยละ 64.8 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง 1 ปี ร้อยละ 16.7 ขนาดของหมู่บ้านขนาดกลาง ร้อยละ 57.4 ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยภาพรวมสรุปแต่ละประเด็น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางระดับความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยรวมและรายด้าน

ประเด็นความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ด้านบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	4.37	0.65	มาก
2. ด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง	4.58	0.57	มาก
รวม	4.48	0.32	มาก

จากตาราง พบว่า ระดับความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.48,

S.D=0.32) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.58, S.D.=0.57) รองลงมาด้านบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.37, S.D.=0.65) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ ที่ได้จากแบบสอบถามคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ควรให้นายอำเภอหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (เช่น ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ) จัดหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นทักษะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยเฉพาะ ให้แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้านอย่างเข้มข้นและสม่ำเสมอ

2) ควรกำนันและผู้ใหญ่บ้านร่วมกับผู้นำธรรมชาติ/ปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้สูงอายุที่เป็นที่เคารพนับถือ จัดตั้งคณะกรรมการฯ ในแต่ละตำบล/หมู่บ้าน โดยกำหนดโครงสร้างและระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน

3) ควรจัดให้มีเวทีประชาคมเปิดอย่างน้อยไตรมาสละครั้ง เพื่อให้ชาวบ้านมีโอกาสเสนอความคิดเห็น ร้องเรียนปัญหา หรืออภิปรายประเด็นสาธารณะที่อาจเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง (เช่น การจัดการน้ำประปา การดูแลสาธารณสุข)

4) กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรประสานงานและสร้างความร่วมมือที่แข็งแกร่งกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อปท.) สถานีตำรวจ โรงพยาบาล และหน่วยงานยุติธรรม

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รองลงมา ด้านบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ

1. ด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง อยู่ในระดับมากที่สุด กำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน สะท้อนให้เห็นว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนาคูให้ความสำคัญกับบทบาทนี้เป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่พบว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งหรือการกระทำผิดกฎหมายในหมู่บ้าน ชาวบ้านมักจะเลือกแจ้งเหตุไปยังผู้นำชุมชนเป็นลำดับแรกมากกว่าการแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยตรง การที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก เช่นนี้ อธิบายได้ว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เป็นด่านหน้า (First Responder) ในการระงับเหตุเฉพาะหน้า โดยอาศัยความใกล้ชิดและความไว้วางใจจากคนในชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นชัดเจนว่า กระบวนการแก้ไขปัญหาไม่ได้เป็นเพียงการบังคับใช้กฎหมาย แต่เป็นการใช้วิธีการไกล่เกลี่ยเชิงรุก เพื่อหยุดยั้งความรุนแรงก่อนที่จะขยายตัวเป็นคดีความ นอกจากนี้

ข้อมูลจากงานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า การรักษาความปลอดภัยในชุมชนถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีปฏิบัติในงานปกครองท้องถิ่น ส่งผลให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านต้องมีความพร้อมตลอด 24 ชั่วโมงในการรับแจ้งเหตุและเข้าควบคุมสถานการณ์ ซึ่งระดับคะแนนที่สูงนี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงศักยภาพและความตระหนักในหน้าที่ของผู้นำในพื้นที่อำเภอนาคู ที่สามารถทำหน้าที่เป็นโซ่ข้อกลางในการประสานรอยร้าวและรักษาความสงบสุขในระดับฐานรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพิศาล มุกดารัตน์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน กรณีศึกษาอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำท้องถิ่นคือ การใช้หลักเหตุผล หลักความจริง ความยุติธรรม และความจริงใจในการแก้ไขปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหาก็ถูกนำมาใช้มากที่สุดคือ การแก้ไขปัญหาร่วมกัน (Collaborating) ตามด้วยการประนีประนอมและการไกล่เกลี่ย ซึ่งเป็นวิธีการที่เน้นการหาข้อยุติที่ทุกฝ่ายพึงพอใจและรักษาความสัมพันธ์ในชุมชนไว้ได้ (พิศาล มุกดารัตน์ และคณะ, 2554) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพัชร ชัยรัตน์ศิริบุญกุล, ธาณี เกสทอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีปัญหาความขัดแย้ง โดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลมากที่สุด รองลงมา คือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มงาน และปัญหาความขัดแย้งระหว่างโรงเรียนกับบุคคลหรือหน่วยงาน ผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีการจัดการความขัดแย้งแบบร่วมมือมากที่สุด รองลงมา คือ การจัดการความขัดแย้งแบบประนีประนอม และการจัดการความขัดแย้งแบบการยอมให้ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาความขัดแย้งกับวิธีการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า ปัญหาความขัดแย้งกับวิธีการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน (.073) อยู่ในระดับต่ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (จิตราพัชร ชัยรัตน์ศิริบุญกุล และธาณี เกสทอง, 2556)

2. ด้านบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จะเห็นได้ว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่ได้มองว่าบทบาทของตนเป็นเพียงการปฏิบัติตามคำสั่งจากส่วนกลางเท่านั้น แต่มีการรับรู้บทบาทในฐานะกลไกปฐมภูมิ (Primary Mechanism) ของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกผู้นำในพื้นที่ทำหน้าที่เป็นด่านหน้า (First Responder) ที่มีความเข้มแข็ง โดยสามารถสกัดกั้นข้อพิพาทไม่ให้ลุกลามไปสู่กระบวนการทางกฎหมายที่เป็นทางการ (Formal Justice System) ซึ่งจะช่วยลดภาระของเจ้าหน้าที่ตำรวจและศาลลงได้ และยังสะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อมั่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ว่า การจัดการปัญหาภายในชุมชนโดยใช้กลไกท้องถิ่น มีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียว เพราะสามารถรักษาความสัมพันธ์ (Social Ties) ของคนในหมู่บ้านไว้ได้ นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงความทับซ้อนของบทบาท (Role Dualism) ของผู้นำในอำเภอนาคู คือเป็นทั้งตัวแทนของรัฐ ที่ถือกฎหมาย และ ผู้นำตามธรรมชาติ ที่ถือจารีตประเพณี ซึ่งการที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับสูงเช่นนี้ เป็น

ตัวชี้วัดความสำเร็จในการบูรณาการทั้งสองบทบาทเข้าด้วยกัน ทำให้การแก้ไขความขัดแย้งในพื้นที่อำเภอนาคูมีความยืดหยุ่นและได้รับการยอมรับจากชาวบ้านอย่างสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์สมบูรณ์ สุรจันทร์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารจัดการความขัดแย้งในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการความขัดแย้งโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะวิธีการการร่วมมือร่วมใจ และการประนีประนอม โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยการเน้นกลยุทธ์การร่วมมือร่วมใจและการประนีประนอมของผู้นำ สะท้อนแนวคิดที่ว่า การแก้ไขปัญหามาในชนบทไม่ได้มุ่งที่การหาผู้ผิด แต่เป็นการฟื้นฟูความสัมพันธ์ การเป็นด่านหน้า จึงหมายถึง การใช้ความใกล้ชิดและความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อทำให้คู่กรณีหันหน้ามาพูดคุยและยอมรับข้อยุติที่อยู่บนฐานของการอยู่ร่วมกัน ไม่ใช่การบังคับตามอำนาจรัฐ (จันทร์สมบูรณ์ สุรจันทร์ และคณะ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการปกครองแบบบำบัดทุกข์บำรุงสุขที่ปลูกฝังในกระทรวงมหาดไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของคัมภีร์ ทองพูน และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการแสดงบทบาทในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่นในการยุติปัญหาคความขัดแย้งไม่ให้เกิดเป็นข้อพิพาทเป็นคดีความสู่ศาลมากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทในการเป็นคนกลางในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ปัญหาระหว่างชาวบ้าน ซึ่งตรงกับการรับรู้บทบาทตนเองในฐานะกลไกแรกและด่านหน้า และยืนยันว่าการที่ผู้นำท้องถิ่นเป็นด่านแรกนั้น ไม่ใช่แค่การรับเรื่อง แต่เป็นการสกัดกั้นคดีความ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายและบารมีส่วนตัว เพื่อจัดการปัญหาที่มักมีสาเหตุมาจากความเข้าใจผิดหรือความบาดหมางส่วนตัวในชุมชนได้ก่อน ผู้นำท้องถิ่นจึงทำหน้าที่เป็นหน่วยกรองปัญหา ที่ช่วยลดภาระของระบบศาลและตำรวจได้อย่างมีนัยสำคัญ (คัมภีร์ ทองพูน และคณะ, 2556)

การรับรู้บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ในฐานะกลไกแรกและด่านหน้า จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสงบสุขของท้องถิ่น เพราะเป็นเครื่องมือทางสังคมที่ช่วยลดความตึงเครียดของปัญหา ตั้งแต่ระดับฐานราก อย่างไรก็ตาม เพื่อให้บทบาทนี้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น ผู้นำท้องถิ่นควรได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาทักษะการไกล่เกลี่ยที่เป็นมาตรฐาน และความรู้ด้านกฎหมายที่จำเป็น เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

องค์ความรู้ใหม่

การบูรณาการบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านสู่การบริหารจัดการความขัดแย้งชุมชนอย่างมืออาชีพ (กรณีศึกษา: อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์) องค์ความรู้ใหม่นี้พัฒนาจากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยมุ่งเปลี่ยนบทบาท จากผู้ไกล่เกลี่ยตามตำแหน่ง สู่ผู้บริหารจัดการความขัดแย้งมืออาชีพ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภูมิปัญญาชุมชน

1. สภาพฐานและจุดเน้นการพัฒนา แม้ผู้นำท้องถิ่นมีทัศนคติและความมุ่งมั่นสูงในการแก้ไขปัญหา แต่ยังคงจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานการทำงานให้เป็นระบบมากขึ้น โดยเน้นการเชื่อมโยงบทบาทตามตำแหน่งกับทักษะเฉพาะด้าน เพื่อให้รับมือกับความขัดแย้งที่ซับซ้อนในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การบูรณาการทักษะและกลไกการทำงาน องค์ความรู้ใหม่เสนอแนวคิดหลัก 3 ประการในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น

2.1 การพัฒนาทักษะเฉพาะทาง (Specialized Skill Development) ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างต่อเนื่อง เน้นการฝึกจริงและกรณีศึกษา เพื่อยกระดับทักษะของกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้มีมาตรฐานระดับมืออาชีพ ภายใต้การสนับสนุนของนายอำเภอและศูนย์ดำรงธรรม

2.2 การสร้างกลไกยุติความขัดแย้งแบบผสมผสาน (Formal-Informal Mechanism) จัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาในระดับหมู่บ้าน โดยผสานผู้นำตามกฎหมายกับปราชญ์ชาวบ้านและผู้สูงอายุ เพื่อให้การตัดสินใจมีความยุติธรรมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมจัดเวทีประชาคมเป็นประจำเพื่อป้องกันและคลี่คลายความขัดแย้งตั้งแต่ต้นเหตุ

2.3 การเชื่อมโยงเครือข่ายอำนาจและทรัพยากร (Networking and Resource Linkage) ขยายบทบาทผู้นำท้องถิ่นสู่การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น อปท. สถานีตำรวจ และหน่วยงานยุติธรรม เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีความชอบธรรมและเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างรวดเร็ว

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความยั่งยืน กรมการปกครองและกระทรวงมหาดไทยควรกำหนดให้การพัฒนาศักยภาพการไกล่เกลี่ยเป็นนโยบายหลัก พร้อมจัดบสนับสนุนต่อเนื่อง เพื่อยกระดับสมรรถนะผู้นำท้องถิ่น ลดความขัดแย้งในชุมชน และสร้างความเชื่อมั่นต่อกลไกภาครัฐในระดับฐานรากอย่างยั่งยืน

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง พบประเด็นสำคัญดังนี้

1) รูปแบบการทำงานเชิงรุก (Proactive Conflict Management) กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีศักยภาพโดดเด่นด้านการเฝ้าระวังและระงับเหตุปฐมนุญ ($\bar{x} = 4.58$) แสดงถึงบทบาทเชิงรุกในการตรวจหาความขัดแย้งและแก้ไขตั้งแต่ต้นเหตุ ไม่รอรับเรื่องร้องเรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการรักษาความสงบในระดับชุมชน

2) การบูรณาการบทบาททางกฎหมายและสังคม (Legal-Social Integration) บทบาทด้านการรักษาความสงบและดูแลสาธารณประโยชน์ ($\bar{x} = 4.37$) มีความสัมพันธ์กับการจัดการความขัดแย้ง

โดยพื้นที่สาธารณะ เช่น สระน้ำหรือที่เลี้ยงสัตว์ มักเป็นจุดเสี่ยงของข้อพิพาท การดูแลพื้นที่เหล่านี้จึงเป็นกลไกลดต้นเหตุของความขัดแย้งในชุมชน

3) ปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพ (Structural Influence) เพศและระดับการศึกษาเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญ โดยระดับการศึกษาส่งผลต่อความมั่นใจและการแก้ปัญหา ส่วนเพศมีผลต่อรูปแบบการสื่อสารและการเจรจาไกล่เกลี่ย

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ตอบทบทวนของตนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ผู้วิจัยเสนอแนวทางพัฒนา ดังนี้

1) พัฒนาทักษะเชิงเทคนิคเฉพาะบุคคล (Targeted Skill Development) ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยปรับระดับเนื้อหาตามพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ เพื่อลดช่องว่างในการปฏิบัติงาน และยกระดับมาตรฐานการระงับเหตุของกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้เท่าเทียมกัน

2) ใช้โครงสร้างทางสังคมหนุนเสริมบทบาทด้านหน้า (Social-Institutional Integration) ควรจัดตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยระดับหมู่บ้าน โดยดึงผู้นำธรรมชาติ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้สูงอายุร่วมเป็นที่ปรึกษา เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและศักยภาพของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านในการยุติข้อพิพาทภายในชุมชนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

3) จัดการความขัดแย้งผ่านการบริหารทรัพยากรร่วม (Common Resource Management) ควรจัดเวทีประชาคมอย่างน้อยไตรมาสละหนึ่งครั้ง เพื่อหารือเรื่องการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ เช่น น้ำหรือที่ดินเลี้ยงสัตว์ เพื่อป้องกันความขัดแย้งและตรวจพบปัญหาดังแต่ระยะเริ่มต้น

4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรมีข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) หรือแนวปฏิบัติร่วม (SOP) กับหน่วยงานภายนอก เช่น อปท., ตำรวจ หรือโรงพยาบาล เพื่อให้สามารถประสานงานและส่งต่อปัญหาความขัดแย้งที่เกินขีดความสามารถได้รวดเร็วและมีระบบ

2.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กระทรวงมหาดไทย/กรมการปกครอง ควรกำหนดให้การอบรมด้านการไกล่เกลี่ยและการประนีประนอมข้อพิพาท (Mediation and Conflict Resolution) เป็นหลักสูตรภาคบังคับและต้องมีการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับกำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกคน

2) ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะกิจเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายและอำนวยความสะดวกให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเข้าถึงการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น (เช่น ปริญญาตรีหรือสูงกว่าในสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การบริหาร หรือกฎหมาย) รวมถึงการเข้าร่วมอบรม/สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการความขัดแย้งเป็นประจำ

3) หน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคควรทบทวนและทำความเข้าใจบทบาทด้านการบังคับใช้กฎหมาย หรืออำนาจปกครองที่ได้รับมอบหมายตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ และจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานยุติธรรมและฝ่ายปกครองระดับอำเภอให้เป็นระบบมากขึ้น

3.3 ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของวิธีการ ที่กำหนด/ผู้ใหญ่บ้านใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งแต่ละประเภท

2) ควรมีการวิจัยเชิงสถิติเพื่อเจาะลึกความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน (เช่น ระดับการศึกษา เพศ อายุ ประสบการณ์ ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความผูกพันทางสังคม (Social Capital)) กับอัตราความสำเร็จ/ความยั่งยืนของการยุติความขัดแย้งในพื้นที่รับผิดชอบ

3) ควรมีการวิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปและคู่กรณีความขัดแย้งที่เคยได้รับการแก้ไขปัญหามาจากกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2561). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- คัมภีร์ ทองพูน และคณะ. (2556). การบริหารจัดการความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรมในชุมชนชายแดนใต้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(3). 88-105.
- จันทร์สมบูรณ์ สุรจันทร์ และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*, 15(3). 112-130.
- จิตราพัชร ชัยรัตน์ศิริบุญกุล และธานี เกสทอง. (2556). การวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง. ใน *รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ* (หน้า 211-225). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จินดารัตน์ สมคะเณย์. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัยและสถิติทางรัฐศาสตร์*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชิงชัย หาญเจนลักษณ์. (2561). บทบาทของผู้บริหารมืออาชีพกับการกำกับดูแลกิจการ. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 10(4). 115-130.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2559). *การปกครองท้องถิ่นไทยในยุคปฏิรูป*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาส ปันตบแต่ง. (2564). การเมืองภาคประชาชนกับการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตย. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 5(2). 50-75.

- พิศาล มุกดาร์ศมี และคณะ. (2554). พลวัตการเคลื่อนไหวทางการเมืองในรอบทศวรรษ. *วารสารวิชาการคณะรัฐศาสตร์*, 20(2). 15-35.
- สุกัญญา รุ่งทองใบสุรีย์. (2556). สภาพปัญหาความขัดแย้งในชุมชนและรูปแบบที่ใช้ในการจัดการปัญหาจังหวัดปทุมธานี. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Kerlinger, Fred N. (1986). *Foundation of Behavioral research*. 3rd ed. Tokyo: Longman.

แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการปัญหา
มลพิษทางอากาศที่เหมาะสม*

GUIDELINES FOR AMENDING LAWS ON PROPER MANAGEMENT OF AIR
POLLUTION PROBLEMS

ณัฐพัชร แก่นจันทร์หอม

Nathapat Kaenjanhom

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย

Khon Kaen University Nong Khai Campus, Thailand

E-mail: Gmkritkub@Gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางอากาศของต่างประเทศ และวิเคราะห์ประเด็นที่อาจนำมาใช้ในกฎหมายไทยได้ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทยให้สามารถรองรับสิทธิในอากาศสะอาด และจัดการมลพิษทางอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เอกสาร จากกฎหมายไทย เช่น พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พรบ.โรงงาน พ.ศ. 2535 และ พรบ.การขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 รวมถึงกฎหมาย และมาตรการของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ Clean Air Act ของสหรัฐอเมริกา และ Clean Air Zone ของสหราชอาณาจักร

ผลการวิจัยพบว่า ระบบกฎหมายไทยขาดความชัดเจน และการแก้ไขปัญหาคือ การขาดการบัญญัติสิทธิในอากาศสะอาดในระดับกฎหมายหลัก ความไม่ชัดเจน ไม่เข้มงวดของอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน การประสานงานระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการไม่มีมาตรการจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ จากการเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของสหรัฐฯ (CAA) มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศ มีบทลงโทษที่มีประสิทธิภาพ และประชาชนมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลและฟ้องร้องได้ ขณะที่มาตรการของอังกฤษ (CAZ) ใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์และเทคโนโลยีการตรวจจับเพื่อควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษจากการวิเคราะห์ผู้วิจัยมีข้อเสนอเชิงนโยบาย 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การบัญญัติสิทธิในอากาศสะอาดในระดับ พรบ. (2) ตั้งหน่วยงานกลางที่มีอำนาจบังคับใช้ (3) การบูรณาการหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (4) การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์และสิ่งจูงใจ (5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ

* Received: 11 August 2025; Revised: 21 November 2025; Accepted: 22 November 2025

ประชาชน และ (6) การออกแบบร่าง พรบ.อากาศสะอาด โดยเน้นความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ความโปร่งใส และความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: มลพิษทางอากาศ, กฎหมายอากาศสะอาด, การเปรียบเทียบกฎหมาย

Abstract

This research aims to 1) To study concepts and theories on air pollution management. 2) To study legal measures on air pollution management in foreign countries and analyze issues that may be applied in Thai law. 3) To propose guidelines for improving Thai law to support the right to clean air and manage air pollution appropriately. This qualitative research analyzed documents from relevant Thai laws, such as the Promotion and Conservation of National Environmental Quality Act B.E. 2535 (1992), the Public Health Act B.E. 2535 (1992), the Factory Act B.E. 2535 (1992), and the Land Transport Act B.E. 2522 (1979), as well as successful laws and measures in foreign countries, including the Clean Air Act of the United States and the Clean Air Zone of the United Kingdom.

The research found that the Thai legal system lacks clarity. Solutions include the lack of a primary law-level enactment of the right to clean air, the unclear and lax authority of agencies, interagency coordination, and the absence of economic incentives. A comparison of international laws reveals that the US law (CAA) establishes air quality standards, provides effective penalties, and provides citizens with access to information and the right to sue. Meanwhile, the UK measure (CAZ) uses economic mechanisms and detection technology to control pollution sources. Based on the analysis, the researchers offer six policy recommendations: (1) enacting the right to clean air at the legislative level; (2) establishing a central agency with enforcement authority; (3) integrating relevant agencies and laws; (4) using economic measures and incentives; (5) promoting public participation; and (6) designing a draft Clean Air Act that emphasizes human rights protection, transparency, and environmental sustainability.

Keywords: Air pollution, clean air law, legal comparison

บทนำ

ในปัจจุบันเราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหามลพิษทางอากาศนั้น นับเป็นปัญหาที่สำคัญอันดับต้น ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเมืองเล็กหรือเมืองใหญ่ ซึ่งสาเหตุมาจากการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างมากมายทางเศรษฐกิจ จากการผลิตในภาคเกษตรกรรม ไปสู่ภาคอุตสาหกรรม หรือแม้กระทั่งการเพิ่มขึ้นของการคมนาคมขนส่ง การจราจร การก่อสร้าง และการเผาพื้นที่เพาะปลูก ดังจะเห็นได้ว่า ในช่วงระยะเวลาหลายปีมานี้ ประเทศไทยพบกับอันตรายจากฝุ่นขนาดเล็ก ที่รู้จักกันในนามของ PM 2.5 โดยตั้งแต่ปี 2561 (กรีนพีซ, 2568) จะเห็นว่ามี การตื่นตัวอย่างมากของนักวิชาการ กลุ่มองค์กรและประชาชนที่ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ มีการเคลื่อนไหวของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะหาวิถีทางแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ ที่เกิดขึ้นจากหลากหลายสาเหตุมาเป็นระยะเวลานาน

ปัญหามลพิษทางอากาศ เป็นหนึ่งในวิกฤติสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของประเทศไทย ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน หรือ PM 2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในวงกว้าง สถานการณ์ดังกล่าว ไม่เพียงแต่จำกัดอยู่ในเมืองใหญ่ หากยังขยายไปสู่พื้นที่ชนบท โดยมีสาเหตุมาจากยานพาหนะ การเผาในที่โล่ง โรงงานอุตสาหกรรม และกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างชัดเจน องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้จัดให้มลพิษทางอากาศเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงสำคัญของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยโรคเรื้อรัง สถานการณ์นี้จึงเป็นทั้งปัญหาด้านสาธารณสุขสิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชนที่ไม่สามารถมองข้ามได้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2568)

ด้วยสถานการณ์ปัญหาหมอกควันพิษ และมลพิษทางอากาศ เป็นปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในต่างประเทศ เช่น The Great Smog ในประเทศสหราชอาณาจักร หรือวิกฤติหมอกควันใหญ่ในประเทศจีน แต่เป็นเรื่องใหม่ในความรับรู้ของสังคมไทย โดยเริ่มมีการกล่าวถึงกันมากขึ้นในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ทั้ง ๆ ที่ปัญหาดังกล่าว เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน จากการที่องค์การอนามัยโลกได้ประกาศเตือนถึงผลร้ายที่สำคัญ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุ และผู้ทำงานในที่โล่ง และโดยที่การแพร่กระจายของหมอกควันพิษในราชอาณาจักรไทยได้ส่งผลร้ายต่อสุขภาพ อนามัย และชีวิตของประชาชนเป็นที่ประจักษ์อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นการละเมิด สิทธิในชีวิต สิทธิในสุขภาพ และสิทธิของเด็ก (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2567)

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการป้องกันและการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของประเทศไทย คือความไม่เพียงพอของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันในการเข้ามาป้องกัน ควบคุม และกำกับดูแล ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการควบคุมปัญหามลพิษและหมอกควันพิษอยู่ก็

ตาม โดยกฎหมายเหล่านี้นั้น ภาครัฐเป็นผู้บัญญัติขึ้นและมีผลบังคับใช้ แต่ก็ยังขาดกระบวนการในการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชน ทำให้เนื้อหาบางส่วนก็ไม่ทันสมัย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อม ความไม่ทันสมัยของการกำหนดมาตรฐานคุณภาพทางอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป การไม่มีกฎหมายหลักในการบริหารจัดการรองรับระบบฐานข้อมูล และรายงานข้อมูลการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษ และการกำหนดมาตรฐานของมลพิษทางอากาศ จากแหล่งกำเนิดมลพิษระหว่างหน่วยงานที่แตกต่างกัน ในการแก้ปัญหาหมอกควันพิษ หรือมลพิษทางอากาศ รวมทั้งปัญหาฝุ่นพิษ PM 2.5 ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ และทันทั่วถึง จึงจำเป็นที่หลายฝ่ายจะต้องออกมาเร่งแก้ปัญหาดังกล่าว (บริษัท เฮลท์ แอนด์ เอ็นไวเทค จำกัด, 2567)

เมื่อพิจารณาถึงระบบกฎหมายของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ พบว่า ยังไม่มีพระราชบัญญัติเฉพาะที่ให้การรับรองสิทธิในอากาศสะอาดอย่างชัดเจน กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แม้จะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษในภาพรวม แต่ยังขาดมาตรการเชิงรุกและกลไกการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แม้จะสามารถควบคุมเหตุรำคาญจากมลพิษทางอากาศได้บ้าง แต่การบังคับใช้กลับจำกัดอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาล และมักขาดความต่อเนื่องหรือความเข้มงวด อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดเฉพาะ เช่น ยานพาหนะและโรงงานอุตสาหกรรม แต่กลับไม่มีมาตรการที่ครอบคลุมการจัดการคุณภาพอากาศในภาพรวม และไม่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลหรือมาตรฐานด้านสุขภาพของประชาชนอย่างเป็นระบบ การดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐหลายแห่ง ยังขาดเอกภาพและบูรณาการระหว่างกัน ทำให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนในเชิงอำนาจหน้าที่ และไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์วิกฤตได้อย่างทันการณ์

นอกจากนี้ กฎหมายไทยยังขาดการกำหนดสิทธิในอากาศสะอาด ในฐานะเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งแตกต่างจากแนวโน้มของประชาคมระหว่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ที่มีกฎหมายเฉพาะ เช่น Clean Air Act (United States Congress, 1990) และ Clean Air Zone (UK Government, 2025) ซึ่งไม่เพียงแต่กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศที่ชัดเจน แต่ยังจัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายโดยตรง รวมทั้งใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยมลพิษและบทลงโทษที่มีประสิทธิภาพ ช่องว่างทางกฎหมายเหล่านี้สะท้อนถึงปัญหาทั้งเชิงข้อเท็จจริงและข้อปฏิบัติ ในระบบการจัดการมลพิษทางอากาศของประเทศไทย กล่าวคือ แม้จะมีกฎหมายหลายฉบับเกี่ยวข้อง แต่กลับไม่มีความเชื่อมโยงและไม่มีบทบัญญัติที่รองรับสิทธิของประชาชนอย่างชัดเจน การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวด การกำกับดูแลที่กระจัดกระจาย และ

การขาดกลไกในการลดการปล่อยมลพิษ ล้วนเป็นข้อจำกัดที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น บทความวิจัยฉบับนี้ มุ่งวิเคราะห์ข้อจำกัดของระบบกฎหมายที่มีอยู่ในประเทศไทย เกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางอากาศ พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการดำเนินการจากต่างประเทศที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอเชิงหลักการสำหรับการปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยมุ่งหวังให้เกิดกลไกทางกฎหมายที่สามารถรองรับสิทธิในอากาศสะอาดของประชาชน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางอากาศของต่างประเทศและวิเคราะห์ประเด็นที่อาจนำมาใช้ในกฎหมายไทยได้
3. เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทยให้สามารถรองรับสิทธิในอากาศสะอาดและจัดการมลพิษทางอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 รวมถึงข้อมูลจากรายงาน กฎหมาย และมาตรการของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร งานวิจัยวิชาการ บทความ และรายงานจากองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อสังเคราะห์แนวทางปรับปรุงกฎหมายไทยให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์จริง มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาความ

ทบทวนวรรณกรรม

ธีรต์ม์ พรทวีทรัพย์ (2566) ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอากาศสะอาดโดยเปรียบเทียบสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย พบว่า สหรัฐอเมริกามีระบบกฎหมายเฉพาะด้านอากาศที่เข้มแข็ง ภายใต้ Clean Air Act ซึ่งกำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศและกลไกการกำกับดูแลที่ชัดเจน ส่งผลให้สามารถรักษาคุณภาพอากาศให้อยู่ในระดับปลอดภัยต่อสุขภาพประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีรต์ม์ พรทวีทรัพย์, 2566)

บุชิตา ไวทยานนท์ เสนอร่าง พระราชบัญญัติอากาศสะอาด เพื่อแก้ปัญหามลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพอย่างรุนแรง เห็นว่าการจัดการปัญหานี้จำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะ เนื่องจากระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมปัจจุบันของรัฐยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุชิตา ไวทยานนท์, 2565)

ศิวัช พงษ์เพียจันทร์ ศึกษาภูมิหลังของการร่าง พ.ร.บ. อากาศสะอาด พบว่า ประเทศไทยประสบปัญหาฝุ่น PM2.5 ต่อเนื่องเกือบสิบปี แต่ยังคงขาดกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ แม้นักวิชาการและภาคประชาชนร่วมผลักดันร่างกฎหมายอากาศสะอาดถึง 5 ฉบับ แต่ยังไม่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา เนื่องจากเป็น “กฎหมายการเงิน” การศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นประโยชน์ของการมีกฎหมายอากาศสะอาดในการยกระดับคุณภาพอากาศและคุ้มครองสิทธิของประชาชน (ศิวัช พงษ์เพียจันทร์, 2566)

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า ประเทศไทยยังขาดกฎหมายเฉพาะด้านอากาศสะอาดที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมมลพิษ โดยเฉพาะฝุ่น PM2.5 ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนอย่างรุนแรง ระบบกฎหมายและการบริหารจัดการปัจจุบันไม่สามารถรับมือได้เพียงพอ ต่างจากประเทศที่มีกฎหมายชัดเจน เช่น Clean Air Act ของสหรัฐอเมริกา แม้มีความพยายามจากนักวิชาการและภาคประชาชนในการผลักดันร่างกฎหมายอากาศสะอาด แต่ยังไม่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา สะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการมีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิในการหายใจอากาศสะอาดอย่างแท้จริง

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศที่เหมาะสม สรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาหลักของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศในประเทศไทย คือการกระจายของกฎหมายและการขาดการบูรณาการในการแก้ไขปัญหา กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ มักถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่แตกต่างกัน ทำให้การดำเนินการขาดความสอดคล้องและประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังไม่มีกฎหมายหรือมาตรการเฉพาะที่ระบุแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศอย่างชัดเจนเหมือนกับ Clean Air Act ของสหรัฐอเมริกา และ Clean Air Zone สหราชอาณาจักร

ปัญหาและอุปสรรคของระบบกฎหมายไทย ระบบกฎหมายโดยรวม ยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคที่ส่งผลให้การจัดการปัญหาไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดจากช่องว่างใน 5 มิติหลักได้แก่

1) ปัญหาด้านกฎหมายแม่บท แม้มี พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แต่ยังไม่มีการ “กฎหมายเฉพาะ” ที่กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษทางอากาศโดยตรง (วรศรา กิตติภูวดล, 2563)

2) ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมาย ในระดับท้องถิ่นยังประสบปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร และอำนาจหน้าที่ที่จำกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถดำเนินมาตรการควบคุมการเผาในที่โล่งได้อย่างทั่วถึง ขณะที่หน่วยงานส่วนกลางยังขาดกลไกติดตามผลที่เป็นระบบ (ศรีสุวรรณ จรรยา, 2568)

3) ปัญหาด้านการบูรณาการและความร่วมมือ ปัจจุบันแยกขาดระหว่างหน่วยงานไม่มีการประสานเชิงระบบและไม่มีฐานข้อมูลร่วม ทำให้การแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่เกิดความล่าช้า (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2567)

4) ปัญหาด้านสิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนในพื้นที่ประสบภัยจากมลพิษ ยังไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องการแก้ไขหรือฟ้องร้องต่อหน่วยงานรัฐได้โดยตรง ไม่มีกลไกตามกฎหมายที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบาย หรือการตรวจสอบผลกระทบที่เกิดขึ้น (Greenpeace Thailand, 2568)

5) ปัญหาด้านข้อมูลและเทคโนโลยี ระบบตรวจวัดคุณภาพอากาศของประเทศไทย ยังมีข้อจำกัดเรื่องความครอบคลุมและความแม่นยำ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทหรือภูเขา ทำให้ข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบการพิจารณานโยบายไม่ครบถ้วน อีกทั้งยังไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ (World Bank, 2024)

2. การศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางอากาศของต่างประเทศ และวิเคราะห์ประเด็นที่อาจนำมาใช้ในกฎหมายไทยได้ มาตรการที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ ที่จะสามารถนำไปปรับใช้กับประเทศไทยได้ โดยแต่ละประเทศจะมีข้อดีข้อเสียต่างกัน กล่าวคือ กฎหมาย Clean Air Act ของสหรัฐอเมริกา และมาตรการ Clean Air Zone ของสหราชอาณาจักร จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า (CAA) และ (CAZ) เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการลดมลพิษทางอากาศ และปกป้องสุขภาพของประชาชน ทั้งสองมาตรการมีแนวคิด รูปแบบ และกลไกการดำเนินงานที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกัน โดย CAA มุ่งเน้นการกำหนดมาตรฐานและการบังคับใช้กฎหมายในระดับชาติ ขณะที่ CAZ มุ่งเน้นการควบคุมมลพิษในพื้นที่เมืองผ่านการจำกัดการเข้าถึงของยานพาหนะที่ปล่อยมลพิษสูง การผสมผสานมาตรการทั้งสองประเภทนี้ สามารถนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพอากาศและสุขภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบ Clean Air Act และ Clean Air Zone

ประเด็น	Clean Air Act	Clean Air Zone
แนวคิด	- ปกป้องสุขภาพประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยการลดมลพิษทางอากาศผ่านการกำหนดมาตรฐานและการบังคับใช้กฎหมาย	- ลดมลพิษทางอากาศในพื้นที่เมือง โดยการจำกัดการเข้าถึงของยานพาหนะที่ปล่อยมลพิษสูงและส่งเสริมการใช้ยานพาหนะที่สะอาด

ประเด็น	Clean Air Act	Clean Air Zone
รูปแบบและลักษณะ	- กฎหมายระดับชาติที่กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศและการปล่อยมลพิษ รวมถึงการบังคับใช้ผ่านหน่วยงานกลาง (EPA)	- เขตควบคุมมลพิษที่กำหนดในเมืองที่มีมลพิษสูง โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ (Class A-D) ตามประเภทของยานพาหนะที่ถูกควบคุม
การควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษ	- ควบคุมทั้งแหล่งกำเนิดมลพิษที่อยู่กับที่ (โรงงานอุตสาหกรรม) และแหล่งกำเนิดมลพิษเคลื่อนที่ (ยานพาหนะ) โดยกำหนดมาตรฐานการปล่อยมลพิษและบังคับใช้ผ่านการตรวจสอบและบทลงโทษ	- มุ่งเน้นการควบคุมยานพาหนะที่ปล่อยมลพิษสูงโดยการเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับยานพาหนะที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานและส่งเสริมการใช้ยานพาหนะที่สะอาด
กลไกของมาตรการ	- กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศ (NAAQS) และมาตรฐานการปล่อยมลพิษ - โครงการ State Implementation Plans (SIPs) ที่ให้แต่ละรัฐออกแบบแผนปฏิบัติการเพื่อลดมลพิษ - มาตรการ Cap-and-Trade ในบางอุตสาหกรรม - การบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษสำหรับผู้ละเมิด	- การกำหนดเขต CAZ ในเมืองที่มีมลพิษเกินค่ามาตรฐาน - การแบ่งเขตเป็น 4 ประเภท (Class A-D) ตามประเภทของยานพาหนะที่ถูกควบคุม - การเก็บค่าธรรมเนียมจากยานพาหนะที่ปล่อยมลพิษสูง - การส่งเสริมการใช้ยานพาหนะสะอาดผ่านเงินอุดหนุนและสิทธิประโยชน์ทางภาษี
วิธีการและการตรวจสอบติดตามการปฏิบัติตามมาตรการ	- การใช้ระบบตรวจสอบการปล่อยมลพิษอย่างต่อเนื่อง (CEMS) - การรายงานและการตรวจสอบโดย EPA และหน่วยงานรัฐ - การบังคับใช้กฎหมายผ่านบทลงโทษทางแพ่งและอาญา	- การใช้เทคโนโลยี ANPR (Automatic Number Plate Recognition) เพื่อตรวจสอบยานพาหนะที่เข้าพื้นที่ CAZ - การออกค่าปรับและมาตรการลงโทษแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรการ

การเปรียบเทียบระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ เพื่อให้สามารถพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับบริบทของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษากฎหมายและมาตรการจากต่างประเทศจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร การเปรียบเทียบระบบกฎหมายจะพิจารณาใน 5 มิติดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปการเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายของต่างประเทศ

มิติเปรียบเทียบ	ไทย	สหรัฐอเมริกา	สหราชอาณาจักร
กฎหมายแม่บท	ไม่มีกฎหมายเฉพาะด้านอากาศสะอาด	Clean Air Act ครอบคลุมสิทธิและมาตรฐานชัดเจน	Environment Act กำหนดเป้าหมายและพื้นที่ Clean Air Zone
กลไกเศรษฐกิจศาสตร์	ไม่มี cap-and-trade หรือ carbon tax ชัดเจน	มี cap-and-trade บางรัฐ เช่น แคลิฟอร์เนีย	มี UK ETS และระบบค่าเข้าโซนมลพิษสูง (ULEZ)
การบังคับใช้	โทษเบา การบังคับใช้อ่อน ขาดการตรวจสอบที่ครอบคลุม	บังคับใช้เข้ม มีโทษสูง	หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับส่วนกลาง
สิทธิของประชาชน	ไม่มี citizen suits โดยตรง แม้มีสิทธิในรัฐธรรมนูญ	มี citizen suits ใน Clean Air Act	ใช้สิทธิตาม Human Rights และกฎหมายสิ่งแวดล้อม
ข้อมูลและการแจ้งเตือน	ไม่ทั่วถึง ขาดระบบเรียลไทม์ที่ชัดเจน	AirNow.gov ให้ข้อมูลเรียลไทม์ทั่วประเทศ	UK-AIR รายงานออนไลน์ทันที ครอบคลุมทุกเขต

จากการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยยังขาดองค์ประกอบสำคัญในหลายมิติของการจัดการมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะการไม่มีกฎหมายเฉพาะ การขาดกลไกทางเศรษฐกิจศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ และการบังคับใช้ที่อ่อนแอ เมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ซึ่งมีโครงสร้างกฎหมายที่ชัดเจน มีระบบการมีส่วนร่วมของประชาชน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการแจ้งเตือนและรายงานผลอย่างเป็นระบบ การนำแนวปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของไทย จึงเป็นแนวทางที่สำคัญต่อการส่งเสริมสิทธิในอากาศสะอาดและการคุ้มครองสุขภาพของประชาชน ไม่มี citizen suits โดยตรง แม้มีสิทธิในรัฐธรรมนูญ มี citizen suits ให้ประชาชนฟ้องรัฐหรือเอกชนที่ละเมิดกฎหมายได้ใช้ Human Rights Act และ Environmental Information Regulations ในการฟ้องร้อง ระบบข้อมูล/แจ้งเตือน ระบบตรวจวัดไม่ครอบคลุม ข้อมูลไม่เรียลไทม์และไม่สื่อสารทั่วถึง AirNow.gov รายงานเรียลไทม์และแจ้งเตือนสุขภาพ UK-AIR รายงานแบบออนไลน์ ครอบคลุมทั่วประเทศ

3. แนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทยเพื่อรองรับสิทธิในอากาศสะอาดและการจัดการมลพิษทางอากาศอย่างเหมาะสม การปรับปรุงกฎหมายไทยด้านการจัดการมลพิษทางอากาศ ควร

มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการควบคุม ป้องกัน และลดผลกระทบจากมลพิษทางอากาศต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

ประการแรก ควรบัญญัติสิทธิในการหายใจจากอากาศสะอาด ไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันทางกฎหมายขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน อันเป็นรากฐานของการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย

ประการที่สอง ควรจัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีอำนาจเฉพาะทาง ในการกำกับดูแลและประสานงานด้านคุณภาพอากาศอย่างเป็นระบบทั่วประเทศ เพื่อขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

ประการที่สาม เสนอให้มีการบูรณาการกฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยปรับปรุงโครงสร้างกฎหมายให้มีความสอดคล้องและไม่ซ้ำซ้อน ตลอดจนสนับสนุนการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ภาษีมลพิษ สิ่งจูงใจทางการเงิน หรือกลไกตลาด เพื่อกระตุ้นให้ภาคอุตสาหกรรมและสังคมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่แนวทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประการที่สี่ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการวางแผน นโยบาย และติดตามคุณภาพอากาศ โดยเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส ให้สิทธิในการตรวจสอบและดำเนินคดีทางกฎหมาย ซึ่งจะช่วยสร้างความตื่นตัวและเสริมพลังของภาคประชาสังคมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

แนวทางเหล่านี้ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงานภาครัฐ ความต้องการของภาคประชาชน และเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะนำไปสู่การจัดการมลพิษทางอากาศอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

อภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของกฎหมายไทยในการจัดการมลพิษทางอากาศ และชี้ถึงความจำเป็นในการปฏิรูประบบกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงอากาศสะอาดอย่างแท้จริง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของปัญหาและแนวทางเปรียบเทียบที่สามารถนำมาปรับใช้ในบริบทประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีด้านการจัดการมลพิษทางอากาศพบว่า ระบบกฎหมายไทยยังขาดเอกภาพและการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ แม้จะมีกฎหมายแม่บทคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แต่การไม่มีกฎหมายเฉพาะด้านอากาศสะอาด ทำให้มาตรการควบคุมกระจุกตัวกระจายในหลายหน่วยงาน ขาดความชัดเจนและซ้ำซ้อน ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการวิกฤตฝุ่น PM2.5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ยังถูกจำกัดด้วยงบประมาณ บุคลากร และอำนาจหน้าที่ ซึ่งสร้างช่องว่างระหว่างนโยบายระดับชาติและ

การปฏิบัติในพื้นที่ สอดคล้องกับ วริศรา กิติภูวตล ที่ระบุว่า แม้มีกฎหมายแม่บทสิ่งแวดล้อม แต่ยังขาดกฎหมายเฉพาะด้านการควบคุมมลพิษทางอากาศโดยตรง (วริศรา กิติภูวตล, 2563)

การเปรียบเทียบมาตรการกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร พบว่า ทั้งสองประเทศมีกลไกจัดการที่เป็นระบบและมีมาตรฐานชัดเจน เช่น Clean Air Act ของสหรัฐฯ ที่กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศแห่งชาติ (NAAQS) และบังคับใช้ผ่าน Environmental Protection Agency (EPA) รวมถึงมาตรการ Clean Air Zone (CAZ) ของสหราชอาณาจักร ที่ควบคุมยานพาหนะในเขตเมืองและส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาด ทั้งสองประเทศยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางกฎหมายผ่านกลไกการฟ้องร้อง (citizen suits) เพื่อปกป้องสิทธิในสุขภาพของตนเอง (United States Congress, 1990; UK Government, 2025) แตกต่างจากประเทศไทยที่ยังไม่บัญญัติสิทธิในอากาศสะอาดไว้เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับบริบทของประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยยังขาดองค์ประกอบหลายประการ เช่น กลไกทางเศรษฐศาสตร์อย่างระบบ cap-and-trade หรือ carbon tax ที่สามารถกระตุ้นการลดมลพิษผ่านกลไกตลาด อีกทั้งยังขาดระบบข้อมูลและการแจ้งเตือนที่แม่นยำ ครอบคลุม และเป็นแบบเรียลไทม์ จึงส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถรับรู้ความเสี่ยงหรือวางแผนป้องกันสุขภาพได้อย่างทันท่วงที สอดคล้องกับบุชิตา ไวทยานนท์ ที่กล่าวว่า ปัญหามลพิษทางอากาศโดยเฉพาะ ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ที่มีผลกระทบรุนแรงมาก ที่มีความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมาย เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ แต่เนื่องจาก การจัดการปัญหาด้านคุณภาพอากาศนั้น เป็นสิ่งที่มีความเฉพาะตัว และไม่สามารถใช้ระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของรัฐในปัจจุบันมาใช้แก้ไขปัญหาคได้ (บุชิตา ไวทยานนท์, 2565)

ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทย ซึ่งผู้วิจัยเสนอให้มีการบัญญัติ “สิทธิในการหายใจอากาศสะอาด” ไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย เพื่อสร้างหลักประกันด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง รวมถึงการจัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีอำนาจเฉพาะทางในการประสานงานและกำกับดูแลด้านคุณภาพอากาศ โดยมีอำนาจและทรัพยากรเพียงพอในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการบูรณาการกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ตลอดจนการนำมาตราการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ควบคู่ เช่น การเก็บภาษีมลพิษ การสนับสนุนสิ่งจูงใจทางการเงิน และการส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียว ที่สำคัญคือการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การออกแบบนโยบาย การติดตามตรวจสอบ ไปจนถึงการใช้สิทธิทางกฎหมายในการปกป้องสิทธิของตนเอง โดยอาศัยกลไกทางกฎหมายที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายไทยยังขาดความชัดเจนและประสิทธิภาพในการจัดการมลพิษทางอากาศ โดยมีปัญหาหลักคือการขาดกฎหมายเฉพาะ การบังคับใช้ที่เข้มงวด ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร พบว่า ทั้งสองประเทศมีโครงสร้างกฎหมายที่ชัดเจน มีมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ และกลไกประชาชนเข้าถึงสิทธิได้จริง จึงเสนอให้บัญญัติสิทธิในอากาศสะอาดไว้ในกฎหมายไทย จัดตั้งหน่วยงานกลางเฉพาะทาง ปรับปรุงกฎหมายให้เป็นระบบ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพอากาศและคุ้มครองสุขภาพของประชาชนอย่างยั่งยืน.

2. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.1 เชิงกฎหมาย

- 1) ปรับปรุงกฎหมายโดยเพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการปล่อยสารมลพิษจากแหล่งกำเนิดหลัก เช่น ยานพาหนะ โรงงานอุตสาหกรรม และการเผาในที่โล่ง
- 2) ออกกฎหมายเฉพาะว่าด้วยคุณภาพอากาศ เพื่อเป็นกรอบกฎหมายหลักในการจัดการคุณภาพอากาศ ครอบคลุมถึงการวางเป้าหมาย การวัดผล การเฝ้าระวัง และบทลงโทษ
- 3) เพิ่มอำนาจบังคับใช้ให้หน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะการสั่งปิดกิจการชั่วคราว ยึดอุปกรณ์หรือดำเนินคดีทันทีเมื่อพบการละเมิด

2.2 เชิงนโยบาย

- 1) บรรลุสิทธิในอากาศสะอาดในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายแม่บท เพื่อให้เป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานที่ทุกคนสามารถเรียกร้องได้อย่างมีผลในทางกฎหมาย และเป็นหลักกำหนดนโยบายและมาตรการของรัฐในระยะยาว
- 2) จัดตั้งหน่วยงานกลางด้านอากาศสะอาด เช่น สำนักงานอากาศสะอาดแห่งชาติ ที่มีอำนาจกำกับดูแล เชื่อมโยง และติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับคุณภาพอากาศทั่วประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) กำหนดยุทธศาสตร์คุณภาพอากาศแห่งชาติ ที่มีเป้าหมายชัดเจนในระยะสั้น กลาง และยาว พร้อมตัวชี้วัด (KPI) ที่สามารถตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ได้ทุกปี เช่น ลด PM2.5 เฉลี่ย รายปีให้ต่ำกว่าเกณฑ์องค์การอนามัยโลกใน 5 ปี

2.3 เชิงสังคมและการมีส่วนร่วม

- 1) เผยแพร่ข้อมูลคุณภาพอากาศอย่างโปร่งใสและเข้าใจง่าย ผ่านแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ และป้ายอิเล็กทรอนิกส์สาธารณะ เพื่อให้ประชาชนสามารถตัดสินใจเชิงสุขภาพได้อย่าง มีข้อมูล

2) สร้างกลไกการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ โดยให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อม การออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และการติดตามการดำเนินงานของรัฐ

3) จัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนภาคประชาชน เช่น กลุ่มอาสาสมัครด้านสิ่งแวดล้อม หรือชุมชนท้องถิ่นในการติดตามคุณภาพอากาศในพื้นที่ของตน และสามารถแจ้งเตือนหรือร้องเรียนผ่านระบบดิจิทัล

2.4 เชิงวิชาการและข้อมูล

1) พัฒนาระบบฐานข้อมูลคุณภาพอากาศ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในประเทศ ทั้งในเขตเมือง เขตชนบท และพื้นที่เสี่ยง เช่น พื้นที่ไฟฟ้า ด้วยระบบการตรวจวัดอัตโนมัติที่เชื่อมโยงกับศูนย์ข้อมูลกลาง

2) ส่งเสริมการวิจัยข้ามสาขา ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย และเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายอย่างมีหลักฐาน (evidence-based policy)

3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ ระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการ และองค์กรต่างประเทศ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และแนวทางการจัดการที่ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กรีนพีซ. (2567). *ฝุ่น PM2.5 ทำร้ายเราโดยไม่รู้ตัว*. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.greenpeace.org/thailand/explore/protect/cleanair/pm25-harm/>.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2562). *เรียนรู้ อยู่กับฝุ่น PM2.5*. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2568 จาก <https://www.chula.ac.th/wp-content/uploads/2019/10/chula-pm25-booklet-1.pdf>.
- ธีรต์ม พรทวีทรัพย์. (2566). มาตรการทางกฎหมายบางประการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอากาศสะอาด: ศึกษาเปรียบเทียบสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย. *วารสารวิชาการศาลปกครอง*, 23(3), 58–80.
- บริษัท เฮอร์ แอนด์ เอ็นไวเทค จำกัด. (2567). *ให้บริการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมแบบครบวงจร มีบุคลากรที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญเฉพาะทาง พร้อมด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย*. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/JWrYn>.
- บุษิตา ไวทยานนท์. (2565). *กฎหมายว่าด้วยอากาศสะอาด*. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วิศรา กิติภูวดล. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ: ศึกษากรณีปัญหาฝุ่น ละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5). ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์*. ธรรมศาสตร์มหาวิทยาลัย.

- ศรีสุวรรณ จรรยา. (2563). *ความล้มเหลวของระบบกฎหมายสิ่งแวดล้อมไทย*. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2568 จาก <https://www.bangkokbiznews.com>.
- ศิวัช พงษ์เพียจันทร์. (2566). *ภูมิหลังของการร่าง พ.ร.บ. อากาศสะอาด*. ใน รายงานวิจัย. *ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead) ด้านสังคม แผนงานคนไทย 4.0*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2567). *ร่างพระราชบัญญัติกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ พ.ศ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Greenpeace Thailand. (2020). *มลพิษทางอากาศ: ความจริงที่เราควรรับรู้*. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2568. จาก <https://www.greenpeace.org/thailand/>
- UK Government. (2021). *Clean Air Zones*. Retrieved January 3, 2025, from <https://www.gov.uk/government/publications/clean-air-zone-framework>.
- United States Congress. (1990). *Clean Air Act of 1990 (as amended in 1977 and 1990)*. Public Law: 101-549, 104 Stat. 2399.
- World Bank. (2021). *Thailand Pollution Management and Environmental Health Program*. Washington, DC: World Bank. Retrieved December 15, 2024, from <https://www.worldbank.org>.

มาตรการทางกฎหมายในการรองรับการกระจายอำนาจ
ด้านงบประมาณของสถานศึกษา*

LEGAL MEASURES TO SUPPORT DECENTRALIZATION
BUDGETING OF BASIC EDUCATION INSTITUTIONS

*สุจิตรา ปัญญาสวัสดิ์, เพิ่ม หลวงแก้ว

Sujittra panyasawat, Pherm Luangkaew

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย

Khon Kaen University, Nong Khai Campus, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: poyandpoy2345@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา (2) ศึกษาและเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยกับต่างประเทศ (3) เสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้การกระจายอำนาจด้านงบประมาณแก่สถานศึกษามีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลจากกฎหมาย ระเบียบราชการ และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ แล้ววิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสังเคราะห์ข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยพบว่า การกระจายอำนาจด้านงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย แม้มีกฎหมายรองรับ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่การปฏิบัติยังคงรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ส่งผลให้สถานศึกษาขาดความคล่องตัว โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีหน่วยเบิกจ่าย ทำให้การบริหารงบประมาณล่าช้าและไม่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ประเทศไทยใช้รูปแบบ “การมอบอำนาจ” มากกว่า “การกระจายอำนาจเต็มรูปแบบ” ต่างจากสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ที่ให้อิสระแก่สถานศึกษาในการบริหารงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตร ภายใต้กลไกตรวจสอบจากชุมชน ซึ่งทำให้เกิดความยืดหยุ่นและโปร่งใส แม้บางสถานศึกษามีสถานะเป็นนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ แต่ยังคงถูกจำกัดโดยกรอบกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติระเบียบ

* Received: 10 July 2025; Revised: 28 November 2025; Accepted: 13 December 2025

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งไม่เอื้อต่อการตัดสินใจของสถานศึกษา แนวทางปรับปรุงประกอบด้วย (1) การแก้ไขกฎหมายแม่บทเพื่อมอบอำนาจโดยตรง (2) การจัดตั้ง “กลุ่มสหโรงเรียน” เพื่อบริหารทรัพยากรร่วม (3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและเพิ่มอัตรากำลังสายสนับสนุน และ (4) การจัดตั้งระบบติดตามประเมินผล เพื่อให้การกระจายอำนาจด้านงบประมาณโปร่งใส ยั่งยืน และยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, การรับรองการกระจายอำนาจ, งบประมาณของสถานศึกษา

Abstract

This research aims to (1) examine legal issues related to the decentralization of budgetary authority to educational institutions, (2) study and compare Thailand's legal measures with those of other countries, and (3) propose legal improvements to enhance the efficiency of budgetary decentralization to educational institutions. The study employed a documentary research method, collecting data from laws, ministerial regulations, and both domestic and international research works, followed by content analysis to systematically synthesize factual information.

The results revealed that although Thailand's decentralization of budgetary authority in basic education institutions is supported by legal frameworks such as the National Education Act B.E. 2542 (1999) and its amendments, the implementation remains highly centralized. Consequently, educational institutions lack administrative flexibility, particularly small schools without independent budgetary units, resulting in delays and inefficiency in financial management that do not align with local contexts. Thailand's model is characterized more by “delegation” than by “full devolution”, differing from countries such as the United States, Australia, and New Zealand, which grant schools greater autonomy in managing budgets, personnel, and curricula under community-based accountability mechanisms that promote flexibility and transparency.

Although some public schools in Thailand have been granted legal entity status to enhance management efficiency, their operations remain constrained by existing legal frameworks namely, the Ministry of Education Administration Act B.E. 2546 (2003), the Teachers and Educational Personnel Act B.E. 2547 (2004), and the Government Procurement and Supplies Management Act B.E. 2560 (2017) which limit independent decision-making. The proposed improvement measures include: (1) amending fundamental education laws to authorize direct budgetary management by schools, (2) establishing “school consortia” to enable joint resource management, (3) developing personnel capacity and increasing support staff, and (4) creating a clear monitoring and evaluation system to ensure that budget decentralization is transparent, sustainable, and conducive to genuine improvements in educational quality.

Keywords: Legal Measures, Support for Decentralization, Educational Institution.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล การบริหารราชการแผ่นดินแบ่งเป็นส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความล่าช้าในการตัดสินใจ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) อย่างไรก็ตาม ระบบดังกล่าวยังพบปัญหา เช่น ความซ้ำซ้อนของอำนาจระหว่างส่วนกลางกับพื้นที่ในด้านการกิจ งบประมาณ และการประสานงาน รวมถึงความยากลำบากในการนโยบายนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง ปัญหาเหล่านี้ต้องการการแก้ไขกฎหมายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การบริหารภาครัฐตอบสนองต่อประชาชนได้อย่างแท้จริง (ปัญหาเทพสงเคราะห์, 2545)

สถานศึกษาของรัฐที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีความสำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษา เนื่องจากการมีสถานะเป็นนิติบุคคลนั้น รัฐได้มอบความเป็นอิสระและความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ ซึ่งนำไปสู่ประโยชน์หลายประการ ได้แก่ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การเพิ่มคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมความรับผิดชอบและความโปร่งใส การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและภาคธุรกิจ การเพิ่มความสามารถในการจัดการงบประมาณ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่า

รัฐจะมีการกระจายอำนาจบางส่วนมายังสถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล แต่พบว่า การจัดการศึกษา ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากติดปัญหาทางกฎหมายที่ไม่มีการกระจายอำนาจพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 บัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการกระจายอำนาจในการบริหาร และจัดการศึกษาไปยังหน่วยงานระดับท้องถิ่นหรือระดับเขต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (หยัด ขจรเกียรติผดุง, 2563) แต่กฎหมายดังกล่าวยังคงกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการ กำหนดนโยบายด้านการศึกษา รวมถึงการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีอำนาจในการ ควบคุม กำกับ และติดตามให้การดำเนินงานของกระทรวงเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและบทบัญญัติ แห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ มีอำนาจพิจารณาและดำเนินการกระจายอำนาจในด้านต่าง ๆ ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษา ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน โดยเนื้อหาการมอบ อำนาจดังกล่าว มักอยู่ในรูปของหนังสือมอบอำนาจเป็นรายเรื่อง และเป็นลักษณะของการมอบอำนาจ แบบภาพรวม ที่ไม่มีการจำแนกตามลักษณะเฉพาะของหน่วยงานปลายทาง กล่าวคือ ทุกสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้รับมอบอำนาจในลักษณะเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยด้าน ภูมิศาสตร์ เช่น เขตเมืองหรือชนบท รวมถึงขนาดของสถานศึกษา เช่น ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือ ขนาดเล็ก ส่งผลให้หน่วยงานในพื้นที่ต้องดำเนินการตามอำนาจที่ได้รับมอบหมายอย่างเท่าเทียมกัน แม้จะมีบริบทและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน (ภัสราวรรณ กุลทอง, 2560) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 35 ได้กำหนดให้ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาของรัฐที่มี สถานะเป็นนิติบุคคล จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษา เนื่องจากการมีสถานะเป็นนิติบุคคล นั้น รัฐได้มอบความเป็นอิสระและความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ ซึ่งนำไปสู่ประโยชน์หลายประการ ได้แก่ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การเพิ่มคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมความรับผิดชอบและ ความโปร่งใส การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและภาคธุรกิจ การเพิ่มความสามารถในการจัดการ งบประมาณ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร (เพิ่ม หลวงแก้ว, 2561) แม้ว่ารัฐจะมีการกระจาย

อำนาจบางส่วนมายังสถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล แต่พบว่า การจัดการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจากกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจ

จากปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพในการกระจายอำนาจด้านการบริหารการเงินและพัสดุไปยังสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะในด้านการงบประมาณและการพัสดุ เพื่อให้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา แม้จะมีกฎหมายและระเบียบหลายฉบับรองรับ เช่น พ.ร.บ. การจัดซื้อจัดจ้างฯ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลัง แต่ยังพบปัญหา 3 ประการหลัก ได้แก่ ขาดความพร้อมด้านทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณ

สถาบันการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาอย่างมาก ครูต้องรับภาระงานบริหารงบประมาณและพัสดุเพิ่มขึ้น ทำให้ลดเวลาในการสอน การมอบอำนาจจากส่วนกลางยังไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงข้อจำกัดของกฎหมายแม่บทและกฎหมายลำดับรองที่ยังไม่สอดคล้องกัน เช่น พ.ร.บ. การบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2550, พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูฯ, พ.ร.บ. สถาปนาฯ รวมถึงข้อจำกัดเรื่องอัตราค่าจ้างที่ ก.ค.ศ. กำหนด ที่ไม่สอดคล้องกับภาระงานที่เกิดจากระเบียบต่าง ๆ ด้านการเงินและพัสดุ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อให้การกระจายอำนาจทางการศึกษาของไทยมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมทั้งเสนอการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจด้านการงบประมาณสู่สถานศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการกระจายอำนาจด้านการงบประมาณสู่สถานศึกษา และเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายไทย และมาตรการทางกฎหมายต่างประเทศ
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหการกระจายอำนาจด้านการงบประมาณสู่สถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารภาษาไทยและต่างประเทศ เช่น ตำรา บทความ กฎหมาย และแหล่งข้อมูลออนไลน์ จากนั้นวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสังเคราะห์แนวคิดและข้อเท็จจริง พร้อมเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง วิเคราะห์แนวโน้มทางกฎหมาย และจัดโครงสร้างข้อมูลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น สุดท้าย สังเคราะห์ข้อสรุปและข้อเสนอแนะตามหลักวิชาการและจริยธรรม เพื่อให้ผลการวิจัยถูกต้องและน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการรองรับกระจายอำนาจงบประมาณ ผลการวิจัย มีดังนี้

1) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และปัญหาทางกฎหมายในการรองรับกระจายอำนาจด้านงบประมาณของสถานศึกษา พบว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาคือการส่งเสริมการจัดการศึกษาไปยังภูมิภาค ชุมชน ท้องถิ่น และสถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและหลากหลายในการจัดการศึกษา ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการและความเหมาะสมของประชาชนในแต่ละจังหวัด โดยหลักสากลสามารถแบ่งการกระจายอำนาจทางการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การแบ่งอำนาจ (Deconcentration) การกระจายอำนาจไปยังหน่วยงานระดับล่าง แต่ยังคงการควบคุมจากส่วนกลาง การมอบอำนาจ (Delegation) การมอบอำนาจให้หน่วยงานระดับล่าง มีความรับผิดชอบในการดำเนินงาน การกระจายอำนาจ (Devolution) การกระจายอำนาจอย่างเต็มที่ให้กับหน่วยงานท้องถิ่น ในประเทศไทย การกระจายอำนาจทางการศึกษาในรูปแบบการกระจายอำนาจ ได้ถูกนำมาใช้แล้ว โดยมีการกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่หน่วยงานท้องถิ่น 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาล, กรุงเทพมหานคร, และเมืองพัทยา เพื่อจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตามความพร้อมขององค์กรเหล่านี้

อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาที่ได้รับการกำหนดให้เป็นนิติบุคคล ตาม พ.ร.บ. การศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 35 มี อำนาจหน้าที่ ดังนี้ บริหารจัดการตนเอง ทั้งในด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ และการพัฒนาสถานศึกษา มีอิสระในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และดำเนินงานตามพันธกิจของสถานศึกษาเอง สามารถดำเนินนโยบายและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับ ดูแล และให้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานกำกับดูแล เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ สนับสนุน ส่งเสริม และกำกับ โรงเรียนในสังกัดให้สามารถจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จัดสรรทรัพยากร (คน เงิน วัสดุ) ให้สถานศึกษา บริหารได้ตามเป้าหมาย ประเมินผล และติดตาม การดำเนินงานของโรงเรียน ข้อจำกัดของสถานศึกษาที่ไม่ใช่นิติบุคคล สถานศึกษาบางประเภทที่ไม่ได้รับสถานะนิติบุคคล เช่น สังกัดการศึกษาพิเศษ หรือ อาชีวศึกษา มีข้อจำกัด ไม่สามารถจัดการบางด้านได้ด้วยตนเอง เช่น ด้านการคลังหรือการบริหารงานบุคคล ต้องดำเนินการผ่านผู้แทนหรือส่วนราชการที่มีอำนาจแทน

สถานศึกษาจึงไม่มีอำนาจเต็มในการบริหารงบประมาณ สถานศึกษาจะดำเนินการด้านงบประมาณจะต้องรออำนาจการตัดสินใจจากกระทรวงศึกษาผ่านมา ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วไปยังเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งหากเป็นสถานศึกษาที่เป็นหน่วยเบิกจ่าย จะมีความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณ ส่วนสถานศึกษาขนาดกลางหรือขนาดเล็กที่ไม่มีหน่วยเบิกจ่าย จะไม่มีความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณเหมือนสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทำให้การบริหารสถานศึกษาเกิดความล่าช้า

2) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา และเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายไทย และมาตรการทางกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา เกิดจากการจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกฎหมายการศึกษาดังกล่าวนี้อ้างอิงถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจด้านงบประมาณไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล แต่พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กที่เป็นนิติบุคคล ยังไม่มีความพร้อมในการรับการกระจายอำนาจ และพบว่า ยังไม่มีมาตรการรองรับการกระจายอำนาจ

หากเปรียบเทียบการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาของต่างประเทศ พบว่า
สหรัฐอเมริกา

การกระจายอำนาจด้านการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ดำเนินการผ่านเขตการศึกษาท้องถิ่น (School Districts) ซึ่งมีอิสระสูงในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตร โดยใช้นโยบาย “Fair Student Funding” (FSF) ที่จัดสรรงบประมาณตามความต้องการของนักเรียนแต่ละคน เช่น

ผู้พิการ หรือผู้เรียนภาษาอังกฤษ ส่งเสริมความเป็นธรรมและความยืดหยุ่น พร้อมกลไกตรวจสอบจากชุมชนและเขตการศึกษาอย่างโปร่งใส (หยัต ขจรเกียรติผดุง, 2563)

ออสเตรเลีย

ออสเตรเลียใช้ระบบ “School Global Budget” (SGB) โดยมอบงบประมาณตรงจากมลรัฐสู่สถานศึกษา โรงเรียนมีอำนาจบริหารจัดการตนเอง ลดการแทรกแซงจากรัฐบาล และเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน ระบบ SGB คำนวณงบตามจำนวนนักเรียนและความจำเป็นพิเศษ ส่งเสริมความยืดหยุ่น โปร่งใส และตอบโต้ภัยตามบริบทท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ (เพิ่ม หลวงแก้ว, 2556)

นิวซีแลนด์

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ การกระจายอำนาจไปยังหน่วยงานการศึกษาระดับท้องถิ่น เช่น สหรัฐอเมริกา และการกระจายอำนาจตรงไปยังสถานศึกษา เช่น ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยส่วนกลางยังคงมีบทบาทกำหนดหลักสูตร นโยบาย มาตรฐานคุณภาพ และสนับสนุนทรัพยากร การกระจายอำนาจส่วนใหญ่เน้นให้องค์กรท้องถิ่นและสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการ โดยใช้หลักมืออาชีพ ความเป็นกลางทางการเมือง การมีส่วนร่วม หลักประชาธิปไตย และการมุ่งเน้นคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา

3) แนวทางการแก้ไขปัญหาการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา หากต้องการให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล รั้งมอบอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนะว่า

3.1 ควรแก้ไข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บท รวมถึงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550, พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547, พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561, และพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 รวมทั้ง ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานแต่งตั้งคณะกรรมการซื้อหรือจ้างตาม “ข้อ 25” และ “ข้อ 26” เพื่อดำเนินการตามขั้นตอน เช่น การประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ การสอบราคา และการตรวจรับพัสดุ

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับโครงสร้างกำลังคนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยเฉพาะการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการเงินและพัสดุ นอกจากนี้ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. 2562 “ข้อ 86-87” กำหนดให้แต่งตั้งข้าราชการอย่างน้อยสองคนเป็นกรรมการเก็บรักษาเงิน และให้แต่ละคนถือกุญแจตู้รับเงินคนละดอก ซึ่งในทางปฏิบัติไม่สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรของสถานศึกษาขนาดเล็ก

ดังนั้น ควรมีความหมายให้อำนาจสถานศึกษาในการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการเงินและพัสดุได้อย่างอิสระ เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและความรับผิดชอบในการบริหารงบประมาณ กระทรวงศึกษาธิการควรเร่งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การกระจายอำนาจด้านงบประมาณแก่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเป็นไปอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการแก้ไข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อมอบอำนาจโดยตรงให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสามารถบริหารจัดการใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดนโยบายหลักทางการศึกษา

3.2 เพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้กับสถานศึกษา โดยมอบอำนาจด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านบริหารงานทั่วไป ให้กับสถานศึกษาโดยตรง สนับสนุน ให้มีการจัดตั้งกลุ่มสหโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยอาจจัดตั้งขึ้นตามความตกลงของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ระยะห่างกันไม่เกิน 30 กิโลเมตร ให้มีคณะกรรมการบริหารสหโรงเรียนฯ ทำหน้าที่บริหารจัดการดูแลโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง ใน 4 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านบริหารงานทั่วไป ซึ่งคณะกรรมการจะต้องมาจาก ภาควิชา 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายตัวแทนผู้ปกครอง ฝ่ายครูและผู้บริหาร และฝ่ายผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3. พัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแนวทางของการกระจายอำนาจ กล่าวคือ จัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ การเงิน และการพัสดุของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้มีบุคลากรสายสนับสนุนเฉพาะทางสำหรับงานด้านการบริหารงบประมาณและพัสดุ เพื่อลดภาระงานของครูผู้สอน โดยการแก้ไขหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. ที่ว่าด้วยเรื่องกำหนดอัตรากำลังสายสนับสนุนการศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง

3.4 กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและมีเสถียรภาพ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าการกระจายอำนาจสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อคุณภาพการศึกษา

อภิปรายผล

ผลการศึกษา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา พบว่า ในประเทศไทย แม้ว่าจะมีการกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา แต่ในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัด เนื่องจากส่วนกลางยังคงมีบทบาทสำคัญในการควบคุม และกำหนดทิศทางด้านงบประมาณ มาตรฐานคุณภาพ และนโยบาย ส่งผลให้สถานศึกษายังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระเท่าที่ควร การที่สถานศึกษาในประเทศที่มีการกระจายอำนาจสูง สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดจากการที่รัฐให้อิสระในด้านการจัดการงบประมาณ ทำให้สามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการของพื้นที่ การบริหารบุคลากรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถสรรหาและพัฒนาเจ้าหน้าที่ได้ตามความต้องการ โดยไม่ต้องผ่านระบบส่วนกลางที่ซับซ้อน นอกจากนี้ ยังสามารถกำหนดหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทย แม้ว่าจะมีความพยายามในการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา แต่ยังคงมีปัจจัยหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะการควบคุมจากส่วนกลางที่เข้มงวด ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของงบประมาณที่ต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานระดับสูง การกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เป็นแบบรวมศูนย์ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 39 กำหนดให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาและการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีมีหน้าที่ในการควบคุมและกำกับดูแล ให้การดำเนินการต่าง ๆ ของกระทรวงเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อำนาจการตัดสินใจยังคงกระจุกตัวอยู่ที่ส่วนกลาง ซึ่งทำให้สถานศึกษาไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของตนเอง นอกจากนี้ การบริหารงานบุคคลยังต้องปฏิบัติตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนดโดยหน่วยงานส่วนกลาง ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจและขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

2) กฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา พบว่า หากเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาของไทย สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา และเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารงาน โดยประเทศไทยแม้จะได้พยายามดำเนินการกระจายอำนาจทางการศึกษาแล้ว แต่ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีความก้าวหน้าในการกระจายอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย (ปัญญา เทพสงเคราะห์, 2545)

ในกรณีของสหรัฐอเมริกา การจัดการศึกษาถูกกระจายอำนาจออกไปอย่างชัดเจน เนื่องจากลักษณะการปกครองที่แบ่งเป็นรัฐ (State) แต่ละรัฐมีความเป็นเอกเทศในการบริหารจัดการด้านการศึกษาของตนเอง โดยรัฐบาลกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและประสานงานด้านการศึกษา ส่วนหน้าที่หลักอยู่ที่เขตพื้นที่การศึกษา (School Districts) ซึ่งมีอำนาจในการจัดจ้างและกำหนดคุณสมบัติของครู การจัดทำงบประมาณ และการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรให้ครอบคลุมและตอบโจทย์ของท้องถิ่น บางท้องถิ่นยังมอบอำนาจไปถึงระดับโรงเรียนให้ดำเนินการเอง ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่รัฐยังคงควบคุมนโยบาย การกำหนดคุณสมบัติครู และการจัดสรรงบประมาณให้เขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด (หยัด ขจรเกียรติผดุง, 2563)

สำหรับนิวซีแลนด์ ประเทศนี้มีการกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่สถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยมีเพียงสองระดับการบริหาร คือ ระดับกระทรวงศึกษาธิการและระดับสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่กำหนดนโยบายในภาพรวม ส่วนการบริหารจัดการเป็นอำนาจของสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งทำให้การดำเนินงานคล่องตัว ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตรงกันข้ามกับประเทศไทย ซึ่งยังคงมีหลายชั้นการบริหาร โดยกระทรวงศึกษาธิการวางนโยบายและส่งต่อไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ก่อนจะถึงสถานศึกษา ทำให้การปฏิบัติงานล่าช้าและขาดความยืดหยุ่น (ภัสราวรรณ กุลทอง, 2560)

ในส่วนของออสเตรเลีย พบว่า มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาโดยตรงเช่นเดียวกับนิวซีแลนด์ โรงเรียนในออสเตรเลียมีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณด้วยตนเอง โดยไม่ต้องผ่านหน่วยงานกลางหรือเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนมีอำนาจตัดสินใจในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการภายใน โดยรัฐบาลกลางจะเน้นบทบาทการสนับสนุนมากกว่าการควบคุม นโยบายดังกล่าวช่วยลดการ

แทรกแซงจากส่วนกลาง เปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการเฉพาะของนักเรียนและชุมชน (เพิ่ม หลวงแก้ว, 2561)

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยยังไม่มีมีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาโดยตรงเช่นออสเตรเลีย แม้ว่ากฎหมายจะเปิดโอกาสให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีบทบาท แต่ในทางปฏิบัติกลับถูกกำกับควบคุมโดยส่วนกลาง ทั้งในด้านนโยบาย การจัดงบประมาณ และการบริหารบุคคล ทำให้ขาดความยืดหยุ่นและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย ต่างให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยสถานศึกษามีอำนาจตัดสินใจและรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา ขณะที่ประเทศไทย แม้จะมีความพยายามกระจายอำนาจ แต่ยังคงต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เช่น การแก้ไขกฎหมายแม่บทอย่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ต้องกระจายอำนาจให้สถานศึกษาโดยตรงให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระและมีความคล่องตัวมากขึ้น จึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง

3) การแก้ไขปัญหการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา พบว่า การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาของไทยยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายและการบริหารงบประมาณ ที่ยังถูกควบคุมโดยส่วนกลาง ส่งผลให้สถานศึกษาขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน ซึ่งแตกต่างจากประเทศที่มีการกระจายอำนาจที่ประสบความสำเร็จ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการมากขึ้น นอกจากนี้ พบว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาของไทย ยังคงเป็นการกระจายอำนาจในระดับเขตพื้นที่ มากกว่าการมอบอำนาจโดยตรงให้แก่สถานศึกษา ทำให้การตัดสินใจที่สำคัญยังคงต้องรอการอนุมัติจากหน่วยงานระดับสูง ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้าและขาดความยืดหยุ่น การศึกษายังชี้ให้เห็นว่าประเทศที่มีการกระจายอำนาจ ที่ประสบความสำเร็จ มักให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดหลักสูตรที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นแนวทางที่ประเทศไทยควรนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบการศึกษา (เพิ่ม หลวงแก้ว, 2556)

การปฏิรูปกฎหมายเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจทางการศึกษาอย่างแท้จริง เป็นสิ่งที่จำเป็น รัฐบาลควรมีแนวทางที่ชัดเจน เช่น คือการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยตรง โดยการแก้ไขกฎหมายแม่บท พร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากรและเครื่องมือที่จำเป็น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) สภาพปัญหาการกระจายอำนาจด้านงบประมาณ แม้กฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลและมีแนวคิดการกระจายอำนาจตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่ในทางปฏิบัติยังขาดอำนาจบริหารงบประมาณอย่างแท้จริง อำนาจสำคัญยังคงรวมศูนย์อยู่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ส่งผลให้สถานศึกษาต้องรอการอนุมัติจากส่วนกลาง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีหน่วยเบิกจ่าย ทำให้ขาดความคล่องตัวและไม่มีมาตรการทางกฎหมายรองรับเพียงพอ 2) การเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของไทยยังไม่มีความชัดเจนและไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการแบบอิสระ ต่างจากประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย ซึ่งจัดสรรงบประมาณตรงให้สถานศึกษาตามความจำเป็นของผู้เรียน ทำให้เกิดอิสระและความยืดหยุ่นสูงในการบริหารจัดการ 3) แนวทางแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย (1) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อมอบอำนาจด้านงบประมาณและการเงินให้สถานศึกษาบริหารโดยตรง (2) จัดตั้ง “กลุ่มสหโรงเรียน” สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กและกลาง เพื่อบริหารทรัพยากรร่วมกันทั้งด้านงบประมาณ วิชาการ บุคลากร และบริหารทั่วไป (3) พัฒนาศักยภาพด้านการเงินและงบประมาณ พร้อมจัดสรรบุคลากรสายสนับสนุนเฉพาะทางเพื่อลดภาระครู (4) สร้างกลไกกำกับติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อให้การกระจายอำนาจมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเกิดประโยชน์ต่อคุณภาพ การศึกษาอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะ

เพื่อผลักดันการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้เกิดผลอย่างแท้จริง รัฐควรดำเนินการดังนี้

1) แก้ไขพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงกฎหมายด้านการศึกษา การเงินการคลัง และการจัดซื้อจัดจ้างให้เอื้อต่อการกระจายอำนาจ พร้อมเร่ง

ออกกฎกระทรวงและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจบริหารจัดการงบประมาณ การเงิน และพัสดุได้โดยตรงและเป็นรูปธรรม

2) เพิ่มอำนาจและสร้างเครือข่ายให้สถานศึกษา มอบอำนาจตัดสินใจด้านงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตรให้สถานศึกษาโดยตรง และสนับสนุนการจัดตั้ง “กลุ่มสหโรงเรียน” เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางสามารถบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) พัฒนาและสนับสนุนบุคลากร จัดอบรมความรู้ด้านการบริหารการเงินและพัสดุให้แก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งแก้ไขหลักเกณฑ์ ก.ค.ศ. เพื่อจัดสรรบุคลากรสายสนับสนุน (การเงิน/พัสดุ) ให้โรงเรียนขนาดเล็กและกลาง เพื่อลดภาระงานสอนของครู

4) สร้างกลไกกำกับดูแลที่ชัดเจน กำหนดแนวปฏิบัติและมาตรฐานการดำเนินงานที่ชัดเจน ควบคุมไปกับการสร้างระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าการกระจายอำนาจนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ปัญญา เทพสงเคราะห์. (2545). *การกระจายอำนาจการศึกษากับความท้าทายในประเทศไทย*.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เพิ่ม หลวงแก้ว. (2556). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. ใน *นิติศาสตร์ดุขุภัณฑ์*. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

เพิ่ม หลวงแก้ว. (2561). กฎหมายคุ้มครองจริยธรรมในกระบวนการบริหารงานบุคคล ของข้าราชการครู. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 18(3), 351 -361.

ภัสณารวรรณ กลุทอง. (2560). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

หยัด ขจรเกียรติผดุง. (2563). *มาตรการทางกฎหมายในการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

แนวทางในการนำมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนที่ต้องการการดูแลมิให้
กระทำความผิดกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา มาปรับใช้กับการป้องกันการ
กระทำความผิดของเด็กและเยาวชนไทย*

GUIDELINES FOR APPLYING MEASURES TO PREVENT CRIMES AGAINST
CHILDREN AND YOUTH WHO NEED CARE TO PREVENT THEM FROM
COMMITTING CRIMES IN THE UNITED STATES AND
TO PREVENT CRIMES COMMITTED BY THAI CHILDREN AND YOUTH

*คมสันต์ ยวงเดชกล้า, เพ็ญ หลวงแก้ว

Khomsan Yaungdechkla, Phern Luangkaew

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ประเทศไทย

Khon Kaen University, Thailand.

*Corresponding Author, E-mail: khomsan.y@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด 2) ศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด 3) เสนอแนวทางที่เหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความล้มเหลวของครอบครัวและสภาพแวดล้อมใกล้ตัวมีส่วนพัฒนาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เมื่อครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ปกป้องดูแลได้ รัฐจึงจำต้องเข้าไปแทรกแซงเพื่อทำหน้าที่แทนตามแนวคิด Parens Patriae (กษัตริย์เป็นบิดาของประเทศ) แต่มาตรการทางกฎหมายของรัฐในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ โดยศาลไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการ และยังมีเด็กและเยาวชน

* Received: 13 June 2025; Revised: 21 November 2025; Accepted: 27 December 2025

บางส่วนที่ผ่านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กลับไปเป็นกลุ่มเสี่ยงและกระทำผิดซ้ำ 2) ประเทศสหรัฐอเมริกา มีมาตรการทางกฎหมายในการปกป้องดูแลเด็กและเยาวชน ในเชิงป้องกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยศาลเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ผ่านกระบวนการคำร้องสำหรับบุคคลที่ต้องการการดูแล หรือคำร้อง PINS 3) ควรแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพิ่มกระบวนการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดกฎหมาย ให้อำนาจศาลเป็นผู้ปกป้องดูแลเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดก่อนไปกระทำความผิดกฎหมายในอนาคต

คำสำคัญ: มาตรการป้องกันเด็กและเยาวชน, การดูแลมิให้กระทำความผิดกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา, คำร้อง PINS, การป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไทย

Abstract

This documentary research draws upon: (1) the study of the principles, concepts, and theories where related to the prevention of juvenile delinquency; (2) examination and analysis of legal measures which employed in the United States in order to prevent children and youth from engaging in delinquent behavior; and (3) proposed appropriate legal measures for preventing juvenile delinquency in Thailand. This is a documentary research study, utilizing the collection and analysis of relevant documents.

The findings demonstrate that: (1) Family failure and adverse environmental factors that significantly contribute to juvenile delinquency. When the family fails to fulfill themselves protective role, the state must intervene under the concept of Parents Patriae (the state as parent). However, the legal measures under the Child Protection Act B.E. 2546 (2003) in Thailand remains ambiguous in practice, with courts having little involvement in the protective process. Additionally, some children who have undergone rehabilitation under the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Case Procedure Act B.E. 2553 (2010) relapse into at-risk behavior and reoffend. (2) The United States provides concrete legal frameworks for the preventive protection of adolescents,

with the court playing a vital role through mechanisms such as the "Persons in Need of Supervision" (PINS) petitions. (3) It recommended that Thailand be amend the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Case Procedure Act B.E. 2553 for incorporating preventive measures that empower the court to intervene and safeguard at-risk young persons before they commit unlawful conduct.

Keywords: measures to protect Children and youth, preventing violations of the United States law, PINS petition, prevention of Delinquency Among Thai Children and youth.

บทนำ

เด็กและเยาวชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ หากถูกปล่อยปละละเลยและไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างจริงจังจากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนา ย่อมเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ส่งผลลุกลามเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศที่ยากแก่การแก้ไข จากการศึกษาวิจัยพบว่า สาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด มีทั้งจากปัจจัยภายใน ซึ่งเกิดจากสภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมในชุมชน เพื่อน และโรงเรียน (ชาญคณิต กฤตยาสุริยะมณี และอนิสา เลิศโตมรสุต, 2567; สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ, 2545) โดยหากเด็กและเยาวชนต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน จะทำให้พวกเขาหลุดออกไปจากวงจรการศึกษา และส่งผลให้ไม่มีงานทำเป็นกิจจะลักษณะ หรือแม้บางคนไม่ถึงขั้นต้องออกจากโรงเรียน แต่ก็ไม่ไปเรียนหนังสือ และมีแนวโน้มหลุดจากระบบการดูแลของรัฐ ย่อมส่งผลให้ถูกชักจูงได้ง่าย เพราะความเยาว์วัย ไม่รู้เท่าทันเหตุการณ์ จึงอาจถูกกลุ่มผู้ไม่หวังดี เช่น กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดหลอกล่อเป็นเครื่องมือ เริ่มจากเป็นเด็กเดินยาเสพติด ต่อมาก็กลายเป็นผู้ค้ายาเสพติดไปเสียเอง ซึ่งมีตัวอย่างเกิดขึ้นเป็นคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวบ่อยครั้ง ทั้งอาจก่อความเดือดร้อนให้แก่สังคมถึงขั้นสูญเสียแก่ชีวิต ดังเช่นเหตุการณ์กราดยิงของเด็กนักเรียนคนหนึ่งที่ยิงสรรพสินค้าชื่อดังในกรุงเทพมหานคร ทำให้มีผู้ถึงแก่ความตายและบาดเจ็บหลายราย (ไทยพีบีเอส, 2567) หรือเหตุการณ์ที่เด็กและเยาวชนรวมกลุ่มกันไปทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วยความคึกคะนอง เป็นต้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2567) การแก้ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจึงต้องคำนึงถึงสภาพครอบครัวและสภาพแวดล้อม ที่เป็นสาเหตุในการกระทำความผิดประกอบด้วย นอกเหนือจากตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด (ถนอมขวัญ วัชรบุศราคัม, 2563)

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก (Juvenile Justice) มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ โดยมีไว้เพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการให้โอกาสกลับคืนสู่สังคม ตลอดจนการหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการตีตราตัวเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอาญา (Criminal Stigma) รวมถึงการป้องกันมิให้วนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ดังนั้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการพิจารณาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว การกำหนดมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ทั้งการป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู เยียวยา และการออกแบบวิธีการลงโทษในรูปแบบต่าง ๆ ควรเป็นไปเพื่อให้อัตราการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนลดลง และกระบวนการสืบเสาะข้อเท็จจริง เพื่อให้รู้สาเหตุที่แท้จริงของการกระทำผิด ทั้งนี้ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าว เป็นไปได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ (ประภาภรณ์ โรจน์ศิริรัตน์ และ ศรัณวรรณ โชตินิมิตคุณ, 2567) เมื่อปี 2566 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเปิดเผยสถิติคดีอาญาที่ก่อขึ้นโดยเด็กและเยาวชน ปรากฏว่าในช่วงอายุเกิน 15 ปี แต่ยังไม่ถึง 18 ปี มีสถิติการก่อคดีอาญามากที่สุดถึง 10,118 เรื่อง ซึ่งในความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากปัจจัยส่วนหนึ่งที่เป็นปัญหาน้อยในชุมชนและโรงเรียน เช่น การล้อเลียนหรือการถูกบูลลี่ (สปริงนิวส์, 2567) ช่วงอายุดังกล่าว ถือเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่สำคัญและเสี่ยงต่อการกระทำความผิดอย่างมาก

จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิดกฎหมายจำนวนมาก ตามรายงานสถิติของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนดังกล่าว แม้จะมีความพยายามในการแก้ปัญหาโดยตลอด ซึ่งก่อนกระทำความผิด เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ล้วนจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง โดยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ให้นิยาม “เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด” ว่าเป็นเด็กที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม ประกอบอาชีพหรือคบหากับบุคคลหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรม (ราชกิจจานุเบกษา , 2546) และกฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ. 2549 ได้ระบุลักษณะพฤติกรรมเสี่ยงให้ชัดเจน เช่น การเสพยาเสพติด เสพสุรา สูบบุหรี่ หนีเรียน มั่วสุม หรืออยู่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือให้บริการทางเพศ รวมถึงการขอทานหรือกระทำการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้กฎหมายดังกล่าวจะมีมาตรการป้องกันด้วยการคุ้มครองสวัสดิภาพในมาตรา 40 (2) และ 44 แต่ให้อำนาจเฉพาะเจ้าพนักงานตามมาตรา 24 เช่น ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้บริหารท้องถิ่น และยังขาดความชัดเจนในทางปฏิบัติ ส่งผลให้เด็กกลุ่มเสี่ยงจำนวนมากไม่ได้รับการดูแลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ส่วนพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 86, 90 และ 132 เน้นการแก้ไข

บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เพื่อให้หลุดพ้นจากระบบการยุติธรรมทางอาญาแบบเดิมและไม่กระทำผิดซ้ำ แต่ยังมีบางรายกลับมากระทำผิดซ้ำ และมาตรการนี้ไม่ครอบคลุมกลุ่มเสี่ยงที่ยังไม่กระทำผิด ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายไทยในปัจจุบัน ยังไม่สามารถป้องกันเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้อย่างสมบูรณ์และเป็นรูปธรรม

ผู้วิจัยจึงศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสนอมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม ในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงกระทำผิดตั้งแต่ต้น โดยให้สอดคล้องกับบริบทสังคม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมไทย และเสนอให้ศาลเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจกำหนดมาตรการเชิงป้องกัน ซึ่งในต่างประเทศ หลายประเทศเห็นพ้องว่า กระบวนการของศาลเด็กและเยาวชน มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน จึงแยกกระบวนการยุติธรรมของเด็กออกจากของผู้ใหญ่โดยเด็ดขาด เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน มิใช่เพื่อการลงโทษ แต่เน้นค้นหาสาเหตุของการกระทำผิด เพื่อการแก้ไขที่ตรงจุด ทั้งในตัวเด็กและเยาวชนเองและปัจจัยแวดล้อม เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม (กัญญา วรรณโกวิท, 2556; อัจฉริยา ชูตินันท์, 2552) เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียยื่นคำร้องต่อศาลครอบครัวในกรณี “บุคคลที่ต้องการการดูแล” (Persons in Need of Supervision - PINS Petition) ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิด เพื่อให้ศาลออกมาตรการป้องกันที่เหมาะสมในแต่ละราย เป็นการปรับพฤติกรรมและลดความเสี่ยงก่อนที่จะกลับไปกระทำผิด อันเป็นการตัดไฟแต่ต้นลม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด
3. เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย การศึกษาครอบคลุมกฎหมายและมาตรการเชิงป้องกันของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เปรียบเทียบกับ New York Family Court Act, Article 7 ของสหรัฐอเมริกา โดยใช้ข้อมูลที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2546–2568 เพื่อให้ครอบคลุมบริบททางกฎหมายที่ทันสมัยและเชื่อมโยงกันระหว่างสองประเทศ

2. แหล่งข้อมูล การวิจัยอาศัยข้อมูลจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย บทบัญญัติกฎหมาย คำพิพากษาศาล ตำราวิชาการ บทความทางวิชาการ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานทางราชการ และฐานข้อมูลออนไลน์จากหน่วยงานทางกฎหมายของไทยและสหรัฐอเมริกา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เพื่อจำแนกสาระสำคัญของกฎหมาย วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และสังเคราะห์แนวทางเชิงกฎหมายที่สามารถนำไปปรับใช้กับระบบกฎหมายไทยได้อย่างเหมาะสม

4. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยอ้างอิงจากเอกสารทางการ เช่น ราชกิจจานุเบกษา และฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐนิวยอร์ก พร้อมทั้งได้รับการทบทวนจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายเด็กและเยาวชน เพื่อยืนยันความถูกต้องของเนื้อหา และการตีความทางกฎหมาย

5. การสังเคราะห์ผลการศึกษา ผลการวิเคราะห์ถูกนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางทางกฎหมาย เพื่อเสนอให้ประเทศไทยพัฒนากระบวนการ “การยื่นคำร้องสำหรับเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด” ภายใต้บทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัว อันเป็นมาตรการเชิงป้องกันเชิงรุกและยั่งยืนตามแนวคิด Child Welfare Protection และ Restorative Justice

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางในการนำมาตราการป้องกันเด็กและเยาวชนที่ต้องการการดูแลให้กระทำผิดกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา (คำร้อง PINS) มาปรับใช้กับการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไทย ผลการวิจัยมีดังนี้

1. การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด พบว่าหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย เนื่องจากการขาดความเข้มงวดเอาใจใส่ของครอบครัว เมื่อครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้ รัฐจึงจำต้องเข้าไปแทรกแซงทำหน้าที่อื่น

สำคัญนี้แทนตามแนวคิด *Parens Patriae* ซึ่งมีความหมายว่า “กษัตริย์เป็นบิดาของประเทศ” เพื่อป้องกันมิให้กระทำความผิดกฎหมายหรือแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้กลับเป็นคนดีและอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข (ถนอมขวัญ วัชรบุศราคัม, 2563) แม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายสำคัญในการป้องกันเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด มิให้กระทำความผิดกฎหมายหรือสร้างความเดือนร้อนแก่สังคม ผ่านกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพตามมาตรา 40 (2) และมาตรา 44 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมาย ให้กลับตนเป็นคนดีและอยู่ร่วมกับสังคมได้ดังเดิม อีกทั้งจะไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำตามมาตรา 86 และมาตรา 90 มาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้องคดีและหลังฟ้องคดีตามลำดับ และมาตราการพิเศษแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 แต่ศาลมิได้มีส่วนร่วมในกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด โดยเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารในการใช้ดุลพินิจดำเนินการหรือไม่ และยังพบว่า มีเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งที่ผ่านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษดังกล่าวแล้ว กลับไปเป็นกลุ่มเสี่ยง เนื่องจากไปใช้ชีวิตตามปกติอย่างอิสระ และไม่มีมาตรการติดตามป้องกันที่ชัดเจนและปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้หวนกลับไปสู่วงจรเดิมและกระทำความผิดซ้ำในที่สุด

2. การศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด

จากการศึกษาพบว่า รัฐนิวยอร์ก (New York) ถือเป็นรัฐต้นแบบในการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน ผ่านกระบวนการยื่นคำร้องสำหรับบุคคลที่ต้องการการดูแล หรือที่เรียกว่า “Person in Need of Supervision (PINS) Petition” ตามพระราชบัญญัติศาลครอบครัว (New York Family Court Act), หมวดที่ 7 (Article 7) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการคุ้มครอง ป้องกัน และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ไม่ใช่เพื่อการลงโทษเช่นคดีอาญา โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (NY CLS Family Ct Act, Art. 7, 2024)

1) กระบวนพิจารณาสำหรับบุคคลที่ต้องการการดูแล ตามมาตรา 712 (a) ของพระราชบัญญัติศาลครอบครัว เด็กหรือเยาวชนที่เข้าข่ายเป็นบุคคลที่ต้องการการดูแล หมายถึง ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปีที่มีพฤติกรรมไม่เชื่อฟังบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย มีปัญหาการไม่ไปโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง หรือมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น มาตรานี้จึงมุ่งเน้นให้ศาลทำหน้าที่คุ้มครองและฟื้นฟูเด็ก มากกว่าการดำเนินคดีในเชิงลงโทษ

2) ผู้มีอำนาจยื่นคำร้อง ตามมาตรา 733 ผู้มีสิทธิดำเนินการยื่นคำร้อง PINS ได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง โรงเรียน หน่วยงานของรัฐหรือชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายจาก พฤติกรรมของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนในการดูแลและป้องกันปัญหา พฤติกรรมเยาวชน โดยการยื่นคำร้องจะต้องมีหลักฐานหรือพยานที่แสดงถึงพฤติกรรมที่ต้องได้รับการ ดูแล

3) เงื่อนไขก่อนการยื่นคำร้อง ตามมาตรา 732 และ 735 ก่อนยื่นคำร้อง PINS เด็กจะต้องผ่าน กระบวนการ “บริการเบี่ยงเบน (Diversion Services)” ซึ่งเป็นการแทรกแซงเชิงบำบัดและปรับ พฤติกรรม เช่น การให้คำปรึกษาครอบครัว การบำบัดฟื้นฟู หรือการแนะแนวทางการศึกษา จุดประสงค์ คือเพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าสู่กระบวนการศาลโดยไม่จำเป็น และส่งเสริมให้เด็กได้รับการช่วยเหลือจาก ชุมชนในรูปแบบที่เหมาะสมกับปัญหาและบริบทของแต่ละบุคคล

4) การพิจารณาคดีและคำสั่งของศาล ตามมาตรา 751 หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเด็กมี พฤติกรรมเข้าข่ายบุคคลที่ต้องการการดูแล ศาลจะยกคำร้องโดยทันที แต่หากศาลเห็นว่าเด็กควรได้รับ การดูแลตามมาตรา 754 ศาลอาจมีคำสั่งดังต่อไปนี้ (1) ปล่อยตัวเด็กโดยมีคำเตือน (Release with warning) (2) ระวังการตัดสินใจก่อน พร้อมสั่งให้ทำงานบริการสาธารณะหรือชดเชยความเสียหาย (3) สั่งให้เด็กอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ญาติ หรือบุคคลที่เหมาะสม รวมถึงอาจส่งไปอยู่ภายใต้การ ดูแลของคณะกรรมการบริการสังคม (4) กำหนดมาตรการคุมประพฤติ (Probation) ภายใน ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี และสามารถขยายได้อีก 1 ปี โดยศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม เช่น การเข้า รับคำปรึกษา หรือการทำกิจกรรมเพื่อสังคม

แม้ประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีบริบทของสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ แตกต่างกัน แต่จากการศึกษาพบว่า ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติให้คำนิยาม ของคำว่า “เด็ก” หมายความว่า เด็กและเยาวชน สอดคล้องกับความหมายตามพระราชบัญญัติศาล เยาวชนและครอบครัวฯ ซึ่งมีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ปัจจุบันมีการออกกฎหมายกำหนดเด็กที่เสี่ยง ต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549 โดยกำหนดลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เช่น เกร ข่มเหงรังแกผู้อื่น มั่วสุมในลักษณะก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น เสพยาเสพติดหรือของมีค่าอย่าง อื่น เสพสุรา สูบบุหรี่ เล่นการพนัน ซื้อหรือขายบริการทางเพศ ต่อต้านหรือทำหยาบคายคำสั่งสอนของ ผู้ปกครอง จนไม่อาจอบรมสั่งสอนได้ หรือหนีเรียนและมีพฤติกรรมน่าเชื่อว่า จะออกจากโรงเรียน กลางคัน เป็นต้น การกำหนดอาชญากรรมของเด็กที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

เช่น ขอตาน หรือประกอบอาชีพหรือกระทำการที่เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดี เป็นต้น รวมทั้งกำหนดสภาพแวดล้อมหรือสถานที่ อันอาจชักนำเด็กไปในทางที่เสียหาย เช่น การอาศัยอยู่กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือให้บริการทางเพศ หรือเร่ร่อนโดยไม่มีที่พักอาศัยเป็นหลักแหล่ง เป็นต้น ดังนี้ เด็กและเยาวชนที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดของประเทศไทย จึงมีความหมายนัยเดียวกันกับบุคคลหรือเด็กที่ต้องการการดูแลของประเทศสหรัฐอเมริกา

3. แนวทางที่เหมาะสมของมาตรการทางกฎหมาย ในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด ควรแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ เพิ่มกระบวนการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย ให้อำนาจศาลเป็นผู้กำหนดมาตรการปกป้องดูแลเด็กและเยาวชน ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดก่อนไปกระทำผิดกฎหมายในอนาคต

อภิปรายผล

1. การป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีเพียงกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย และถูกจับกุมดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ แต่ยังไม่มีความมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดที่เป็นรูปธรรมและใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ

2. มาตรการทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกามีกระบวนการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในเชิงป้องกันอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกระบวนการของคำร้องสำหรับบุคคลที่ต้องการการดูแล (Persons in Need of Supervision (PINS) Petition) หรือคำร้อง PINS ในรัฐ New York หรือที่เรียกชื่ออย่างอื่นแตกต่างกันในแต่ละรัฐ ถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้ดูแล หรือโรงเรียน ยื่นคำร้องต่อศาลครอบครัว เพื่อให้มีมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะสม ในการปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือดูแลเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ซึ่งในประเทศไทยมีกระบวนการที่ใกล้เคียง คือ การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 อันเป็นมาตรการทางกฎหมายในเชิงป้องกัน แต่เป็นอำนาจของฝ่ายบริหารโดยแท้ โดยศาลเยาวชนและครอบครัวไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการ จึงทำให้ไม่เกิดเป็นรูปธรรมชัดเจนในทางปฏิบัติอาจจะด้วยภาระหน้าที่อย่างอื่นของฝ่ายบริหารที่มีจำนวนมาก หรืออาจจะด้วยเหตุผลประการอื่นใดก็ตาม ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ยังไม่ได้รับการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและ

สังคม รวมถึงตัวเด็กและเยาวชนเองด้วย ตามที่เห็นเป็นข่าว เช่น เหตุการณ์กราดยิงของเด็กนักเรียนคนหนึ่ง ที่ห้างสรรพสินค้าชื่อดังในกรุงเทพมหานคร ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บหลายราย หรือเหตุการณ์ที่เด็กและเยาวชนรวมกลุ่มกันไปทำร้ายร่างกายผู้อื่น ด้วยความคึกคะนอง จนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายที่จังหวัดสระแก้ว เป็นต้น

3. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด พบว่า จากการศึกษาแนวคิดการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดในคำพิพากษาศาลฎีกา 2 ฉบับ ได้แก่ ฎีกาที่ 6065/2559 ซึ่งวินิจฉัยว่า ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติเด็กตามมาตรา 74 (3) ประกอบมาตรา 56 (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่ให้กำหนดเงื่อนไขอื่นได้ หากมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไข พื้นฟู หรือป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำ ทั้งเพื่อคุ้มครองสังคมและฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และฎีกาที่ 3637/2562 ซึ่งวินิจฉัยว่า ศาลสามารถใช้มาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ หากเห็นว่ายังไม่สมควรมีคำพิพากษา หรือมีผู้ร้องขอ เช่น บิดามารดา โดยอาจปล่อยตัวชั่วคราวภายใต้เงื่อนไขการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือส่งเข้าสถานพินิจ หากปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วน ศาลจะมีคำสั่งยุติคดีตามมาตรา 133 วรรคหนึ่ง โดยไม่ต้องมีคำพิพากษาอาญาติดตัวเป็นตราบาป ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการกลับไปใช้ชีวิตในสังคม คำพิพากษาทั้งสองฉบับดังกล่าวสะท้อนว่า ศาลฎีกาให้ความสำคัญกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ไม่เพียงเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ แต่ยังมุ่งฟื้นฟูและลดผลกระทบระยะยาวต่อเด็กและเยาวชนในเชิงสังคม ทำนองเดียวกับมาตรการพิเศษก่อนหรือหลังฟ้องคดีตามมาตรา 86 และ 90 ที่เน้นการเบี่ยงเบนคดีอาญา ทั้งยังสอดคล้องกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ประเทศสหรัฐอเมริกา ตามคำร้อง PINS ซึ่งเน้นการปรับพฤติกรรมเด็กและเยาวชนภายใต้การควบคุมของศาล และไม่ถือว่าเป็นอาชญากร ซึ่งหลักการดังกล่าวไม่ต่างจากแนวทางการให้โอกาสและคุ้มครองความประพฤติของศาลฎีกาไทยแต่อย่างใด

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา ทำให้พบองค์ความรู้ใหม่ว่า หากประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดกฎหมายตั้งแต่ต้นก่อนกระทำความผิดอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน โดยการนำมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยของสหรัฐอเมริกา ในการยื่นคำร้อง PINS มาปรับใช้ร่วมกับแนวทางในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 86, 90 และ 132 โดยให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้ควบคุมดูแลป้องกันเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงต่อการ

กระทำผิดไม่ให้เกิดการผิดกฎหมาย จะเป็นผลดีในการลดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนลงได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังเห็นว่าส่งผลดีต่อตัวเด็กและเยาวชนที่จะลดโอกาสในการเข้าสู่วงจรอาชญากรรม และเพิ่มโอกาสในการฟื้นฟูเชิงบวก ทั้งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันครอบครัว และสังคมส่วนรวมอีกด้วย

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

จากการศึกษาพบว่า เมื่อครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ปกป้องดูแลเด็กและเยาวชนได้ รัฐจึงจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซงทำหน้าที่แทนตามแนวคิด *Parens Patriae* (กษัตริย์เป็นบิดาของประเทศ) แต่ปรากฏว่ารัฐโดยศาลมิได้มีส่วนร่วมในกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ทำให้การแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยังไม่มีความเป็นรูปธรรมชัดเจน และยังพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งที่แม้จะผ่านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ แล้วกลับไปเป็นกลุ่มเสี่ยงและกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากขาดมาตรการติดตามป้องกันที่สมบูรณ์ ขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกระบวนการยื่นคำร้องสำหรับบุคคลที่ต้องการการดูแล (*Person in need of supervision (PINS) Petition*) หรือคำร้อง PINS ซึ่งให้อำนาจศาลปกป้องดูแลเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงไปในทางเสียหาย อันเป็นมาตรการทางกฎหมายในเชิงป้องกันกระทำผิดที่มีความสำคัญ ดังนั้น หากประเทศไทยนำมาตรการทางกฎหมายในการยื่นคำร้อง PINS มาปรับใช้ร่วมกับแนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามมาตรการพิเศษแห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 86, 90 และ 132 ที่เป็นหลักการสำคัญในปัจจุบัน โดยให้ศาลเป็นผู้ควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงก่อนไปกระทำผิดกฎหมายตั้งแต่ต้น จะสามารถลดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไทยลงได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับใช้มาตรการป้องกันเด็กและเยาวชน ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดมิให้เกิดการผิดกฎหมายในประเทศไทย โดยการเพิ่มเติมกระบวนการยื่นคำร้องสำหรับเด็กและเยาวชน ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็นหมวด 6/1 “กระบวนการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด

กฎหมาย” ให้อำนาจศาลทำหน้าที่ในเชิงป้องกันด้วยการเป็นผู้ควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) กำหนดบทนิยามของคำว่า “เด็กและเยาวชนที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด” หมายความว่า เด็กและเยาวชนซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ที่ประพฤติดนไม่สมควร ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหายตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

2) กำหนดผู้มีอำนาจยื่นคำร้อง ได้แก่ ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้ปกครอง ผู้ดูแล พนักงานอัยการ หรือผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยมีเงื่อนไขต้องผ่านกระบวนการเบี่ยงเบนก่อนการพิจารณาคดีซึ่งผู้ร้องจะยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวในทันทีไม่ได้ จะต้องไปดำเนินการยื่นความประสงค์เพื่อเข้ารับกระบวนการเบี่ยงเบนก่อนการพิจารณาคดีต่อสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเสียก่อน

3) กำหนดให้กระบวนการเบี่ยงเบนก่อนการพิจารณาคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยให้ใช้แนวทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ซึ่งเป็นอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจอยู่แล้ว และรายงานผลให้ศาลทราบ

4) กำหนดรูปแบบคำสั่งศาล โดยในกรณีที่ศาลเห็นว่าเด็กและเยาวชนไม่ใช่บุคคลที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด ให้มีคำสั่งยกคำร้อง

กรณีที่ศาลเห็นว่าเด็กและเยาวชนเสี่ยงต่อการกระทำผิด อาจพิจารณาใช้แนวทางของมาตรการพิเศษตามมาตรา 90 และ 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ เพื่อการแก้ไขและฟื้นฟู เช่น ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองรับตัวไปดูแล ภายใต้เงื่อนไขของศาล เช่น ไปรายงานตัวต่อบุคคลที่ศาลกำหนด ตรวจปัสสาวะ หากพบสารเสพติดต้องรายงานทันที ให้ตั้งใจศึกษาและแสดงผลการเรียนที่ดีขึ้น หากเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้เข้ารับการคัดกรองและรายงานผลโดยเร็ว ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สิ่งมีเงินเมา หรือบุคคลที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ห้ามเที่ยวกลางคืนหรือไปสถานเริงรมย์โดยไม่มีเหตุจำเป็นหรือรับอนุญาตจากผู้ปกครอง ให้ทำกิจกรรมบริการสังคมและรับคำปรึกษาที่คลินิกจิตสังคมประจำศาล พร้อมเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด เช่น ครอบครัวสัมพันธ์ หรือค่ายธรรมะ หากจำเป็นต้องพบแพทย์ ศาลจะส่งต่อเพื่อรับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ ไม่สามารถควบคุมตัวในสถานพินิจได้ เพราะยังไม่ได้ตั้งหาว่ากระทำผิดกฎหมาย

- 5) กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการศึกษา โดยหากคำร้องกล่าวหาว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมหนีเรียนเป็นประจำ หรืออาจออกจากโรงเรียนกลางคัน หรือพฤติกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้ศาลและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีอำนาจกำหนดให้สถานศึกษาเข้าร่วมในกระบวนการได้
- 6) กำหนดให้เด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการแล้วไม่ถือว่าถูกลงโทษและเป็นอาชญากร

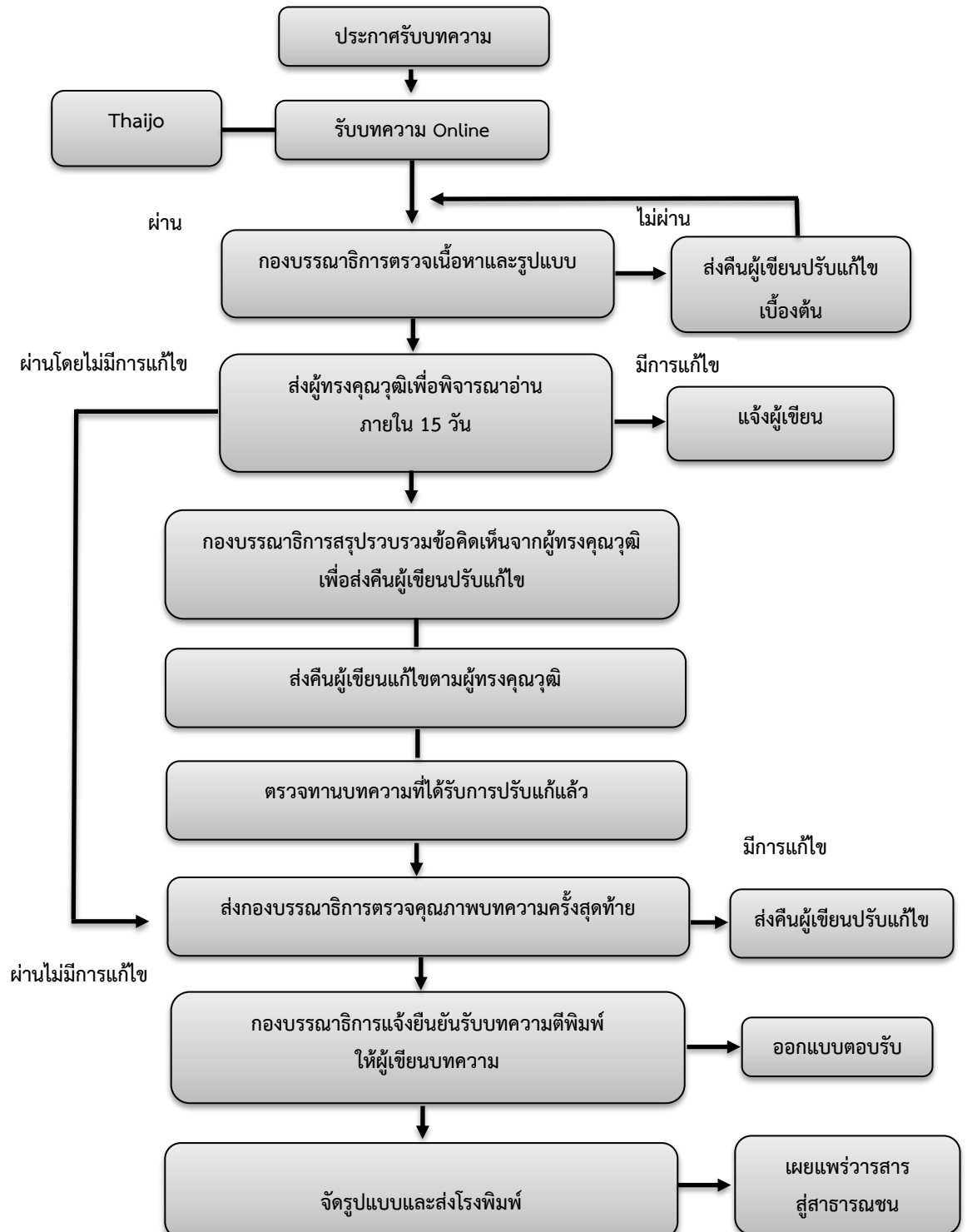
เอกสารอ้างอิง

- กัญญา วรรณโกวิท. (2556). บทบาทของผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวกับการพิจารณาพิพากษาคดีและการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน. ใน *เอกสารวิชาการส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง บ.ย.ส. รุ่นที่ 7*. วิทยาลัยการยุติธรรม.
- ชาญคณิต กฤตยาสุริยะมณี และอนิสา เลิศโตมรสุต. (2553). *การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในประเทศไทย: แนวทางในการป้องกันและแก้ไขโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัว ทำนายทางด้านอาชญาวิทยา*. เรียกใช้เมื่อ 16 พฤษภาคม 2556 จาก <http://www2.djop.moj.go.th>.
- ถนอมขวัญ วัชรบุศราคัม. (2563). การติดตามเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม. ใน *เอกสารวิชาการส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาหัวหน้าศาล รุ่นที่ 19*. วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม.
- ไทยพีบีเอส. (2566). *ด.ช.14 ยิ่งในสยามพารากอน*. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/focus/ShootingParagon>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2567). *บทเรียนคดีป่าบัวผ่น*. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/2756542>.
- ประภาภรณ์ โรจน์ศิริรัตน์ และ ศรีณวรรณ โชตินิมิตคุณ. (2567). ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ปกครองกับการแก้ปัญหาอาชญากรรมของเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน. *ดุสิตพาห*, 71(1), 86-87.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก หน้า 1 (2 ตุลาคม 2546).
- สปริงนิวส์. (2565). *เปิดสถิติคดีเด็กและเยาวชนกับโอกาสที่หวังให้กลับตัวเป็นคนดีคืนสังคม*. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.springnews.co.th/feature/828366>.

- สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดในคดีรุนแรงของ เด็กและเยาวชน: ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดสงขลา. *ดุสิตพาห*, 3(99), 109-134.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2552). *กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชนและคดีครอบครัว*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- NY CLS Family Ct Act, Art. 7. (n.d.). Retrieved September 3, 2024, from <https://shorturl.asia/VNUH2>.

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารปัญญาปณิธาน

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

1. หลักเกณฑ์การตีพิมพ์ในวารสารปัญญาปณิธาน

วารสารปัญญาปณิธาน เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย และนักวิชาการ ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา การศึกษา และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย มีกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับคือ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน/ฉบับ ที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม (ราย 6 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารปัญญาปณิธาน

2.1 บทความวิชาการ เป็นบทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง

2.2 บทความวิจัย (Research article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

3. การจัดเตรียมบทความ

วารสารปัญญาปณิธานได้พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบของบทความ โดยได้ปฏิบัติตามคู่มือแนะนำการเตรียม Template สำหรับการสกัด Metadata ของวารสารตีพิมพ์ ให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ TCI กำหนด รวมถึงข้อควรระวังในการจัดเตรียมบทความด้วย เช่น ข้อควรระวังการจัดเตรียมบทความในส่วนของผู้แต่ง ไม่ใส่ตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่งราชการ ทหาร ตำรวจ สถานภาพทางการศึกษา หรือคำนำหน้าชื่อ หรือท้ายชื่อ เช่น นาย, นาง, นางสาว, ผศ.ดร., PhD, ร.ต.ต., พ.ต.ท. และไม่ระบุสถานภาพผู้แต่ง เช่น นักศึกษาปริญญาเอก, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, ผศ.ดร., ผู้อำนวยการ...,

คณิตศาสตร์..., พยาบาลวิชาชีพ สังกัดผู้แต่ง ต้องมีสังกัดเดียว (หากมีหลายสังกัดให้เลือกเพียง 1 สังกัด) และควรระบุ หน่วยงานระดับต้น เรียงไปจนถึง หน่วยงานหลัก จังหวัด รหัสไปรษณีย์ และประเทศ ดังตัวอย่างเช่น “ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี” และระบุภาษาอังกฤษเป็น “Department of Physics, Faculty of Science, King Mongkut’s University of Technology Thonburi, Bangkok, 10140, Thailand” และตามด้วย E-mail ของผู้แต่งหลักทุกครั้ง เป็นต้น โดยเมื่อผู้แต่งเขียนบทความตามรูปแบบที่วารสารกำหนดแล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอนส่งบทความในระบบ Thaijo2 ต่อไป

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้บทความที่ผู้เขียนได้ส่งมามีรายละเอียดที่กองบรรณาธิการสามารถเก็บข้อมูลไว้ในระบบได้ จึงกำหนดการเตรียมต้นฉบับไว้ ดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 12 – 14 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษขอบบน 3.81 ซม. ขอบล่าง 2.54 ซม. ขอบซ้าย 2.54 ซม. ขอบขวา 1.5 ซม. กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสังกัดหรือหน่วยงาน และ E-mail พิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเรียงมาทางด้านขวา

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 5 คำ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป มีความกะทัดรัด และสั้น
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิดและระบุวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน
- 5) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 6) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) หมายถึง ประเด็นที่ผู้วิจัย เสนอแนะขึ้นมาจากผลการวิจัย หรือข้อค้นพบจากการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ข้อมูล คำแนะนำแนวทาง หรือวิธีการใด ๆ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำ ข้อเสนอแนะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนา การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ เป็นต้น
- 7) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อเรื่องเท่านั้น ใช้การอ้างอิงแบบ APA

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้อง ของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน และปีที่พิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย เพราะอวิชาเป็นปัจจัย สังขารทั้งหลายจึงมี เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี ฯลฯ ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งมวลนี้ มีได้ด้วยประการ ฉะนั้น” (ส.นิ.(ไทย) 16/35/75) เป็นต้น
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (สมภาร พรหมทา, 2555)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2550)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตฺย อาภาโรและคณะ, 2558)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาทวี มหาปณฺโณ. (2557). ดุลยภาพชีวิตเชิงพุทธ เพื่อความมีอายุยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).//
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ. (2553). พระพุทธศาสนากับงานสุขภาพจิต. ใน พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (บรรณาธิการ). พระพุทธศาสนากับการฟื้นตัวจากวิกฤติการณ์โลก. (หน้า 3-20). กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

บรรจบ บรรณรุจิ. (2557). พระวัคกลีในคัมภีร์บาลี : จุดเชื่อมโยงที่ยังไม่พบ. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 10(2), 25-44.

5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม.// (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ปรีชา พิณทอง. (2532). คะลำ. ใน สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ, (หน้า 173). อุบลราชธานี: ด่านสุทธาคารพิมพ์ จำกัด.

6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เปรียญ 10. (22 พฤษภาคม 2562). เหลียวหลังแลหน้ามหาจุฬาฯ ทางเลือกสำหรับคนชนบท. เดลินิวส์, น. 5.

7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา.// ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาประหยัด ปญฺญาวโร (สุนนท์). (2542). จริยธรรมในลำกลอน. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แม่ชีกฤษณา รักษาโณมและคณะ. (2556). รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทาง พระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ” สู่ “เส้นทางธรรม. ใน *รายงานการวิจัย*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช).

8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์. //ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. //(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

โกเมทร์ อ่อนนุช. (5 พ.ย. 2560). ความเชื่อเรื่องนาคในพระพุทธศาสนา. (นางสาวเจนจิรา พุ่มแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่. //ชื่อเรื่อง. //เรียกใช้เมื่อ/จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2562). *สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา* (4). เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2562 จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_193297

10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์. //ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). จาริกบุญ-จาริกธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- ประพันธ์ ศุภสร. (2554). ชัมมสันตติ: วิธีการตอบปัญหาเรื่องกรรมกับอนัตตาของพระนาคเสน. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 7(1), 54-61.
- สมภาร พรหมทา. (2534). อดีตากับอนัตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา พิณทอง. (2532). คะลำ. ใน สารนุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ, (หน้า 173). อุบลราชธานี: ด้านสุทธการพิมพ์ จำกัด.
- พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (2555). การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก <https://is.gd/zOr2aQ>
- Boo Elizabeth. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*, 6 (5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารปัญญาปนิธานได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/PPJ/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail : ppj.mcunk@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารปัญญาปณิธาน

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. เงื่อนไขของบรรณาธิการ

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความแล้ว มีความเห็นให้แก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ หากรายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยนั้น ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารปัญญาปณิธาน หรือไม่ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิหรือเชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว ผู้นิพนธ์บทความจะได้รับวารสาร ลิงก์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้สนับสนุนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(ไม่ควรเกิน 5 ย่อหน้า) (16 pt)

1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารับ).....
2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารับ).....
3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....
4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

- 1.....(16 pt).....
- 2.....(16 pt).....
- 3.....(16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....
.....
.....

องค์ความรู้ใหม่ (18pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....
.....
.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18pt)

(16pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความพร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง : (18 pt) อ้างอิงแบบ APA ไม่น้อยกว่า 5 เล่ม

.....(16 pt).....
.....
.....(16 pt).....
.....
.....(16 pt).....
.....
.....(16 pt).....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ(ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ(อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ(ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt).....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) อ้างอิงแบบ APA

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

**แบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร ปัญญาปณิธาน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย**

1. ชื่อ-ฉายา-นามสกุลของผู้สนับสนุนบทความ

(ภาษาไทย).....

ชื่อ-ฉายา-นามสกุลของผู้สนับสนุนบทความ

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่ง :

() อาจารย์ มหาวิทยาลัย.....() บุคคลทั่วไป

() นิสิต/นักศึกษา มหาวิทยาลัย.....

ระดับ ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

ประเภทบทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ () วิจารณ์หนังสือ

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

2. สถานที่ติดต่อผู้สนับสนุนบทความ

ที่อยู่ติดต่อสะดวกที่สุด.....

.....โทรศัพท์.....E-mail.....

เมื่อคณะบรรณาธิการของวารสารพิจารณาแล้ว มีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินยอมไปแก้ไขตามมติดังกล่าวนั้น และข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่ได้คัดลอกหรือดัดแปลงมาจากของผู้อื่นทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสาร ปัญญาปณิธาน ตามอัตราที่กำหนดไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้สนับสนุนบทความ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ : กรุณาส่งแบบฟอร์มมาที่ วารสารปัญญาปณิธาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย E-mail : ppj.mcunk@gmail.com